

Karh may

LA TURNUL BABEL

EDITURA PALLAS

Consilier editorial
NICULAE GHERAN

KARL MAY
IM REICHE DES SILBERNEN LÖWEN

*

„Karl May's Gesammelte Werke”, Band 27

Radebeul bei Dresden, „Karl May Verlag”

Ediția de față a folosit ca text de bază traducerea semnată de LIA HÂRSU în paginile romanului-foileton tipărit în „ziarul cotidian cu ultimele noutăți și știri literare” *Victoria*, III, nr. 93 – 118, 18 aug. — 12 sept. 1934, titlul *La Turnul Babel* fiind preluat din sumarul volumului original. Tălmăcirea a fost confruntată cu versiunea germană sus-amintită de GHEORGHE DORU, definitivarea textului pentru tipar realizându-se în redacție. Drepturile de folosință a noii versiuni aparțin editurii Pallas.

KARL MAY
Opere – 12

LA TURNUL BABEL

din ciclul

**În țara
leului argintiu**

Roman

Ediție electronică îngrijită de

EDITURA PALLAS
București, 1995

Coperta de
SERGIU GEORGESCU
Tehnoredactare de
CRISTINA STANCIU
Corectura de
MIHAI GRIGORESCU

I.S.B.N. 973-97194-3-0

CUPRINS

1. LA TURNUL BABEL
2. ÎN FAȚA TRIBUNALULUI
3. OSMAN-PAȘA
4. DIN NOU LA ÎNCHISOARE
5. ÎNAPOIEREA LA HILLEH
6. O ENIGMĂ
- POȘTA REDACȚIEI

1. La Turnul Babel

A doua zi pornirăm călare spre turnul din Babilon, numit acum de beduinii de acolo Birs Nimrud.

De la Bagdad până la Hilla sau Hilleh — cum i se mai zice — se socotesc trei zile de drum. Cu armăsarii noștri nu era nevoie de atât, de aceea ne gândirăm să lăsăm arșița să se potolească și, după ce ne luarăm rămas-bun de la gazdă, pornirăm în susul fluviului și trecurăm podul peste Tigru, dincolo, pe malul celălalt.

De aici ne mai aruncarăm încă o dată o privire înapoi. Orașul strălucea în bătaia soarelui, pe stânga se vedea grădina publică, șinele tramvaiului cu cai și clădirea unde se făcea carantina; venea apoi Cetățuia și, aproape de mal, palatul guvernatorului. Pe dreapta erau mahalalele și vechiul Mostansir. De aici se întindea apoi îngrămădirea de case dominate de minaretele și turlile geamiilor, deasupra cărora plutea un vâl de abur și pulbere, propriu Bagdadului.

Cotirăm spre canalul Oșah și după ce-l depășirăm, înaintea ochilor apăru... pustiul.

Da, pustiul. De unde până mai adineaori nu aveam altă priveliște decât grădini în floare și pomi încărcăți cu fructe minunate, acum ochiul nu vedea altceva decât un pustiul care părea nemărginit și nu se sfârșea decât la malul Eufratului.

Prin acest pustiul ducea drumul nostru, mai întâi la hanul Assad, apoi la hanul Bir Nust, unde am ajuns cu puțin înainte de a se însera. Ca să rămânem peste noapte în han nu putea fi vorba, din cauza ploșnițelor. Ne-am oprit numai ca să adăpăm caii, apoi am mai mers o bucată de drum, am descălecat, ne-am priponit caii și ne-am întins păturile ca să ne culcăm.

Nu întâlнисem până atunci nici un pelerin șiit și nici vreun transport de cadavre, totuși Halef îmi zise, când ne așezarăm jos, unul lângă altul.

— Sidhi, nu simți nimic? Mie îmi miroase ca atunci când zăceam în duhoarea ciumaților caravanei morții.

— Ai dreptate. Se vede însă că amintirile înrăuresc asupra nervilor noștri, i-am răspuns eu. Parcă văd și acum caravana morții înaintea ochilor

și impresia e atât de puternică încât îi simt și mirosul. Era groaznic! Nu e deci de mirare că ni se pare că simțim și acum în nări mirosul de cadavru, care ne-a urmărit multă vreme.

Caravana morții, *Karwan el amwat*, cum îi zice beduinul, ce să fie asta?

Voi răspunde pe scurt la întrebare: Mahomedanul šiit e încredințat că orice musulman, care face parte din această sectă religioasă și al cărui cadavru e îngropat în Kerbela sau Nedșef, intră după moarte de-a dreptul în rai. După cum am mai spus, adepții islamului se împart în sunniți și šiiti. Cuvântul „sunna”, care înseamnă, „drum” sau „direcție”, reprezintă, pe lângă *Coran*, principalul izvor de prescripții religioase și îndrumare în viață. De asemenea sunniții se deosebesc de ceilalți mahomedani prin credința pe care, o au că trei dintre califi — Abu Bekr, Omar și Othman — sunt într-adevăr urmașii, adică se trag de-a dreptul din Profet. Acestei secte îi aparțin aproape toți musulmanii care trăiesc în Africa, chiar și în Egipt, Turcia, Siria și Arabia.

„Șiia” înseamnă, în limba arabă, „să iei partea”. Șiiții neagă pe cei trei califi, amintiți mai sus și nu recunosc demnitatea de calif decât lui Ali și urmașilor săi. Sunt răspândiți mai ales prin Persia și India, pe când în alte țări apar numai arareori. Numărul lor este apreciat la douăzeci de milioane, pe când sunniții sunt peste două sute de milioane.

Șiții consacră lui Ali și descendenților săi, dar mai cu seamă celor doi fii, Hassan și Hussein, o atât de mare și exagerată adorație încât îi socotesc reîncarnarea lui Allah. Deși nu vor să recunoască pe față, au falsificat învățăturile de origine ale religiei lor, introducând printre ele altele mistice și fanteziste și susținând că sunniții trebuie nimiciți și prigoniți mai mult încă decât creștinii și evreii. De aici ura de veacuri între sunniți și šiiti, luptele sângeroase dintre ei.

Mult, foarte mult sânge s-a vărsat; s-au petrecut scene de o cruzime atât de cumplită, încât nu se pot descrie și ura nu s-a stins nici până în ziua de astăzi. Mocnește mereu și izbucnește la cel dintâi prilej.

Se înțelege de la sine că aceasta se petrece mai mult acolo unde sunniții și šiiti trăiesc la un loc, mai ales în provincia de graniță Irak Arabi și orașele sfinte ale šiților Nedșef Ali și Kerbela, din apropierea Bagdadului.

Cel dintâi și-a luat numele de la lacul Nedșef și i se mai zice Meșhed Ali, adică mormântul lui Ali, deoarece acesta a fost îngropat acolo. E așezat

la vreo cincizeci de kilometri la sud de ruinele Babilonului, unde te poți duce trecând și prin satul Kefil; aci se află și mormântul profetului Ezechiel.

Kerbela sau Meşhed Hussein, adică mormântul lui Hussein, e capitala unui sangeac, numără peste şaizeci de mii de locuitori și pare să întrecă Bagdadul în ce privește bogăția.

E legat de malul Eufratului printr-un canal și formează principalul loc de pelerinaj al şiiților, care îl socotesc și mai sfânt decât Nedşef Ali.

N-am intenția să descriu primele lupte dintre şiiți și sunniți, nici moartea lui Ali și a celor doi fii ai săi, Hassan și Hussein. E de ajuns să amintesc că, după cum vom vedea, aniversarea morții lui Hussein se comemorează cu mare alai și credința locuitorilor este că oricine dintre ei va fi îngropat într-unul din aceste două orașe se duce de-a dreptul în rai.

Dorința cea mai fierbinte a fiecărui şiit e deci să se poată odihni în acest pământ sfânt. Dar fiindcă partea cea mai mare dintre ei e răspândită în Persia și India și transportarea cadavrului e foarte costisitoare, numai cei foarte bogați pot avea parte de această favoare după moarte. Săracul trebuie însă să se transporte singur, adică își ia rămas-bun pentru totdeauna de la ai săi și pornește cerșind din loc în loc, îndurând chinuri grozave, spre țința îndepărtată a vieții sale, ca să aștepte acolo moartea.

Aceste peregrinări se fac în orice timp al anului și pe anumite căi care par să fie cele mai scurte și hotărâte chiar de ocârmuire.

Drumurile acestea se aseamănă cu un sistem de ape curgătoare. Ținutul e foarte întins. Toate aceste „trasee” duc însă la un punct central, unde caravanele cu pelerini se unesc ca să pornească mai departe ca un şuvoi.

Și nu sunt numai oameni vii ci și trupurile morților care vor fi îngropați în locurile sfinte. De luni de zile pe drum, ele exală un miros puternic, răspândit de orice adiere a vântului până departe. Nu e deci de mirare că stafia ciumei urmărește pas cu pas aceste caravane, care transportă în același timp sumedenie de cadavre în descompunere.

De aici și-au luat numele de *Karwan el amwat* — Caravana morții.

Numărul pelerinilor crește când se apropie aniversarea morții lui Hussein. Sosesc atunci caravane de indieni, afgani, beludșeni și persani din șesurile Iranului. Vapoare cu pelerini vii și cadavre vin din depărtări, căci drumul din India pe apă e mai scurt decât pe uscat.

Să încerce numai un european să se urce pe un astfel de vapor! Din pricina mirosului pe care-l răspândește până departe, toate vasele îl evită și

nasul unui european n-ar putea îndura putoarea aceea grozavă. Aceia care însoțesc cadavrele susțin însă că mirosul pe care îl simt e acela al raiului.

Când un šiit a lăsat cu limbă de moarte ca trupul lui să fie îngropat în locurile sfinte, cadavrul rămâne uneori luni întregi pe loc până să-l pornească. Pe urmă, drumul prin căldurile acelea grozave, încet și cu anevoie, face să crape coșciugele, iar păturile în care sunt înfășurate cadavrele, putrezesc.

Omul obișnuit, când vede de departe un astfel de alai, se abate cu spaimă din calea lui și numai șacalii și tâlharii beduini se furișează până la el; cei dintâi atrași de mirosul de descompunere; ceilalți ispitiți de comorile pe care le duce cu sine caravana, pentru a le preda apoi, la sfârșitul călătoriei, păzitorilor mormintelor.

Aceste comori sunt alcătuite din vase împodobite cu pietre scumpe, stofe pe care s-au cusut mărgăritare de mare preț, unelte și arme de aur, bulgări de aur și argint, amulete neprețuite; de asemenea, imitații din metale scumpe ale mădularelor bolnave, prin care cel ce le-a făcut căuta tămăduire.

Toate acestea sunt duse la Kerbela și Nedșef Ali pentru ca să fie ascunse în beciurile mormintelor.

Ca să amăgească pe hoți sunt puse tot în niște sicrie, dar hoții au aflat șiretlicul și nu se mai lasă păcăliți. Scormonesc toate sicriile până ce le găsesc.

După atac, rămâne pe câmpul de luptă un morman de animale împușcate și oameni uciși sau, răniți, sicrie golite și cadavre descompuse. Toate acestea îl determină pe călătorul pe care-l duce drumul pe acolo, să ridice brațele spre cer și să exclame îngrozit:

— *Allah ia Allah și bikab' bib șar irrahs!* — Doamne, Doamne, ți se face părul măciucă!

Aceste priveliști de groază, ale morții și distrugerii, există și pe apă. Vasele cu pelerini vin din Șat el Arab în Eufrat prin brațul Semwat și de la Bahr-i-Nedșef, adeseori în adevărate flote. Pe coverta și înăuntrul corăbiei, zac vii și morți laolaltă. Ce atmosferă de iad domnește aici, își poate oricine închipui. Pe canaluri pândesc beduinii puternicului trib Elbu-tesir, ca să captureze corăbiile; fiecare din ele trebuie să plătească sume enorme, altminteri sunt jefuite și toți cei în viață, aflați pe bord, măcelăriți până la cel din urmă.

Să nu se creadă însă că, odată ajunși la locurile sfinte, pelerinii se pot socoti scăpați. Acum începe tocmeala cu imamii moscheilor, care nu știu ce e îngăduința. Cu cât mai bogat a fost mortul și cu cât mai aproape de sfânt a vrut să fie îngropat, cu atât crește și suma cerută rudelor care l-au adus.

Nici bieților pelerini nu le e ușor să ajungă în pământul sfânt. Li se ia tot ce brumă mai au. Deprimați, istoviți trupește și sufletește, rătăcesc de colo până colo, flămânzi și însetați și prea puțini din ei reușesc să fie primiți pentru scurt timp într-una din instituțiile de binefacere atât de lăudate pe nedrept.

Nu e de mirare că se întâmplă și aici ca omul să devină ceea ce se numește fiară. Despuiți de orice bunuri pământești, luptând cu moartea, care îi pândește din pricina lipsurilor, sunt în stare de orice, ca să scape de ea, sau cel puțin s-o amâne. Prin tâlhării și crime trebuie să obțină ce nu li se dă de bunăvoie și se întâmplă astfel că în aceste lăcașuri sfinte să nu mai fie nimeni sigur de viața lui. Când din gloata aceasta de mii și mii de beduini moare numai un sfert, se zice că a fost „un an bun”.

Datorită marilor ofrande ca și lăcomiei preoților, Nedșef Ali și Kerbela par să adăpostească averi neînchipuite și trec drept cele mai bogate orașe ale Orientului.

Cupola moscheii de pe mormântul lui Ali se numește Kuhr-i-Ser^[1]; pardoseala este făcută din lespezi de aur curat și în subteranele ei zac comori de o valoare ce nu se poate închipui.

În Kerbela se zice că ar fi și mai și Cupola de aur a unei moschei ia ochii pelerinilor încă din depărtare. Celui care poate găsi acolo un loc de mormânt i se iartă toate păcatele și se duce de-a dreptul în al șaptelea cer.

În timpurile din urmă s-a interzis caravanei morții să treacă prin localități populate, înainte însă străbătea întreg Bagdadul. Intra prin poarta de răsărit și ieșea pe cealaltă. Cum dispărea, ciuma își împrăștia duhoarea peste orașul califilor. Molima se dezlănțuia cu furie și mii de inși cădeau victimele nepăsării mahomedanilor, care se scuzați spunând că: „Totul e scris în cartea vieții”.

În anul 1831, orașul avea peste o sută de mii de locuitori. Când s-a apropiat marea caravană de șiiți, de astă dată mult mai mare și deci mai primejdioasă, europenii de seamă ai orașului s-au dus la pașă ca să-l roage să interzică intrarea ei în Bagdad.

Toate stăruințele lor au fost însă zadarnice. Tot ce putură obține, a fost ca molahii^[2] să fie întrebați. Iată ce hotărâra aceștia:

„Cererea creștinilor păcătuiește împotriva Coranului. Dacă ciuma îi curăță, foarte bine o să le facă, fiindcă sunt niște necredincioși. Dacă mor în același timp și musulmani, înseamnă că așa a fost voia lui Allah; doar El cunoaște ceasul din urmă al dreptcredincioșilor care se vor duce de-a dreptul în cer.

Deci, nu se poate interzice caravanei să străbată orașul”.

Rezultatul a fost că ciuma s-a întins cu o repeziciune fulgerătoare, făcând mii de victime pe zi. În cele din urmă, nu se mai putu pridi cu îngroparea leșurilor; putrezeau în stradă și prin case, împrăștiind miasme care păreau că străbat prin ziduri și împuteau aerul, făcând mereu noi victime.

O liniște mormântală se întinse peste orașul acesta nenorocit. Nu se mai auzea nici un muezin chemând norodul la rugăciune din minaretele geamiilor. Nu mai exista negoț, nimeni nu mai vindea, nimeni nu cumpăra. Brutarii dispăruseră, sacagiii zăceau toți în pământ. Puteai să dai oricât, nu găseai nimic de mâncare — stafia foametei umbla din casă în casă ca să ajute molimei să distrugă ce mai rămăsese în viață.

Culme a dezastrului: Tigrlul se umflă, apa trecu printre zidurile de lut și inundă orașul. Într-o singură noapte, cinci mii de case au fost înghițite de valuri.

Când apele se retraseră, tot pământul rămase o mocirlă; moartea își făcu încă multă vreme mendrele și când încetă, două din trei părți ale orașului plătiseră cu viața lor hotărârea molahilor.

Mai târziu s-au schimbat lucrurile. Midhat pașa, mai ales, a stârpit, pe cât i-a fost cu putință, aceste obiceiuri. Caravana morții n-are voie să intre în oraș, ci e obligată să treacă în toată graba podul de la nord.

Pe când mă aflu cu Halef întâia oară în Bagdad și priveam la trecerea unei astfel de caravane, acesta duse la nas un colț al turbanului, căci îl îneca duhoarea. Unul dintre persani îl văzu și veni spre noi.

— *Sak* — câine, pentru ce îți astupi nasul? se răsti el.

Cum Halef nu înțelegea încă limba, răspunsei eu în locul lui:

— Nu cumva crezi că putoarea leșurilor astea e o mireasmă a raiului?

Persanul mă privi disprețuitor și zise:

— Nu știi că scrie în *Coran*: Osemintele drept-credincioșilor miros a smirnă, trandafir, iasomie, mosc, ienupăr și levănțică?

— Cuvintele acestea nu sunt din *Coran*, ci în pseudonimul lui Ferrid Eddin Attar; ține minte! Și-apoi de ce v-ați legat și voi nasurile și gura dacă e așa?

— Ceilalți, eu nu!

— Atunci ceartă-i pe ai tăi întâi și pe noi fă bunătața și ne lasă în pace.

— Ești trufaș, omule! Ești pesemne sunnit. Ați făcut să sufere pe adevăratul Calif și feciorii săi; să vă pedepsească Allah cu focul gheenei!...

Ne întoarse spatele cu un gest disprețuitor al mâinii și se îndepărtă.

Aveam o pildă vie de ura care domnea între sunniți și șiiți. Omul acesta cuteza să ne înfrunte chiar în mijlocul a mii de sunniți; ce trebuie să fie în localitățile locuite de șiiți, când dau de un sunnit!

Vreau să mai redau o întâmplare care să exemplifice această ură plină de fanatism.

Noi, adică arheologul Lindsay, prințul persan Arghir Mirza, Halef și cu mine, urmam, cu ani în urmă, împreună cu alții, caravana morții, a cărei duhoare se mai simțea și atunci, deși trecuse cu o zi înainte. Aveai impresia că te afli într-o cameră de spital neaerisită, plină de bolnavi de vărsat.

Întâlneam uneori câte un pelerin istovit, rămas în drum, sau un grup de șiiți care încărcaseră în spinarea unui biet măgăruș câteva cadavre ce exalau un miros îngrozitor.

La marginea șoselei văzurăm un cerșetor gol, cu un șorțuleț în față. Își manifestase durerea pentru uciderea lui Hussein într-un chip respingător brațele și coapsele erau numai răni de cuțit, iar pulpele, gâtul, nasul, bărbia și buzele pline de cuie lungi. În pânțele și șolduri erau înfipite cârlige de fier de care atârnav greutăți mari. Celelalte părți ale corpului erau acoperite de ace și în pielea rasă a capului își făcuse creșături adânci. Printre degetele picioarelor și ale mâinilor își trecuse un băț; nu era o părticică a trupului care să n-aibă o rană dureroasă.

Sunt un om sănătos și voinic care pot îndura, fără să-mi pese, foamea și setea, căldura sau frigul și orice fel de munci, dar o astfel de schingiuire a corpului meu m-ar fi dat repede gata. Văzusem, nu e vorbă, altele și mai grozave la fachirii indieni și știu că fanatismul religios te face să rabzi dureri neînchipuite.

Unii cercetători atribuie această rezistență fizică, sugestiei și hipnotismului.

Am vrut să întorc capul, că să nu mai văd trupul acesta însângerat pe care roiau muștele și țânțarii, dar cerșetorul ne ieși înainte și întinse mâinile, milogindu-se:

— Dirigha Allah, vaj Mohamed. Dirigha Hassan, Hossein!

Era groaznic la vedere! Nu simții însă nici un fel de milă pentru el, ci îmi venea să-i trag vreo câteva palme în loc de pomană. Ce prostie, ce nebunie să-ți faci singur astfel de suferințe pentru moartea unui om — căci Hussein nu fusese altceva decât un om ca toți oamenii. Și dobitocul ăsta se credea un sfânt care o să intre de-a dreptul în rai după moarte, iar aici pe pământ, vrednic de milă și respect!

Prințul, om bogat, aruncă un tuman de aur cerșetorului.

— *Allah hasdagad* — Dumnezeu să te binecuvânteze! mormăi el.

Lindsay bagă mâna în buzunar și-i întinse câțiva piaștri.

— *Subhalan Allah* — Dumnezeu e milostiv, mormăi cerșetorul mai puțin recunoscător.

Eu îi dădui numai un piastru. „Sfântul” păru la început nedumerit, pe urmă strigă după mine indignat:

— *Azdar* — calicule!

Apoi repezind cuvintele, urmă:

— *Azdari, pends azdarani, deh azdarani, hezar azdarani — lek azdarani* — ești un zgârcit, ești cinci zgârciți, ești zece zgârciți, ești o sută de zgârciți, ești o mie de zgârciți, ești o sută de mii de zgârciți...

Călcă piastrul în picioare, îl scuipă cu scârbă și păru atât de înfuriat încât nu știam: să râd ori să mă supăr? Halef însă, care nu putea să rabde o insultă, fie la adresa lui, fie la a mea, mă întrebă cu ciudă:

— Sihdi, nu înțeleg ce spune. Ce înseamnă *azdar*?

— Zgârcit sau calic.

— *Allah! Allah!* Și cum se zice în persană, prost?

— Bizaman.

— Dar mojić?

— Djaf.

— Mulțumesc, Sihdi.

Se întoarse acum spre šiit, ridică mâna, îi ținu palma în față, și-o șterse de pantaloni — ceea ce e o mare insultă pentru un oriental și îi strigă:

— Bizaman, bizaman, djaf, djaf, djaf!

Ce-a urmat, nu se poate descrie. „Martirul”, „sfântul” își deschise pliscul și din el porni un potop de înjurături cu neputință de redat.

Deși trecuseră ani de atunci, vedeam parcă și acum scena înaintea ochilor. Zâmbii fără să vreau, mă înfășurai în pătură și adormii cu capul pe gâtul armăsarului meu.

M-am trezit de-abia când am simțit răcoarea dimineții pătrunzându-mă. Deoarece nu aveam nici apă pentru adăpat caii, încălecarăm și pornirăm spre hanul Iskenderijeh, unde știam că o vom găsi din belșug. Caravanseraiurile acestea din Bagdad și ruinele Babilonului sunt toate la fel. Au fost zidite pentru pelerini de către persani și alcătuiesc mici fortărețe înconjurate de ziduri ea să poată ține piept atacurilor beduinilor. Deasupra porții se află un turn înalt din care se poate vedea până departe, în pustiu. Printr-o poartă grea intri în curtea hanului, unde sunt înșirate pe toate laturile odăile. La mijloc se ridică o platformă pe care dorm călătorii peste noapte și care slujește în același timp ca loc de rugăciune. În fund sunt grajdurile pentru cai și cămile.

La han nu se plătește nimic pentru timpul cât stai acolo, dar dacă ai nenorocirea să dea peste tine o caravană a morții și o iei la fugă, fie că te-ai duce chiar la Polul Nord, duhoarea te urmărește până acolo.

Ajunserăm după două ceasuri de drum la caravanserai și trecurăm prin poarta larg deschisă. Curtea era destul de mare ca să încapă în ea sute de oameni și animale, în acea zi, însă, era pustie. Puținii oameni care se aflau acolo se uitau cu ochii zgâiți la armăsarii noștri și se înghesuiau care mai de care să-și exprime admirația.

Dădui supraveghetorului un bacșiș ca să ne scape de nepoftiți și descălecarăm lângă fântână. Acolo se aflau doi barbeli, care făceau același lucru pe care-l voiam și noi: să ne adăpăm caii!

Deoarece nu voiam să-i tulburăm, am așteptat până și-au terminat treaba. În timp ce mă uitam la ei, băgai de seamă că unul din ei purta în deget un inel de argint care îmi atrase luarea-aminte. Uitându-mă mai bine, văzui că plăcuța acestuia nu era rotundă ci octogonală.

Inscripția avea un, „Sâ” legat cu un „Lâm” și deasupra o linie subțire.

Privind cu atenție și la mâna celuiilalt am observat că și el avea în deget un inel asemănător.

Așadar oamenii aceștia făceau parte din asociația sillanilor, adică a „Umbrelor”. Îmi veni atunci în gând că aș putea avea cel mai bun prilej să-mi dau seama de puterea pe care o aveau inelele pe care le luasem de la persani. Acum, când povestesc, știu că era o mare nesocotință din partea mea, dar atunci nu mă gândeam la asta. Ce ni se putea întâmpla dacă vom fi luați drept „Umbre”? Și apoi, eram noi în stare să le ținem piept acestora doi.

Mă apropiiai de Halef, îi dădui pe furiș un inel de argint, eu luai pe cel de aur și-i șoptii:

— Vără repede inelul în deget fără să te vadă cineva. Oamenii ăștia sunt „Umbre”. Sunt curios să știu ce au să facă dacă le vor vedea la noi.

— *Mașallah*, bună idee! chicoti el pe înfundate, cu ochii răzători. Poate că vom avea de povestit mai târziu de pe urma acestei întâmplări. Dacă mă întreabă, o să le spun...

— N-ai să le spui nimic, îl întrerupsei eu. Să mă lași pe mine să vorbesc. Nu se poate ști ce vom afla și trebuie să fim prevăzători.

— Dar bine, Sihdi, nu se poate să nu spun și eu ceva!

— Să spui și să faci tot ce voi face eu, asta e tot ce-ți cer, altceva nimic. Bagă de seamă să nu faci vreo greșeală.

— Greșeală, eu! Așa mă cunoști tu pe mine, Sihdi? Să nu fi fost...

Nu stătui să mai ascult ce îndrugă, căci îmi umplusem pipa cu tutun, mă dusei la cei doi care fumau și zisei unuia din ei:

— Tutunul e hrana sufletului și fumul său înalță gândurile în văzduh. Dă-mi, rogu-te, nițel foc ca să-mi bucuri inima.

Mă așteptam să-l văd scoțând de la brâu cremenea și amnarul, cum era obiceiul pe acolo. El însă luă din sân o cutie de chibrituri, aprinse un băț și mi-l întinse. Când i-l luai din mână, zări inelul și strigă:

— *Abahraka Allah* — binecuvântat fie Allah! Ce văd în degetul tău!

Îi făcui un semn din cap și privii cu îngrijorare în juru-mi. Înțelese, căci adăugă cu glas scăzut:

— Iartă, o, stăpâne. Mirarea mea că te-am întâlnit aici a fost atât de mare că nu mi-am dat seama ce fac.

Așadar mă lua drept cineva care trebuia să se găsească în momentul de față în altă parte, cine știe cât de departe de aici.

Trebuia să iau bine seama, ca să nu mă dau de gol, de aceea îl întrebai:

— Unde credeai că sunt?

— La Bagdad, unde nu puteai ajunge decât abia ieri.

— Așa și e, dar m-am grăbit să plec numaidecât.

— Ți s-a dat acolo scrisoarea sefirului?

— Da.

Sefirul! Numele acesta făcu să simt ca un curent electric străbătându-mi trupul. Sefirul era deci aici. Să fie același despre care îmi vorbise polonezul? Unde se afla acum? Ce scop urmărea? Care să fi fost instrucțiunile pe care le conținea scrisoarea? Cine și ce eram eu? Sau mai bine zis cine și ce era omul drept care mă luau?

Toate aceste întrebări mi se încrucișau cu iuțeala fulgerului în minte. Poate că voi izbuti în cel din urmă să aflu de la omul acesta ceea ce vroiam să știu.

Individul se uită bănuitor la Halef, zări inelul din degetul lui și mă întrebă cu mare respect:

— Fii îngăduitor și iartă, o, stăpâne, dacă îndrăznesc să te întreb: oare acesta e Atfab, despre care sefirul mi-a spus că te va însoți?

— Da, încuviințai eu, în vreme ce în sufletul meu încolțise bănuiala că sunt luat drept peder-i-baharatul.

Bănuiala se preschimbă în siguranță când omul urmă:

— Numele pe care l-ai purtat în timpul călătoriei din urmă e Kassim Mirza, nu e așa?

— Așa mă cheamă în momentul de față.

Era același nume pe care și-l dăduse peder-i-baharatul. Omul însemna pesemne ceva în asociația „Umbrelor”; de aceea luai o atitudine demnă și mândră față de aceste două „Umbre”. Cât eram de curios și mai ales Halef, nu e greu de ghicit. Ca să aflu mai curând, pusei următoarea întrebare:

— Zici că sefirul te-a trimis la Bagdad ca să mă cauți pe mine?

— Da, stăpâne.

— Ți-a dat vreo veste pentru mine?

— Da, stăpâne.

Acest „da, stăpâne” mi-ar fi putut deveni primejdios, dacă eu întrebam mereu și el îmi răspundea tot atât de scurt. De aceea urmași ceva mai stăruitor:

— Ce fel de veste? Vorbește! Nu-mi place să pun întrebări de prisos.

— Iartă, stăpâne! Sefirul e foarte aspru cu noi. Ne cere să răspundem scurt la întrebările pe care ni le pune și să nu întrebăm nimic. Trebuie să-ți

spun doar atât: să nu te oprești în Bagdad, ci să vii numaidecât.

— Pentru ce?

— „Cadavrele” au să sosească în curând, dar nu pe drumul caravanelor ci, ca să fie mai în siguranță, vor fi transportate prin Nahr Sersar la Eufrat și de acolo pe plute mai departe.

— Unde?

Îmi aruncă o privire mirată și răspunse:

— Asta trebuie s-o știi tu mai bine ca mine, o, stăpâne!

Ei drace! Era cât p-aci să mă las prins în capcană. Mă făcui că nu bag de seamă și zisei repede:

— Firește că știu. Am crezut însă că, fiindcă spuneai că vor să fie în mai mare siguranță, s-a schimbat locul.

— Locul cel vechi e foarte bun, nu e nici un motiv să-l schimbe.

Mă întrebam în sinea mea despre ce transport poate fi vorba. „Cadavre”! Dăduse acestui cuvânt o intonație ciudată. Eram sigur că nu erau adevărate cadavre. Atunci ce? Să se fi slujit „Umbrele” de un limbaj secret cam cum fac pungașii în Europa? Țineam neapărat să aflu și întrebai, deși putea să fie o greșeală din partea mea:

— Știi tu ce fel de „cadavre” sunt astea de acum?

Apăsai asupra cuvântului „cadavre” așa cum făcuse el adineauri. Nu bănuî nimic și răspunse cu sinceritate:

— Dacă nu știi tu, atunci nu o știe încă nici sefirul. Trimițătorul va fi avut vreo pricină ca să păstreze totul în taină. Dar chestia cu aceste „cadavre” e numai una din știrile pe care aveam să ți le spun. Mai e ceva mult mai important.

— Ce?

— Caravana.

— Care?

— Trebuie să știi tu mai bine decât mine.

Mi se păru că i se trezesc iar bănuîelile și, ca să-i abat gândul, zisei cu asprime:

— Vorbește mai cuviincios, altminteri te învăț eu cum trebuie să vorbești cu mine! Firește că știu, dar spuneai despre o anumită caravană și cum noi lucrăm cu multe caravane, și-mi închipui că asta nu e una obișnuită, aș vrea să vorbești mai deslușit, altminteri o să mă plâng sefirului ca să-mi trimită oameni mai deștepți și politicoși decât tine.

— Nu, nu, stăpâne! strigă el cu glas rugător. Știi ce m-ar aștepta! Iartă-mă, iartă-mă, rogu-te... Vroiam să spun „caravana șambelanului” despre care i-ai vorbit chiar tu sefirului.

— *Kuhdaya şukr!* — slavă Domnului! În sfârșit ți-ai deschis pliscul. Te sfătuiesc să fii mai lămurit de acum încolo, căci o ștafetă care vorbește în cimilituri nu ne poate fi de folos. Da, eu l-am înștiințat despre ea. Și ce răspuns îmi trimite?

— A trimis iscoade după ea, care au venit să-i spună că va sosi azi-măine în Bagdad. S-ar putea s-o întâlnești din întâmplare și să te recunoască. De aceea trebuie să pleci numaidecât din Bagdad și să vii la el. Asta era ce mai aveam de spus.

— Și altceva?

— Nimic.

— Fiindcă ai avut norocul să mă întâlnești în drum nu mai e nevoie să te duci la Bagdad. Vă întoarceți cu mine la el.

Spusei acestea pe un ton poruncitor, deși în gândul meu îi trimiteam la toți dracii, căci mă temeam să nu scape Halef vreo vorbă pe drum, prin care să se dea de gol. Spre bucuria mea, omul răspunse în grabă:

— Iertare, stăpâne, că nu putem merge cu tine, fiindcă trebuie să ne ducem de aci la Madain.

— Cum, nu numai la Bagdad?

— Nu. Aveam poruncă să te căutăm mai întâi pe tine și pe urmă să ne ducem în josul Tigrului, la Madain. Pe aici scurtăm însă mult din drum.

— Și vă întoarceți apoi la sefir?

— Nu. Mai avem, înainte de-a ne înapoia, o veste pentru Kut el Amara.

Sefirul acesta părea să aibă legături foarte întinse. Asta nu putea decât să mă bucure în momentul de față. Drumul de aici până la Madain era de opt ore călare, de acolo la Kut el Amara douăsprezece și apoi până la ruinele Babilonului — unde presupuneam că se află sefirul — alte patruşprezece. Oricât și-ar fi zorit aceste două „Umbre” caii — care prea grozavi nu păreau să fie — le trebuia timp de mâncare și de odihnă, așa că în mai puțin de două zile și jumătate nu puteau ajunge la sefir.

În vremea asta noi vom fi de mult îndărăt și nu ne mai puteam întâlni a doua oară cu ei.

Gândul acesta mă mai liniști într-atât, încât cutezai să pun întrebarea cam îndrăzneță:

— Ce vești aveți de dus la Madain și Kut el Amara?

— Nu te supăra, stăpâne, dar nu ne e îngăduit să vi le spunem.

— Nici mie?

— Nimănui și fiindcă sefirul nu ne-a dat altă poruncă...

— Foarte bine faceți, îi curmai eu vorba, îmi place! Omul trebuie să-și facă datoria pe de-a-ntregul. V-a spus cumva sefirul locul anumit în care trebuie să-l întâlnesc?

— Îl știi doar, stăpâne!

— Firește, dar nu stă mereu acolo și s-ar fi putut să-și schimbe gândul.

— Dacă nu-l găsești acolo, o să-l aștepti. Tufele de tamarinzi de la Hilleh se întind atât de departe și sunt atât de dese încât ai unde să te ascunzi și tu și ceilalți care se află acolo. Nici astăzi nu cutează nimeni să se apropie de ele de când cu măcelul acela grozav. Oamenii din Hilleh spun că duhurile celor uciși răătăcesc și acum ziua și noaptea. Te afli ca în sânul lui Ibrahim^[3].

— Bine. Altceva nu mai aveți să-mi spuneți?

— Nu. Ba da, era să uit! Zicea că mai e ceva ce nu știi tu și ai o învoială între caravana lui Pişkhidmet-başi^[4] cu a beduinilor ghasai; o parte dintr-aceştia s-a împrăştiat pe aci și, ca să nu trezească bănuieli, se dau drept arabi solaibi. Asta ți-o spunem ca să știi. Acu', nu mai am alt. Nimic de spus, stăpâne.

— Foarte bine. Sunt mulțumit de voi și meritați un bacșiș pe care o să vi-l dau când ne vom întâlni iarăși în Hilleh. Când ați pornit de acolo?

— Aseară.

— Atunci o să trebuiască să vă odihniți zdravăn la Madain. De aceea nu mai zăboviți și plecați cât mai curând.

— Îndată ce se vor sătura caii. Nici nu mai avem ce căuta aici. Allah să fie cu tine!

Încălecară și ieșiră pe poartă. Halef duse acum caii la apă și, în vreme ce îi adăpa, clipi șiret din ochi și zise:

— Allah a făcut pe lumea asta capete luminate și capete întunecate; al tău strălucea ca soarele, pe când ale lor, erau pline de întunericul prostiei ca o fântână secată de apă. Ochii mintii, tale au străbătut până în fundul lor ca soarele printr-un geam străveziu, pe când ei te vedeau pe tine altul decât ești.

— Ai priceput ceva din ce am vorbit noi?

— Mult nu, effendi, știu numai că a fost vorba de trei inși și patru localități. În timpul ăsta sufletul meu se plimbă de la Bagdad la Madain, apoi de acolo la Kut el Amara și Hilleh și îndărăt, fără să poată pătrunde adâncul înțelepciunii care ieșea de pe buzele tale.

— Totuși nu e vorba de trei ci numai de doi inși.

— Ba trei. Tu, sefirul și peder-i-baharatul, nu faceți la un loc trei? Și era atâta amestecătură cu ei că nu mai știu dacă tu ești pederul, ori ăsta sefirul, ori sefirul tu, ori tu sefirul sau dacă n-o fi sefirul chiar pederul. Drept care din ei ai fost luat și cum să fac să mă deslușesc?

— Uite cum stau lucrurile: „Umbra” mă crede peder-i-baharat, asta vei fi înțeleș și tu, ce dracu'!

— Pederul-i-baharat? Păi pe tine, vestitul emir Hagi Kara Ben Nemsî effendi, să te ia drept un nemernic ca ăla! Un astfel de ticălos merită să fie biciuit până la sânge. Să fi priceput eu ce obraznicie spunea afurisita aia de „Umbra” îi trăgeam câteva gârbace să mă țină minte! Un lucru înțeleg însă din toată drăcovenia asta: că sefirul, dușmanul prietenului nostru, bimbașa, se află în Hilleh. Adevărat?

— În apropiere de Hilleh. Ascunzătoarea lui e într-un tufăriș întins de tamarinzi, la două ceasuri depărtare de oraș. E în siguranță, căci în afară că drumul e foarte greu, lumea ocolește locul din pricină că s-ar aține pe acolo duhurile celor măcelăriți când cu rășcoala.

— Bine, foarte bine. Asta îmi place, n-ai idee ce mult îmi place. O să mă ațin și eu pe acolo, ca să-i apar ca strigoi. Ba o să mai iau încă un strigoi cu mine, unul din piele de crocodil. Și strigoiul ăsta o să se plimbe — dar nu prin apă, ori pe mal — ci pe spinarea sefirului, atâta vreme până ce s-o prefacă și el într-un strigoi de bocete, din pricina loviturilor pe care o să i le dau, că a sărăcit pe bietul bimbașa și l-a lăsat pe drumuri. Oare ce-o mai pune la cale nemernicul ăla, acolo în ascunzătoarea lui?

— Ai auzit doar că așteaptă niște leșuri.

— Să-i fie de bine! Să le mănânce fripte! Dar parcă era vorba și de o altă caravană?

— Da, de a lui Piskhidmet-bași.

— Cine o mai fi și ăsta?

— Un înalt slujbaș de la curtea șahului.

— Și ce legătură e între el și sefir?

— Nu știu.

— Nu știi? O, Sihdi, ce adânc mă mârnești! Ochiul, tău e de obicei atât de ager și urechea ta prinde orice zgomot, de la bubuitul tunetului până la țârâitul plăcut al greierului. Și planurile acestui sefir, care e de o mie de ori mai mare ca un greier, să nu le cunoști!

— Nu cumva le-ai priceput tu?

— Nici gând! Dar de ce mă întrebi? Eu nu sunt altceva decât ocrotitorul, scutul și paloșul tău. Când e însă vorba de altceva, e treaba ta să le afli pe toate și să găsești greierul pitit în capul sefirului.

— Vezi tu, să deslușești țârâitul greierului în iarbă ori să afli gândurile ascunse ale unui ticălos, nu e totuna. Pentru cea dintâi se cere un auz bun, pe când pentru cealaltă cu totul altceva.

— Acest „altceva” îl ai tu din belșug, Sihdi.

— Îl ai și tu.

— Te rog, nu cere acum așa ceva de la mine. Știi că mi-au fost hărăzite toate darurile minții și ale înțelepciunii, dar de când port inelul „Umbrelor” în deget, parcă m-am prostit. Te-am descurcat din zăpăceala cu pederul și sefirul; mai mult nu poți cere deocamdată de la mine. Caută tu singur și o să găsești.

— Am și făcut-o, tu însă nu mi-ai înțeles cuvintele. Ce are de gând sefirul nu știu dar bănuiesc.

— Ce anume?

— Că vrea să jefuiască caravana cu ajutorul beduinilor tocmiți de el. Din învoiala lui cu ghazalii trag următoarea încheiere, care ne poate fi nouă de folos: sau n-are destule „Umbre” cu sine, sau aceștia nu vor să ia parte la un atac asupra caravanei deoarece nu sunt tâlhari și ucigași, ci bandiți mai puțin fioroși.

— Peder-i-baharatul e și el o „Umbră” și cu toate astea a vroit să ne omoare.

— L-ai bătut și bătaia se plătește cu moartea.

— Nu cred că asta să fi fost pricina. Eu zic că sefirul vrea să atace caravana fiindcă socoate să se aleagă cu o pradă bună de pe urma asta.

— Probabil. Nu sunt sigur, dar așa presupun. Această presupunere e în legătură cu *majdana koma*^[5] din Paris.

— Paris, capitala francezilor? O *majdana koma*, unde se arată tot ce-a muncit și înfăptuit un popor? Ce legătură poate să fie între ea, sefir și atacul caravanei? întrebă el uimit. Sihdi, ești cel mai înțelept om din câți am cunoscut în viața mea; ideile tale sunt atât de pătrunzătoare încât îmi spun adeseori că ție, nu-ți rămâne nimic ascuns dar pe sefir nu poți cu nici un preț să-l pui în legătură cu Paris și *majdana koma*.

— Totuși o să încerc. Trebuie să știi că șahul vrea să se ducă la Paris ca să viziteze această *majdana koma*; toți sunt învoiți cu asta, în afară de preoțime, el însă știe tot atât de bine ca orice musulman să-i împace. Acești preoți șiiți se pot cumpăra cu aur, de la cel mai mare imam-djuma până la neînsemnatul mullah. Dăruiești ceva câtorva moschei, o strângere de mână sunătoare celor mai influenți imami și dacă n-ajută, te slujești de un mijloc care nu dă niciodată greș, adică trimiți o *karvan-i-rașwa*^[6] la locurile sfinte și mergi la sigur. Preoțimea din Menshed Ali și Kerbela are asupra șiiților o înrâurire neînchipuit de mare.

— Mai departe, Sihdi! Încep acum să pricep.

— O astfel de caravană nu se încredințează decât unui om încercat, pe care te poți bizui. Și cine cunoaște mai bine decât înalții slujbași ai palatului situația de acolo? De aceea șahul alege pe unul dintre cei mai credincioși dintre ei, îi încredințează darurile cele bogate, cu însărcinarea să le predea preoților de acolo. Caravana care le transportă se numește *karwan-i-rașwa* sau *karawan-i-pișkhidmet bași*, deoarece în capul ei e un *pișkhidmet bași*.

— Așa cum lămurești tu lucrurile, le pricep foarte bine.

— Ascultă mai departe, Halef: Pentru ce crezi că i se zice astfel caravanei? Chiar dacă un înalt slujbaș — un șambelan — s-ar alipi din întâmplare unei caravane, n-ar fi un motiv să i se dea numele după el. Așa însă înseamnă că el e conducătorul ei, nu s-a alipit întâmplător de ea, ci el a alcătuit-o.

Dacă presupunerile mele nu mă înșeală, atunci se pune întrebarea: ce rost are ca un înalt slujbaș să alcătuiască o caravană? Firește că nu cu mijloacele lui și pentru un scop urmărit de el. Nu poate fi vorba deci decât de unul mai mare ca el și acesta e șahul. Părerea mea e că numele de „caravana șambelanului” nu e oficial, ci i-a fost dat de sefir sau peder-i-baharat. Am dovada că nu mă înșel în presupunerea mea.

— Care? Eu nu găsesc nici una.

— Ba sunt chiar multe, dar asta singură ajunge. Ai auzit că pederul l-a înștiințat pe sefir despre caravană; a fost în Persia, probabil în capitală și a aflat despre ea. O călătorie din porunca domnitorului pentru a duce daruri de un preț atât de mare se ține de obicei secretă. Ca să afle despre ea trebuie să fi cheltuit multe parale, adică mituirea unor oameni de la Curte. Fără scop n-au cheltuit ei banii; înseamnă că se așteaptă să le aducă un câștig destul de mare. Deci, pederul a trimis înapoi un om să înștiințeze pe sefir și acesta la rândul său a trimis iscoade înaintea caravanei, care e mai importantă pentru ei decât așa-zisele „cadavre” care sosesc pe Eufrat.

— Și crezi că e importantă și pentru noi?

— Deocamdată nu, dar poate deveni. Nu ne gândim să punem la cale o întâlnire nici cu peder-i-baharat și nici cu sefirul; dacă însă se va ivi întâmplător, vom fi târați fără voie în afacerea asta misterioasă, căci îi avem pe unul în față și pe celălalt în spate și locul unde trebuie să se întâlnească ei e același unde ne ducem noi. Există totuși un mijloc ca să-i ocolim.

— Care?

— Să renunțăm la vizitarea sfintelor lăcașuri, să ne întoarcem la Bagdad și să o luăm în același timp pe alt drum, pentru a nu ne întâlni cu pederul.

— Nici nu mă gândesc! Când mi-am pus eu ceva în cap, nu mă las. Mai ales acum. Ar însemna că ne e frică de ei. Am hotărât să ne ducem la ruine, o să ne ducem, fie ce-o fi. Ori ești de altă părere?

— Nu.

— Atunci hai să plecăm. Caii sunt odihniți și mi-am umplut burduful cel mic cu apă. Să vină cine o pofti; „Umbrelor” ori altor ticăloși de teapa lor, sunt gata să le arăt cu gârbaciul că inima mea, care stă în șfichiul lui, îi așteaptă cu nerăbdare.

Zicând aceste cuvinte, scoase biciul de la brâu și pocni de câteva ori în aer. Ca să-i potolesc nițel înflăcărea, îi spusei:

— Pune biciul la loc; trebuie să ne ferim de vreo nesocotință și știi că i-am făgăduit Hannehei să ocolim primejdiile, pe cât se poate.

— O, în privința asta, Sihdi, îmi cunosc eu nevasta, soarele vieții mele. Se îngrijește de sănătatea trupului meu, dar și de faima mea. Vrea să mă aibă teafăr și sănătos, nu renunță însă la mândria de a avea un bărbat vestit pentru vitejia lui. Cere, ce e drept, să fiu prevăzător, dar ar intra în pământ de rușine dacă Halef al ei n-ar mai fi curajosul războinic de odinioară. Mi-ai povestit odată despre o mamă care spunea fiului ei, când pleca la luptă: să

se întorcă sau biruitor, sau întins pe scut, adică mort. Eu o să mă întorc însă victorios și viu pe scut, căci nici prin gând nu-mi trece să-mi încolăcesc brațele în jurul gâtului ei de văduvă. Oare Emmeh a ta nu se simte mândră să știe că de frica soțului ei tremură toți nemernicii de pe pământ?

— Firește că nu i-ar plăcea nici ei să aibă de soț un laș.

— Mă bucur pentru ea. Dar acum lasă vorba și să plecăm, timpul zorește. Mai întâi să scoatem însă inelele „Umbrelor” din deget.

— De ce?

— Pentru că nu trebuie să trecem drept „Umbre” decât atunci când e nevoie, altminteri s-ar putea să dăm de bucluc.

— Ai dreptate, effendi. Iacă, l-am scos. Încălecarăm și ieșirăm din curtea hanului.

Când caravanele se duc la Hilleh trec de obicei pe aici spre hanurile Nasrieh și Mohawid; noi renunțarăm însă, căci ne feream să ne întâlnim cu cineva în cale și găseam că e mai nimerit s-o luăm pe unde merseserăm odinioară, ca să ocolim caravana morții cu miasmele ei otrăvitoare.

Drum, sau ceea ce se cheamă un drum, nu era. Călăream peste câmp, ori mai bine zis printr-un pustiu întins, plin de gropi și canale de mult secate. Deși pe atunci le trecusem ca în vis cuprinși de frigurile ciumei și nu ni se puteau întipări în minte locurile, totuși le recunoșteam acum.

— Aici a fost, Sihdi, zise deodată Halef, oprindu-și calul. Aici am descălecat atunci ca să lăsăm să treacă zăpușeala și am băgat de seamă că te schimbaseși la față. Chipul ți-era pământiu și aveai cearcăne negre în jurul ochilor. Ți-am dat să bei apă amestecată cu oțet, dar privirea ta rămăsese tot fără viață și începusem să înțeleg că-ți adunai toate puterile să nu te lași doborât de boala aceea grozavă și să nu-mi fac eu inimă rea.

— Da, da, dragul meu, au fost timpuri grele pentru noi. Nu mai eram om, ci o umbră. Pe când goneam prin pustiu arzător, totul mi se părea o nălucire și oamenii pe lângă care treceam, niște fantome ale închipuirii mele. Dacă vrei tu, ne vom conduce după drumul făcut atunci și vom putea poposi la noapte la Birs Nimrud.

— Cum dorești, Sihdi. Cât mai avem până la Hilleh?

— Vreo patru ceasuri.

— Vom ajunge deci pe arșița cea grozavă și vom aștepta acolo până se va mai potoli nițel, înainte de a porni mai departe.

Într-adevăr, pe la amiază ajunserăm la plantațiile de palmieri de pe malul stâng al Eufratului. Zărirăm la dreapta noastră ruinele El Himmar, pe urmă dealurile lui Bab el Mudşellibeh și colina Oasr, care a fost odinioară cetatea regală în care a murit Alexandru cel Mare. Pe cea mai apropiată colină, Amran Ibn Ali, trebuie să fi fost vestitele grădini ale Semiramidei^[7].

Pe stânga se aflau de asemenea o mulțime de ruine, dintre care cea mai mare se numește încă și astăzi Babel. Legenda mahomedană spune că înăuntrul ei au fost spânzurați de picioare cei doi îngeri căzuți, Harut și Marut, care se mai văd și astăzi în aceeași poziție.

Când am ajuns la Hilleh trecurăm podul și traserăm la un menzil^[8] pe care l-am preferat în loc de han, deoarece era pustiu în acea zi și avea și o încăpere mare în pământ, foarte răcoroasă.

Legarăm caii sub un șopron, le dădurăm nutreț și apă din belșug, apoi coborârăm în odaie, eu ca să-mi odihnesc nițel oasele, iar Halef să pregătească prânzul.

Hilleh a fost clădit din cărămizile ruinelor fostului turn babilonian și e capitala județului Divanijeh. De aici se despart drumurile care duc la Kerbela și Nedjef Ali. Printre clădirile oficiale, cea mai însemnată e moscheea *Eş şem*^[9]. Cei zece mii de locuitori sunt șiiți, persani și arabi și atât de fanatici, încât mă ferii să spun birtașului că sunt creștin. Nu m-ar fi tolerat o clipă sub acoperișul lui și tot ce aş fi atins cu mâna mea trebuia să fie sfânt pe urmă de molah, iar cheltuielele, destul de mari de altfel, trebuia să le suport eu.

Mâncărăm cu poftă găina friptă de Halef, dar când cerurăm nițel lapte bătut — Hilleh e renumit pentru laptele lui bătut — a trebuit să dăm jos cu lingura stratul de murdărie de deasupra.

Trebuie să știți că oraș mai murdar ca Hilleh nu cred să existe.

Birtașul păru mânios, când ne văzu ce facem, dar Hagi Halef, care știa întotdeauna să iasă din încurcătură, îi zise cu glas umil:

— Iartă, rogu-te, o, tu, cel mai primitor dintre oameni, fapta noastră. Trebuie să știi însă, că ne-am juruit să ne lipsim cât om trăi de ce e mai bun și fiindcă smântâna e cel mai bun lucru de pe lume, nu ne e îngăduit s-o mâncăm.

— Allah fie îndurător cu voi și să vă dea putere să vă țineți de jurământ până la sfârșitul vieții voastre, răspunse birtașul. Nu înțeleg însă de ce ați mâncat de la găină ce era mai bun. Văd că n-a mai rămas nimic din ea.

— Te înșeli, o, gazdă primitoare.

— Păi nu mai văd decât oasele...

— Așa și e. Ce-ar fi însă de capul găinii dacă n-ar avea oase ca să-i susțină trupul? Și cum ar putea trăi, când nu i s-ar fi dat penele care sunt nu numai îmbrăcămintea ci și podoaba trupului ei? Dacă Allah ți-ar fi hărăzit darul înțelegerii ți-ai da seama că oasele și penele sunt tot ce e mai bun la o găină. Uite aici oasele. Du-te în bucătărie și o să vezi și penele. Nici n-am gustat din ele. Am fi lăsat și din lapte ciolanele și penele, dar laptele n-are lucruri de astea.

Omul nu știa ce să răspundă, de aceea ieși, bombănind, pe ușă.

Halef râse pe înfundate și-mi șopti:

— Rău îmi pare că n-a fost și Hanneh să m-audă. Așa e că am întors-o bine cu penele și oasele găinii?

După câțva timp birtașul veni însoțit de trei inși înfășurați în niște mantale de lână. Aceștia ne priviră cu o curiozitate bătătoare la ochi, apoi se așezară aproape de noi. Își aprinseră ciubucele, porunciră să li se aducă numaidecât cafea și unul din ei începu să ne descoasă:

— Am văzut în șopron caii voștri. Cine are astfel de cai, trebuie să fie bogat, tare bogat, îmi îngăduiți să întreb din ce țară sunteți?

— Suntem din țara Șibiri^[10], unde munții acoperiți pururi cu zăpadă, dau cu coamele în lună, răspunse Halef.

— Allah, ce frig trebuie să fie pe la voi! Noi, cei de pe aici, nu știm ce e zăpada, dar am auzit despre ea. Trăiesc și sunniți pe acolo?

— Nu, numai șiiți.

— Atunci, blagoslovească Allah țara asta și să facă să crească o sută de palmieri de fiecare ins. Sunt avuți oamenii voștri?

— Da, toți.

— Se vede după caii voștri. Și când pleacă la drum, își iau numai pungi cu aur cu ei?

Halef își dădu seama că fusese cam neprevăzător când spusese că toți oamenii sunt bogați pe acolo, de aceea căută acum s-o dreagă.

— Nu, nu iau nimic cu ei, fiindcă oamenii de la noi sunt foarte primitivi, așa că n-are nimeni nevoie de bani când pleacă la drum.

— Dar cu ceva tot trebuie să răsplătească pe cei care îi găzduiesc. Atunci poartă la ei lucruri de preț, poate chiar mărgăritare și alte pietre scumpe.

— Pietre scumpe? Ce fel de pietre sunt astea?

— Diamante, rubine, smaralde, peruzele...

— *Allaâ! Allah!* Ce, astea sunt la voi pietre scumpe?

— Firește.

— Ce țară, frate! Și ce fel de oameni sunteți voi! La noi în Șibiri toți munții sunt din pietre de astea. Nu le ia nimeni în seamă; drumurile sunt pietruite cu diamante și casele se fac din rubine și peruzele, iar zidurile geamiilor sunt din smaralde cât bolovanii voștri de mari.

— *Mașallah!* Nu e de crezut!

— Ba e, fiindcă așa este. Avem și noi pietre scumpe, care se plătesc cu multe parale.

— Ce fel de pietre?

— Ardezie, cremene, argilă, granit și altele.

— Ia spune: oamenii voștri sunt nebuni?

— Ce întrebare!

— Păi astea sunt pietre din care sunt făcuți munții noștri.

— Atunci voi și munții voștri sunteți nebuni, nu noi. Așa ceva nu se cunoaște în Șibiri; aici, însă, scrânteala pare să fie în toate capetele, după câte văd.

— Adică?

— Numai niște nebuni sunt în stare să ne întrebe dacă avem aur și pietre scumpe la noi. Crezi tu că, să fi avut chiar astfel de lucruri asupra noastră, vă spuneam? Nici un om în Șibiri nu e atât de prost cum par să fie ăștia de pe aici.

Acum își dădu omul seama că Halef își bătuse joc de el. Puse mâna pe cuțit și strigă amenințător:

— Taci, că dacă nu, vâr cuțitul în tine!

— Lasă-l acolo unde e, că avem și noi jucării de astea, râse Halef. Prea vroiai să știi multe de când ai venit tu și ne-ai luat la cercetare. Avem ori nu chef de vorbă, ție nu-ți pasă. Doar nu suntem niște copilandri pe care să-i

iscodești cu întrebări de astea prostești. Și acu', fă bunătatea și ne lasă în pace.

Omul sări drept în picioare, ridică pumnii și răcni:

— Aș putea să vâr cuțitul în tine, dacă n-aș... dacă n-am... dacă n-am fi din neamul solaib. Auzit-ai tu de ei?

După o veche tradiție, solaibii se bucură de mare considerație prin părțile acelea. Le merge vestea de oameni pașnici și nimeni nu le caută pricină. În schimb nici ei nu au voie să se ia la ceartă cu cineva.

Știam de la cei doi trimiși ai sefirului că se înțeleșeseră cu beduinii ghasai, ca aceștia să se dea drept solaibi. Probabil căăștia de aici făceau parte din cei tocmiți de el. De teamă ca Halef să nu se lase mânat de firea lui și gâlceava să se înțețească, zisei individului ca să-l potolesc:

— Dacă ești într-adevăr un solaib, nu-ți da de rușine neamul și stai liniștit la locul tău. Suntem deprinși când vrem să intrăm cu cineva în vorbă să începem noi. Așteaptă deci până ce te vom întreba.

— *W'Allah!* zise el cu ironie, vă credeți pesemne oameni de seamă. Dar o să vă spun eu cine sunteți. Sunteți...

Mă apropiai repede de el și-l întrebai printre dinți:

— Hai, spune dacă știi...

Rămase cu gura căscată și în vreme ce-l pironeam cu privirea se dădu pas cu pas îndărăt, se așeză la locul lui și tăcu. Mă întorsei și eu la al meu și mă făcui că nu-i mai iau în seamă.

Nu trecu mult și beduinii plecară, după ce ne aruncară mai întâi priviri amenințătoare.

— Sihdi, l-ai băgat în sperieți, zise Halef râzând. Mare fricos trebuie să fie!

— Cu atât mai mult nu trebuia să-l întărâți.

— Păi el s-a legat întâi de mine...

— N-are a face.

— Vezi cum ești, Sihdi! Nu mi-ai făcut tu semn să-i răspund?

— Dar nu așa cum ai făcut-o.

— Se putea altfel? Ce treabă avea el să întrebe dacă suntem bogați? Asta nu e întrebare de om cinstit și unui tâlhar nu-i îngădui să mă socotească prost. Spusei adineauri că-l cred un fricos, adaug însă că e și un mare ticălos — fiindcă, vezi tu și ticăloșii sunt fricoși. Cam ce părere ai tu despreăștia trei?

— Cred că fac parte din ghasaii care trebuie să ia parte la atacul caravanei. Aș fi fost mai bucuros să nu dau ochii cu ei.

— Dacă nu te-aș cunoaște, aș crede că ți-e frică. Fie ce-o fi, mie nu-mi pasă. Și dacă sunt într-adevăr cine crezi tu, n-au ei vreme de noi, au destulă bătaie de cap cu ce-i așteaptă fiindcă... A, ascultă!

Auzirăm tropot de copite și nechezat de cai. Alergarăm în curte și văzurăm pe cei trei beduini — era și birtașul printre ei —, încercând să încalece pe armăsarii noștri care se zbăteau cât puteau.

Când văzu Halef asta, smuci biciul de la brâu, dar îl apuca repede de braț și-i șoptii:

— Astâmpără-te, pentru Dumnezeu! Lasă-i să încalece; au să-și primească repede pedeapsa. Armăsarii au să-i trântescă la pământ, cum or porni.

Halef își stăpâni mânia și răspunse cu-nțeleș:

— Ai dreptate, Sihdi. Dar să-i trântescă astfel ca să țină minte multă vreme. Las' pe mine, știu eu ce am de făcut.

Cu chipul zâmbitor se apropie de beduini și-i întrebă cu blândețe:

— Vreți să încercați caii, nu e așa?

— Da, asta vor, încuviință birtașul, dar pesemne că au pe dracu' în ei, că nu se lasă defel să-i încalece.

— Vezi că sunt deprinși numai cu călăreți de ai buni și ăștia nu par să fie din ăia.

Luând cuvintele lui drept bătaie de joc, unul din ei răspunse cu ciudă:

— Lasă că au să vadă ei, numai să ne putem urca în spinarea lor! Ia potolește-i nițel, ca să-i încălecăm.

— Cu plăcere. Vă spun însă dinainte că o să vă trântescă.

— Nu mai pălăvrăgi și fă ce-ți spun.

— Bine, dar să n-aruncați pe urmă vina pe mine dacă v-ați rupe gâtul.

— Gâturile sunt ale noastre, nu ale voastre, știm noi să ni le păzim.

— Fie! Încălecați și țineți-vă bine, altminteri ajungeți prea repede jos.

Nu e de mirare că beduinii țineau morțiș să încerce armăsarii. Beduinul e călăreț înăscut și se înflăcărează repede când vede un cal de soi.

Dorința sa de a-l încerca era întru totul de înțeleș. De aceea nu m-a mirat prea mult acțiunea lor.

Armăsarii noștri erau nervoși, aruncau din copite în dreapta și în stânga, deși noi, stăpânii lor, eram de față. Hagi Halef ridică brațul și strigă:

„*şuş!*”^[11]. La auzul acestui cuvânt caii rămaseră nemişcaţi. Doi dintre beduini încălecară şi se părea că armăsarii le dau ascultare. Atunci ei începură să-i mâne în zig-zag, ceea ce nu era lipsit de pericol în curtea îngustă. Observai că ochii cailor erau tot timpul aţintiţi asupra lui Halef; inteligentele animale ştiau despre ce era vorba, în clipa în care călăreţii, venind din direcţii opuse, se îndreptară unul către altul, se auzi strigătul lui Halef: „*litaht, litaht!*”. Pronunţase cele două cuvinte despărţindu-le printr-un fluierat strident, în clipa următoare caii se opriră din galop, ridicându-se în două picioare şi zvârlindu-se în sus, iar cei doi călăreţi zburară din şei cât ai clipi din ochi, căzând cu o bufnitură puternică pe sfărâăturile de cărămizi răspândite pe jos. În curte se aşternu o tăcere de mormânt. Caii stăteau acum nemişcaţi, iar călăreţii le urmau exemplul. Pe moment gazda şi cel de-al treilea beduin rămaseră împietriţi, dar în clipa următoare se repeziră spre cei căzuţi.

Pe chipul lui Halef se putea citi expresia unei mari satisfacţii.

— Ce spui, Sihdi, de treaba asta? mă întrebă el. Cum ţi se pare dresura armăsarilor?

— Excepţională, răspunsei eu. Dar cred că au păţit-o rău călăreţii.

— Puţin îmi pasă mie de asta. N-aveau decât să nu se apropie de caii noştri! I-am avertizat, îmi eşti martor; așa că ei poartă răspunderea pentru ce au păţit. Ia uită-te la ei, şi-au binemeritat răsplata!

Unul dintre beduinii căzuţi dădu să se ridice, dar nu putu pentru că îşi rupsesse piciorul; celălalt zăcea în continuare nemişcat. Nu îmi dădeam seama dacă era şi el rănit.

Ne-am dus să ne luăm lucrurile din odaia în care poposisem. La întoarcere ne dădurăm seama că, între timp, indivizii se sfătuiseră între ei; se pare că gazda era delegată să ne anunţe ce hotărâseră, căci ni se adresă pe un ton duşmănos:

— Ia spuneţi, se pare că vreţi să plecaţi degrabă?

— Da, răspunsei eu.

— Numai că asta nu se poate. Trebuie să rămâneţi aici!

— De ce?

— Păi, vezi bine ce s-a întâmplat. Acest om şi-a rupt piciorul şi celălalt este poate chiar mort.

— Şi ce ne privesc pe noi toate astea? Doar i-am prevenit!

— Dar ați făcut semn cailor să-i arunce la pământ!

— Asta nu te privește pe tine! Spune-ne cât îți datorăm pentru mâncare și vezi-ți de treaba ta!

— Cât îmi datorați o să aflați mai târziu. Pentru moment nu aveți voie să plecați de aici.

— Ce vorbești? Doar n-o să ne ții aici cu de-a sila!

— Ba da, asta am să și fac și, dacă nu îmi dați ascultare, am să vă reclam chiar și pașei.

— Cu asta nu ne sperii. Dacă-ți închipui că ne temem de sangeacul vostru, căruia îi atribui titlul de pașă, te înșeli. Noi stăm sub directă protecție a padișahului și, chiar dacă nu ar fi așa, știm să ne apărăm și singuri. Nu vrei să ne spui cât ne costă mâncarea pe care am consumat-o?

— Nu!

— Atunci îți plătesc cât cred eu de cuviință. O să fie mai mult decât ți se cuvine. Poftim plata.

Am scos banii din portofel și i-am întins, dar el mă lovi peste mână și banii căzură pe jos. L-am avertizat, spunându-i:

— Ascultă, omule, nu sunt obișnuit ca cineva să-mi dea peste mână sau să mă jignească. Dacă încerci așa ceva din nou, să știi că am să-ți arăt cum obișnuiesc eu să pedepsesc asemenea neobrazare. Șterge-o de aici!

Văzând că vreau să încălec, mi se așeză în față. Halef mi-o luase înainte. Beduinii îi strigară gazdei să nu mă lase să plec. Omul mă apucă de braț.

— Ia mâna de pe mine! strigai eu.

— Ai să rămâi aici! îmi răspunse individul pe un ton răstit, strângându-mă de braț.

— Atunci du-te unde zac și ceilalți! strigai eu, repezindu-i un pumn sub bărbie, care îl și trânti la pământ.

Imediat îl apucau de braț, l-am ridicat și l-am aruncat drept în cel de al treilea beduin care se grăbise să îi vină în ajutor. Amândoi se prăbușiră, cu o bufnitură surdă, la pământ. Înainte ca vreunul din ei să se scoale, încălecai și calul meu porni în galop, urmat de cel al lui Halef. În urma noastră auzirăm urletele și blestemele indivizilor. Nu le-am acordat nici o atenție și ne-am îndepărtat, fără să fim urmăriți. Am traversat partea apuseană a orașului și ne-am îndreptat în direcția unui pâlci de palmieri de la care pornea drumul spre Birs Nimrud și ruinele de la Ibrahim Chahil.

Drumul nu a durat mai mult de trei ceasuri și pe timpul parcurgerii lui am întâlnit doar câțiva călători singuratici. Când am ajuns la destinație, soarele se afla la asfințit și ne-am așezat tabăra la poalele ruinelor, în același loc în care ne opriseam și data trecută. Prin apropiere nu se afla nici țiipenie de om, așa că ne-am putut lăsa caii fără nici o supraveghere în timpul escaladării fumului care ne permitea o observare mai bună a împrejurimilor ruinelor. Ajunși sus am putut privi panorama unuia din lăcașurile cele mai vestite din istoria religiilor și din istoria universală, Babel sau Babilon! Potrivit afirmațiilor lui Herodot, marele istoric al antichității, orașul așezat pe ambele maluri ale Eufratului avea un perimetru de 480 stadii, adică aproape 90 km (1 stad = 185 m).

Era înconjurat de un zid înalt de 200 coți și cu o grosime de 50 coți, apărat de turnuri solide și de un șanț adânc, plin cu apă. O sută de porți din bronz se deschideau în acest zid, fiecare din ele continuându-se cu o cale dreaptă care străbătea tot orașul, până la poarta opusă. Casele, înalte, având până la patru caturi, erau construite din cărămizi lipite între ele cu smoală. Clădirile aveau fațade splendide și erau despărțite prin curți deschise. Numeroase piețe și grădini ofereau celor două milioane de locuitori ai orașului locuri de odihnă și recreație. De asemenea, malurile fluviului erau împrejmuite de ziduri uriașe, prevăzute cu porți metalice, care noaptea erau zăvorâte. Peste fluviu se arcuia un pod măreț, lat de 30 de picioare, al cărui acoperiș era demontabil. Potrivit lui Diodor, istoric roman de origine grecească, podul avea o lungime ce putea fi parcursă într-un sfert de ceas, în timp ce Strabon, geograf și istoric grec, afirma că măsura o stadie în lungime. Pentru ca să poată fi construit, apele fluviului au trebuit să fie deviate. Pentru aceasta s-a săpat, în partea apuseană a orașului, un lac adânc de 75 de picioare și cu o circumferință de 12 mile, în care s-au abătut apele fluviului. Acest lac, menținut și în anii care au urmat, servea pentru apărarea orașului, pentru regularizarea debitului apelor, care altfel puteau provoca inundații, cât și pentru irigarea câmpurilor cultivate, operație efectuată cu ajutorul unui mare număr de ecluze. La capetele podului se ridica câte un palat imens, ambele palate comunicând printr-un tunel subteran.

Cele mai mărețe construcții ale Babilonului, care în scrierea cuneiformă era ortografiat *Bab ilu*, adică „Porțile lui Dumnezeu”, le formau vechiul palat regal, având mai mult de o milă în circumferință, grădinile suspendate

ale Semiramidei și palatul nou, împodobit cu nenumărate sculpturi și înconjurat de trei rânduri de ziduri.

Faimoasele grădini ale Semiramidei erau împrejmuite și ele cu un zid, lat de 22 picioare și constituiau un patrulater cu o suprafață de 160.000 de picioare pătrate. Ele erau alcătuite din terase în formă de amfiteatru, la care duceau trepte late de 10 picioare și erau susținute pe niște stâlpi înalți. Platformele acestor terase erau pavate cu dale măsurând în lungime 16 picioare și în lățime 4 picioare, perfect îmbinate, astfel încât să nu poată pătrunde nici o picătură de apă printre ele. Peste aceste dale era așternut un strat gros de papură chituită, deasupra încă două rânduri de cărămizi, prinse între ele, cu smoală, totul fiind acoperit cu plăci de plumb. Pe acest, „pat” era așezat un strat de pământ, cu o grosime suficientă pentru a permite celor mai falnici arbori să-și dezvolte rădăcinile. Pe terasa cea mai înaltă se găsea o fântână uriașă care își trăgea apa din fluviul ce curgea în apropiere, în cantitate suficientă pentru a uda din belșug grădinile aflate dedesubt.

Sub fiecare terasă erau amenajate săli spațioase, iluminate în timpul nopții, împodobite cu straturi de flori ce emanau efluvii de parfumuri îmbătătoare, oferind totodată vizitatorilor panorama splendidă a orașului și împrejurimilor sale.

Cea mai impunătoare construcție a orașului era, însă, turnul, despre care Talmudul relatează că ar fi măsurat în înălțime 70 de mile. După alte relatări el atingea 25.000 picioare. La ridicarea lui ar fi lucrat un milion de oameni, timp de doisprezece ani. Toate acestea sunt, însă, considerate exagerări. Se pare că turnul, ridicat în mijlocul templului închinat lui Baal, avea în jur de o mie de picioare în circumferință și ajungea la o înălțime de 800 picioare (adică 240 m)^[12]. Avea opt etaje, platformele de susținere ale acestora fiind tot mai mici pe măsură ce urcai. Scara de acces se înfășură în spirală pe zidul exterior al turnului. Fiecare etaj cuprindea săli boltite, susținute de coloane, mobilate cu mese, scaune și împodobite cu vase din aur curat. În catul de jos se găsea o statuie a zeului Baal, care cântărea o mie de talanți babiloneni și valora multe milioane de monezi de aur. La etajul al optulea era instalat un observator astronomic.

Toate aceste comori care, potrivit lui Diodor, valorau peste 6.300 talanți aur, au fost jefuite de Xerxes^[13]. Legenda spune că în turn s-ar fi aflat și o fântână, a cărei adâncime măsura cât înălțimea întregii construcții.

Alexandru cel Mare a purces la restaurarea turnului prăbușit, folosind numai pentru curățirea dărâmăturilor peste 10 000 de muncitori, dar moartea sa prematură l-a împiedicat să desăvârșească acest plan.

Acesta era faimosul Turn Babel, una din cele șapte minuni ale lumii antice. Dar acum...? Ce mai rămăsese din minunata construcție?

Șaizeci de mii de războinici pedestri, o sută douăzeci de mii de călăreți și o mie care de luptă prevăzute cu coase, mii de călăreți pe cămile, avându-l în frunte pe Cyrus^[14], cuceriseră Babilonul, în ciuda puternicelor sale mijloace de apărare și a unor rezerve alimentare care asigurau necesarul de trai al locuitorilor pe douăzeci de ani! Ulterior, regele persan Darius Hystaspis dă ordin să se distrugă zidurile de apărare ale cetății, iar Xerxes, așa cum am mai arătat, o deposează de toate comorile ei. Iar Alexandru cel Mare nu reușește să salveze ce mai rămăsese din gloria trecută a Babilonului. Pe locurile unde se ridicau aieva splendidele construcții, peste puțină vreme se cultivau cereale, iar regii părți ai Babilonului au folosit-o ca rezervație de vânătoare! Concomitent cu dominația arabă numele Babilonului aproape că a dispărut din istorie, pentru ca în zilele noastre să nu mai existe decât un câmp de dărâmături și de ruine de piatră, în care nici măcar arheologii nu s-ar mai putea descurca!

Soarele se pregătea să apună, așa că ne-am întors la caii noștri, ca să ne așternem păturile pentru odihna de noapte. Pe drumul de întoarcere ajunsesem, la un moment dat, la o ieșitură a colosalelor dărâmături, unde văzurăm ceva care ne scăpase pe când urcam. Era vorba de un canal vechi care, pe deplin secăt în timpul verii, acum avea apă din belșug și ajungea aproape până la Birs Nimrud. Spre marea noastră mirare, pe canal zărirăm mișcându-se, în depărtare, numeroase ambarcațiuni.

— Cine ar putea să fie? mă întrebă Halef.

— Cum nu știi tu, nu știu nici eu, răspunsei. S-ar putea să nu ne intereseze! Nici nu știm în ce direcție înaintează. Ce ar fi, totuși, să ne apropiem puțin, ca să-i vedem mai bine.

Așa am și făcut și în curând am observat că de fapt, nu se îndepărtau, ci, dimpotrivă, se apropiau. Cum de la o distanță atât de mare nu puteau fi bine văzuți, am mai rămas puțin pe loc. După câțva timp am fost însă nevoiți să părăsim locul, pentru că eram în pericol să fim descoperiți. În timp ce coboram, Hagi Halef îmi spuse:

— Sihdi, am o idee; dacă e chiar bună, nu știu.

— Se referă la oamenii de colo, de pe apă?

— Da.

— Ei?

— Mă gândesc la ce au spus trimișii sefirului și anume că trupurile celor morți să fie coborâte pe Eufrat. Să nu râzi de mine!

— Nici nu-mi trece prin minte, căci m-am gândit și eu la același lucru, deși nu am nici o dovadă că ar fi vorba tocmai de aceste cadavre și nu de altceva.

— Dar gândește-te, că, dacă presupunerea noastră este corectă, avem de-a face cu sefirul!

— Da, la asta mă gândesc și eu.

— Trebuie să fim atenți. Locul unde vrem să ne ridicăm adăpostul se găsește pe partea pe care se află ruinele și pe care vin și oamenii aceștia.

— Da, dacă vin într-adevăr! Trebuie să așteptăm cu răbdare, ca să vedem dacă asta le e intenția. După felul în care se mișcă nu folosesc bărci ci un fel de plute mici, care înaintează cu ajutorul unor vâslași. Ce se va întâmpla când vor ajunge la capătul canalului vom afla, fără îndoială, în curând. Oamenii aceștia plănuiesc ceva; s-ar putea să fi încărcat pe plute niște lucruri care urmează să fie transportate de la canal la ruine. Traseul lor se îndreaptă exact în direcția noastră. O să fim atenți și o să ne îngrijim de pe acum să ne adăpostim caii. Din fericire mai este destulă lumină, ca să putem găsi un loc potrivit.

Când am ajuns jos, ne-am îndreptat spre poalele ruinelor. Deodată am observat un lucru care mi-a atras atenția. Era acolo un fel de movilă formată din dărâmături, îndeosebi din cărămizi mai mult sau mai puțin întregi, care căzuseră, desigur, de sus. La această movilă ducea, din locul unde ne aflam, o potecă. Cred că altcineva, un beduin, de pildă, nu ar fi descoperit-o, dar pentru ochii ageri ai unui vânător din prerie și din pădurile virgine era destul de perceptibilă. Arătând spre ea i-am spus mărunțului meu prieten, Hagi Halef:

— Vezi aceste urme?

— Urme? Întrebă el uimit. Nu văd nimic. Ce fel de oameni ar fi putut să se urce pe această grămadă de dărâmături?

— Nu e vorba de oameni, ci de animale care s-au plimbat de multe ori pe aici, în sus și în jos.

— Te pomenești că or fi fost chiar lei, râse Halef.

— Asta n-aș crede. E vorba de animale mici.

— S-ar putea! Eu nu văd nimic! Cred că pe noi nu ne prea interesează locul acesta de plimbare al animalelor, care vor fi fost ele. Hai să mergem mai departe.

— Nu. Căutăm o ascunzătoare și animalele care umblă pe aici nu sunt din cele domestice, ci sălbatice, iar acestea din urmă își fac rezerve de hrană în locuri ascunse bine. Trebuie să cercetăm îndeaproape urmele astea!

Urcărăm pe movila de moloz și ajunserăm la un loc ce nu putea fi văzut de jos și care părea că este o intrare ce traversa zidul de ruine. Era greu de stabilit faptul dacă ar fi existat aici odinioară o poartă sau dacă, pur și simplu, zidul se degradase din diferite motive, tocmai în acest loc. Fapt este că intrarea era destul de largă ca să ne permită trecerea, nu numai nouă, ci chiar și cailor noștri. N-am zăbovit și am pătruns prin ea. Drumul era lung și îngust, printre mormane uriașe de cărămizi și se termina într-un fel de încăpere dreptunghiulară, care putea cel mai bine fi comparată cu un lumnator sau o curte interioară acoperită cu geamuri, pe care, însă, nu le vedeam nicăieri. Zidurile care o înconjurau erau în bună parte distruse, iar „podeaua” pe care stăteam era constituită dintr-un fel de pulbere de cărămidă ce părea a avea grosimea unui etaj. În interiorul încăperii era mai întuneric decât afară, dar reușirăm să vedem, totuși, răspândite pe jos, dejecțiile animalelor care pătrunseseră aici și descoperirăm, după o cercetare atentă, de ce neam erau. Se pare că acest loc reprezenta un fel de arenă de luptă și de joacă, căci văzurăm pe jos smocuri mari de păr și o sumedenie de țepi, smulși sau ruți de pe cei învinși.

— *Mașallah!* strigă Halef. Se pare că am descoperit un *Suk el Kanasid*^[15]! Așa e, Sihdi?

— Da, răspunsei. Această încăpere, atât de bine tăinuită, prin care cred că nu a mai călcat picior de om de aproape două milenii, s-ar putea foarte bine să fi servit ca adăpost unor arici. Ei pot să-și sape cu ușurință galerii prin această pulbere de cărămidă. Dar, stai, acum îmi aduc aminte ce mi-a povestit bimbașa, anume că fusese închis într-o încăpere în care erau și arici. Ceea ce înseamnă că atunci când au ajuns aici ei și-au săpat niște galerii prin care comunicau cu exteriorul. Trebuie să vedem dacă aceste adevărate ganguri sunt destul de largi pentru a permite și trecerea unui om.

— Sihdi, nu mai visa! Văd eu că vrei să combini niște lucruri care nu prea se potrivesc unele cu altele.

— De unde știi că nu se potrivesc?

— Nu corespunde înălțimea.

— Cum adică?

— Păi, după descrierea bimbașei, închisoarea în care a zăcut el se afla la o înălțime mai mare decât încăperea asta.

— Da, este valabilă remarca ta pentru punctul în care ne aflăm, dar colo, în fața noastră, în colțul celălalt, stratul care formează podeaua e în pantă urcătoare aproape cât un etaj și... ia uită-te. Vezi găurile acelea care duc spre zidul dărâmat?

— Da! Le văd, dar ce mă miră e că acești arici au săpat o galerie tocmai aici, unde ai tu nevoie.

— Nevoie? Dar eu nu am nici o nevoie, căci nu sunt prizonier aici. Eu combin niște împrejurări care par să fie legate între ele și faptul că am sau nu dreptate nu are nici o influență asupra noastră. Sunt, însă, hotărât să cercetez, totuși, această curte interioară mâine dimineață, când o s-o pot face mai temeinic decât acum. Trebuie să ne grăbim, pentru că în cel mult zece minute o să fie întuneric beznă.

— Și cum rămâne cu ascunzătoarea pentru caii noștri?

— E găsită! Îi aducem aici.

— La asta m-am gândit și eu. Aici se vor afla în siguranță. Să mergem să-i aducem.

Nu trecuseră nici cele zece minute și caii erau la adăpost, în loc sigur.

Adierea vântului de seară se întetise. Venea dinspre miazănoapte, lucru care ne convenea, căci aducea spre noi zgomotul pașilor celor care veneau dinspre canal. Așa au trecut vreo două ceasuri, când Hagi Halef începu să se agite, să mormăie și, în cele din urmă, să mă întrebe pe un ton iritat:

— Simți un miros, Sihdi?

— Da, răspunsei eu, deoarece aveam aceeași senzație neplăcută.

— Eu cred, spuse Halef, că e din ce în ce mai insuportabil. Țsta nu se mai poate numi miros, ci de-a dreptul pute, de parcă ar trece pe lângă noi o caravană a morții.

— Păi, chiar așa e, se apropie de noi o asemenea caravană.

— Cum așa? Chiar o caravană a morții?

— Da, chiar dacă nu e una mare, ca aceea pe care am văzut-o atunci. Se simte tot mai apropiată, ceea ce înseamnă că se apropie de noi. Astupă-ți nasul, în schimb deschide-ți urechile cât mai bine. Ascultă!

Se auzeau apropiindu-se pașii unor oameni trecând pe lângă noi. Se auziră și comenzi, după care se instala liniștea.

— Să-i mulțumim lui Allah; au trecut de noi! spuse, suspinând, Halef. Vântul a luat cu el mirosul ăsta groaznic, așa că putem respira din nou.

— Asta poți să faci tu. Eu însă am să mă bucur în continuare de acest „parfum”, deoarece vreau să urmez caravana.

— Cum ai spus? S-o urmezi? Dar de ce?

— Trebuie să aflui cine sunt acești oameni și ce anume fac aici, pe meleagurile astea.

— Oh, Sihdi, lasă-i în plata Domnului, să facă ce vor. Ce folos poate să-ți aducă dacă i-ai vedea și, în schimb, ți-ai îmbolnăvi nasul de putoarea lor!

— Sănătatea nasului meu nu mă interesează pentru moment. Sunt încredințat că e într-adevăr vorba de cadavrele pe care le așteaptă sefirul și aș dori să știu ce rost au.

— Pesemne că sunt niște cadavre obișnuite pe care le transportă la Kerbela sau Meșhed Ali.

— Părerea mea e alta. Prea a apăsător ștafeta pe cuvântul „cadavru” când vorbea despre transport. Și-apoi, de obicei caravanele morții își urmează drumul în văzul tuturor, nu într-ascuns, ca ăsta de acum.

— Te gândești, într-adevăr, s-o urmărești?

— Da.

— Bine, fie, dar nu te las singur, merg și eu cu tine.

— N-am trebuință de tine.

— Ai, n-ai, treaba ta, eu tot te însoțesc. Ce, adică, tu să ai mereu în nas duhoarea aia afurisită și eu să mă lăfăiesc aici, în aerul ăsta plin de miresme? Am pornit amândoi la drum ca să împart cu tine bunul și răul și să dau acum bir cu fugiții? Drept cine mă iei, effendi? Dacă nu mă primești de bunăvoie, te urmez într-ascuns, așa să știi!

— Halef, dragul meu, crede-mă că nu sunt defel bucuros că mă însoțești...

— Și pentru ce, mă rog ție?

— Am făgăduit Hannehei tale că...

— Încetează, Sihdi, pentru Dumnezeu! îmi curmă el vorba. Nu te oprește nimeni să te ții de făgăduiala pe care ai dat-o Hannehei, bucuria inimii mele și sufletul vieții mele; eu însă nu i-am făgăduit nimic. Nu vrei să mă iei cu tine? Bine, nu mă lua, dar eu tot vin, așa să știi!

— S-ar putea să dăm de primejdii care...

— Primejdii? se miră el, nelăsându-mă să-mi sfârșesc vorba. Și crezi că o să te las fără apărare, tocmai eu, scutul și ocrotitorul tău?

— Trebuie, Halef, nu se poate altfel, încercai eu să-l îmbunez, căci se aprinsese rău de tot. Adu-ți aminte de câte ori ne-ai vârat în bucluc cu firea ta nestăpânită.

— Vai, Sihdi, cum mă mârșești! Ce-a fost a trecut. Nu mai sunt tânăr și nesocotit ca odinioară. M-am potolit de mult. Nu uita că acum sunt căpetenia haddedihiilor din mândrul neam al sammarilor. Dacă vrei să mă jignești atât de adânc, fă-o; mie însă tot drag ai să-mi fii întotdeauna și-mi cunosc datoria care îmi poruncește să-ți stau alături în clipe de primejdie. Te voi urma ca un câine credincios care nu se dezlipește de stăpânul său chiar după ce a mâncat bătaie.

Ce puteam să fac? Trebuia să-i fac pe voie, deoarece omul ăsta era în stare să mă urmeze chiar și împotriva dorinței mele. De aceea îi răspunsei:

— Văd că nu pot să scap de tine. Bine, te iau, dar cu condiția să nu-mi faci vreo boroboacă, ca să pățim cine știe ce. Hai să ducem armele sus, unde ne sunt caii.

— De ce?

— Când vrei să te furișezi într-o tabără, nu iei arme grele cu tine, căci ți-ar putea fi o piedică. Dacă rămâneai aici, ți le lăsam ție în păstrare, așa însă trebuie să le ascundem undeva.

— Păi am putea-o face și aici.

— Nu se știe ce se poate întâmpla și e bine să le avem toate într-un singur loc. Să luăm și păturile cu noi.

Halef nu înțelegea defel pentru ce iau atâtea măsuri, eu însă am fost întotdeauna om prevăzător, ceea ce mi-a prins bine și de data asta, după cum vom vedea mai târziu.

După ce am ajuns sus, am învelit puștile și pistoalele în pături și le-am ascuns între cărămizi; după aceea am priponit mai bine caii și am pornit după caravana morții, care trecuse mai adineauri prin apropierea noastră.

Lesne nu era, căci se scursese de atunci vreme de vreun sfert de ceas și apucase să se îndepărteze binișor. Din fericire, după puțin timp, cotind după un colț al ruinelor, zărirăm destul de aproape de noi câteva focuri de tabără și în curând ne trăsni o duhoare atât de împruțită că ne dădurăm fără voie câțiva pași îndărăt.

— Allah să ne ferească de diavolul cu nouă cozi! se tânguia Halef. O, Mahomed, o, voi toți sfinți califi, o, voi strămoși ai strămoșilor mei din câți au fost și mai sunt pe lume! Ce chinuri ale iadului ne așteaptă! Trebuie neapărat să ne ducem acolo, Sihdi?

— Tu nu, ci numai eu.

— Atunci merg și eu, măcar să știu că mor. Dar ce naiba ard ăia de colo?

— Bănuiesc că întrețin focul cu scândurile sicrielor îmbibate cu zeama care s-a scurs din cadavre. De aceea miroase atât de urât.

— Mare prostie pe ei!

— Te înșeli. Deoarece nu trebuie să iasă la lumină faptele lor nelegiuite, ard noaptea sicriele, ca să poată vedea ce fac. Nu pricep însă cum pot îndura duhoarea aceea grozavă. Gândește-te ce trebuie să fie acolo, dacă mirosul ajunge atât de tare până la noi.

— Îmi vine să plâng ca un copil, căci mi-e inima mai grea decât toți bolovanii ruinelor astea că am trăit zilele astea amare. Dar ce să-i faci, de ce îi e scris omului, nu scapă. Să ne înarmăm însă cu tot curajul de care avem nevoie și să ne apropiem de iadul ăla de colo. Haidem!

Vru s-o ia înainte, eu însă îl împinsei în lături, și-i zisei:

— Tu trebuie să fii după mine și s-asculți de cuvântul meu. Să nu faci nimic fără porunca mea.

— Ce e asprimea asta pe tine, effendi?

— Fiindcă nu merge altfel cu tine, după cum văd. Sunt mai îndemânat și mai priceput în astfel de lucruri și dacă îmi ieși din cuvânt, nu mai răspund de ce s-ar putea întâmpla. Cu nici un preț nu trebuie să fim văzuți, așa că se cere să ne ferim pe cât cu putință. Ne vom furișa pe nesimțite printre dărâmături până ce vom ajunge lângă foc. Acum haidem!

Când izbutirăm în sfârșit să ne apropiem până unde se putea auzi tot ce vorbeau ei, duhoarea era atât de grozavă, încât mi-a trebuit într-adevăr o putere supraomenească să nu o iau la fugă îndărăt.

Noroc că vântul mai împrăştia niţel, din când în când, fumul acela gros şi împuţit care ne înconjura.

La lumina pe care o răspândeau flăcările, oamenii aceia, forfotind de colo până colo, păreau, într-adevăr, nişte diavoli care înteau focul sub cazanele cu smoală din fundul iadului. Numărai peste treizeci de inşi. Spărgeau sicriele, aruncau scândurile în foc, apoi păturile cu care erau înfăşurate cadavrele.

Cea mai grozavă privelişte însă care ţi se înfăţişa ochilor era starea cadavrelor. Rămăşiţele trupeşti ale celor ce fuseseră odată oameni ca şi noi nu mai erau acum, în afară de oase, decât o grămadă de carne putredă sau un lichid care se scurgea pe pământ. Scheletele zburau încoace şi încolo, până ce, după cât am aflat în urmă, vor fi arse şi ele, deşi rudele cheltuiseră sume enorme ca să le ştie îngropate în locuri sfinte, după cum lăsaseră, cu limbă de moarte, răposaţii. Şi cum îşi băteau acum joc de ei!

În timp ce urmăream cu scârbă ce se petrecea lângă foc, văzurăm cu mirare că în unele sicrie nu erau numai cadavre ci şi pachete mai mari şi mai mărunte pe care profanatorii le dădeau deoparte cu mare băgare de seamă. Trebuie deci să fi conţinut lucruri de preţ. Dar ce? Se înţelege de la sine că faptul ne interesa peste măsură; poate că era chiar de mare însemnătate pentru noi. Nu puteam însă ghici ce poate să fie în ele, deci nu ne rămânea decât să aşteptăm să vedem ce va mai urma.

Chipurile oamenilor erau luminate de flăcările focurilor şi le puteam desluşi foarte bine; nu era însă nici unul printre ei pe care să-l fi cunoscut. Aşadar sefirul nu se afla aici, după cum crezusem eu.

Trecu cam mult până să sfârşească sinistra lor îndeletnicire. La urmă, făcură un rug mare şi aruncară peste el toate osemintele cu carnea putrezită pe alocurea. Duhoarea deveni acum atât de grozavă, că ne dădurăm înapoi până unde nu ajungea mirosul atât de tare ca să ne înăbuşe.

Ce se mai petrecu lângă foc nu puturăm vedea, căci fumul era atât de gros că nu mai zăream decât ici-colo puncte nedesluşite prin ceaţă. Pe Halef îl apucă o tuse şi un strănutat zgomotos care făcu să-mi îngheţe sângele în vine.

— Ia seama! îi şoptii eu.

— Ce să iau seama? întrebă el indignat. E totuna dacă mă înăbuş cu sau fără băgare de seamă. Cum dracu' să te stăpâneşti când te afli cu nasul în fundul gheenei şi cu trupul afară! Dracu' de-aş fi şi m-aş căzni să născocesc

o viață întreagă numai chinuri pentru păcătoși, mai afurisite decât să arzi trupuri împutite, nu cred că s-ar putea. Să știi că nu mă urnesc de aici până ce nu s-o împrăstia duhoarea aia grozavă.

— Ți-am cerut eu să mă însoțești? Cine te-a pus să te ții de coada mea!

— Ai dreptate, Sihdi. Numai eu sunt de vină că nările mele se revoltă, dar n-am ce le face.

— Atunci m-aștepti aici?

— Să te aștept?

— Da; după ce se va împrăstia fumul mă întorc la ei.

— Ai înnebunit, Sihdi? Gândește-te ce faci! Dacă s-o întâmpla să ți se întoarcă mațele pe dos și ce e înăuntru să rămână pe dinafară, păi atunci îmi iau lumea în cap și nu mă mai vezi în viața ta.

— Și totuși trebuie să aflu cine sunt și ce scop urmăresc.

— Nu s-ar putea s-o amâni pentru mai târziu?

— Cu neputință! Nu numai scopul lor de acum vreau să-l cunosc dar și altele.

— Nu te supăra, Sihdi, de întrebare: Nu e asta, o curiozitate prea îndrăzneță din partea ta?

— Văzutu-m-ai tu vreodată curios de când mă cunoști? Adu-ți aminte de ce spunea bătrânul bimbașă din Bagdad și dă-ți seama că suntem pe cale să aflăm taina dușmanului său cel mai mare. Cred că suntem în măsură să-i facem un mare bine și sunt de părere că nu e timpul să șovăim din pricina unui lucru fără însemnătate. Mai e însă încă un punct...

— Aha, mai e un punct! zise Hagi Halef oftând. Când începi tu, Sihdi, cu punctele tale, nu mai am ce zice. Te cunosc eu. Știu că punctul ăsta o să mă dea gata, totuși te rog să mi-l împărtășești și mie.

— E vorba de locul în care ne găsim acum. E vestit atât în istorie cât și în *Biblie*. Chiar și în cartea sfântă a creștinilor scrie astfel despre Birs Nimrud, ale cărei ruine se înalță ca stafii întunecate din vremuri și mai întunecate spre cer, aci în fața noastră. Ea spune: Oamenii grăiau astfel: „Să clădim o cetate și să înălțăm un turn al cărui vârf să ajungă până la cer ca să ni se ducă vestea în lume, înainte de a ne împrăstia prin țările noastre”. Și-și ziceau unul altuia: „Să facem cărămizi și să le ardem în cuptoare”. Cărămizile le trebuiau în loc de pietre și lutul pentru tencuială. Dar Domnul a pogorât din cer să vadă cetatea și turnul înălțat de fiii lui Adam și a zis: „O limbă și un norod sunt toți și nu se vor lăsa până ce nu-și vor înfăptui ce

au pus în gând. Să le amestecăm graiul ca să nu se mai înțeleagă unul cu altul”. Și Domnul i-a risipit astfel pe tot pământul ca să nu poată sfârși ce au început. De aceea cetatea s-a numit Babel, adică în limba asiriană „amestec”. Așa povestește *Sfânta Scriptură* și veacurile care s-au scurs de atunci au năruit cetatea dar n-au nimicit-o de tot, ca să rămână mărturie de-a pururi a puterii dumnezeiești asupra îngâmfării omenești. Acest Birs Nimrud a văzut pe împărați născându-se și pierind; regi și domnitori peste milioane de suflete au vroit să-l reclădească, ca să fie o amintire a puterii și măririi lor, nici unul însă n-a apucat s-o facă. Și acum niște viermi neputincioși vor să-și ascundă în zidurile lui, fărădelegile lor. Înțelegeți acum ce mă mână să curăț lăcașul acesta de atâta ticăloșie omenească? Să văd... vreau să văd ce se petrece aici.

— Așadar, tot curiozitatea, Sihdi, nimic decât curiozitatea! Mi-e teamă de „punctul” tău; știu că nu mi-ai spus tot ce vroiai să spui dar sunt... a, ascultă! Asta ce-a fost? A tras cineva?

Se auzise, într-adevăr o detunătură de armă, apoi încă una venind dinspre foc. Fumul împruțit se mai risipise și aerul nu mai era atât de greu de respirat.

Trebuia să știu cine și pentru ce a tras. O luai tiptil, fără să-i spun lui Hagi Halef să mă urmeze, îndărăt la locul de unde ne gonise adineauri mirosul. Hagiul meu nu se lăsă însă și se luă după, mine, deși spunea adineauri că nici o putere omenească nu l-ar mai putea urni de unde era. Aș fi fost mai bucuros să se țină de cuvânt.

Când ajunserăm la locul de pândă, tabăra era pustie. Focurile ardeau încă, dar nu luminau decât rămășițe de cadavre și sicrie pe care flăcările nu apucaseră încă să le mistuie. Detunăturile goniseră pe cei care se îndeletniceau cu această operă macabră.

Presupuneam că cei treizeci de ticăloși se refugiaseră în încăperile despre care ne povestise bimbașa că fusese închis cu Kepek. Să-i urmărim până acolo ar fi fost nu numai zadarnic, dar și primejdios, căci puteam cădea sau în ghearele celor care descărcaseră arma sau într-ale celor treizeci de ticăloși.

M-am hotărât deci să cercetez deocamdată locul unde ne aflam și restul să-l amân pe a doua zi.

În afară de noi doi, nu se mai afla nimeni aici.

Ne apropiarăm cu băgare de seamă de foc, deși duhoarea te trăsnea și acum. Scopul meu era să văd ce conțineau legăturile din unele sicrie.

Cercetările mele n-au fost zadarnice. Fie că fusese uitat acolo din pricina grabei, fie că nu fusese văzute la timp, dădurăm de niște șofran^[16] risipit pe jos. Îmi adusei aminte de ce ne spusese bimbașa, fostul șef al vămii din Bagdad: „Astăzi, din pricina taxelor mari care s-au pus, șofranul e cea mai bună afacere pentru contrabandiști”. Se știe că șofranul Oriental, mai ales cel persan, când nu e falsificat, e cel mai bun.

Deodată auzirăm tropot de copite apropiindu-se. Părea să fie o ceată de călăreți care veneau în trap. Nu cumva contrabandiștii se întorceau călări ca să ardă și leșurile care mai rămăseseră?

— Vin, vin! îmi șopti Halef, apucându-mă de haină, ca să mă tragă după el. Repede, effendi, trebuie să ne ascundem... Cel mai bun loc e colo sus pe coama zidului... Eu mă duc înainte...

Îmi dădu drumul și alergă spre un zid năruit, înalt cât peretele unei căsuțe și colțuros, pe care te puteai cățăra ușor. Eu, firește, aș fi ales alt ascunziș, deoarece acesta prea era în bătaia focului. Totuși, odată ajuns în vârf, te puteai piti ca să nu fii văzut și cum Halef mi-o luase înainte și mă temeam să-l las singur, ca să nu facă vreo nesocotință, am fost silit să-l urmez. Să-l întorc din drum, nu mai era timp.

Rămășița aceea de zid era din cărămizi legate între ele prin asfalt. Durase el mii de ani, oare nu o să țină acum greutatea unui trup de om? Era însă mai șubred decât mi-l închipuisem eu, după cum mi-a fost dat să mă încredințez, spre paguba noastră.

Halef se și afla la câțiva metri deasupra mea și tocmai pusesem și eu piciorul pe o ieșitură ca să-l urmez, când colțul de zid pe care se afla el se prăbuși și căzu peste mine. Greutatea era de zeci de kilograme. Auzii țipătul de spaimă al tovarășului meu care se rostogolea firește și el, simții o apăsare pe piept, apoi... nimic.

Când îmi venii în simțiri, eram legat burduf. Halef zăcea și el legat alături de mine și în jurul nostru vreo douăzeci de soldați și un sergent bătrân. Făceau parte dintr-un regiment de cavalerie, judecând după caii pe care îi văzui nițel mai departe de acolo.

Împreună cu soldații erau și doi civili; cum dădui cu ochii de ei, înțelesei cum stau lucrurile. Unul era birtașul din Hilleh, iar celălalt

tovarășul celor doi beduini pe care îi trântiseră la pământ armăsarii noștri.

Așadar tot nu scăpaserăm de ei. Ne reclamaseră pesemne la poliție și eram acum urmăriți. Bănuiam că pricina trebuie să fi fost moartea beduinului pe care noi îl crezuserăm numai leșinat. Stăteau cu ochii ațintiți la mine și cum văzură că mișc pleoapele, birtașul strigă sergentului:

— S-a trezit... a deschis ochii. Ia-l la cercetare.

Bătrânul sergent-major nici nu se clinti, dar când birtașul repetă de trei ori cererea, întoarse capul spre el, îl măsură cu o privire de dispreț și întrebă:

— I-ascultă, cu cine vorbești?

— Cu tine, răspunse acesta.

— Cu mine? Nu-mi vine să cred, căci dacă ar fi să cred ar trebui să pun soldații să-ți tragă câteva la tălpi.

— Păi dacă nu-mi îngădui să vorbesc, de ce m-ați luat cu voi?

— Ca să știu dacă aceia pe care trebuia să-i prindem sunt într-adevăr cei căutați. Dar cine ți-a spus ție că nu ți-e îngăduit să mai vorbești? Nu te oprește nimeni, fii însă cuviincios și răspunde numai atunci când te-oi întreba. Bagă bine în cap ce-ți spun. Nu ești de-ai noștri, fiindcă nu faci parte din armată, pe când eu sunt subofițer al Înălțimii Sale, stăpânul tuturor drept-credincioșilor — dăruiescă-i Allah o mie de vieți! — și când ai să-mi spui ceva, fă-o ca o rugămintă supusă.

Beduinul îi luă repede vorba din gură și zise:

— Dacă prietenului meu nu-i e îngăduit să vorbească, o voi face eu pentru el. Sunt un arab liber și nu sunt chemat s-ascult de un soldat. Cer ca ucigașii tovarășului meu care și-a frânt gâtul căzând de pe cal să fie cercetați îndată.

— Cine și ce ești, o să-ți spun eu numaidecât, răspunse sergentul-major cu dispreț. V-ați dat drept arabi solaibi, dar după cum s-a dovedit nu sunteți altceva decât beduini ghasai, al căror trib e bine cunoscut; toți sunteți niște tâlhari și netrebnici care trăiți de pe urma furtișagului. Ar trebui să vă spânzure pe toți ca să nu mai rămână nici unul din voi în viață. Și un nemernic ca tine să-mi poruncească mie ce am de făcut! Dacă mai îndrăznești să scoți un cuvânt fără să te pleci până la pământ în fața mea, te învăț eu cum să-mi vorbești — m-ai înțeles?

— Allah! Ne faci hoți și tâlhari... Mai bine plec decât s-aud așa ceva.

Vru să plece, dar sergentul îi porunci răstit:

— Aici să stai! Ni s-a spus să vă luăm cu noi și să vă ducem înapoi. Dacă nu vă supuneți de bunăvoie, puștile noastre vor ști să-și facă datoria. Acu' nici un cuvânt până nu vă voi întreba. Suntem ostași viteji ai padișahului — ție-l Allah! — iar nu paznici ai vămii pe care Allah i-a pedepsit să trăiască din ce pică de la contrabandă. Deși siliți să călcăm astăzi pe urmele lăsate de pașii vameșilor, suntem și rămânem tot ceea ce am fost și înainte.

— Nu credeam că veți primi să vă înjosiți atât.

— Așa ni s-a poruncit, n-am avut încotro. Cu atât mai rău pentru noi, mai ales că aștia pe care era vorba să-i prindem s-a nimerit să fie chiar contrabandiști. Acu' fă bunătațea și ține-ți gura, până ce ți-oi da eu voie să vorbești.

Nu prea pricepeam atitudinea sergentului. Era el într-adevăr atât de mândru de slujba lui militărească și însărcinarea asta i se părea o jignire? La urma urmei, treaba lui, ce-mi păsa mie! Interesant era însă faptul că beduinii cu care avusesem de-a face în curtea birtului erau ghasai, după cum bănuisem eu. Atunci și celelalte presupuneri ale mele puteau să fie adevărate.

Accidentul de adineauri părea să nu fi fost fără urmări asupra mea. Pieptul mă durea și respiram cu anevoie. Oare ce-o fi cu Halef? Zăcea țeapăn nemișcat lângă mine, încât l-aș fi putut crede adormit sau chiar mort, dacă n-ar fi fost cu ochii deschiși și nu l-aș fi văzut rotindu-și mereu privirile în juru-i. Întorsei capul spre el și-l întrebai în șoaptă:

— Ești rănit?

— Nu, îmi răspunse, tot atât de încet.

— Am zăcut multă vreme leșinat?

— Vreo zece minute.

— N-ai putut să fugi?

— Fără tine, Sihdi? Nu sunt eu prietenul tău cu care trebuie să împart binele și răul, durerile și bucuriile?

— Dacă ai fi fost liber, mi-ai fi putut fi mai de folos decât așa..

— S-au năpustit asupra-mi tot atât de repede ca și asupra ta. Aș fi putut să mă apăr, dar se putea întâmpla să omor pe cineva și n-am vrut. Nu sunt tâlhari ci ostași de-ai sultanului.

— Foarte bine ai făcut. Te-a întrebat ceva sergentul?

— Până acum nimic. Ne căuta și când a zărit focul, a trimis doi soldați în iscoadă. Contrabandiștii au tras asupra lor și el crede că noi am făcut-o, după cum am înțeles din vorbele lui.

— Îi putem dovedi că nu e adevărat.

— Ce zici de situația noastră? Aceia erau într-adevăr ghasai, cum bănuiai tu. Unul și-a rupt piciorul și pe celălalt mi se pare că l-a luat dracul.

— Cu toate astea nu mi-e frică și nici ție n-are de ce să-ți fie.

— Frică? Nu mi-ar fi nici dacă și-ar fi frânt gâtul și picioarele tot neamul ghasailor la un loc. Dar tu cum te simți, effendi?

— Mă doare nițel pieptul, atâta tot. Coastele mi-au rămas însă întregi.

— Slavă Domnului! Să se fi năruit zidul peste mine nu scăpăm teafăr, fiindcă oasele trupului meu sunt mai gingașe ca ale tale.

Ridicase nițel glasul și sergentul auzi.

— Ia tacă-vă gura! ne strigă el. Nu știți că arestații n-au voie să vorbească între ei?

Mă folosii de prilej ca să-i răspund cât putui mai cuviincios.

— Ai bunătatea, o, viteazule izbași^[17] și îngăduie-mi, rogu-te, o întrebare.

Faptul că îi atribuisem un grad atât de înalt îl măguli foarte mult și un zâmbet de satisfacție îi flutură pe buze.

— S-auzim! răspunse el cu glas prietenos.

— Văd că ești nu numai un ofițer viteaz, dar și un om drept și bun. Nu știm pentru ce am fost prinși și legați și te rugăm pe tine, comandantul acestei trupe de ostași viteji, să ne spui și nouă care ne e vina.

Va fi fost un bun soldat, nu zic ba, dar cam închipuit și mărginit la minte, căci nu înțelese intenția pentru care îi vorbeam atât de politicos, astfel că răspunse măgulit:

— Allah ți-a hărăzit graiul unui om învățat și cuvintele tale sună altfel decât acelea pe care le-am auzit adineauri din gura ăluia de colo. Păcat că darul ăsta al vorbirii a fost dat unui ucigaș și contrabandist.

— Îngăduie-mi, o izbași, să nu te înțeleg. Cum adică, ne iei drept contrabandiști?

— Firește. Avem dovezi. Am cercetat cu de-amănuntul locul unde v-am prins. Pe urmă v-am adus aici, unde nu se simte duhoarea aia afurisită. Ce e

cu leșurile alea și arderea lor nu știm, am văzut însă șofranul risipit pe jos și am înțeles că sunteți contrabandiști.

— Îmi pare rău că împrejurările au putut să întunece o clipă ochii minții unui om atât de înțelept. Noi n-avem nici în clin nici în mână cu contrabandiști.

— Nu? Atunci mă înșel când vă cred ucigași?

— Da. Bunătatea ta să mă ierte dacă îndrăznesc să te întreb ce te face să ai o părere atât de jignitoare despre noi.

— Fiindcă mă întrebi atât de cuviincios, o să-ți spun. Ne aflam colo pe movila aceea, în apropiere de mica dar renumita geamie în care zac oasele patriarhului Ibrahim. Zărirăm focurile arzând și trimisei doi din soldații mei să vadă cine le-a aprins. Voi i-ați văzut și ei auziră gloanțele voastre șuierându-le pe la urechi. Ați tras în ei. Asta nu se cheamă că sunteți ucigași?

— Nu. Știm că a tras cineva, căci am auzit împușcăturile, dar am mai avut îngăduința din partea ta să-ți spun, că nu suntem contrabandiști n-avem nimic de-a face cu ei.

— Dă-mi voie să nu pricep ce spui. Zici că nu sunteți de-ai lor și cu toate astea v-am găsit la ei.

— Fiindcă ești un favorit al lui Allah, o, izbași, te va lămuri el numaidecât. Dacă vrei să ai bunătatea să-ți amintești, îți vei da seama că nu ne-ați găsit cu ei. Când ai sosit la locul cu duhoarea, plecaseră de mult, căci au fugit îndată după ce au tras în oamenii tăi.

— Poți să mi-o dovedești?

— Un om deștept ca tine știe că nu e nevoie de nici o dovadă. Lucrurile stau mai degrabă astfel — dacă îmi îngădui s-o spun — că acela care ne învinovățește trebuie să aducă dovada vinei noastre.

— Ca să fiu drept, mărturisesc că și tu pari să fii un favorit al lui Allah, căci vorbele tale sunt tot atât de înțelepte ca ale mele. Dar de ce fugeați când ne-ați văzut? Cine se simte cu cugetul curat nu o ia la sănătoasa.

— Stai să vezi cum s-au petrecut lucrurile. Veniserăm la Birs Nimrud să vedem și noi ruinele astea sfinte. În vremea asta se întunecase și căutam un loc de odihnă peste noapte. Am zărit focuri și ne-am îndreptat într-acolo, dar duhoarea ne-a făcut să ne dăm înapoi. Am văzut însă vreo treizeci de inși cum deschideau sicrie în care se aflau leșuri și mărfuri de contrabandă. Sicriile și leșurile le aruncau în foc, iar mărfurile le puneau deoparte.

Pe urmă am auzit împușcături și i-am văzut pe contrabandiști luând-o la fugă. Nu ne-am putut stăpâni curiozitatea și ne-am apropiat de foc să vedem ce e pe acolo. În vremea asta ați sosit voi. Credeam că se întorc contrabandiștii și vroiam să ne îndepărtăm în grabă, căci suntem oameni de treabă care respectăm legile lui Allah și ale padișahului și nu ne place să avem de-a face cu astfel de nemernici. Nenorocirea a vrut ca zidul pe care se urca tovarășul meu să se prăbușească peste mine. Ce a mai fost pe urmă, știi tu mai bine ca mine. Acum mintea ta ageră a priceput tot și înțelepciunea ta a înțeles că nu merităm imputările pe care ni le faci.

— Cuvintele tale se aseamănă cu surele^[18] din *Coran*, dar nu mă pot bizui pe ele ci trebuie să aud ce spun și iscoadele.

— Mai întâi mă rog de nemărginita ta bunătate să-mi mai îngăduie câteva cuvinte. Când ne-am apropiat de foc n-aveam nici arme, nici cai cu noi, căci le pitisem la un loc ascuns. Înțelepciunea ta nu va zăbovi să recunoască firește că fără arme nu se pot slobozi gloanțe și, după cum am băgat de seamă, împușcăturile erau de flinte nu de pistoale.

— Foarte bine din partea ta că te adresezi înțelepciunii și priceperii mele. Dacă n-aveți arme la voi, atunci trebuie să fi tras altcineva. Totuși, o să vad ce spun iscoadele.

Acestea mărturisiră că nu fuseseră destul de aproape ca să deosebească fețele indivizilor dar doi inși atât de bine îmbrăcați ca noi nu văzuseră printre contrabandiști.

Sergentul se întoarce iarăși spre noi și zise:

— Ați auzit că tot ce-au spus iscoadele a fost în favoarea voastră. Dacă mai aveți ceva de adăugat, vă îngădui cu plăcere.

— Îți mulțumesc din adâncul sufletului. Am cunoscut până acum mulți ofițeri superiori de-ai padișahului din Stambul^[19], dar nici unul nu era atât de înțelept ca tine. Dă-mi voie ca în raportul pe care îl voi trimite lui Hazreti, *seraskirul*^[20], să vorbesc astfel despre tine ca să te aibă în vedere.

— Lui Hazreti, seraskirul, nebiruitul? întrebă el bucuros și uimit în același timp. Iartă-mă, rogu-te, că mă vezi atât de mirat. Îl cunoști? Ai tu la Babi *humajun*^[21] atâta trecere ca raportul tău să poată ajunge până la înaltul stăpân și, mai ales, să-l citească și să-l ia în seamă?

Acum îi veni și lui Halef apa la moară. Atât aștepta el, căci nu lăsa niciodată să-i scape prilejul când era vorba să mă ridice în slava cerului, fără să uite, bineînțeles, să se laude și sine.

Tăcuse atâta vreme că nu se mai putea stăpâni și trebuia să-și dea drumul gurii. Și fără să aștepte să vadă ce voi răspunde eu, începu:

— Cum poți spune cuvinte care sunt o mare jignire pentru noi!? Ești un mare viteaz și om cu scaun la cap, nu zic ba, dar ai uitat să faci ce trebuia să faci de la început, adică să ne întrebi pe cine ai în fața ta. Află că eu sunt mai marele șeicilor haddedihiilor din vestitul neam al șammarilor. Numele meu e Hagi Halef Omar Ben Hagi Abdul Abbas Ibn Hagi Davud al Gossarah și tovarășul ăsta al meu, al cărui prieten și ocrotitor sunt, e emirul Kara Ben Nemsî effendi. Țara lui e Germania, care, în afară de a padișahului, e cea mai mare împărăție de pe lume și cuprinde peste zece mii de ținuturi muntoase, șesuri nenumărate, lacuri, mări și râuri cât păr în cap. A cutreierat împreună cu mine apusul și răsăritul, miazăzi și miazănoapte, ca să săvârșim fapte nenumărate de vitejie și curaj. Prietenii săi îl iubesc și vrăjmașii se tem de el. Am ucis lei și am trimis pe lumea cealaltă nu mai știu câte pantere negre. Am biruit triburi întregi de beduini fără să dăm bir cu fugiții. Emirul meu cunoaște graiul tuturor noroadelor, știe cum se cheamă toate stelele de pe bolta cerească și vietățile de pe pământ. E războinicul cel mai vestit, învățatul cel mai înțelept și omul cel mai bun din câți am întâlnit în viața mea. Sultani și împărați, regi și prinți ascultă cu gura căscată când vorbește el și când va sosi la seraskirul din Stambul raportul lui despre tine, acesta va duce hârtia la frunte și după ce o va citi va împlini porunca lui ca și când ar veni de la stăpânul tuturor dreptcredincioșilor. Faptul că suntem acum prizonierii tăi nu micșorează întru nimic gloria noastră, fiindcă numai datorită păcătosului ăla de zid șubred ne găsim acum într-o stare atât de umilitoare în fața ta. Ca să nici nu pomenesc de sandjaki al vostru din Hilleh, dar când o afla pașa din Bagdad că ne-ai mai ținut legați un singur minut după ce ți-am spus cine suntem, o să facă un tărahoi în cancelaria^[22] lui să zici „Doamne, Doamne!”. De aceea te-aș sfătui, fiindcă te văd om de treabă și deștept, să te ferești. Acum ți-am spus ce aveam de spus și... luminează-te Allah!

Hagiul meu tăiașe niște piroane cât toate zilele. Orientalul e însă obișnuit cu de-alde astea, așa că sergentului nu i se păruseră defel exagerate

laudele pe care mi le aducea — și sieși, firește — Halef. Dimpotrivă, băgai de seamă că și hagiul meu era pe cale să-și ajungă scopul pe care-l urmărea. Chestia cu raportul către ministru și tărăboiul din cancelaria pașei impresionaseră grozav pe bătrânul sergent și simțămintele lui se băteau cap în cap. Pe de-o parte datoria, pe de alta teama.

Privi câțva timp îngândurat înaintea lui, pe urmă păru că a luat o hotărâre, căci mă întrebă:

— E adevărat ce-a spus șeicul haddedihiilor?

— Da, răspunsei eu repede.

— Aș vrea atunci să vă fac pe voie, dacă puteți să-mi dați dovada că pot lua asupra-mi întreaga răspundere.

— În ce fel?

— Legitimându-te.

— Nimic mai lesne. Dezleagă-mi mâinile și o să-ți arăt hârtiile pe care le ceri. Am în buzunar un bujurult; un tezkerezi, ba chiar și un firman cu *tuzhra*^[23] Măriei Sale.

— Allah! Chiar cu semnătura lui? se minună bătrânul ostaș uluit.

— Firește! răspunsei eu cu o siguranță, parcă ar fi fost lucrul cel mai simplu din lume.

— Lasă hârtiile acolo unde sunt, tot nu le pot citi la lumina asta slabă a focului. E însă ca și când le-aș fi citit. Emirule, dă-mi, rogu-te, un sfat. Semnătura padișahului îmi poruncește să vă las liberi, dar mi s-a spus să vă duc la Hilleh. Crezi tu că e cu puțință să-mi fac amândouă aceste datorii în același timp?

— Da.

— Cum?

— Ne dezlegi și mergem cu tine călare la Hilleh.

— O să faceți voi într-adevăr asta?

— Îți dau cuvântul meu.

— *Irza mebni wad*^[24] al tău?

— Da.

— Bine, primesc și te rog să-mi dai voie să vă dezleg eu însumi!

Atât de mult îl impresionase semnătura împărătească încât nu îngăduia ca un simplu soldat să se atingă de noi. De ce renunțase să vadă hârtiile mele de legitimare, nu era greu de ghicit. Mai întâi, probabil că nici nu știa

să citească și în al doilea rând, fiindcă îi era frică să ia în mână un document atât de important, ca nu cumva să-l rupă.

Când birtaşul și beduinii văzură că ne dezleagă, cel dintâi strigă cu mânie:

— Stai, ce faci? N-ai dreptul să lași liberi niște ucigași și contrabandiști fără să ai poruncă de la mai-marii tăi. O să te reclam cum vom ajunge în fața judecătorului.

Bătrânul vru să răspundă, dar îl oprii cu un gest și luai cuvântul în locul său:

— Nu e treaba ta să te amesteci și dacă oi avea eu poftă pe voi o să vă închidă la *mehkeme*^[25] nu pe noi. De altminteri nici n-ar trebui să catadicsesc să vorbesc cu unul ca alde tine, dar în marea mea bunătate o să mă cobor până acolo și să-ți spun câteva cuvinte. Contrabandiști nu suntem și o s-o dovedesc. Pe urmă: nu noi am tras, deoarece n-aveam nici o armă asupra noastră. Rămâne afacerea cu beduinii. Susțin sus și tare că au vrut să ne fure caii și tu ai fost înțeleș cu ei. Să nu fi ieșit noi în momentul acela în curte, încălecau și plecau cu ei și duși ar fi fost. Văzându-ne, însă, s-au prefăcut că vor numai să-i încerce, iar noi, ca oameni pașnici ce suntem, care nu vrem să dăm loc la gălceava, le-am îngăduit să încalece...

— Da, dar nu le-ai spus că e primejdios... îmi curmă birtaşul vorba.

— Ba da. Șeicul haddedihiilor le-a spus că nu e vina lui dacă își vor rupe gâtul și ei au răspuns că fac ce vreau cu gâturile lor.

— Șeicul a strigat însă armăsarilor cuvântul *litah*^[26] și în clipa aia i-au și aruncat jos din spinare.

— Poți să dovedești că e așa?

— Da.

— Nu!

— Da! repetă dârz birtaşul. Pot să și jur.

— Că șeicul a strigat cuvântul ăsta armăsarilor?

— Da.

— Noi, dimpotrivă, susținem că strigătul a fost pentru călăreți nu pentru cai. Văzând că o să se întâmple o nenorocire le-a strigat să se dea jos, ei însă n-au vroit să asculte și au pățit-o. Poți tu să juri că a strigat cailor și nu călăreților?

Omul mă privi năuc. Urmai:

— Vezi deci că noi avem dreptate, nu voi. Și acum altceva: Nenorocirea s-a întâmplat în curtea casei tale și sunt sigur că judecătorul te va trage la răspundere. Acum știi cum stau lucrurile și dacă îndrăznești să mai scoți un cuvânt o să-ți răspund cu altceva, nu cu gura, ca să simți mai bine.

Clocotea de mânie, dar de frică nu mai cuteză să spună nimic, ci mormăi o înjurătură printre dinți. Beduinul însă nu-și putu stăpâni furia și strigă cu mânie:

— Faci pe grozavul, parc-ai fi chiar sultanul. Să nu-ți închipui că mi-e frică de tine ori de ceea ce ai să spui judecătorului. Vrei să ne scoți hoți de cai. Îți cer să dovedești că am vrut într-adevăr să vă furăm armășarii.

— N-ai să ceri nimic. Dacă va fi nevoie de vreo dovadă, o voi da în fața judecății, nu ție.

— Atunci nu mai vreau să știu de voi și mă duc. O să ne vedem la tribunal.

Vroia să-și asigure astfel retragerea. Eram încredințat că nu se va mai arăta. Birtașul sări și el de la locul lui și zise:

— Merg și eu cu tine. Acolo unde ucigașii și contrabandiștii sunt mari și tari și insultă pe oamenii cinstiți, n-am ce căuta eu. Rămâne însă așa cum ai spus tu, ne vom revedea la judecată.

Cum nu ni se luase nimic din lucrurile noastre, scosei revolverul din buzunar, îl îndreptai spre ei și strigai amenințător:

— Ia s-o întoarcem pe foaia cealaltă. Adineauri eram noi prizonieri, acum sunteți voi. Vreți să plecați, ai? Cred și eu! Dar nu merge.

Apoi, întorcându-mă spre sergent, adăugai:

— În numele firmanului pe care îl am la mine și de care trebuie să asculte oricare slujbaș și supus al padișahului, îți cer să legi pe nemernicii ăștia ca să nu poată fugi. Aștept ca porunca mea să se îplinească întocmai.

Bătrânul militar chibzui o clipă, pe urmă dădu ordin să se execute porunca. *Tughra* făcea minuni. Aceasta e iscălitura în arabescuri și într-un anumit fel de scris a sultanului. I se zice *diwahni*. Mulți socotesc obârșia *tughrei* de pe timpul lui Murat I, care a dat pentru întâia oară un document semnat de chiar mâna lui.

Alții spun că ar data de la sultanul Orhan. Cunoscători de seamă susțin însă că *tughra* sau *thogra* a rămas de la sultanul Mahomed II, cuceritorul Constantinoplei. Când acesta a intrat ca biruitor în Constantinopol și a

ajuns în dreptul bisericii Sfânta Sofia, și-a înmuiat mâna în cerneală și a întipărit-o apoi pe ușa bisericii ca semn al cuceririi sale.

A fost cea dintâi *tughra*, care vine de la vechiul cuvânt turcesc *turgai*, adică, „să fie”. *Tughra* se aseamănă într-adevăr cu o mână deschisă. E tipărită pe monedele turcești, în locul bustului domnitorului și deasupra intrării la clădirile oficiale sau ridicate de el, cum sunt moscheile, instituții școlare, cazărmi ș.a.

Pentru documente sunt executate de anumiți slujbași, numiți *nişandii*, în aur sau în roșu ori negru. Foarte arareori își pune sultanul semnătura proprie pe vreun document și atunci acesta trebuie să fie foarte important.

Se întâmplă însă câteodată că vreun om mai de rând care cunoaște situația de acolo să aibă norocul prin cine știe ce întâmplare să pună mâna pe o astfel de semnătură. Poate obține prin ea mai mult ca însuși marele vizir.

Așa se face că aveam acum o legitimație turcească, al cărui posesor fusese prietenul meu Mustafa Moharrem și care murise nu demult. Acesta avusese vreme de cincizeci de ani slujba de *kapudși*^[27] la înalta Poartă. Portar! Veți spune că e, o slujbă foarte umilă, dar influența pe care o avusese acest *kapudși* de ispravă ajungea până în cele mai tainice încăperi ale palatului. Se bucura de mare încredere la cei mari și i se împlineau toate dorințele. Mulți din înalții slujbași ai statului au urcat treptele măririi și le-au coborât apoi cu o iuțea amănunțită, numai Mustafa Moharrem Aga a rămas în slujbă până a venit moartea să-i închidă ochii.

Cred că nu mai e nevoie să spun că o legitimație cu *tughra* sultanului căpăta altă valoare decât una eliberată din vreun oarecare birou ministerial. Pilda o aveți: respectul pe care îl insufla sergentului.

Birtaşul înțelese că trebuia să stea liniștit atunci când îl legară soldații; dar beduinul nu se astâmpără defel și protestă în gura mare împotriva acestei „purtări nedemne față de un om liber”.

Desigur că l-ar fi pus și sergentul la locul lui, dar Halef i-o luă înainte. Cu firea lui neastâmpărată nu putu răbda multă vreme; scoase gârbaciul de la brâu, se înfipse în fața beduinului, căruia nu-i mai tăcea gura și înjura de zor, zicându-i:

— Cum ai spus? Un om liber? Nu te vezi că ești legat burduf? Unde-ți sunt mințile? Ori pesemne că nu le-ai avut niciodată, altminteri te-ai feri să

deschizi acum pliscul tău nespălat. Effendi al meu ți-a spus ce gândește despre tine; iacă, o să mai adaug și eu ceva care o să te pună cu botul pe labe.

V-ați dat față de noi drept solaibi și acu' s-a dovedit că faceți parte din ghasaizi. Pentru ce minciuna asta? Un ben arab cinstit nu-și neagă niciodată neamul. Mai degrabă aș muri decât să tăgăduiesc că sunt un haddedihi. Și acu', gura care ne-a mințit vrea să se deschidă să ne înghită? Închide-o la loc, altminteri te însemn cu gârbaciul ăsta al meu peste obraz să te știe toată lumea cât vei trăi că ești un ticălos și un nemernic. Dacă mai scoți un cuvânt, te lovesc.

Ridică biciul, dar beduinul tăcu. Amenințarea hagiului îl făcuse să amuțească.

Acum, după ce situația primejdioasă de adineauri era înlăturată pentru noi, rămânea înapoierea noastră la oraș. La întrebarea mea, bătrânul sergent răspunse:

— Dacă găsești tu cu cale, emirule, plecăm numaidecât. Nu e nevoie să așteptăm până ce se va lumina de ziuă, căci cunoaștem drumul.

— N-ar fi rău să mai așteptăm nițel.

— De ce?

— Din pricina contrabandiștilor.

— Țștia nu mă privesc întru nimic. Ai auzit când spuneam că e o înjosire pentru un ostaș bătrân ca mine să facă pe copoiul vameșilor.

— Am auzit și găsesc că ai dreptate. Te-aș ruga însă să rămâi de hatârul meu. Mi-ai face un mare serviciu.

— Întrucât ți-aș putea fi de folos?

— Vreau să le descopăr urma și acum prin întuneric nu se poate.

— La ce bun?

— Ca să dovedim nevinovăția noastră.

— Allah! Nu înțeleg ce vrei să spui. Ce-are a face una cu alta?

— Trebuie să lămuresc pe deplin că nu facem parte din ceata lor. Când vei vedea tu — ca om deștept ce ești — că urmele pașilor noștri nu se potrivesc cu ale lor, o să poți depune la judecată mărturie că nu e nici o legătură între el și noi.

La drept vorbind, nu de mărturia lui îmi era mie, ci vroiam să mă încredințez dacă urmele duc într-adevăr acolo unde bănuiam eu.

Bătrânul clătină capul îngândurat, apoi mă întrebă cu îndoială:

— O să pomenești ministrului și despre deșteptăciunea mea?

— Mai întrebi?

— Bine, atunci așteptăm până ce s-o face ziuă. Dar puteți lăsa caii atâta vreme fără pază?

— Da. Sunt *radji pak*^[28] și mai degrabă s-ar lăsa să moară de foame și de sete decât să plece de unde le-am poruncit noi să stea. Nu trebuie nici să ne mișcăm de aici ca să nu se amestece urmele contrabandiștilor cu ale noastre și ale soldaților, fiindcă nu le-am mai putea desluși mâine.

— Asta e ceva nou pentru mine. Eu gândeam că urmele sunt toate la fel.

— Te înșeli! Citirea urmelor e ceva cât se poate de interesant, dar destul de greu. E o îndeletnicire care cere să fie bine studiată.

— Se ocupă oamenii în țara ta cu o astfel de învățătură?

— Nu. Eu o cunosc de prin alte meleaguri.

— Poate că o să-ți pară bine când ți-o spune că și eu cunosc foarte bine Germania.

— A, o cunoști?

— Cât se poate de bine, măcar că n-am fost pe acolo. I se mai zice și Djermanistan, nu e așa?

— Da.

— E așezată între Garb Tarabulus^[29] și Ustrali^[30]. La apus se află muntele Djewwa^[31] iar la răsărit alt munte, care se numește Danimarka^[32]. Ei, ce zici, emirule, așa e că-ți cunosc bine patria?

— Mai bine nici că se poate, spusei eu foarte serios.

Mândru de acest triumf geografic, sergentul aruncă o privire semeață în juru-i și urmă:

— Asta vine de acolo că în ceasurile mele libere mă îndeletnicesc nițel și cu geografia. Locuitorii din Djermanistan sunt un popor de nomazi. Locuiesc în corturi verzi ori albastre, se mută de colo până colo, cresc cămile care au, ca și ale noastre, una sau două cocoase. Drept e că smochinele lor nu sunt atât de gustoase ca ale noastre, în schimb au capre mai frumoase decât pe la noi. Căpeteniile lor plătesc sultanului din Stambul un tribut anual în covoare și pantofi pentru haremul lui, având pentru aceasta dreptul să urmeze la makahtiburile și medahriurile^[33] lui. Sunt adepți devotați ai Profetului; îi găsești în toate caravanele de pelerini cu

sfântul *Coran* în mână, iar Mecca și Medina sunt pentru ei orașele cele mai însemnate de pe lume. Recunoști și tu, emirule, că tot ce-am spus e adevărat?

Ce era să-i răspund? Nu vroiam să-l jignesc; dar nici să întăresc prostiile lui, iar nu mergea. Halef îmi veni însă în ajutor și mă scoase din încurcătură. El nu era turc, ci beduin și încă născut în Sahara de miazănoapte, așa că nu se simțea defel dator să arate stăpânitorului din Constantinopol o atât de oarbă supunere. În schimb, din dragoste pentru mine, avea o deosebită simpatie pentru Germania. Cunoștințele lui despre țara mea erau, ce e drept, cam îndoielnice, căci ce îi povestisem eu despre ea îi intrase pe o ureche și îi ieșise pe cealaltă. Și-apoi, nu putea înțelege Occidentul decât prin prisma Orientului, așa că de câte ori vorbea despre o țară sau un popor european, stârnea râsul. Totuși, tot mai bine se pricepea decât sergentul.

Îl indignase mai ales chestia cu tributul. Era o înjosire a națiunii germane, o jignire pe care nu o putu răbda. Nici nu așteptă să vadă ce răspund eu, ci începu cu însuflețire:

— Ce face? Adevărat? Trebuie să-ți spun că un adevăr mai puțin adevărat nu mi-au auzit încă urechile.

— Cum, mie îmi spui tu asta? Mie, care cunosc pe de rost toată geografia? Și încă într-un fel care depășește buna-cuviință față de un ofițer al înălțimii Sale!?!...

— Ce-ai îndrugat adineauri despre Djermanistan n-ai făcut-o ca ofițer, ci ca geograf și când un geograf n-are dreptate nu o să mă împiedice nimeni să i-o spun în față. De altminteri tu ai fost mult mai nepoliticos decât mine.

— Eu? Față de cine?

— Față de emirul meu, Kara Ben Nemsî effendi. Uită-te la el! Arată dumnealui să fie dintr-un popor care dăruiește pantofi pentru haremurile voastre? Află de la mine că germanii nu dăruiesc pantofi nici femeilor lor, cu atât mai puțin altora. Și dacă îți închipui că vă trimit covoare, apoi amarnic te înșeli, fiindcă n-au nici pentru ei. Dar greșeala cea mai mare pe care ai făcut-o, e când ai pomenit de tribut. Poporul german e un popor de viteji, de războinici nebiruiți, care nu se tem nici de dracul. Ia să poftească sultanul să se ia la luptă cu ei, că îl încarcă într-o țeavă de tun și-l expediază de-a dreptul în Stambulul lui. Ei au o lege a lor care oprește cu strășnicie să se dea vreunui domnitor străin orice fel de tribut; dimpotrivă, sultanul

german e acela care primește de la alții dări și biruri. Știu, de pildă, că domnitorii din Ulah, Midilli, Merakeș, Süwedș, Djibeltar și Firangistan^[34] trebuie să-i plătească tributuri mari, căci i-a biruit pe toți, ba în ultimul război chiar și noroadele din Brasili, Sibir memleketi și Prusia.

Îi aduci deci o mare jignire lui effendi al meu când susții că țara lui plătește tribut, când e tocmai de-a-ndoaselea. Tot atât de puțin adevărat e ce spuneați despre germani privitor la pelerinajul la Mecca și Medina. N-ai să vezi nici picior de german acolo, fiindcă locuitorii Germaniei nu sunt mahomedani, ci, creștini, în general oameni deștepți. Cămilele lor n-au una sau două cocoase, au trei, ba chiar mai multe și smochinele cresc acolo mari cât dovlecii voștri. Râurile lor mișună de pești, cărora li se zice Kodyrga balidșilar^[35], care nu-și pot vedea, nici ei singuri coada, fiindcă de la coadă la cap trebuie să alergi călare o zi întreagă. Când vor să se ducă de la un oraș la altul, călătoresc pe șosele de fier, în căruțe trase de cai cu picioare de oțel, hrăniți cu jăratic.

Sergentul îl privea cu ochii holbați și gura căscată. Părea năucit și soldații de asemenea.

— Ei, acu' ce mai zici? urmă Halef. Așa e că în geografia ta nu scrie nimic despre caii de foc ai germanilor și că nu sunt mahomedani?

— Și ca... lul... emirului, tot cu jăratic e... e hrănit? întrebă sergentul cu teamă.

— Åsta de aici, nu.

— Și... e adevărat că... nu e mahomedan, ci creștin?

— E creștin, deci, om deștept.

— Iartă, rogu-te, o, șeic al haddedihiilor, că o să te întreb ceva ce nu s-ar cuveni poate. Zici că e om deștept. E înțelepțește din partea lui că s-a încumetat să vină prin locurile astea?

— Și de ce nu?

— Fiindcă aici sunt sfintele locașuri ale pelerinilor șiiți. E foarte primejdios pentru el să se așină pe aici, căci îndată ce vor afla ei că se află un creștin în mijlocul lor, îl omoară. Nu știți?

— Ceea ce știm e că numai fricoșii se gândesc la de-alde astea. Noi, însă, nu cunoaștem frica. Ne ducem unde ne place și stăm atât cât avem poftă să stăm. Am venit încoace ca să vedem Birs Nimrudul fără să ne pese dacă e primejdios sau nu. Și de-o fi să ne întâlnim cu șiiții care vor afla că

emirul e creștin, vor afla în același timp că e mai cuminte pentru ei să se păzească de mânia noastră. Îți spun ca să știi. Nu e lucru de glumă să ai de dușman pe cea mai mare căpetenie a haddedihiilor ori pe vestitul și nebiruitul emir Kara Ben Nemsi. Află că avem niște puști cu care poți să tragi mereu fără să le mai încarci. Nici într-altele nu suntem la fel cu ceilalți oameni. Gândim, grăim, împușcăm, înjunghiem altminteri decât ei... scurt, atâta vreme cât veți fi cu noi sunteți la adăpost de orice primejdie. Și de-ar veni în clipa asta o mie de milioane de șiiți, nu ne e nouă frică de ei, i-am face praf și pulbere.

— Cu ce v-ați apăra dacă n-aveți puștile la voi?

— Ce, adică, numai cu pușca se poate apăra cineva? Mai sunt și alte arme și te poți scăpa de dușmani prin alte mijloace decât iarbă de pușcă și plumb. Cine e șiret și curajos ca noi, își biruie dușmanul la repezeală. Tare aș vrea să ne pomenim acum cu o ceată de șiiți, ca să-ți pot da dovadă.

— Ba să ne ferească Allah! Sunt un ostaș viteaz și ofițer, dar de-alde ăștia, care se închină mai mult lui Ali și feciorilor săi în loc de Profet, nu-s războinici cinstiți. Mie îmi place să-mi întâmpin vrăjmașul în față; lor însă le place vicleșugul și te ia pe la spate. Dacă mi-o fi scris să mor în luptă, cel puțin să nu fiu răpus de un glonț tras de o mână nevăzută. Dar ia spuneți: ați venit într-adevăr încoace numai ca să cunoașteți Birs Nimrudul?

— Da.

— Nu vreau să ziceți că încerc să vă trag de limbă, nu îmi vine însă să cred că ați făcut un drum atât de lung și primejdios numai ca să vedeți un morman de dărâmături. Acu', îngăduiți-mi să dau porunci oamenilor mei pentru popas, ca să apuce și ei să se odihnească, nițel.

Bătrânului nu-i putea intra în cap că sunt și oameni care fac anumite lucruri fără să tragă foloase de pe urma lor. Poate că în gândul lui bănuia că există vreo legătură între noi și contrabandiști.

Rândui santinelele care aveau, firește, ordinul să păzească și pe prizonieri, se înfășură pe urmă în manta, dând astfel semnalul de culcare, pe care soldații îl executară îndată. Halef se întinse și el cât era de lung și mă întrebă în șoaptă:

— Ce zici, Sihdi, n-ar fi mai bine să veghem cu rândul?

— Nu e nevoie. Bătrânul sergent pare să fie om de ispravă. Putem dormi și fără pături; noaptea e destul de caldă. Noapte bună.

— Hai să spun și eu noapte bună, măcar că știu că nu o să închid ochii toată noaptea. Duhoarea leșurilor mi-a pătruns până în suflet; până și moartea ar fugi acum de mine, cu atât mai mult somnul. Baremi de te-ai putea odihni tu!

Dorința lui se împlini, căci am dormit buștean până la ziuă, când m-a trezit Halef. Se jură că n-a închis ochii toată noaptea, fiindcă nasul lui era atât de revoltat, încât nu i-a dat pace deloc.

Soldații îmbucară ceva, apoi încălecară, ca să ne însoțească la locul unde ne lăsaserăm caii. Aceștia ne întâmpinară cu un nechezat de bucurie; se vedea bine că le fusese dor de noi, dar nu făcuseră nici cea mai mică mișcare să smulgă priponul din pământ.

Cum îi văzu, bătrânul strigă cu admirație:

— Halal să vă fie! Așa armăsari n-are nici pașa al nostru din Bagdad și nu mă mir că râvnesc și alții la ei. Astfel de cai ispitesc și pe sfinți. Bogați oameni trebuie să fiți. Luați bine seama să nu vi-i fure cineva în cele din urmă.

Și mai mare îi fu însă mirarea când îmi văzu puștile. Îi dădui să țină pe cea mai mare, dar era atât de grea, încât îi scăpă din mână.

— Aoleu! exclamă el. Asta nu mai e pușcă, e un adevărat tun. Până la ce depărtare poți să nimerești cu ea?

— Cât n-ajunge nici un glonț de-al dușmanului, îi răspunse Halef. Dar ia te uită la asta mai mică. E o armă fermecată, tragi cu ea întruna fără să o mai încarci și nu se mai isprăvesc gloanțele nici de azi într-un an. Ba dacă vrem noi, nici până la sfârșitul lumii.

Hagiul întinse sergentului carabina; acesta însă strigă, înspăimântat:

— Nu, nu! Îți mulțumesc, o, șeic al haddedihiilor, dar sunt un drept-credincios al Profetului și nu mi-e îngăduit să mă ating de un lucru vrăjit. Allah să mă ferească și să mă apere de diavol și toate duhurile necurate care n-au altă treabă decât să facă astfel de flinte fermecate! Nu e nevoie să o iau în mână, vă cred pe cuvânt că are însușirile despre care vorbeați. Știu că sunt puteri din alte lumi de care te poți sluji, eu însă nu vreau să am a face cu ele.

Halef zâmbi mulțumit și-mi dădu înapoi carabina. Își ajunsese scopul.

Rămânea acum să vedem ce e cu urmele. Vroiam neapărat să aflu unde duseseră aseară contrabandiștii șofranul. Stătuseră toată noaptea acolo și se întorseseră încă înainte de a se lumina de ziuă la plutele lor.

Îi văzui îndreptându-se spre apus, dincotro veniseră ieri. Nu vrusei însă să-i spun sergentului, iar lui Halef îi făcui un semn din ochi spre canaluri.

Mai întâi dusei pe bătrân la urmele văzute de noi în ajun. Erau adânc întipărite din pricina poverilor cu care erau încărcăți contrabandiștii. Mă întorsei apoi îndărăt la foc și i le arătai și pe ale noastre, care nu semănau cu ale lor.

— Acum înțeleg, răspunse el și poți fi încredințat, emirule, că nu mă îndoiesc defel de spusele tale. Mi-ai dovedit că într-adevăr nu erați învoiți cu contrabandiștii și habar n-aveați că vin încoace. Dacă vrei o să spun asta și la judecată.

— Chiar te rog s-o faci.

— Nu e nevoie să mă rogi, ci să mi-o ceri pe drept, fiindcă zici că o să înaintezi un raport seraskirului. Dacă m-am îndoit înainte că poți avea vreo trecere la el, acum, după ce ți-am văzut armăsarii, mi-a pierit orice îndoială. Cine are un astfel de cal și știe să-l călărească așa cum te-am văzut pe tine, ăsta poate fi numai un seraskir.

Lauda lui era cât p-aci să mă facă să izbucnesc în râs, dar mă stăpânii. Halef, însă, apucă taurul de coarne — cum s-ar zice — și răspunse cu dispreț:

— Seraskir, effendi al meu? Nici prin gând nu-i trece.

— De ce? se miră sergentul.

— Fiindcă nu vrea.

— Dar seraskirul e marele stăpân care poruncește peste toată armata padișahului...

— Pentru câtă vreme? Cu toată mărimea lui nu e altceva decât sluga padișahului, care-l poate goni când vrea, ba chiar osândi la moarte când pofteste. Nu schimbăm noi cu el. Noi stăm deasupra lui. Eu sunt domnul și stăpânul haddedihnilor mei, nimeni nu mă poate goni de la domnie. Effendi e de asemenea un stăpân, stăpânul lui însuși. Nici un sultan, nici un şahinșah nu-i poate lua libertatea — e de capul lui. Nu, nu, nici eu, nici el, nu râvnim să fim seraskiri.

Ne luarăm iarăși după urmele contrabandiștilor, de la foc la ruine, apoi afară la câmp. Cine nu se pricepea la citirea lor, ar fi putut crede că se pierdeau mai departe, eu însă băgai de seamă că acolo unde coteau de la ruine, porneau în sus. Urcau în vârful mormanului, chiar pe locul descris

nouă de bimbașa din Bagdad. Căraseră mărfurile, apoi coborâseră iar și-și urmaseră drumul pe câmp.

Era nevoie de ocolul acesta pentru a nu se întâlni cu soldații. Nu spusese însă nimic sergentului despre descoperirea mea, ne înapoiarăm la locul de plecare și o luarăm pe drumul lung de vreo treizeci de kilometri, care ducea la oraș.

Birtașul și ghazaiul, care veniseră ca să fie de față la arestarea noastră, nu bănuiau că se vor întoarce ei înșiși ca arestați. Nu mai erau acum legați, dar caii lor erau duși de câte un soldat și Halef venea în urma lor, ca să nu-i scape din ochi și s-o ia la fugă. Eu călăream alături de sergent, care mergea în fruntea convoiului.

Aflai acum de ce bătrânul nu vruse să creadă că venisem aci ca să vedem ruinele turnului; căci, după ce făcurăm o bucată de drum în tăcere, îmi puse cam cu sfială următoarea întrebare:

— E adevărat, emirule, că ești creștin?

— Da.

— Există și pe la voi contrabandiști?

— Din păcate...

— Zici, din „păcate”; atunci crezi că e un păcat?

— Tot ce e împotriva legii, e păcat.

— Dacă e așa, cum se face că eu, de pildă, plătesc șofranul, care e în Persia atât de ieftin, mult mai scump, fiindcă Măriei sale i-a plăcut să pună o vamă așa de mare pe el?

— Nu sunt Măria Sa sultanul și te-aș ruga să-i pui lui întrebarea, nu mie.

— Așa, ocolești răspunsul! Altceva: sunt creștini care fac contrabandă și în alte țări nu numai într-a lor.

— Nu cred, totuși e cu puțință.

— Așadar ideea mea nu era chiar atât de prostească!

— Care idee?

— Te luam drept șeful contrabandiștilor.

— Zău?

— Da. Și credeam că numai din pricină că te-am prins noi, n-ai putut fugi cu ei.

— Nădăjduiesc că ți-ai schimbat părerea.

— Mai întrebi! Nu sunt însă, după cum ți-am mai spus, un copoi de-al vămii, care adulmecă urma contrabandiștilor și chiar dacă erai de-ai lor, în privința asta te lăsam în plata Domnului. Țineam să ți-o spun, ca să înțelegi că sunt ostaș și altceva nimic.

Îl înțelegeam mai bine decât își închipuia el. Nu era încă de tot încredințat că n-aveam nimic de-a face cu contrabandiștii și știam că, dacă aș fi fost prins cu mâța-n sac, ar fi tăcut mâlc la Hilleh, în schimbul unui bacșiș.

Acesta era înțelesul ascuns al vorbelor sale, dar din fericire nu mă interesa. Mărturia lui în fața tribunalului va fi și așa în favoarea mea, din pricina raportului pe care nădăjduia că o să-l trimit ministrului armatei.

De altminteri nu era o minciună, căci vroiam într-adevăr să fac ceva pentru el în privința asta. Firește, nu printr-un raport la ministru, care habar n-avea de un biet sergent-major dintr-o îndepărtată garnizoană, cum e Hilleh.

Știam că un bacșiș i-ar prinde bine bătrânului, a cărui soldă nu trecea pe vremea aceea de câțiva gologani pe zi, sumă din care trebuia să-și îndeplineze nevoile.

2. În fața tribunalului

Când am ajuns la Hilleh, ne-am îndreptat mai întâi spre locuința birtașului.

— Mi s-a poruncit să vă aduc înapoi și v-am adus, îi zise sergentul. Voi pune însă un soldat de pază, ca să nu vă lase să ieșiți din casă până nu veți fi chemați la tribunal, unde va trebui să depuneți o plângere și să dovediți că e îndreptățită. Vă atrag atenția asupra faptului că sunteți încă arestați. Nu încercați deci să vă mișcați de aici.

Ei arestați și noi liberi! Crăpau de necaz, dar nu cutezau să murmure. Se cumintiseră pesemne.

De aici ne-am dus călări la așa-zisa *makari ikamet*^[36] a sangeakului.

În curte, sergentul ne spuse să descălecăm. Nu era greu de ghicit pentru ce și nici care era situația noastră de acum. Ce o să facem depindea, nu de împrejurări, ci de voința noastră. De aceea, îl întrebai, rămânând liniștit în șa:

— De ce să descălecăm?

— Pentru că o dată ce ai ajuns unde trebuie, nu mai e nevoie să stai în spinarea calului.

— Hm... vezi că nouă ni se întâmplă câteodată să nu descălecăm nici după ce am ajuns.

— Păi... trebuie să vă predau.

— Poți s-o faci și așa.

— Ce vorbești, emirule! Cum o să intri cu calul în închisoare?

— A, în închisoare?

— Firește! Sunteți doar arestați!

— Eu nu simt așa ceva.

— Adică pentru că nu sunteți legați? V-am dezlegat fiindcă mi-ați făgăduit să mă urmați de bunăvoie. Acum trebuie să vă bag la închisoare.

— Tu? Socot că ești ofițer, nu un sindandși^[37] oarecare.

— Fyrtyna! N-aș sfătui pe nimeni să mă ia drept unul dintr-ăștia. Sunt ofițer în oastea Măriei Sale, nu o slugă de pușcărie!

— Atunci mânie-te pe tine însuși. Parcă spuseși chiar acum despre așa ceva. Îmi pare rău, dar va trebui să amintesc și despre asta în raportul meu către seraskir.

— *Allah, W'Allah, T'Allah!* Să nu cumva s-o faci, pentru Dumnezeu! Uite, știi ce? Nu vă bag la închisoare dacă îmi făgăduiești un lucru.

— Ce?

— Mă duc acum la sangeak ca să-i spun că v-am adus și să vină să vă ia în primire. Voi să nu vă mișcați de aici până nu mă întorc eu. Ce veți face pe urmă, treaba voastră. Te învoiești?

— Numai după ce îmi vei răspunde la câteva întrebări.

— Răspund.

— Cum te cheamă?

— Amuhd Mahuli.

— Trebuie să știi, ca să te pot pomeni în raport și nu se știe dacă voi mai avea prilejul să vorbesc cu tine. Cunoști împrejurimile acestei clădiri?

— Da.

— În care parte a ei locuiește sangeakul?

— În cea din fața ta.

— Și închisoarea unde e?

— În rândul de jos, unde se văd găurile alea în zid.

— Foarte mulțumesc! Asta nu e o locuință pentru noi. Văd acolo un zid care desparte curtea. Ce e îndărătul lui?

— O stradă.

— Cât de lată?

— Atât cât să poată merge alături cinci, șase inși. Dar pentru ce mă întrebi?

— Fiindcă, deși suntem buni călăreți, avem prevederea să cercetăm mai întâi dacă nu ne putem frânge gâtul.

— Sa vă frângeți gâtul? Nu te înțeleg...

— Nici nu e nevoie. Și acu', ascultă la ce am să-ți spun. Așteptăm zece minute; e destul timp să înștiințezi pe sangeak. Dacă nu te-ai întors până atunci, plecăm.

— Mă pot bizui pe cuvântul tău?

— Nu mi l-am călcat niciodată!

— Bine, mă duc, am încredere în tine. Nici nu trebuie să așteptați atât, mă întorc eu mai curând.

Plecă. Zâmbii la gândul că-mi ceruse cuvântul de onoare. Soldații erau doar acolo; de ce nu le poruncise să ne oprească dacă vom încerca să fugim? Se bizuia mai mult pe cuvântul meu decât pe ei? Impresia pe care o făcusem asupra lui era și mai puternică decât crezusem. Bănuia că, cu tot numărul mare al lor, nu ne-ar fi putut fi o piedică dacă am fi avut de gând să fugim — și avea dreptate de altminteri.

Clădirea era, ca toate ale orașului, din cărămizi luate de la fostul turn al Babelului. Avea o înfățișare murdară și dărăpănată. Curtea nu era cine știe ce mare dar îndeajuns de încăpătoare. Zidul despre care pomenisem adineauri era ceva mai înalt decât un stat de om, pe alocurea, însă, avea cărămizile năruite, așa că se putea sări lesne cu calul peste el. De aceea întrebasesm ce e în dosul zidului.

La drept vorbind ar fi trebuit să fiu cam îngrijorat. Un creștin prizonier în Hilleh, principalul loc de pelerinaj al șiiților, acuzat de moartea unui om și de rănirea altuia, poate și de contrabandă — motive destule. Faptul că eram creștin, ajungea să-mi pună viața în primejdie. Totuși așteptam în liniște și când îmi aruncaii ochii la Halef, îl văzui zâmbind cu înțeles.

— Ți-ai și făcut vreun plan, Sihdi? mă întrebă el.

— Nu încă — răspunsei, slujindu-mă de graiul moehreb, ca să nu fiu înțeles de soldați. Trebuie s-așteptăm să vedem mai întâi cum au să decurgă lucrurile.

— Dar cam în ce fel să răspundem, poți să-mi spui?

— Da. Firește că nici n-am să tăgăduiesc că sunt creștin. Pentru celelalte, să faci întocmai ce voi face eu. Probabil că va trebui să sărim peste zidul acela de colo. Deoarece strada din spatele lui nu e lată, ne vom repezi pieziș ca să nu ne izbim de case, dar de la dreapta spre stânga cu fața spre apus. Ține bine minte ce-ți spun ca să nu ne rătăcim unul de altul și să fim pe urmă nevoiți să pierdem timp căutându-ne.

— Allah! Ce, mă crezi orb, Sihdi? Nu cumva îți închipui că o să sar peste zid așa ca să mă pomenesc spate-n spate cu tine?

— Nu, e însă mai bine să ne înțelegem dinainte.

— Ești de părere că nici nu va trebui să descălecăm?

— Probabil că da, dar înăuntru nu intrăm. De cai să nu ne despărțim nici o clipă; să nu lăsăm frâul din mână orice s-ar întâmpla.

— Păi suntem acuzați, vor să ne ia la cercetări și nu putem trage caii după noi în...

— Asta nu, cine vrea trebuie să vină la noi.

— Trebuie, trebuie! Vrea ori nu, trebuie! Ah, Sihdi, dragă Sihdi, n-ai idee cât mă bucur! Iar un prilej să arătăm lumii de ce suntem în stare. De-abia aștept să văd ce o să iasă din toată drăcovenia asta. Poate că o să fie nevoie să ne slujim chiar de arme.

— Tot ce se poate, deși, drept să-ți spun, bucuros n-aș fi. Mâna nu trebuie însă să pună nimeni pe noi, căci atunci suntem pe jumătate pierduți. Oricât de puternici am fi noi, ne-ar copleși numărul lor mare. Uite, colo, ce de lume adunată la poartă. Întâmplarea de ieri s-a și aflat în oraș și acum, când știu că am fost prinși și aduși înapoi, vin toți să vadă ce o să se întâmple cu noi.

— Le-o putem spune de pe acum: întoarcem spatele sfântului oraș Hilleh și ne vedem de drum.

— Hm... nu se știe! S-ar putea ca afacerea să ia o întorsătură neplăcută. A, uite-i că vin!

Văzurăm o ușă deschizându-se și pe sergent ieșind, urmat de un cârd întreg de oameni. În urma lui venea un ofițer în uniformă de colonel, care se afla probabil din întâmplare acolo, apoi câțiva servitori care duceau un jilț și mai multe perne, pe urmă funcționari de-ai tribunalului, unul din ei cu o călămară enormă, condei și hârtie.

Era, se vede, grefierul. Așadar ancheta se va face îndată și chiar aici în curte. Cu atât mai bine!

După cum am înțeles din câteva cuvinte schimbate între ei, astăzi era zi de judecată și cum cazul nostru era cel mai important, sangeakul hotărâse să înceapă cu noi fără să ne mai lase să lăncezim în prevenție; cu atât mai aspru vroia însă să fie în hotărârea pedepsei.

La o acuzare gravă ca aceea ridicată împotriva-ne, avea prilej să se arate în toată strălucirea lui; spectatorii avea destui.

Îndărătul grefierului văzurăm pășind cu demnitate membrii tribunalului. Printre ei era și sangeakul, stăpânul întregului Hilleh și al întregului județ. Cunoșteai îndată în el pe unul din turcii tradiționaliști, deci un om înaintea căruia eu, creștinul, nu voi afla îndurare sau cruțare.

Era mic de statură și pipernicit la trup, dar cu atât mai mare îi era turbanul, care totuși nu-mi impunea deloc. La stânga lui mergea un bărbat căruia nu-i dădui la început atenție, cu atât mai mult însă mai târziu. Era îmbrăcat în veșminte persane.

Toate aceste persoane, în afară de sergent, nu se îndreptară spre noi ci spre un fel de umbrelă mare, deschisă la repezeală de un servitor, sub care se ținea ședința. Scaunul fu așezat acolo și sangeakul se așeză în el ca pe un tron, iar la dreapta și la stânga lui pernele, ca să-i fie mai moale. Ceilalți se așezară și ei care pe unde nimerea. Omul în haine persane se lăsă pe câteva perne alături de el.

Când „tribunalul” fu în plenul său, se dădu drumul în curte publicului, care formă un semicerc în jurul *mahill el adl*^[38].

În vremea asta sergentul se apropie de noi.

Era întunecat la față și glasul lui suna cam răgușit când ne zise:

— Astăzi e ședință publică și sangeakul a hotărât să înceapă cu voi. Veți fi judecați cu mare asprime și nu vă puteți aștepta la îngăduință din partea lui.

— Știe că sunt creștin?

— Da, i-am spus; i-am mai spus și cine sunteți.

— Și ce a răspuns?

— Că nu-i pasă; pentru el e de ajuns că sunteți niște ucigași și contrabandiști și astfel de oameni nu trebuie cruțați.

— Mulțumesc că mi-ai spus. Vezi că ne-am ținut de cuvânt și n-am fugit. De-acum încolo nu te privește ce facem, nu e așa?

— Ba da.

— Parcă așa spuneai adineauri?

— Nu știam ce are să mai vină. Colonelul regimentului meu era la sangeak, când m-a văzut mi-a poruncit să păzesc la poartă cu oamenii mei ca nu cumva să fugiți. Trebuie să ascult de poruncă. Ești supărat pe mine, emirule?

— Deloc.

— Dar dacă încercați să fugiți și eu nu vă las, ce se alege de raportul tău la seraskir?

— Rămâne cum am spus. Îl scriu și-l și trimit. Dacă nu zădărnicești fuga, meriți lauda dublă din partea mea.

— Păi... după ce v-o spânzura ori împușca nu o să-l mai poți scrie!

— Nu te îngriji tu de asta, mai degrabă îl spânzurăm noi pe sangeak decât el pe noi.

— Îți mai arde de glumă, după cum văd. Acum descălecați și veniți cu mine. Trebuie să vă duc în fața tribunalului.

Până s-apuc eu să răspund, îl auzii pe Halef scoțând o exclamație de mirare.

— Ce e? îl întrebai îngrijorat.

— Uite la ăla de colo care stă lângă persan și vorbește cu el.

— E cu spatele spre mine și nu-i pot vedea fața.

— Eu însă i-am văzut-o.

— Îl cunoști?

— Da. O să-l recunoști și tu când s-o întoarce.

— Cine e?

— Safi.

— Ce? Cum? Cine?! Safi, „Umbra”, care vroia să ne dea pe mâna pederului?

— Și pe care tu l-ai iertat, cu toate că tare aveam poftă să-i trag câteva gârbace. Da, el e.

— Nu te-nșeli?

— Nu. A, uite-l că întoarce capul...

Era într-adevăr omul din Mansurijeh. Ne recunoscuse și el. Ce căuta aici în Hilleh? Trimis de sultan? De ce vorbea cu persanul? Să-l fi cunoscut oare? Atunci făcea și acesta parte din asociația secretă. Să-i fi spus trădătorul că-l bătusem pe peder? Cine era persanul și ce scop avea prezența lui aici? Să fi fost numai îmbrăcat ca un persan sau era într-adevăr un supus al șahului? Atunci nu era locul lui într-o ședință a unui tribunal străin.

În timp ce toate aceste gânduri mi se încrucișau fulgerător prin minte, sergentul ne zorea să descălecăm.

— Nu, rămânem călări, îi răspunsei eu.

— Doar nu vă puteți înfățișa așa tribunalului!

— De ce nu?

— Nu e voie.

— Cine ne oprește?

— Legea.

— Nu există nici o lege care să hotărască așa ceva.

— Chiar dacă nu, iar nu e obiceiul.

— Te înșeli. E un obicei al meu de care nu mă pot dezbara. De câte ori mă înfățișez înaintea judecății, vin călare.

— Eu tot așa, adăugă Halef. Sunt căpetenia șeicilor haddedihiilor și la noi ucigașii stau călare când sunt osândiți la moarte.

— Vezi că obiceiurile voastre nu merg pe la noi.

— Să meargă! hotărî dârz hagiul meu.

— Nu pot să-mi iau răspunderea. Ce-ar zice colonelul meu când m-ar vedea că vă, aduc calare înaintea sangeakului!

— Nu-ți cere nimeni; ne ducem singuri. Haidem Halef!

Eram totuși bine dispus. De ce, nu știu, dar nu-mi venea defel să iau în serios situația. Halef, de asemenea. Îi râdea toată fața, când mă auzi vorbind astfel și zise vesel:

— N-ai vrea să ne lipsim de judecată și să dăm iureș în dumnealor de colo ca să se împrăștie ca potârnicile?

— Mai că aş avea chef s-o fac, socot însă că e mai bine să ne astâmpărăm. Ne-am lipsi de plăcerea de-a ne bate joc de înțelepții ăia chemați să facă dreptate. Să ne apropiem.

— Ai dreptate, Sihdi.

Urmă o scenă pe care nu o s-o uit niciodată. Cei ce cunosc situația de acolo și de pe vremurile acelea, n-au să se mire. Deosebirea era numai că atât eu cât și Halef nu eram oamenii care să ne speriem de „Înalta Curte” pe care o aveam înaintea noastră.

Singurul lucru îngrijorător era faptul că ne aflam în mijlocul unei populații de fanatici și numărul spectatorilor creștea din ce în ce. Toți cei care năvăleau cu duiumul în curte erau înarmați și nu era de așteptat, ca faimoasa *anehkeme* să ne poată apăra de ei la un moment dat. Se putea întâmpla ca mărturisirea mea că sunt creștin iar Halef sunnit să ațâțe și mai rău spiritele. Pe de altă parte, știam efectul pe care îl are de obicei o atitudine curajoasă asupra unor oameni atât de iritați.

Așteptam deci cu încordare, dar fără pic de teamă cele ce aveau să urmeze.

Străbăturăm curtea călare și ne oprirăm în fața judecătorilor. Sergentul se postă cu oamenii săi în dreptul porții.

Domnul președinte nu se aștepta să apărem astfel înaintea lui. Ne privi câțva timp cu ochii zgâiți, apoi strigă înfuriat:

— Cum îndrăzniți să vă înfățișați călare și înarmați înaintea mea? Jos de pe cai și dați înapoi armele!

— Cred că e mai bine să rămânem cum suntem, îi răspunsei eu fără să mă tulbur.

— Nu-mi pasă mie de părerea ta, aici trebuie să vă supuneți poruncii mele, se răsti el.

— Ne supunem și așa, adică nevoii.

— Ce vorbe sunt astea? Nu te-nțeleg, vorbește mai lămurit.

— Dacă nu mă înșel, ți s-a vorbit de caii noștri, nu e așa?

— Firește! Doar din pricina lor o să vă osândim acum la moarte.

— Putem auzi osânda și călare. Și-apoi, dacă am descăleca, s-ar putea întâmpla să dăm loc la o nouă învinuire.

— Ce vrei să spui cu asta? Ce s-ar putea întâmpla?

— Vezi că armăsarii noștri sunt *radși pak*; devin, ca orice cal de rasă, primejdioși când îi desparți de stăpânii lor. Dacă vor vedea că ne siliți să-i lăsăm singuri, au să se ia după noi și vor lovi cu copitele în cei ce vor încerca să-i oprească. Ca să nu dăm loc la o astfel de nenorocire, i-am adus încoace.

— Puteți însă să descălecați și să-i țineți de căpăstru. E o datorie de respect față de tribunal. Nu stă nimeni călare înaintea judecătorilor săi.

Vrusei să spun ceva, dar Halef mi-o luă înainte.

— Îți iei tu răspunderea pentru cele ce ne ceri? Întrebă el pe sangeak.

Zâmbea pe sub mustață, cum făcea de obicei când pune la cale vreo șotie.

— Sunt răspunzător de poruncile pe care le dau, zise judecătorul.

— Bine, atunci să-ți facem pe plac.

Sări din șa și eu îl urmai, pricepând ce avea de gând. Știam că dacă lăsăm frâul lung armăsarilor ca să poată ține capul sus, stăteau liniștiți; altminteri se zbăteau și zvârleau cu picioarele în toate părțile.

Halef căută la descălecat să se așeze astfel ca să aibă îndărătul lui pe Safi, „Umbra” din Mansurijeh, și-i strigă aceluia care stătea lângă el:

— Dați-vă la o parte! Calul nu suferă să simtă pe cineva atât de aproape de el.

Nimeni nu se gândi să-l ia în seamă. Halef strânse mai bine de căpăstrul armăsarului, care începu să se zbată și să zvârle cu picioarele de dindărăt. O lovitură mai puternică nimeri pe Safi, din fericire nu prea tare, totuși îl făcu să se prăbușească urlând la pământ, trăgând și pe alții după el.

Cu Ben Rih, armăsarul meu, se petrecu același lucru, căci îl apucasem și eu scurt de căpăstru. Lovi doi inși destul de serios și-i azvârli cât colo. Se iscă firește o larmă grozavă, de care însă noi nu ne sinchisirăm, ci lăsarăm caii să se joace nițel în voie până ce se lărgi cercul din jurul nostru, ca să nu mai poată fi nimeni atins de copitele lor.

Răniții fură ridicați de acolo în urletele mulțimii. Halef răcni și mai tare către sangeak, acoperind glasurile:

— Nu ți-am spus? Cine nu se pricepe la cai să nu s-amestece. Acu' îți place?

Judecătorul, plin de mânie, vru să spună ceva, dar colonelul îl potoli cu un gest și-i spuse câteva cuvinte, pe care nu le puturăm auzi din pricina gălăgiei. Rezultatul fu că ni se dădu ordinul:

— Încălecați deocamdată. Mai târziu vom ști noi să vă îmblânzim și pe voi și pe dobitoacele alea ale voastre...

— Cum să nu! zise Halef cu glas blajin. Să știi însă de la mine că întotdeauna cal și călăreț se aseamănă la fire. Ca și ei, nu facem nici noi decât ce ne place. Ține minte!

Din nenorocire sau din fericire, acesta nu luă seama la vorbele lui Halef; tocmai dădu ordin servitorilor să potolească gălăgia. Aceștia se amestecară prin mulțime și în curând se făcu liniște. Numai unul părea că nu vrea să tacă. Era omul în haine persane care stătuse adineauri de vorbă cu Safi; care fusese dus nițel mai încolo și se văita frecându-și părțile moi ale trupului unde îl lovise calul cu copita.

Persanul se afla lângă el, agita brațele amenințător în aer și striga ca să-l audă toți:

— Ai văzut, o, pașă, că trei inși au fost răniți grav. Fapta asta nu poate să rămână nepedepsită, căci nu caii sunt de vină ci călăreții, fiindcă ei i-au ațâțat. Privește pe acest Safi, un supus devotat al padișahului; e un cunoscut și protejat de-al meu. Nădăjduiesc că lovitura de copită va fi pedepsită după cum merită. Numai după aceea voi vorbi despre tine în cuvinte de laudă, cum mi-ai cerut, stăpânului meu, regalei Silullah^[39], a cărui mână dreaptă sunt.

Abia acum, pe când vorbea, avusei vreme să mă uit mai bine la el. Era îmbrăcat în veșminte persane — după cum am mai spus — scurt și îndesat la trup. Glasul lui suna poruncitor, ca și când era deprins să fie ascultat, dar

și sforăitor. Barbă nu purta, în schimb avea o mustață lungă, despărțită pe buza stângă de o brazdă care pornea de la frunte și se sfârșea la colțul gurii. Văgăuna ochiului peste care trecea tăietura era goală. Băgai de seamă că pe când vorbea, chiar și mai târziu, ridica mereu mâna ca să tragă fire de mustață peste buza spintecată.

Deodată mă străbătu ca un fulger gândul că omul acesta nu putea fi altul decât sefirul, așa cum ni-l descriesese bătrânul maior din Bagdad, întreaga lui înfățișare era atât de caracteristică, încât nu mai putea încăpea vreo îndoială. El era acela care pusese pe bătrân și pe Kepek să jure că nu vor spune niciodată cumva ce văzuseră și pătimiseră în ruinele turnului; sefirul, șeful contrabandiștilor, pe care ardeam de nerăbdare să-l văd și eu o dată, stătea acum aci în fața mea.

Că îl voi întâlni aici, nu mă așteptam, firește. Era o mare îndrăzneală, sau mai bine zis o neobrăzare din partea lui să pătrundă în orașul și în clădirea unde ar fi trebuit să intre ca arestat sau condamnat. Cine avea un astfel de dușman, nu putea spune că nu-i pasă de el.

Înțelesei că se dăduse drept un înalt slujbaș al șahului; se lăuda probabil că vine din însărcinarea lui. Ce scop urmărea, nu mă privea, în orice caz, contrabanda. Din prezența lui Safi aici și faptul că-l luase sub ocrotirea lui, era lesne de înțeles că făcea parte din asociația „Umbrelor”, ba trebuie să fi fost chiar unul din șefii bandei. Acum, când știam cum stau lucrurile, luai hotărârea să nu plec din Hilleh până ce nu mă voi duce încă o dată la Birs Nimrud, ca să mă răfuiesc în locul Bimbașei cu acest presupus sau adevărat persan care îl nenorocise.

Îmi adusei aminte de cuvintele lui Halef pe când ne povestea bătrânul viața lui: „Tare-aș vrea să ne închidă și pe noi o dată sefirul în turn”, adăugând apoi: „Dar nu m-aș duce fără gârbaciul meu”. Avea acum prilejul poate să se țină de cuvânt și vorbele lui să nu fi fost numai o lăudăroșenie.

Nu era însă acum timpul să mă dedau unor astfel de gânduri, căci persanul urmă:

— De altminteri, ăștia doi sunt niște nemernici care merită de mult moartea.

— Îi cunoști? Întrebă judecătorul.

— Da. Ți-aș putea povesti multe despre ei, dar e de ajuns să-ți spun numai unele din crimele lor. Au venit cu o plută din susul Tigrului și au

năvălit peste noapte asupra unor prieteni de-ai mei care dormeau pe mal. I-au legat, i-au jefuit și i-au bătut de i-au lăsat aproape morți.

— Vai de mine! Adevărat să fie?

— Da. Am chiar un martor care poate să jure că așa s-au petrecut lucrurile.

— Cine e ăsta?

— Safi. Acela de colo. A fost de față.

— Unde s-a întâmplat asta?

— Mai sus de Bagdad.

— Atunci locul nu aparține de districtul meu și nu mă pot amesteca.

— Știu, sunt însă încredințat că faptul acesta le mărește vina și se va lua în seamă când vei da sentința.

— Se-nțelege de la sine. Am eu grijă ca să nu mai poată face alte astfel de nelegiuiri câinii ăștia râioși.

— Te-aș ruga mai ales să nu uiți că unul din ei e creștin iar celălalt se dă drept șeicul haddedihiilor, o minciună cum mai mare nu se poate. N-ai decât să te uiți la mutra lui, ca să vezi. Eu susțin că e un hoț de cai izgonit de trib pentru furtașag. Altminteri de unde până unde astfel de cai la niște nemernici ca ăștia? Cine știe de la ce boieri, i-au furat, căci numai oameni foarte bogați pot avea armăsari ca ăștia. Închide caii în grajd și cercetează; vei afla repede ai cui sunt și stăpânul lor va ști să te răsplătească pentru binele pe care i l-ai făcut.

Pesemne că ideea îi plăcu sangeakului, căci răspunse:

— Sunt și eu de părerea ta și o să pun să le tragă la tălpi ticăloșilor ăstora până ce-or mărturisi cine e adevăratul proprietar al cailor. Așază-te acum, rogu-te, la locul tău, fiindcă vreau să sfârșesc mai repede cu tâlhării ăștia. Să vină mânuitorul bețelor cu oamenii săi!

La porunca aceasta, spusă cu glas tare, un servitor se îndepărtă și se întoarse numaidecât cu cel chemat, care ducea la subsuori vreo zece nuiiele groase. După el veneau „ajutoarele” cu un fel, de bancă lungă cu două picioare la un capăt și cu două curele la celălalt. Arabii îi spun, „cămila durerii”.

Pedeapsa constă în faptul că cel osândit e lungit pe bancă, i se trece una din curele peste gât, cealaltă peste piept, banca e ridicată, la capătul celălalt, ca osânditul să vină cu picioarele în sus și după ce nuiielele au fost împărțite

ajutoarelor, bătaia începe sub supravegherea, „meșterului”. Acesta veghează ca nu cumva să se greșească numărul loviturilor și să se dea mai puține.

Așadar, o astfel de „cămilă a durerii” se pregătea acum și pentru noi. Văzui ochii tuturor sclipind de bucurie. Sangeakul arătă spre banca de tortură și zise:

— Vedeți ce vă așteaptă dacă tăgăduiți? O să pun să vă bată atâta până ce veți mărturisi tot. Vreți să scăpați de bătaie, răspundeți la ce vă vom întreba.

Făcu o pauză, ca să-și aprindă ciubucul — toți membrii tribunalului fumau tacticos, — ceea ce nu le iau în nume de râu, fiind și eu un pățimaș fumător, — apoi începu de-a dreptul:

— Sunteți ucigași?

Deoarece se uita la mine, mă simții dator să răspund:

— Nu.

— Sunteți contrabandiști?

— Nu.

— Caii ăștia sunt de furat?

— Nu.

— Spune, omule, da, altminteri mâncați bătaie! Adevărat e că ați atacat mai sus de Bagdad, pe malul apei, niște călători pe când dormeau?

— Nu.

— I-ați jefuit?

— Nu.

— I-ați bătut?

— Da.

— Uf! În sfârșit! Norocul vostru că ai încetat cu tăgada, că dacă mai treceau cinci minute, îl vedeți pe dracul. Răspunde mai departe! Ești creștin?

— Da.

— Vezi tu, asta o să-ți mănânce capul. Faptul că ești ghiaur e mai rău decât tot ce-ai făcut până acum. Știai când ai venit înapoi că un creștin își pune în primejdie viața pășind pe pământul ăsta sfânt?

— Da!

— Și n-ai ținut seamă! Cât de învechit în rele trebuie să fii, ca să cutezi până într-atât! Groaznic sfârșit te așteaptă aici pe pământ și dincolo focul

iadului, în vecii vecilor, căci răzbunarea lui Allah e cumplită; el nu iartă niciodată!

— De unde știi tu?

— Așa zice *Coranul*.

— *Coranul* zice tocmai dimpotrivă.

— Ce poți să știi tu, ghiaurule, de cartea noastră sfântă?!

— În cartea aceasta scrie la sura a o sută zecea: „Laudă pe Domnul și cere-i iertare, căci el iartă întotdeauna”. Dar după cum văd, nu cunoști sura.

Înălță capul, mă privi câteva clipe uimit, apoi strigă cu mânie:

— Taci! Un dreptcredincios al Profetului cunoaște mai bine cartea lui decât poți s-o cunoști tu, un creștin. Ceea ce spui e o minciună... trebuie să fie o minciună, pentru că voi adorați pe Isa, un fiu al neadevărului...

— Fiu al neadevărului? Retrage-ți cuvântul, căci hulești chiar împotriva religiei tale.

— Câine, să nu mă insulti! Dovedește ce ai spus!

— Îți voi dovedi. Ia *Coranul* și deschide-l la sura nouăsprezecea. Vei citi: „Acesta e Iisus, fiul Măriei, cuvântul adevărului”. Și tu numești pe acela pe care Profetul vostru îl numește Adevărul, o minciună?

— Taci! se răsti el la mine.

— Nu tac. Legea mea creștinească n-are nevoie de apărare; ea e atât de înălțătoare, atât de ridicată deasupra tuturor, că nu îi trebuie slabele mele cuvinte. Văd însă aici sumedenie de musulmani care rabdă să pângărești islamismul. Du-te în moscheile, în universitățile voastre și vei auzi că Iisus va pogorî în ziua de apoi ca să judece pe vii și morți! Și despre acela pe care islamul îl numește judecătorul din ziua de apoi cutezi tu să spui că e un neadevăr? Oare insulta pe care o aduci islamismului să nu fie datorată faptului că ești un adept al sunnei, pe când ea ne învață adevărul?

Întrebarea aceasta era o lovitură retorică din partea mea — ca să zic așa — căci mai toți din cei de față erau șiiți. Efectul se văzu imediat, căci se auziră murmure de aprobare. Încurajat, urma:

— M-ai numit „câine” și „ghiaur blestemat”. „Câinele” hai, ți-l iert, dar unde scrie în *Coran* că Allah a afurisit pe creștini și că am fi spurcați și păgâni? Fiindcă nu credem decât într-un Dumnezeu, Mahomed ne dă nu toate cele șapte ceruri, ci unul singur.

Care sunt adevărații vrăjmași ai islamismului, noi, creștinii, ori chiar voi, musulmanii? Cine v-a dezbinat? Nu cumva noi? Cine s-a ridicat

împotriva lui Ali, califul și de a cui mână a fost ucis Hussein? De-a creștinilor, ori de-a mahomedanilor?

Exclamațiile de aprobare care urmau, îl făcură pe sangeak să-și dea seama că trebuie să schimbe vorba. Sări în picioare, ridică brațele în aer și strigă:

— Cine ți-a dat ție, creștinului, voie să vorbești despre Sfântul Islam? Ne-am adunat aici să ținem judecată asupra nelegiuirilor voastre, nu să stăm la taifas. Ai să răspunzi la întrebările mele și atâta tot.

— Și tu nu mă lași să urmez, fiindcă te temi de șiiții care sunt de față. Țin să-ți mai spun că dacă un creștin vine la Meșhed Ali sau Kerbela, nu are ce să le pese șiiților, că inima lui nu înclină nici spre Abu Bekr, nici spre Omar sau Osman, nici spre Omajdan și nici n-a văzut zilele de groază din Kerbela. Dar când un sunnit ca tine pășește pe pământul acesta sfânt, e o insultă, o pângărire, căci e adeptul aceluia care au vărsat odinioară sângele nevinovat al lui Hussein și au tăgăduit tatălui său dreptul de a se numi urmașul direct al Profetului. De aceea n-am crezut că e un păcat să vin încoace și sunt încredințat că pentru adevărații mahomedani religia mea nu e un motiv să fiu luat drept dușman.

Un moșneag înveșmântat numai în mătase, care făcea parte din tribunal, se ridică de la locul său, făcu semn că vrea să vorbească și începu:

— Creștinul acesta a grăit cuvinte înțelepte și declar că sunt de aceeași părere cu el. Astfel nu vorbește un ucigaș, un hoț. Mi-am dat seama că a pătruns cu mintea lui adâncul *Coranului*. Cine poate face asta, nu poate fi numit ghiaur, căci sufletul său e înrudit cu al nostru, pentru că s-au întâlnit în sfintele sure. Dacă va vorbi ca acuzat precum a vorbit ca bun creștin, îl vom lăsa să plece liber, după cum a venit.

Bătrânul se așeză iar la locul lui. Era, după cum am aflat mai târziu, unul din indienii bogați care vin să-și sfârșească zilele în Hilleh, fără ca preoții musulmani de acolo să cuteze să-i stoarcă până la cea din urmă para, cum fac cu ceilalți.

Auzirăm în spatele și în jurul nostru exclamațiile: *afak*, *aferim* și *jislaho*, cuvinte de aprobare care dovedeau că moșneagul nu era singurul care nu avea aceeași părere cu sangeakul.

Acesta se zăpăcise de tot; se vedea bine că nu găsea cuvintele potrivite. Îi veni însă persanul în ajutor.

— Nu ne-am adunat aici, începu el, ca să discutăm *Coranul* și să-l comentăm, ci să judecăm niște ucigași și contrabandiști. Părerile pe care le are creștinul acesta asupra sunnei și a șiiiei nu ne privesc, ci omorul pe care l-a săvârșit, împreună cu tovarășul său; nu trebuie să ne lăsăm orbiți de cunoștințele pe care le are despre *Coran*. Te rog, o, pașă, poruncește să fie aduși birtașul și beduinul rămas teafăr, ca să depună mărturie asupra vinei acestor doi criminali.

Omul își dădea aere ca și când ar fi făcut parte din *mehkeme*, ceea ce nu era cazul. Tăcui și nu făcui deocamdată nici o observație privitor la asta.

Se trimiseră câțiva soldați s-aducă martorii. Până să vină ei, Halef făcea fel de fel de glume pe socoteala celor de față și nu o dată izbucni în hohote de râs. Persanul și sangeakul crăpau de ciudă, dar nu ziceau nimic.

În sfârșit veniră și martorii. Depuseră, firește, în defavoarea, noastră. Când ajunseră la concluzia că în afară de ucigași suntem și niște contrabandiști primejdioși, persanul le luă vorba din gură și zise:

— Știut e că se face contrabandă pe o scară foarte întinsă; știm că atât șahul cât și padișahul sunt astfel păgubiți de sume mari; zi și noapte stau oameni la pândă ca să descopere pe ce cale sunt trecute mărfurile, dar până acum toată truda a fost zadarnică, deoarece nu-i venise nimănui în gând că ițele acestei afaceri sunt în mâinile unui străin, unui creștin. Și acum, când printr-o întâmplare, mai bine zis din cauza unei crime săvârșite împotriva a doi oameni nevinovați, s-a pus în sfârșit mâna pe el și pe părtașul său, să nu ne lăsăm încântați de vorbăria lui meșteșugită, ci să-i silim prin bătaie să mărturisească adevărul. Aceasta este părerea mea și cine nu o împărtășește, e considerat de mine drept trădător al dreptății.

Ce obraznicie! Omul acesta care era însuși capul contrabandiștilor știa doar bine că suntem nevinovați, totuși cuteza să ne acuze pe față. Să fi știut el că-l cunoaștem mai bine decât ar fi putut bănuși! Cum aș fi vrut să-i arunc în obraz ticăloșia lui, dacă prin aceasta nu mi-ar fi devenit imposibilă lovitura pe care o plănuisem.

Mă mulțumii să-l privesc zâmbind și-i spusei că sergentul poate depune mărturie în sensul că nu aveam nici în clin nici în mânecă, atât eu cât și Halef, cu contrabandiștii.

Bătrânul ostaș povesti cum se dovedise după urme că numai întâmplarea ne adusese la focurile contrabandiștilor și încheie cu convingere:

— Mi-au dat cuvântul lor că nu vor fugi și, deși le era lesne s-o facă, n-au făcut-o. Un contrabandist nu se ține de cuvânt și faptul că au venit de bunăvoie încoace, trebuie să ne fie o dovadă a nevinovăției lor.

Sergentul vorbise cum nu se poate mai bine și-mi aruncă o privire care spunea cât și cuvintele: „Poți fi mulțumit de mine, dar o să pomenesci despre darul meu de a vorbi în raportul pe care-l vei trimite ministrului?”.

Îi făcui un semn de încuviințare din cap, apoi îmi încordai toată luarea-aminte asupra sangeakului care, înfuriat de mărturia sergentului, strigă colonelului:

— Ei, cum îți place, o *mir alai*? Un inferior de-al tău cutează să ia apărarea unor criminali dovediți, vrând să-i scoată nevinovați. Nădăjduiesc că își va primi pedeapsa meritată.

Colonelul, care mai intervenise în favoarea noastră, răspunse foarte calm:

— A spus, ca martor, tot ce crede că e adevărat; cum poți cere să-l pedepsesc?

— Îți poruncesc!

— Așa? Atunci te înșeli asupra puterii pe care o ai. Tu ești stăpân în județul tău^[40], eu comandantul regimentului meu. Sunt obligat în anumite cazuri să-ți dau concursul militar, dar de poruncit unul altuia nu poate fi vorba. Sergentul a spus ce i-a dictat conștiința; eu în locul lui aș fi făcut la fel.

— Trebuie însă să recunoști că ia apărarea vinovaților. S-a dovedit doar că acești doi acuzați au provocat moartea unui om și rănirea unui al doilea. S-a dovedit de asemenea că sunt contrabandiști și au înfăptuit aseară un sacrilegiu strigător la cer asupra cadavrelor. Sunt doi criminali care merită moartea. Și apoi, s-a dovedit că au atacat la malul Tigrului mai multe persoane, le-au jefuit și le-au schingiuit. Nu înțeleg cum se poate găsi cineva să intervină în favoarea lor.

— S-au dovedit într-adevăr toate astea?

— Firește! N-ai auzit?

— Dă-mi voie să fiu de altă părere. Ca să faci o anchetă, trebuie mai întâi de toate să iei acuzatului interogatoriul.

— Păi i l-am luat adineauri.

— Nu. I-ai pus unele întrebări, dar asta nu se poate numi interogatoriu, ci o convorbire obișnuită, care n-are valoare. Aici stă grefierul, penița lui e încă uscată, nici măcar n-a muiat-o în cerneală și totuși legea spune că trebuie să semnăm toți ca interogatoriul să aibă valoare. De altminteri, n-am văzut nici o dovadă sigură și nici n-am auzit mărturisirea acuzaților. Și-apoi, trebuie să-ți atrag atenția că tribunalul în plenul său poate hotărî dacă un acuzat e vinovat sau nevinovat, nu numai tu singur. Noi nu stăm aici ca spectatori, ci ne-am adunat sub președinția ta pentru a judeca drept și nepărtinitor.

Vorbele lui cădeau ca lovituri de ciocan. Ofițerul acesta era om de onoare. Ne lua oare apărarea fiindcă fusese jignit în amorul lui propriu sau erau și motive personale care îl îndemneau să contrazică? Băgai de seamă pe când vorbea o expresie ciudată pe chipul său și ciudate erau și privirile pe care ni le arunca.

Sangeakul nu putea zdruncina imputările aduse, de aceea strigă plin de mânie:

— În cazuri deosebite, cum e acesta, sunt îndrituit să întrebuițez mijloace excepționale. Oamenii aceștia vor fi pedepsiți!

— Dacă vor fi dovediți.

— Au și fost.

Colonelul chicoti încet și zise:

— Nu vor fi pedepsiți, fie că li se va dovedi sau nu vina.

— Vorbește mai lămurit, că nu pricep ce vrei să spui.

— Bine, o să fiu mai lămurit. Oamenii aceștia nu vor lăsa să ajungă lucrurile până acolo.

— Cum? Ce! Tot nu te-nțeleg...

— Uită-te la ei! Arată ei să fie dintr-aceia cu care poți face ce vrei?

— *Mașallah!* Lasă că au să facă ei numaidecât altă mutră! Fiindcă îmi ceri, voi începe un interogatoriu în toată regula. Fiecare întrebare și răspuns va fi trecut pe hârtie și dacă vor îndrăzni să tăgăduiască un singur cuvânt pun să-i bată la tălpi.

— Crezi că vor accepta să descalece?

— Trebuie!

— Are să se găsească oare cineva care să le țină în vremea asta caii?

— Îi luăm la goană. Ducă-se dracului, numai să scăpăm de ei. Așadar, începem.

Începem! Era și timpul, căci ceea ce făcuse până atunci era mai nimic.

Katibul^[41] se încruntă, își luă un aer grav, muie penița în cerneală și președintele tribunalului ne puse din nou aceeași întrebare prostească:

— Sunteți ucigași, nu e așa? Vă sfătuiesc să mărturisiți imediat, altminteri vă așteaptă banca aia de acolo.

Arată în același timp spre „cămila durerilor”. Îi răspunsei râzând:

— *Hamdulillah!* În sfârșit s-a isprăvit cu gluma, începem să devenim serioși. De aceea te întreb: fosta-i vreodată de față la un interogatoriu?

— Ești nebun? Îndrăznești să-mi pui mie o astfel de întrebare!

— Degeaba te miri. Noi avem de ce ne mira, căci vrei să iei un interogatoriu fără să știi ce întrebări se pun mai întâi.

— Întrebări? tună el înfuriat.

— Firește. Înainte de toate trebuie să știi cine suntem.

— Știu: niște ucigași.

— Te opresc să mai repeți cuvântul acesta până ce se va dovedi dacă suntem într-adevăr vinovați. Dacă nu știi ce...

— Să taci! îmi porunci el. Dacă mai îndrăznești să mă insulti, ți se vor da atâtea bețe ca să...

— Nu te mai lăuda, îi curmai eu vorba. Fă bunătatea și taci. Acum vorbesc eu și trebuie să mă asculți până la capăt; dacă nu, îți dau cuvântul meu de onoare că mă reped cu armăsarul în tine și te dau jos cu scaun cu tot. Vrei să ne osândești fără să ne fi întrebat mai întâi cine suntem? Eu însă te întreb: Tu cine ești? Nu cumva sangeakul acestui județ? Nu se poate, altminteri ai ști măcar cum se ia un interogatoriu. Fiindcă nu știi, după câte văd, nu poți fi drept cine te dai. Dovedește-mi mai întâi cine și ce ești, pe urmă vom sta de vorbă. Așa. Am isprăvit. Poftim, acum vorbește!

Urmă o tăcere adâncă. Așa ceva nu se mai pomenise la ei. Un creștin, învinuit de mai multe crime, cuteza aici, în *mekheme* și în mijlocul unei populații de șiiți, să vorbească astfel cu cel mai înalt slujbaș al districtului! El însuși părea lovit de dambla. Bolborosi câteva cuvinte pe care nu le deslușii, de aceea urma:

— Și dacă ești într-adevăr sangeak, atunci îți cer, înainte de toate, să-mi răspunzi și să-mi spui în fața cărui fel de tribunal ne aflăm. Este dreptul nostru să știm acest; lucru și nici nu avem intenția să renunțăm la acest drept. Este tribunalul acesta un *șeriye*^[42] sau un *nisamije*^[43]? Și dacă e un

nisamije, trebuie să știm dacă avem înaintea noastră un *hukuk-mehkemeleri*^[44], un *djesa-mehkemeleri*^[45] sau un *tidjavit-mehkemeleri*^[46]. Hai, răspunde, ce taci?

— E un *djesa-mehkemeleri*, răspunse el scurt, căci nu se dezmeticise încă din buimăceală.

— Deci, membrii acestei curți n-au fost numiți de ministrul justiției, ci aleși de voi aici. Care din voi e creștin? Nimeni? Și totuși știți că sunt creștin. Un tribunal care ar trebui să mă judece, chiar dacă aș fi unul din locuitorii orașului, ar trebui să fie alcătuit din mahomedani și creștini — asta trebuie s-o știi și tu. Cu toate astea mărturisești singur că sunteți toți mahomedani. Știai bine că n-aveți nici un drept asupra mea și nu te-ai dat în lături să mă arestezi. Mi-ai aruncat în față cuvintele: câine, creștin spurcat, asasin și contrabandist, știind că nu ți-era îngăduit să mă insulti sau să-mi poruncești. Mă voi plânge la *umuru adlieh we meshebieh nasreti*^[47], că să afle și el ce fel de reprezentant are aici în Hilleb. Dar ce e mai rău, mult mai rău: eu nu sunt supus al padișahului, ci un străin venit din altă țară. Numai autoritățile acesteia mă pot judeca și ar fi trebuit să vă adresați consulului meu sau guvernului german. Dar știu eu de ce n-ai făcut-o: ca să lucrezi după capul tău, fiindcă știai că n-ai dreptul să mă condamni. Vei avea însă de dat socoteală și amarnic te vei căi pentru fapta ta, căci *hardjijeh nasreti*^[48] al meu va trage la răspundere pe al vostru pentru insulta care mi s-a adus. Vei avea atunci prilejul să te încredințezi chiar pe pielea ta ce înseamnă să-ți bați joc de un supus al său! Am spus ce aveam de spus, acum e rândul tău să vorbești!

— Cum te numești și din ce țară ești? Întrebă sangeakul, de astă dată mai potolit.

— Numele meu e...

— Stai! Voi răspunde eu în locul tău! strigă colonelul, care urmărise cu mare atenție fiecare cuvânt al meu.

Apoi ridicându-se în picioare, urmă:

— Străinul acesta e Emirul Kara Ben Nemsi effendi; țara lui e Germania, al cărui rege e bun prieten cu Măria Sa padișahul. E un om cu sufletul ales, căci a luat pururi apărarea celor sărmani, asupriți și obijduiți din țara noastră, deși nu erau de o lege cu el. E neînfricat în fața primejdiei

și mintea lui e deopotrivă de ageră pe cât îi e de puternic trupul și neîntrecută vitejia. Iar cestălalt, Hagi Halef Omar Ben Hagi Abbul Abbas Ibn Hagi Davud el Gossarah, e tovarășul său nedespărțit, care a luat parte la toate actele sale de curaj și vitejie.

— Cum, ne cunoști? Știi chiar cum mă cheamă pe numele meu întreg, pe care, ce-i drept, l-aș mai putea lungi până cine știe unde? Întrebă cu mândrie Halef.

— Da, vă cunosc pe amândoi. De aceea spuneam adineauri că nu vă veți lăsa pedepsiți, căci voința voastră vă împrumută aripi și mânia voastră străbate zidurile.

— Dar nu-mi aduc aminte să te fi văzut vreodată. Unde ne-am întâlnit?

— Colo... între munți, la adoratorii diavolului; e mult de-atunci. Eram numai locotenent și mă aflu cu trupele de sub comanda colonelului Omar Amed. Era un om aspru și neîndurat, de aceea a fost pedepsit să moară pe rug. Ați văzut doar și voi, căci vă aflați acolo, când Pir Kamek, căpetenia „adoratorilor diavolului”, l-a tras după el când a fost aruncat în flăcări. A urmat apoi pacea mijlocită de emirul tău, Kara Ben Nemsî, între noi și tribul djesidi. De-abia atunci am aflat noi ce vă datoram, căci fuseserăm împresurați de ei și am fi pierit toți până la cel din urmă, dacă nu era emirul. Zvonul a mers din gură în gură și v-am îndrăgit cu toții. Am aflat pe urmă și despre faptele voastre vitejești din trecut. Mai târziu, pe când mă aflu în Kerkuk, apoi în Suleimanieh, s-a mai vorbit multă vreme de Kara Ben Nemsî și Hagi Halef Omar al său, de armăsarii voștri, de armele voastre și de biruințele pe care le-ați avut asupra triburilor kurde și altora. Sunt mândru că vă cunosc și doream de mult să vă mai văd o dată. Astăzi mi s-a împlinit dorința și bucuria mea e mare. Aș vrea să vă dovedesc recunoștința pentru că ne-ați scăpat atunci de la moarte, dar din nenorocire nu sunt prefectul din Hilleh, ci numai comandantul regimentului de aici. Totuși, dacă vă pot face un serviciu, vă rog să-mi spuneți și vi-l voi face cu dragă inimă. Că nu m-ați recunoscut, nu e de mirare. Un biet locotenent nu era de luat în seamă și chiar dacă v-ați aruncat odată privirea în treacăt asupra mea, nu puteați să vă mai aduceți aminte de mine. Acum e altceva. Fac parte din *mehkeme* și ca ostaș am datoria să vă împiedic dacă ați încerca să fugiți. Datoria aceasta trebuie să mi-o îndeplinesc, dar ce trece dincolo de ea nu mai privește pe nimeni, pot să fac ce vreau. Puteți fi siguri de ajutorul

și ocrotirea mea, deși știu că emirul Kara Ben Nemsî și Halef Omar n-au trebuință de ele, cu toate că sunt prizonieri în aparență.

Întâlnirea de acum cu acest colonel era încă o dovadă, ca multe altele pe care le avusesem în viața mea, că pentru orice faptă bună, orice bine făcut unui om la nevoie nu trebuie să ceri recunoștință, căci poartă Dumnezeu de grijă în bunătatea lui nemărginită să fie răsplătită mai târziu.

De altminteri, ofițerul părea să fie un ostaș capabil, dacă înaintase într-un timp destul de scurt de la locotenent la colonel.

Vorbise cu glas tare și răsunător, încât putuse fi auzit de toată gloata care se afla acolo. Impresia pe care o făcuseră cuvintele lui era vădită. După privirile de simpatie care mi se aruncau, nu mi se părea deloc că eu „creștinul blestemat de Allah” mă aflu în mijlocul unor șiiți fanatici, dușmani înverșunați ai creștinilor. Probabil că înlăturasem întrucâtva primejdia, vorbind adineauri cu atâta îngăduință de șiiți și ura dintre ei și sunniți.

Și-apoi atitudinea mea mândră era pentru ei ceva cu totul neobișnuit, aș putea zice un spectacol, care atrăgea simpatia publicului de partea actorului principal, care eram eu. Uitau pe omul de altă lege și nu mai vedeau în el decât pe omul viteaz și îndrăzneț. Se mai adăuga și faptul că sangeakul, fiind sunnit, nu era defel iubit de populație și se bucurau în ascuns de lecția pe care i-o dădusem. Când mai veniră și laudele colonelului la adresa mea, câștigasem simpatia tuturor, ceea ce putui judeca și după zâmbetul prietenos cu care bătrânul indian mă aprobă dând din cap.

Cu totul alta era, firește, atitudinea sangeakului și a persanului.

Păreau furioși și vorbeau cu aprindere în șoapte între ei.

Văzui cum contrabandistul îl învăța pe celălalt ce să facă pentru a-și ajunge scopul. Acesta îi scutură mâna în semn de învoire, apoi, întorcându-se spre noi, zise:

— A intervenit în afacerea voastră o întorsătură care schimbă cu totul fața lucrurilor. Să-mi fi spus de la început colonelul că îi cunoaște pe acuzați, aș fi procedat altfel. Au arătat atunci acuzații hârtiile lor de legitimație locotenentului, ca să se convingă că sunt într-adevăr aceia drept care se dădeau?

— Nu, răspunse colonelul. Erau cunoscuți sub numele de Kara Ben Nemsî și Halef Omar și așa li se zicea.

— Văzut-ai poate mai târziu legitimațiile lor?

— Nu, dar susțin că sunt aceleași persoane pe care le cred eu.

— Pentru mine nu e destul. Deoarece unul din ei zice că e creștin și supus unui stat străin — ceea ce poate să fie o minciună, ca să se sustragă justiției noastre — se cere să fim cu mare băgare de seamă. Vreau să le văd hârtiile de legitimație.

— Legitimație? Întrebă Halef râzând cu poftă. Crezi că eu, un beduin neatârnat și șeicul tribului meu, port asupra mea un pașaport când plec undeva?

— Vezi însă că aici ți se cere să ai.

— De la cine era să-l iau? Care e autoritatea la care se poate adresa un liber ibn arab pentru așa ceva? Nu există nici una. Și-apoi ce nevoie am de el?

— Fiindcă te afli în fața justiției, care vrea să știe cine ești?

— Uită-te la ghazaiul acela de colo. Și el se află în fața justiției, ba ca martor încă; ți-a arătat și el vreun pașaport?

— Nu e nevoie, căci îl cunoaște birtașul.

— I-a văzut acesta pașaportul?

— N-are a face!

— *Mașallah!* Colonelul spune că ne cunoaște și nu vrei, să-l crezi; pe un om de rând însă da. Să fiu eu în locul colonelului, știu că te-aș lua nițel la rost pentru insulta asta.

Deodată sefirul, care tăcuse până atunci, sări ca ars și strigă:

— E cu putință ca un acuzat să îndrăznească să insulte pe cei chemați să-l judece? Merită să fie bătut la tălpi... și chiar acum, îndată...

Halef duse mâna la brâu, unde își ținea gârbaciul; cât p-aci să facă o nesocotință, de aceea nu-l lăsai să spună ceva, ci i-o luai înainte, spunând persanului:

— Cine ești tu, care îndrăznești să te amesteci? Faci parte din *mehkeme* sau măcar dintre cetățenii Hilleh-ului, ce ți-ar scuza cel puțin îndrăzneala?

— Cine sunt, nu te privește pe tine, ripostă el cu dispreț.

— O să-ți dovedesc că mă interesează mai mult decât îți închipui. N-am defel poftă să îngădui unui om al cărui loc e cu totul în altă parte decât alături de cel mai înalt slujbaș al districtului Divanijeh să se amestece în treburile noastre.

— Ce vrei să spui cu asta?

— O vei afla când voi găsi eu de cuviință.

— Aha, n-ai curaj!

— Crede ce poftești. O să vedem noi cine are curaj, tu ori eu! Deocamdată aș vrea să știu dacă sangeakul Divanijehului are nevoie de un epitrop însărcinat să vorbească în locul său.

— Taci! se răsti sangeakul. Omul acesta mi-e prieten, și-i dau voie să spună ce vrea.

— Că îi dai tu voie, n-are importanță. Principalul e că îi interzic să se amestece în treburile noastre. Sunt un creștin european și tovarășul meu un haddedihi neatârnat; *mehkeme* a voastră n-are deci nici o putere asupra noastră. Și dacă nu vă dau vouă dreptul să ne judecați, cu atât mai puțin unui străin al cărui loc nu e aici ci în Farsistanul^[49] lui. Dacă nu găsești cu cale să-i închizi gura, o s-o fac eu numaidecât.

— Allah! Cum ai putea s-o faci?

— Vei vedea îndată. Numai să vreau și m-ați avea aici în fața voastră nu ca pârât, ci ca reclamant, înainte de toate nu recunoaștem dreptul vostru de a ne judeca!

— Dovedește atunci că ești un frank^[50] creștin.

— Nimic mai ușor. Pofitim!

Mă apropiai cu calul de el, scosei din buzunar cele trei legitimații pe care le aveam, i le întinsei, apoi mă dădui îndărăt la locul dinainte.

Sangeakul despături hârtiile una după alta, le citi, examina peceteile și semnăturile, fără să le dea cuvenita cinste, pe urmă zise dezamăgit:

— Adevărat. E chiar acela drept care s-a dat. Trebuie să fie judecat de un creștin și nu pot să fac altceva decât să-l trimit la Bagdad.

— Foarte bine, zisei eu. Cel dintâi lucru însă ce-l voi face acolo e să dovedesc că n-ai dat cinstea care se cuvine semnăturii padișahului. Se pare că eu, deși creștin, cunosc mai bine îndatoririle tale. Și acum, după ce te-ai încredințat cine sunt, legitimez eu pe tovarășul meu ca pe acel vestit Halef Omar, căpetenia șeicilor haddedihiilor din marele neam șammar. Cred că nu se găsește nimeni să pună la îndoială cuvintele mele.

— Ba da, eu! strigă sefîrul repede. Legitimațiile acestea sunt false. Vrea să scape de pedeapsă... trebuie rupte în bucăți... îndată... Pe urmă nu va mai putea face nimic împotriva sentinței *mehkemelei*. Dă-le încoa'... dă-le încoa'!

Le smulse din mâna sangeakului, dar nu-i lăsai răgaz să le rupă. Trăsei revolverul de la brâu, îl îndreptai spre sefir și-i zisei cu glas poruncitor:

— Dă-i-le îndărăt, altminteri trag!

Ținea hârtiile în mâna stângă. Cu o singură mână nu le putea rupe, ar fi trebuit să se slujească de amândouă.

— N-ai să îndrăznești, râse el. Ia te uită, să vezi cum au să zboare peticele în toate părțile!

Întinse și mâna cealaltă, în același timp răsunară însă două împușcături: scăpă legitimațiile, scoase un țipăt și se repezi spre mine. Strânsei armăsarul între pulpe și... dintr-o săritură animalul îl trânti la pământ. În clipa următoare am fost jos din șa, ridicai cu stânga hârtiile, izbii cu dreapta pe sefir cu patul revolverului în cap cu atâta putere că-l culcai la pământ și sării iar în sa.

Ca împinși de un arc, membri *mehkemelei* săriră în sus răcnind, în vreme ce colonelul strigă cu admirație de câteva ori *aferim!*^[51]

Spectatorii urlau și ei pe întrecute.

Trebuia să mă folosesc de zăpăceala lor și strigai lui Halef:

— Acum la drum!

În același timp trecui cu calul prin mulțimea care se dădu în lături, speriată și mă îndreptai, cu Halef după mine, spre locul pe care-l ochisem adineauri. Era o adevărată plăcere să vezi cu ce ușurință sărirăm peste zid în ulicioara îngustă, ca să ne pierdem apoi urma pe străzile orașului și de aici afară la câmp, pe șoseaua care duce, la Bagdad.

— Ce te grăbești așa, Sihdi? mă întrebă Halef. Cu astfel de cai cum sunt ai noștri, nici dracul nu ne poate ajunge.

— Ai dreptate, vreau însă să las să se creadă că vrem să scăpăm cât mai repede de Hilleh, fără gând de întoarcere.

— Păi ce, nu cumva vrei să te întorci?

— Firește!

— Când?

— Chiar astăzi.

— *Hamdulillah!* Bănuiesc eu ce gând urmărești.

— Ce?

— L-ai împușcat pe sefir în mână, dar nu-ți ajunge, n-ai încheiat încă socotelile cu el. Ei, așa e că am ghicit?

— Da.

— Află atunci că dorința asta a ta îmi merge la inimă. S-a îndoit de curajul nostru; să-i dovedim că ne-a dăruit Allah mai mult curaj decât a avut vreodată neam de neamul lui.

— Prea puțin îmi pasă de ce crede el, vreau să arăt însă *mehkemelei*, mai ales sangeakului, cine trebuie să apară în fața justiției, eu ori persanul?

— Ce spui, Sihdi? Vrei s-aduni iar *mehkemeaua*?

— Da.

Își struni brusc armăsarul, care făcu o săritură în aer, și strigă cu fața strălucitoare de bucurie:

— Ce plăcere... ce fericire! Așa ceva zic și eu! Să-i învățăm noi minte... să-și dea seama că trebuie să se închine în fața noastră. Să recunoască și ei că nu ajung nici la degetul ăl mic al nostru. O să le cer să-mi arate al doilea ins căruia să-i fi hărăzit Allah atâta minte și atâtea însușiri trupești câte avem noi. Să îngenuncheze înaintea noastră... să se tăvălească în țărână, să...

— Ho, ajunge! spusei eu râzând. Dacă o s-o ții tot așa, te pe menești că te faci mai mare decât Allah. Ai uitat cât am fost de caraghioși aseară, când ne-am dat de-a berbeleacul de pe zid și am căzut de-a dreptul în mâinile soldaților?

— O, Sihdi, nu mă mai necăji și tu acum! Ce, nu cumva eu am înălțat Babilonul? Sunt eu de vină că zidarul a pus cărămizi șubrede? Zici că ții la mine și îți place să mă iei peste picior. Parcă n-ai pățit și tu la fel? Dar vezi că eu nu spun nimic pentru ca să nu te supăr. O să-ți dau însă un sfat: Nu te mai cocoța altă dată pe ziduri.

— Dragul meu, îți mulțumesc pentru sfat, mă tem însă că nu o să-l pot urma.

— De ce?

— Fiindcă ne întoarcem la Birs Nimrud și va trebui, probabil, să ne cocoțăm iar.

— Cam pe unde socoti să ne întoarcem, prin oraș?

— Nu. O să trecem Eufratul.

— Cum? Înotând?

— Tot ce se poate, dacă ne-am putea însă face o plută, ar fi mai bine.

— Ne înapoiem chiar acum?

— Nu încă. Mai mult ca sigur că vom fi urmăriți și trebuie să-i lăsăm să creadă că am luat-o spre Bagdad. Ne vom opri deci pentru scurt timp la cel mai apropiat han, pe urmă vom mai merge o bucată de drum drept înainte. Următorii noștri vor întreba la han de noi și când vor afla că am trecut pe acolo și ne-am îndreptat apoi spre Bagdad, se vor întoarce înapoi în Hilleh. În vremea asta le-am luat-o înainte.

Ajunsesem atât de departe, că puteam zări acum la stânga noastră el Kulea, de pe malul Eufratului. Trecurăm unul din canale și ajunserăm la Djimtsima, ale cărui movile se întindeau în linie dreaptă spre apus, apoi făcând un unghi drept ne întoarserăm iar la fluviu. Trecurăm pe lângă dealul Tell Amran Ibn Ali, care și-a luat, numele de la mormântul unui sfânt mahomedan îngropat aci și zărirăm apoi ruinele impunătoare ale unui *kasr*.

Kasr înseamnă în limba arabă palat. Numele e în strânsă legătură cu însemnătatea acestei ruine, căci *kasr*-ul a fost reședința lui Nabucodonosor, pe când predecesorii săi locuiseră într-un palat de pe partea dreaptă a Eufratului.

Ruinele sunt și astăzi pe o întindere de 400 metri în lungime și 350 în lățime, deși legenda spune că a fost clădit din temelie în două săptămâni. Presupunând chiar că toate materialele fuseseră aduse aci dinainte și tot ți se pare că e cu neputință. Se află însă acum la Londra o inscripție cuneiformă, dezgropată aici, în care scrie: „*ina XV yumi sibirsa uşakli*”, adică în limba noastră: „*în cincisprezece zile am înfăptuit această operă măreață*”.

Câte mii și mii de mâini omenești au trebuit pentru a desăvârși clădirea aceasta într-un timp atât de scurt? Și când te gândești că era numai una din multele opere pe care le-a înfăptuit energia lui Nabucodonosor!

Inscripția adaugă: „*Am înălțat palatul domniei mele, în inima Babelului din tara Babilonului; am pus să i se așeze temelia adânc sub oglinda apei; am socotit trăinicia lui și l-am împrejmuț de un zid care să țină piept vremurilor. Toate le-am făcut cu ajutorul tău, o, prea puternicul Dumnezeu Merodah. Domnească Domnul în Babel, fie-i aici tronul. Înmulțescă-se de șapte ori norodul, iar eu să-i împlinesc voia până la sfârșitul vieții mele*”.

Sfânta Scriptură însă zice: „*După ce au trecut douăsprezece zile, pe când regele se plimba prin cetatea Babilonului, grăi:*

«*Oare nu este acesta marele Babilon pe care l-am înălțat prin puterea și spre mărirea mea?*»

Nu-și mântuise încă vorba și se auzi un glas din cer spunând: «Află, o, rege Nabucodonosor, că împărăția ți se va lua, vei fi izgonit dintre oameni ca să-ți târăști zilele printre fiarele sălbatice. Te vei hrăni cu iarbă ca bivolii și se vor scurge șapte timpuri asupra ta, până să înțelegi că numai cel Atotputernic domnește peste împărăția oamenilor și dă fiecăruia după cum socotește el!»»

Prorocirea s-a împlinit, când nebunia mării a întunecat mințile regelui. Nici nu trecuse un veac de atunci și veni Cyrus să cucerească Babilonul, iar mai târziu Alexandru cel Mare puse capăt domniei acesteia de satrapi, ca să moară apoi tânăr încă și plin de energie între zidurile mărețului palat ridicat de Nabucodonosor, din care nu s-au ales decât mormane de dărâmături.

Ajunserăm apoi la Mudşelibeh, zis și Maklubeh edar Babil, care numai după nume mai amintește de vechiul Babilon. Acestea sunt ruinele fostelor grădini suspendate ale Semiramidei, pentru care s-au cheltuit sume neînchipuite și care dovedesc că atunci când Nabucodonosor a poruncit să fie făcute nu se tămăduise încă de nebunia lui.

Trecurăm apoi canalul Nil și făcurăm la Tell Ukraineh un scurt popas, ca să lăsăm caii să răsuflă nițel.

Nu întâlniserăm până atunci nici țiipenie de om, acum însă zărirăm trei călăreți care păreau să fie foarte grăbiți. Nu veneau direct dinspre hanul Mohawid, ci făcuseră un ocol ca să iasă iar la drumul mare. Aveau deci un motiv să se ferească și când cineva se ferește de oameni, înseamnă că nu e cu cugetul curat și trezește bănuieli.

Când ajunseră mai aproape de noi, văzurăm după îmbrăcăminte că sunt persani și după câteva momente îi recunoscurăm chiar.

— *Maşallah!* strigă Halef uluit. Acesta e pedelul cu ceilalți doi nemernici. Nu m-aș fi așteptat pentru nimic în lume să-i întâlnesc aici.

— Dimpotrivă. Știm doar că pe el îl așteaptă sefirul.

— De ce nu te-ai gândit să te ferești din calea lui dacă știai?

— Pentru că nu era nevoie. În Bagdad ne puteam aștepta la un atac din umbră, pe când la loc deschis nu mi-e frică mie de el. Ba cred chiar că el ar trebui să se ferească de noi.

— Bine zici. Acum sunt curios să văd ce mutră o să facă după ce o da cu ochii de noi. Socot că nu strică să-mi pregătesc gârbaciul.

Când descălecarăm și ne așezarăm jos pe pământ, puseserăm astfel caii ca să ne vină în față, așa că nu ne puteau vedea decât după ce vor fi foarte

aproape de noi.

Cum ne zări, pederul strigă mânios tovarășilor săi:

— Ia uitați-vă cine e colo! Allah ni-i dă iar în mână. Să-i trimitem îndată în iad, unde le e locul.

Puse mâna pe pușcă și vru s-o ducă la ochi, dar Halef i-o luă înainte, căci îndreptă arma spre el și-i spuse cu glas amenințător:

— Jos flinta, că trag! Tocmai tu ți-ai găsit să ne trimiți unde ar fi trebuit să fii de mult! Hai, ștergeți-o repede dacă nu vrei să simți sfârcul gârbaciului pe obrazul celălalt.

Și fiindcă doream să sfârșesc mai repede scena aceasta neplăcută, îndreptasem și eu carabina spre ei. Furia pederului era însă atât de mare că nu luă în seamă amenințările noastre și strigă scos din fire:

— Să nu credeți, câini râioși ce sunteți, că am uitat! Las' că ne mai întâlnim noi, o să vă arăt eu vouă atunci! O să fac din pielea voastră fâșii și o să vă biciuiesc cu ele până vă veți da sufletul... Zdrobi-v-ar Allah toate oasele!

Plecară. Pentru Halef era, firește, cu neputință să rabde insultele astea. Strigă după el:

— Și pe ale tale să le fiarbă diavolul piftie și să le dea lui tată-său să le mănânce!

Apoi, întorcându-se spre mine, adăugă:

— Așa e că am adus-o bine cu piftia, Sihdi?

— Ai fost cât se poate de hazliu și te admir, Halef.

— Aha, mă iei în râs! Trebuia să-i răspund, altminteri credea că m-a dat gata. Cum putea dobitocul ăsta să ne amenințe cu răzbunarea când s-o mai întâlni cu noi? N-a văzut că ne ducem spre Bagdad?

— Te-înșeli. Stăteam doar pe loc și va fi crezând că ne ducem la Hilleh, iar nu că venim de acolo. Va afla însă de la sefir cum stau lucrurile. Mai important pentru mine e faptul că s-a ferit să treacă pe la hanul din Mohawid. Trebuie să fie ceva la mijloc.

— Ce?

— Bănuiesc că se va fi aflând acolo cineva cu care nu vrea să se întâlnească. Ghicești cine?

— Să ghicesc eu? Sihdi, știi bine că pătrund cu mintea orice, când mi se arată în față, dar nu și ce mi-e ascuns. Cum pot să știu un lucru pe care nu-l

văd? De asta, când a fost vorba de ghicit ceva, te-am lăsat pe tine și așa o să fac și de acum încolo. Ei, cine crezi tu să fie?

— Sigur, firește, nu pot s-o spun nici eu. Bănuiesc însă că așa trebuie să fie. Cred că la han a poposit caravana lui Pișkhidmet bașa și printre cei care o însoțesc sunt câțiva care îl cunosc pe peder. De aceea sefirul a trimis ștafeta la el, ca să-l înștiințeze. Dar și fără să fi trimis, persanul se ferește și a făcut ocolul ăsta. Acum se duce să-l găsească pe sefir, ca să-i spună că se apropie caravana cu pricina și că atacul poate avea loc în curând.

— Sihdi, nu ești de părere că ar trebui să le dăm de veste despre cele ce-i așteaptă?

— E chiar de datoria noastră s-o facem. Numai de ne-ar crede!

— De ce s-ar îndoii?

— Vezi că mi s-a întâmplat adesea ca tocmai cele mai bune intenții ale mele să fie respinse de aceia față de care le-am avut. Putem da noi dovezi, dacă ni se vor cere?

— La drept vorbind, nu, dar ia să poftească să-mi spună cineva în față că nu mă crede, că-l croiesc cu gârbaciul, la repezeală. Acum la drum! Deabia aștept să văd dacă dăm la han de caravana pișkhidmetului.

După vreo jumătate de ceas zărirăm poarta hanului. În curte se aflau, în afară de oamenii caravanei, pelerini și alții, stând în grupuri prin unghere, căci nimeni nu cuteza să se apropie de caravană. Noi însă nu ne sinchisirăm de ea și ne îndreptarăm călări spre fântâna din mijlocul curții, în urma noastră se auziră murmure.

Caravana era alcătuită din doisprezece călăreți înarmați până în dinți și șase cămile încărcate cu poveri prețioase, judecând după felul îngrijit cu care erau împachetate. Caii erau destul de buni; unul însă semăna cu un adevărat cal de rasă; părea să fie o corcitură de arăbesc și turkmen. Șaua și hamurile erau de preț; era probabil armăsarul pe care călărea Pișkhidmet bașa. O mare nesocotință să vină prin locurile acelea cineva cu atâta bogăție la el, când drumurile mișunau de tâlhari.

La umbră, în cerdac, era așternut un covor scump pe care ședea „șambelanul” și trăgea tacticos din narghilea. Era un bărbat oacheș, de vreo treizeci de ani, cu o barbă neagră și stufoasă, îmbrăcat în veșminte foarte bogate. Haina îi era toată împodobită cu găitane de aur adevărat; un brâu de cașmir îi înfășură mijlocul și pe cap purta o căciulă din cel mai scump

astrahan. Armele lui sclipeau de-ți luau ochii. Aproape tot atât de bogat erau îmbrăcați și însoțitorii săi.

După ce descălecarăm, trimise pe unul din ei să ne cheme.

— Ce vrea cu noi? îl întrebai nedumerit.

— Să-i spuneți cine și ce sunteți și să-i dovediți că aveți dreptul să stați în apropierea Înălțimii Sale.

— Așa! Și cine e dumnealui?

— Pișkhidmet bașa, al stăpânitorului lumii și i s-a mai dat titlul de Aemin-i-Huzur^[52].

Omul spuse cu atâta îngâmfare aceste cuvinte, că nu mă putui stăpâni să nu-i răspund:

— Al stăpânitorului lumii? Există deci un locțiitor pe pământ? Pișkhidmet bașa? Așadar, un slujbaș care are de îndeplinit ordine! Aemin-i-Huzur! Vasăzică omul de încredere al unei alte prezențe, nu însă și a persoanei mele. Eu nu sunt o slugă cum e el și n-am de ce să mă duc să mă ploconesc lui.

— Cum, te opui? întrebă individul cu asprime.

— Ce vorbă e asta! Numai un servitor ascultă de porunci. Și-apoi, nu ne aflăm aici în Persia. Sunteți ca și noi străini; ați tras la han ca să vă odihniți; noi de asemenea. Avem deci aceleași drepturi. Nu ne privește cine sunteți voi, ce vă pasă vouă cine sunt eu? Dacă pișkhidmetul vostru vrea să-mi spună ceva, n-are decât să poftască dumnealui la mine, porunci nu primesc de la nimeni — așa să știi.

— Și nu vrei să te duci la el?

— Nu.

— O să te silim.

— Încearcă!

— Știi tu cu cine vorbești? se răsti el cu îngâmfare.

— Da! Cu un om care habar n-are cum să se poarte cu oamenii.

— Asta e o insultă! Dacă nu ne urmați de bunăvoie, o pățiți!

Mă așezai liniștit pe ghizdurile fântânii, luai carabina din spate, arătai la o funie de care își atârnamea hangiuul ceapa și zisei:

— Vezi cepele alea de colo? O să găuresc cinci din ele, dar toate numai pe partea stângă.

Curtea era mare; cepele atârnavă la o depărtare de cel puțin nouăzeci de pași; apăsați de cinci ori pe trăgaci și fiecare împușcătură își nimeri ținta. Câțiva din persani alergară într-acolo; când se întoarseră, spuseră uluiți că nimerisem toate cinci cepele, deși nu încărcasem defel arma, care n-avea decât o singură țeava.

— Păi dacă e fermecată! zise Halef. Acest emir vestit în toată lumea, trage și nimerește de o mie de ori, ba încă și mai mult, fără să încarce o singură dată. Ce sunteți voi pe lângă noi!

Făcu un gest de dispreț, eu însă adăugai foarte calm:

— Am vrut numai să vă arăt ce vă așteaptă dacă ați încerca să vă atingeți de noi. Sunteți doisprezece inși. Ei bine, în douăsprezece clipe ați zăcea toți doisprezece întinși la pământ, străpunși de gloanțele mele. Și-acu', faceți ce poftiți!

Rămaseră năcuți, uitându-se unul la altul. Carabina mea își făcuse și de astă dată datoria: îi pusese la respect. „Înălțimea Sa”, care fusese martor la cele ce se petrecuseră, o sfeclise. Strigă oamenilor săi:

— Dați-vă la o parte! Cu astfel de mojici nu ne punem noi. Trebuie să fie niște oameni de rând care au crescut și trăit în întunericul neștiinței, de aceea purtarea lor e atât de grosolană. Ne înjosim numai vorbind cu ei.

Cei din jurul nostru se îndepărtară în grabă. Se întâmplă însă ceva la care nu s-ar fi așteptat el. Hagiul meu, iute din fire, nu putu răbda insulta. Sări de pe ghizduri, se repezi la persan și-i strigă indignat:

— Ce-ai spus? Mojici, ai? Mojic ești tu nu noi! Cum îndrăznești să scoți astfel de cuvinte de pe buzele tale nespălate? Cine ești tu care cutezi să vorbești cu atâta obraznicie? Un, „ăla” care se târăște gudurându-se la picioarele stăpânului său, la cheremul toanelor lui, și rob al poruncilor sale. Armele și hainele pe care le porți pe trup nu ți le-ai câștigat prin vitejii, ci ți-au fost dăruite fiindcă ai lins mierea în care a scuipat stăpânu-tău. Noi, însă, n-avem stăpâni; ne plecăm capul numai înaintea lui Allah și a nici unei alte făpturi de-ale sale, nici chiar când aceasta se numește în derâdere „stăpânitorul lumii”. Care din noi stă mai sus, tu ori noi? Și cine e vrednic de dispreț și ocară, noi ori tu?

Omulețul meu vorbise cu atâta înflăcărare și atât de repede, că nu avusei răgaz să-l întrerup, dar acum, când făcu o pauză, șambelanul smuci pumnalul de la brâu și strigă, clocotind de mânie:

— Taci, câine! Dacă mai scoți un cuvânt, îți vâr cuțitul în piept, ori pun să te biciuiesc până la sânge!

Și oamenii lui luară o atitudine dușmănoasă; hagiul însă nu se lăsă timorat și-i răspunse râzând, arătând spre mine:

— Pe mine, slugoiule? Uită-te colo la effendi al meu. Până s-apuci tu să ridici mâna, te-a și culcat glonțul lui la pământ. Să mă biciuiești, ai? Hahaha! Ai bici? Nu văd. Eu am. Uite-l aici. E împletit din fâșii de piele de crocodil; frige al dracului! Întreabă pe ăia de le-am mângâiat cu el spinarea, fiindcă se încumetau să-și ia nasul la purtare. Dar li l-am retezat noi repede. Nu-ți închipui că ne e frică de voi, pentru că sunteți doisprezece și noi numai doi. N-avem obiceiul să ne numărăm potrivnicii; cu cât mai mulți, cu atât mai bine. Effendi v-a pus la respect cu pușca, eu o să vă pun cu gârbaciul. O vorbă dacă mai spui, te și pocnesc — m-ai înțeles?

Se înțepenise în călcâie în fața persanului, care se ridicase de jos și îi vâră biciul sub nas. „Înălțimea Sa” turba de furie, dar văzu țeava carabinei îndreptată spre el și nu-și putu da drumul mâniei, după cum ar fi vrut. Se vedea bine cum căuta să iasă din situația asta umilitoare pentru el, dar nu găsea mijlocul.

Întâmplarea îi veni însă în ajutor. Se adunaseră, firește, toți din han ca să privească la noi și să vadă cum o să se sfârșească gâlceava. Veni și hagiul cu vreo câțiva soldați, puși acolo pentru paza hanului. Soldații însă zâmbeau pe sub mustăți; se mai distrau și ei nițel și întâmplarea adusese o notă veselă în monotonia vieții lor de toate zilele. Tot astfel și pelerinii, hamalii care transportau leșurile și alți călători trași la han. Unul singur părea că are poftă să se amestece în treabă. Aci se frământa în loc, aci se uita cu luare-aminte, când la mine, când la Halef și vedeam bine că uneltea ceva. În cele din urmă se apropie de persan, se ploconi până la pământ și începu:

— Iartă, Înălțime, că îndrăznesc să ridic glasul în fața ta. Eu știu cine sunt oamenii ăștia.

— Dar tu cine ești? întrebă persanul, bucuros că putea schimba vorba.

— Am fost un viteaz războinic beduin al tribului obeidilor; din pricina ăstora însă — sfâșia-i-ar Allah în bucăți! — am fost izgonit dintre ai mei și, ca să nu, mor de foame, trebuie să-mi câștig hrana slugărind pe alții.

Omul părea cunoscut, dar nu-mi puteam aminti când și unde îl mai văzusem. Veni însă Halef și-mi spuse cu glas scăzut:

— Sihdi, eu știu cine e. E unul din cei doi spioni pe care i-am făcut de rușine, tăindu-le barba.

Acum îmi adusei și eu aminte; Halef avea dreptate. Cei doi beduini fuseseră goniți din trib din pricina asta și nemernicul se folosea de prilejul care i se ivise pe neașteptate ca să se răzbune pe noi. Negreșit că nu-mi pierdui defel cumpătul, iar Halef se așeza, zâmbind lângă mine, pe ghizduri!

Persanul se așează iar jos, pe covor. Puse pumnalul îndărăt la brâu, se încruntă și zise fostului obeid:

— Povestește-mi ce știi despre ei. Dacă ești în dreptul tău, te vom ajuta.

— Nu e numai un drept ci și o datorie să le plătesc cu vârf și îndesat că m-au adus acolo unde mă vedeți, răspunse beduinul. Rușinea pe care mi-au făcut-o, nu se poate spăla decât în sânge, între tribul haddedihiilor și al obeidilor s-a iscat o ceartă care nu se putea potoli decât prin luptă. Ne-am pregătit de război și șeicul nostru a trimis două iscoade ca să afle ce gând au haddedihiilor. Unul din cei doi trimiși în iscoadă eram eu. A fost voia lui Allah, pesemne, să cădem în mâinile ăstora și să ne nenorocească pentru toată viața. Ne-au tuns bărbile, ca să fim de râsul lumii și să ne gonească ai noștri ca pe niște netrebniți și...

— Parcă era vorba despre ei, nu despre tine, îl întrerupse persanul cu nerăbdare.

— Iartă, stăpâne, dar nu se putea altfel. Pe atunci, urmă el; nu-i cunoșteam încă, dar am aflat mai târziu multe despre ei. Acela mărunțelul e Hagi Halef Omar și e acum șeicul haddedihiilor.

— Ce sunt haddedihiilor, sunniți?

— Da.

— Cum îndrăznesc niște ticăloși ca ei să calce în hanul acesta, care e făcut numai pentru adăpostul šiitilor? Cum vor pleca trebuie să fie curățat de putoarea unui astfel de spurcat.

— Allah! W'allah! Duhoarea celuiilalt e și mai grozavă.

— Cum asta?

— Fiindcă nu e nici sunnit, nici šiit.

— Atunci, ce e? Nu cumva e vreun afurisit de *iehuda*?^[53]

— Mai rău, căci e un necredincios, un *nesrani*^[54].

— Un *nesrani*!? strigă persanul, nevenindu-i să creadă. E cu putință? S-a mai văzut o astfel de pângărire a unor locuri atât de sfinte? Ce e de făcut? Treziți-vă, oameni buni; în mijlocul nostru se află o fiară sălbatică... un hoit împruțit! Dați năvală peste el și aruncați-l, viu ori mort, în mijlocul șoselei!...

Halef duse iar mâna la gârbaci și vru să sară jos de unde era; eu însă îl oprii zicând:

— Stai locului! Sunt curios să văd dacă vor avea curajul să se atingă de mine.

Mă încredințai că nu-l aveau. Înjurau și ocărau de zor, dar nu se apropiau. Obeidul se ținea cât mai departe și îndemna și pe ceilalți să se ferească.

— Băgați bine de seamă ce faceți, le zise el. Voi nu-l cunoașteți pe ghiaur, dar eu știu de ce e în stare.

— Nu te mai înțeleg, se răsti persanul la obeid. Întâi îl învinovățești, zici că vrei să-l pedepsești și în același timp ne spui să ne ferim.

— Fiindcă nu vreau să vă omoare pe toți.

— Suntem mulți și-l putem birui.

— Nu în luptă! E puternic și sprinten ca o panteră și doboară leul prin întuneric cu un singur glonț. Pușca aia mare a lui nimerește la o depărtare de câteva zile de drum pe cine vrea el; e doar învoit cu diavolul, cu care a făcut legământ. Cu cealaltă poate să descarce milioane de gloanțe unul după altul fără s-o încarce la loc. A fost doar făcută în iad, unde-i sunt toate neamurile, în luptă nu-i puteți face nimic, singurul lucru prin care îl puteți birui e șiretenia, vicleșugul.

Îmi venea să râd în hohote. Vorbind pe față de șiretenie, însemna că nu se pricepea deloc la așa ceva. Persanul își dădu și el seama de prostia beduinului, căci îl privi mirat, clătină capul și răspunse:

— Zici să nu îndrăznim să ne apropiem de el ci să-l doborâm prin vicleșug. Și asta o spui așa, de față cu el?

— De ce nu? O știe și așa, fie că m-aude sau nu, căci e tot atât de șiret, pe cât e de puternic, iar arma lui nu dă niciodată greș.

— Și vrei să-l biruim prin vicleșug? N-ai putea să ne înveți cum?

— Nu pot; asta e treaba voastră. Eu v-am înștiințat și vi l-am dat în mână, faceți acum cum credeți.

— Bag de seamă că ți-e frică de el ca de dracul; mie nu mi-e și totuși nu știu ce să fac.

Ba îi era frică și încă ce frică! Altminteri încerca până acum să treacă de la vorbe la fapte.

Neștiind la ce mijloace să recurgă, întrebă pe hangiu, care stătea lângă el:

— Ești pus de pașă aici la han?

— Da, înălțime, răspunse omul cam încurcat.

Auzise cele ce spusese beduinul, se temea grozav de noi și, mai ales, să nu i se ceară să ia măsuri împotriva noastră.

— Hanul e așezat în drumul care duce la locurile sfinte și slujește numai pentru odihna drept-credincioșilor șiiți? întrebă persanul mai departe.

— Da.

— Orice necredincios care pășește prin poarta asta, pângărește locul, nu e așa?

— Da.

— Și tu ești însărcinat cu paza hanului, ca să nu se calce porunca asta?

— Da.

Îmi făcea mare plăcere să văd cum fața rotundă a dolofanului de hangiu se lungea mereu la fiecare „da” pe care îl rostea din ce în ce mai slab. Dar persanul nu se lăsa.

— Ai auzit că între aceste ziduri se află acum un creștin?

— Da.

— Atunci îți poruncim să-ți faci acum, îndată, datoria. E o crimă strigătoare la cer că ai lăsat pe un ghiaur să pătrundă aici. O crimă împotriva lui Allah, a Profetului, împotriva poruncilor islamului. Cerem o pedeapsă aspră pentru nelegiuit și chiar acum, îndată, sub ochii noștri. Auzi? Dacă — ceea ce nici nu e cu putință — nu ascuți de poruncă, mă voi plânge „stăpânitorului lumii” (șahul) care va cere socoteală padișahului tău.

Hangiul se făcuse pământiu la față. Mi se făcu milă de bietul om nevinovat care tremura varga.

— Vino mai aproape, hangiuule, îi zisei eu. Ai auzit ce-au spus ceilalți acum o s-auzi și părerea noastră. Să fii însă cuviincios, altminteri îl vezi pe dracul.

Era atât de înfricoșat, încât de-abia cuteză să facă doi pași.

— E într-adevăr hanul acesta numai pentru șiiți?

— Da.

— Alții n-au voie să pătrundă în el?

— Nu.

— Tu ești șiiit?

— Nu.

— Dar soldații tăi?

— Nici ei.

— Și cu toate astea vă văd aici. Ba puși chiar de ocârmuire. Nici obeidul care ne-a acuzat nu e șiiit. Am obiceiul să respect legile, pretind însă ca să fie respectate și de ceilalți. Dacă hanul nu e decât pentru șiiți, cer ca toți care nu sunt șiiți să părăsească hanul. Strângeți-vă numai decît boarfele, tu și soldații și cărați-vă! Îndată ce veți pleca, plecăm și noi..

Îmi venea să pufnesc în răs de mutra pe care o făcea bietul hangiu. Urmăi:

— Mai țin ca toți care se dau drept șiiți să dovedească neapărat că sunt. Cine nu poate, să plece. Ți-au arătat toți care ne privesc cu atîta dușmănie legitimațiile?

— Nu.

— Eu însă ți le pot arăta pe ale mele. Să te porți însă față de ele cu respectul cuvenit, altminteri va trebui să te supui pedepsei prescrise de lege.

Scosei pentru a doua oară documentele din buzunar și i le arătai. Că știa sau nu să citească, nu-mi păsa. Văzu pecetile și strigă înspăimîntat:

— *Mașallah!* Un *bujurultu*, un *iol teskeresi*, ba încă și un firman, toate cu semnătura padișahului, favoritul lui Allah, al cerului și al pămîntului!

Duse hîrțile la frunte, la gură și la piept, apoi se închină pînă la pămînt.

Băgai mîna în buzunar și scosei a patra hîrtie.

— Deoarece potrivnicii noștri, urmăi eu, se dau drept oameni din Farzistan, vreau să-ți dovedesc că și acolo ne bucurăm de respect din partea celor mai de seamă bărbați ai țării. Cunoști limba persană?

Îi întinsei firmanul meu persan.

— Da, dar nu și slovele, răspunse hangiuul cît se poate de respectuos.

— Atunci o să te lămuresc eu. Firmanul e semnat de însăși mîna șahului și poartă pecetea lui. Iată ce scrie: „Cînd Nasr-ed-Din a luat în mînă pecetea împărăției, glasul dreptății răsună în toată lumea, în înaltul cerului și în adîncul apelor”. Vezi deci că mă bucur de prietenia șahului ca și de a sultanului. Ești dator să te porți cu mine cuviincios și să ascuți de poruncile mele. Nu ești supus persan, așa că n-are ce să-ți pese de amenințările ăluia

de colo, pe când o plângere de-a mea, nu numai că te-ar lăsa fără slujbă, dar ar putea avea urmări și mai neplăcute.

Deși de naționalitate turcă, hangiuul sărută firmanul șahului cu adevărată evlavie și mi-l dădu înapoi, zicând:

— Te rog, o, favorit al padișahului, să recunoști la Bagdad și Stambul că nu te-am jignit cu vreun cuvânt, căci de la cea dintâi aruncătură de ochi mi-am dat seama că vouă vă sunt deschise toate ușile împărăției, deci și ale hanului acestuia. Socoate-mă drept sluga ta plecată, gata să-ți împlinesc orice poruncă.

— Nici nu mă aștept la altceva din partea ta. Mai întâi și întâi cer ca acești presupuși persani să dovedească aici, de față cu toți, că sunt într-adevăr persani și șiiți. Noi ne-am legitimat, acum să se legitimeze și ei.

— Ai dreptate. Aștept s-o facă îndată.

Se întoarse iscoditor spre șambelan. Îi impusesem grozav acestuia cu firmanul meu persan. Părea foarte încurcat și înțelesei numaidecât că n-avea cum să se legitimeze. Căută să scape printr-o atitudine care să intimideze pe hangiu, de aceea strigă cu mânie:

— Cum îndrăznești să-mi ceri mie o legitimație? Până adineauri erai încredințat că sunt într-adevăr un trimis al șahului și acum te iei după vorbele unui străin, unui creștin? Unde ți-a rămas mândria ta de musulman?

— Aici nu e vorba de mândria mea, ci de supunerea pe care o datorez sultanului. Îndată ce ochii mei au fost învredniciți să vadă pecetea și semnătura Măriei Sale, trebuie să mă supun, fără să întreb de religia aceluia care mi le arată. Tu ai început gâlceava, dându-te drept stăpân al hanului, dreptul acesta nu-l ai nici chiar ca pișkhidmet bașa, dar fiindcă zici că asta ești, îți cer să mi-o și dovedești.

— Oamenii mei îți pot spune că e adevărat.

— Ce spun ei nu mă privește, fiindcă îi cunosc tot atât de puțin ca și pe tine. Dacă ești într-adevăr un boier atât de mare, după cum spui și te învârtești numai în preajma șahului, nu se poate să nu ai vreo hârtie la tine cu semnătura și pecetea lui. Effendi ăsta străin le are pe amândouă; ție ți-ar fi fost doar mult mai lesne să i le ceri stăpânului.

— Nu i le-am cerut fiindcă, nu-mi puteam închipui că se va găsi cineva care să se îndoiască de adevărul spuselor mele. Am într-adevăr niște scrisori de-ale stăpânului, dar pe acestea nu le pot arăta nimănui, căci trebuie să le duc la locurile sfinte și să le predau unor anumite persoane.

— Hm... cu atât mai rău pentru tine. Spuneai mai adineauri că aici n-au voie să intre decât şiiții iar oricine e de altă lege să plece din han. Dacă nu poți dovedi că ești un adept al şiiiei, trebuie să te dau pe poartă afară, împreună cu oamenii tăi.

— Ce ruşine! Strigă, indignat, persanul. Pot eu îngădui așa ceva?

— Trebuie. Ești un străin care nu se poate legitima și se cuvine să ascuți poruncile mele, căci sunt pus aici de ocârmuire.

— Și ce se va întâmpla dacă nu vreau?

— Voi face un raport pentru autorități și veți rămâne aici până ce va veni răspunsul.

— Nu ne lăsăm noi ținuti cu de-a sila!

— Ferească-te Allah de vreo nesocotință! Soldații mei nu se tem de voi și effendi acesta cu şeicul haddedihiilor au arme bune. Ați văzut cu ochii voștri; nu e nevoie să vă mai spun eu.

Şambelanul se uită în juru-i. Mutrele tuturor erau altfel decât mai adineauri. Legitimațiile și dovada de bun țință le insuflase respect. Hangiul prinsese curaj, dar persanul lăsase nasul în jos. Pe Halef al meu însă, întâmplarea îl înveselise foarte mult și era pus pe pozne. Duse mâna la brâu și zise cu trufie:

— Nu ești de părere, effendi, să le arătăm și dumnealor, cum doi războinici ca noi, pun cu botul pe labe în două minute doisprezece ca ei?

— Da, dar altfel, nu după cum crezi tu. Tocmai fiindcă nu sunt musulman, ci creștin, o să pun sfârșit întâmplării de acum pe cale pașnică.

Apoi, întorcându-mă spre hangiul, adăugai:

— Dacă vine cineva pe care-l cunoști și-ți spune că acest Mirza^[55] persan e într-adevăr pişkhidmet başa al şahului, îl crezi?

— Firește!

— Acu', ia spune: pe mine mă cunoști?

— Vai de mine, mă mai întrebi! Mi-ai arătat doar hârtiile cu pecete...

— Și ai da ascultare cuvintelor mele?

— Mai e vorbă!

— Bine. Atunci află că acest Mirza e într-adevăr acela drept care s-a dat și te rog să-l lași să stea aici la tine cât o vrea.

— Dacă poruncești tu, așa să fie.

— *Maşallah!* strigă Halef. Asta li se cuvine pentru insulta de adineauri? Prea ești bun, effendi, crede-mă. Mă lipsești de plăcerea de-a dovedi ăstor doisprezece că noi doi, tu și cu mine, facem mai mult ca ei.

Îi făcui un semn să tacă și-i arătai spre persan. Acesta mă privea uluit; clătină apoi capul și zise nedumerit:

— *Allah akbar* — Dumnezeu, e mare! Dar cât de mare e și mirarea mea!

— Ce te miră așa? îl întrebă Halef, râzând.

— Că un creștin, un necredincios, care m-a văzut astăzi pentru întâia oară, cutează să întărească spusele mele că sunt într-adevăr răsfrângerea strălucirii Stăpânitorului meu.

— Cutează? Ți se vedea doar atât de deslușit răsfrângerea asta pe față, că nu se poate să se înșele cineva. Chipul tău arată atâta deșteptăciune că nu cutezăm să-ți spunem ceva ce ar fi spre binele tău.

— Ce anume?

— Că vă aflați într-o mare primejdie pe care nici n-ai bănuia-o, dacă n-ai fi atât de deștept.

Persanul nu luă dinadins în seamă ironia și întrebă îngrijorat:

— O primejdie... ne amenință vreo primejdie... pe noi?

— Negreșit că pe voi. Să fie vorba de noi, nici n-am fi pomenit despre ea. Pentru noi primejdiile sunt bucuria vieții, nu putem trăi fără ele. Cunoaștem primejdia care vă amenință fiindcă am trecut și noi prin ea, dar i-am arătat ce putem; ne-am jucat cu ea ca doi uriași cu un pitic.

Avea haz că omulețul meu se asemuia cu un uriaș și-mi venea să râd cu poftă. Persanului, însă, nu-i ardea de râs, ci răspunse îngândurat:

— Nu știu ce primejdie ne-ar putea amenința. Stăm sub înalta ocrotire a șahului și suntem încredințați că nu va cuteza nimeni să se atingă de noi.

— În Persia poate, dar nu și aici. Ați văzut adineauri ce neînsemnată e puterea voastră față de voința noastră. Dar ia spune, are caravana voastră un nume deosebit?

— Ce nume vrei să aibă? E o caravană ea toate caravanele.

— Te înșeli. I s-a dat un nume despre care tu habar n-ai.

— Ce nume?

— I se zice caravan-i-pișkhidmet bași.

— Numele ăsta l-ai născocit tu acum din capul tău.

— Nu e adevărat. Îl cunoșteam cu mult înainte de-a te fi întâlnit. Știam că această caravană e pe drum, e chiar așteptată cu nerăbdare și când v-am văzut aici, v-am recunoscut numaidecât. De aceea te-a luat effendi al meu pe răspunderea lui și a spus hangifului că ești într-adevăr un înalt slujbaș al șahului.

— Înțelesul cuvintelor tale nu-l pricep deloc. Zici că suntem așteptați. Unde și de cine? Am pregătit în cea mai mare taină călătoria noastră și am pornit într-ascuns, fără știrea nimănui.

— A îngăduit pesemne Allah ca să se găsească oameni mai ageri la minte ca voi. S-a știut despre pregătirile voastre și despre lucrurile de preț pe care le duceți la locurile sfinte. Tâlharii care au și fost înștiințați vă ațin calea. Veți fi atacați și dacă nu ascultați de vorba noastră, sunteți în primejdie, nu numai să fiți jefuiți, ci să vă pierdeți chiar și viața.

Îl lăsasem pe Halef să vorbească fără să-l întrerup. Se simțea stăpân pe situație și nu vroiam să-i stric cheful. Mă așteptam ca intențiile sale să fie răsplătite cu mulțumiri călduroase. Spre marea mea mirare, văzui că m-am înșelat. Când tăcu, persanul se uită cercetător la el, apoi la mine și izbucni într-un râs batjocoritor:

— *Abarak Allah* — Dumnezeu fie binecuvântat că se mai găsesc astfel de oameni buni și milostivi, zise el. Nici nu-ți vine să crezi, zău așa! Ne-am purtat dușmănos cu voi și în schimb vă îngrijiți de siguranța noastră. Picură numai miere de pe buzele voastre. Pesemne fiindcă unul e creștin și legea îi poruncește — după cum am auzit — să facă bine și dușmanului său. Am disprețuit întotdeauna învățăturile astea prostesti și pe cel care ascultă de ele. Vă las să alegeți între disprețul și râsul meu și sunt încredințat că acesta din urmă vi se potrivește mai bine, căci sunteți într-adevăr niște caraghioși dacă vă închipuiți că dau crezământ la cele ce mi-ați spus.

— Cum adică, te îndoiești că tâlharii vă pândesc? strigă Halef uluit.

— Doamne ferește! Numai că tâlharii sunt, probabil, alții decât vrei tu să mă faci să cred. Vorbeai despre niște lucruri de preț, cu gând să afli ce ducem cu noi. Nu e nevoie să spun mai mult... mă înțelegi, nu e așa?

— Vrei cumva să spui că...

De indignare, nu-și putu sfârși fraza, dar puse mâna pe gârbaci. Îl apucau repede de braț și-i zisei cu asprime:

— Astâmpără-te, Halef, fii cuminte. Ce ne pasă nouă de ce îndrugă omul ăsta! O să vadă mai târziu că a făcut, în clipa asta, cea mai mare

prostie din viața lui. Să-l lăsăm în plata Domnului și să plecăm.

— Da, Sihdi, bine zici, să plecăm, încuviință Halef. Amarnic o să se căiască... Dar-ar Allah să-i plesnească toate cusăturile trupului și ale sufletului ca la o mănășă veche!...

Izbucnii în hohote de râs la blestemul ăsta caraghios, pe când persanul ne amenință cu pumnii ridicați și strigă:

— Duceți-vă dracului și să nu mai îndrăzniți să vă mai arătați în fața noastră că o pățiți! Avusei prilejul să cunosc iar un creștin care nu e mai bun decât ceilalți pe care i-am mai întâlnit în viața mea. Bine zice proverbul persan: „Când vezi un *isevi*^[56], împinge-l încolo cu piciorul, altminteri te vei căi în viața asta și în cea viitoare”.

Apucasem să încălesc și vroiam să mă îndrept spre poartă. Întorsei acum calul, mă dădui mai aproape și-i răspunsei:

— Aș putea să te pălmuiesc ca pe un nemernic ce ești fără să îndrăznești să te aperi, dar nu o voi face tocmai fiindcă sunt creștin. Îți cer numai să nu uiți ce ai spus acum. Să nu ne mai arătăm în fata voastră? Nu cumva crezi că ne e frică de tine? După cele ce s-au petrecut aici, ar fi o nebunie din partea ta. Atât îți mai spun. Veți fi foarte fericiți și veți mulțumi lui Allah din adâncul sufletului când ne veți vedea iarăși. Ia seama la cuvintele mele, că o să-ți aduci aminte de ele mai curând decât crezi.

Plecarăm, după ce mai întâi dădurăm hangiului și soldaților un bacșiș pentru care ne mulțumiră, ploconindu-se până la pământ.

Pentru mai multă siguranță și din pricina persanului, ca să nu știe încotro ne-am dus, ținurăm o bucată de vreme drumul drept, până ce nu mai puteam fi văzuți de la han. Pe urmă cotirăm la stânga și o luarăm peste câmpul sterp pentru a ajunge la malul Eufratului.

După obiceiul lui, Halef cugeta deocamdată în tăcere la întâmplarea din urmă, apoi mă întrebă:

— Sihdi, spuneai dobitocului de persan că o să ne întâlnim în curând. Ziceai numai așa, sau crezi într-adevăr că o să mai dăm ochii cu el?

— Sunt chiar sigur de asta.

— Cunoști și locul unde?

— Asta nu, căci nu știu unde va ataca sefirul caravana. Pe drumul care duce de la han la Hilleh, nu se poate, în apropiere de locurile sfinte iar nu, deci ceva mai încolo de Hilleh și loc mai potrivit ca pe câmpul ruinelor din

Babilon nu se poate. De altfel nu e greu să-mi închipui cum au să se petreacă lucrurile.

— Știi că mintea mea e deprinsă numai cu o muncă grea și înceată. Cu de astea scurte cum e ghicitul nu-și bate ea capul. De aceea te rog să ai în vedere că timpul e prețios și să-mi spui îndată și fără zăbavă ce a închipuit deșteptăciunea ta, care e mai scurtă ca a mea.

— Se pare, cu toate astea, că așa scurtă cum e, prețuiește nițel mai mult ca a ta, cât e ea de lungă.

— Te înșeli, Sihdi. Cum o să fie o minte scurtă mai ceva ca una care se întinde până cine știe unde?

— Răspunsul la întrebare, oricât ar fi ea de importantă, să-l lăsăm pe altă dată, dragul meu. Știi că sefirul se află în Hilleh. Peder-i-baharatul cu care ne-am întâlnit are să-l găsească acolo și o să-i spună că în curând trebuie să sosească și caravana pișkhidmetului. Sefirul, despre care bănuiesc că nu e cunoscut personal de persani, va face așa ca să câștige mai întâi încrederea șambelanului, ceea ce îi va fi lesne. Pe urmă, are întreaga caravană în mână. O va îndruma încotro îi convine lui și...

— Sihdi, spuse Halef, întrerupându-mă, scurtimea ta s-a întâlnit acum cu lungimea mea și se înțeleg. Pricep ce vrei să spui. Sefirul va porni el însuși în fruntea caravanei, ca s-o ducă la pieire.

— Nu, asta n-are s-o facă.

— De ce nu?

— Fiindcă e prea deștept și șiret. Se va afla doar în urmă că s-a prăpădit caravana și ar fi tras la răspundere, lucru de care trebuie, să se ferească.

— Știi, Sihdi, scurtimea minții tale nu e chiar de lepădat și sunt destul de drept ca s-o recunosc.

— Mulțumesc! Așadar, cum îți spuneam, presupun că atacul va avea loc undeva pe câmpul ruinelor și părerea mea e că locul acela nu e departe de unde am spionat noi pe contrabandiști.

— Pentru ce tocmai acolo?

— Fiindcă se află aproape de ascunzătoarea unde vor fi cărate lucrurile. Mijlocul prin care va fi ademenită caravana nu ne privește; principalul e să ne aflăm noi acolo înaintea ei, ca să-i putem sări în ajutor.

— Da, da, așa să facem, Sihdi, ca să crape de necaz sangeakul când o vedea că „prietenul” lui, sefirul, nu e altceva decât un bandit și să ne ceară,

iertare pentru purtarea pe care a avut-o față de noi. Va fi o înfrângere de care vom putea fi mândri, nu e așa?

— Să lăsăm deocamdată mândria la o parte. Intenția noastră e bună, numai s-o putem duce la îndeplinire. Avem de trecut multe piedici.

— Chiar și Eufratul, nu e așa?

— Da.

— Ca să ajungem la ruine, se cere ca să trecem pe malul celălalt și pe podul de la Hilleh nu se poate. Atunci cum ajungem dincolo?

— Nădăjduiesc că vom găsi trestie sau alt material pentru o plută; dacă nu, va trebui să trecem râul înot.

— Știi ce lățime are prin părțile acelea?

— Cred că peste trei sute de amtari^[57].

— E mult, Sihdi, foarte mult!

— Te știi bun înotător.

— Cât despre asta, nu mi-e mie frică, dar la atâta drum prin apă, se udă și ce n-ar trebui să se ude.

— Sunt mijloace și pentru asta. Acum să ne grăbim ca să câștigăm timp. Poate găsim pe mal ce ne trebuie pentru făcut o plută.

— Mai bine ar fi să vină din întâmplare vreo plută sau luntre și să ne rugăm să ne treacă dincolo.

— Dimpotrivă, trebuie să evităm un astfel de prilej. S-ar putea să dăm peste vreun prieten sau aliat de-al sefirului care să-l înștiințeze că nu ne-am dus la Bagdad. Ți-am spus doar că ascunzătoarea contrabandiștilor e la două ceasuri în sus de Hilleh. Mai mult ca sigur că nu stau mereu pe loc ci se învârtesc prin împrejurimi fie pe apă, fie pe mal. Cum ne-ar vedea vreunul din ei, tot planul nostru se duce pe râpă.

Drumul până la Eufrat îl făcurăm fără să întâlnim pe cineva. Când înțeleserăm, după nechezatul vesel al cailor că ne apropiem de apă, descălecarăm ca să facem restul drumului pe jos, pentru a nu fi văzuți atât de ușor. Lăsai pe Halef cu armăsarii în urmă, iar eu mă apropiai, cu băgare de seamă de mal, ca să iscodesc nițel locul.

Nu se vedea nici țipenie de om Soarele se lăsa la asfințit și cele din urmă raze se răsfrângeau în apă. O surpriză plăcută au fost pentru mine tufele dese de tarfa care creșteau pe mal și din care ne puteam face o plută. Chemai pe Halef și ne apucarăm de lucru.

Din nenorocire, ramurile de tarfa creșteau aici foarte subțiri, așa că nici nu putea fi vorba de o plută care să ne țină pe apă. Numai lucrurile se puteau transporta pe ele.

Apusese soarele și se înnoptase de-a binelea când sfârșirăm de făcut un fel de mănunchi mare de crăci pe care să ne punem lucrurile. Halef împingea mănunchiul înainte înotând, pe când eu luasem asupra mea trecerea armăsarilor. Caii de rasă ai djesirehului nu se feresc de apă.

Într-o anumită privință eram bucuroși că se întunecase, ca să nu putem fi văzuți de cineva. Și-apoi răcoarea apei ne făcea bine și nouă și cailor.

Când ajunserăm pe malul celălalt, eram atât de puțin obosiți, că Halef îmi spuse vesel:

— Asta n-a fost muncă, ci baie care m-a înviorat; mă simt ca nou-născut.

— Numai de n-ar fi și pentru lucruri tot o baie.

— O, nu! Le-am păzit cu grijă, cum își păzește iapa mânzul. Ne luăm iarăși lucrurile cu noi și pluta o lăsăm să se ducă de vale?

— Ba o s-o priponim de mal.

— Pentru ce?

— Fiindcă ne-ar putea da de gol.

— Nu te supăra, Sihdi, dar ești prea prea! Chiar dacă ar vedea oamenii sefirului legăturile astea de tarfa, nici prin gând nu le-ar trece că ne-am slujit noi de ele.

— Să nu spui așa, dragul meu. Milioane de oameni au închipuit lucruri care s-ar părea cu neputință și care în cele din urmă s-au putut înfăptui. Cu atât mai mult un fleac ca ăsta. Trebuie să fim cât se poate de prevăzători. Ori ai uitat ce i-am făgăduit Hannehei tale la plecare?

— Dorințele ei, floarea cea mai gingașă din câte sunt pe pământ, nu le uit niciodată, fii tu pe pace. Mai mult încă: sunt sigur că nu te gândești tu la Emmeh a ta cât mă gândesc eu la stăpâna cortului meu. Ce s-ar alege însă de vitejia noastră dacă ne-am feri să-i dăm prilej să iasă la iveală? Ai, rogu-te, bunătatea și amintește-ți ce scrie în istoria lumii de sute și mii de ani. Câți sultani vestiți, regi, califi și șeici eroi. Nici nu-i poți număra. Dar dacă ar fi fost și ei prevăzători ca tine, n-ar mai exista o istorie a lumii și totul ar fi cufundat în întuneric ca în burta unei capre ori în fundul unei cizme pe care o porți în picioare.

— Dacă nu e găurită!

— Te rog să taci, effendi! Pildele pe care le dau eu nu suferă glumă. Cizma despre care vorbesc eu nu e ruptă, că dacă ar fi așa fi dat-o la gunoi. Eu nu port cizme găurite, așa să știi!

— Lasă încolo cizmele și burta de capră, că nu e acum vreme de așa ceva. Trebuie să ne grăbim ca să ajungem cât mai curând la Birs Nimrud.

— Nu ești de părere să căutăm mai întâi ascunzătoarea de aici a sefirului?

— Aș face-o bucuros, dacă aș cunoaște locurile. Așa însă ar trebui să zăbovim prea mult. Dacă va fi nevoie, o vom căuta mai târziu.

În timp ce vorbeam ne luarăm lucrurile de pe plută, încălecarăm și pornirăm spre răsărit, dar nu prea aproape de mal pentru a nu se auzi topotul cailor dacă s-ar afla din întâmplare cineva pe acolo.

Cotirăm apoi la dreapta. Nu ne puteam da seama cât de departe eram de mal, deoarece era întuneric și nu cunoșteam coturile Eufratului.

După ce meraserăm o bucată de vreme zărirăm la stânga noastră o licărire slabă de lumină care nu putea fi decât de la vreun foc. Ne oprirăm în loc și Halef îmi spuse cu glas scăzut:

— Sihdi, să știi că acolo e o ascunzătoare.

— Tot ce se poate, i-am răspuns îngândurat.

— N-ar fi bine să ne ducem să vedem cu cine avem de-a face?

— Ajunge să se ducă unul din noi, nu e nevoie de amândoi.

— Să mă duc eu?

— Nu tu, ci eu.

— Allah! De ce ții întotdeauna să fii tu cel dintâi? Te cunosc prea bine ca să știu că nu o faci din trufie ori ca să mă umilești. O să încaleci iar pe calul tău de bătaie: prevederea.

— Așa o să și fac.

— Ca să mă amărăști până în adâncul sufletului! Nu zic, când m-ai cunoscut tu, eram cam iute și mă lăsam târât de firea mea nestăpânită, acum însă m-am schimbat foarte mult. Am o soție cum nu mai e alta sub soare, ba mai am și un fecior pe care-l cresc cu înțelepciune, ca să-mi semene mie când o fi mare. Dacă totuși mă crezi un nechibzuit, e o insultă pe care, dacă mi-ar veni de la oricare altul, aș pedepsi-o cu gârbaciul.

— Ascultă, Halef, îndârjirea cu care te aperi vorbește nu pentru, ci împotriva ta.

— Cum așa?

— Pomenești de gârbaci când nu e nimeni în afară de mine de față, semn că nu știi să te stăpânești. Ți-aș putea eu încredința ție o însărcinare la care se cere foarte mult sânge rece și chibzuială, când ție îți sare țandăra la cel mai mic lucru?

— De, când te-ar auzi cineva vorbind așa, ar zice că ai dreptate; pune-mă însă la încercare și o să vezi.

— Parcă n-am făcut-o de atâtea ori!

— Când, cum și unde?

— Mă mai întrebi?

— Da și te rog să-mi răspunzi.

— Nu-mi cere așa ceva, ar fi să te jignesc. Dacă te-aș lăsa acum să te duci, cu siguranță că ne-ai da de gol și ar pune contrabandiștii mâna pe noi.

Bietul Halef era atât de mâhnit că zise aproape plângând:

— Sihdi, îmi cufunzi sufletul într-un hârdău de amărăciuni. Nu că vreau să-ți fac imputări, dar adu-ți aminte de câte ori am luptat și am suferit pentru tine. Acum, însă, sunt gata în orice clipă să-mi dau viața și tot ce am pentru binele tău. Și tu să mă mâhnești așa! Vrei să-ți încarci sufletul cu povara nerecunoștinței? O astfel de pată nu se spală cu toate apele din lume.

— Când te aud vorbind astfel, mă silești să-ți întorc vorba și să spun: să te audă cineva, ar crede că ai dreptul să-mi grăiești după cum ai făcut-o acum.

— Păi, așa și e, Sihdi!

— Nu.

— Să nu ne certăm pentru un fleac ca ăsta; mai bine dă-mi o dovadă de prietenie și lasă-mă să mă duc eu să văd ce e cu oamenii aceia.

Ce puteam să fac? Mă simțeam dator să-i resping rugămintea, căci îl cunoșteam prea bine, ca să-i pot încredința fără teamă o astfel de însărcinare, dar nu mă lăsa inima să-l mâhnesc atât de adânc. Se folosi de șovăiala mea ca să-mi aducă un motiv de convingere.

— Sihdi, să știi că dacă nu mă lași, nu pot decât să cred că mă iei drept un copil care nu-i bun de nimic. E drept ca eu șeicul haddedihiilor din marele neam al șammarilor, prietenul și ocrotitorul tău, să mă țin numai după tine ca un cățeluș după stăpânul său?

— Firește că nu.

— Păi cam așa te porți cu mine...

— Gândește-te că nu e glumă să spionezi o ceată întreagă de dușmani șireți și vicleni cum sunt aceia.

— Și crezi că nu o să izbutesc?

— Da.

— Atunci, te insultă pe tine însuși, fiindcă de la tine am învățat și dacă nu știu, vina e a ta, nu a mea!

— Mulțumesc! spusei eu râzând.

— Nu râde, vorbesc foarte serios! De altminteri renunț să-i spionez. Vreau numai să aflu ce fel de oameni sunt. Mă furișez până la tabără, văd ce și cum, pe urmă mă întorc înapoi. Ce-ți cer eu e un lucru de nimic, un fleac și dacă tot te mai împotrivesți, nu știu, zău, ce să mai cred despre tine.

— Bine. Te iau cu mine.

— Să mă iei cu tine? Parcă ziceai că unul din noi ajunge? Nu, vreau să pot spune Hannehei cea mai bună, mai neasemuită soție de pe tot pământul, că am făcut și eu o dată singur o ispravă. Pot să mă duc?

— Mă silești să spun da. Fie. Îndrăzneala e mare și...

— Nu e nici o îndrăzneală, îmi curmă el vorba.

— Vezi? Tocmai faptul că nu o iei drept o îndrăzneală, ar trebui să mă facă să mă împotrivesc. Totuși, îți fac pe plac, mai întâi însă să luă în anumite măsuri.

— Măsuri? întrebă Halef cu mirare.

— Se înțelege!

— Pentru ce?

— Ca să nu dam loc la vreo nesocotință. Iei cu tine numai cuțitul și lași aici armele și biciul — mai ales biciul, care e mai primejdios decât pulberea și gloanțele.

— Vai de mine, Sihdi, se poate să mă duc fără arme?

— Trebuie.

— Dar dacă se întâmplă să trebuiască să mă apăr?

— Să nu se întâmple! Mi-ai spus că vrei numai să te duci să vezi și te întorci. Pentru asta n-ai nevoie de arme de foc și de bici. Iar pentru o întâmplare neprevăzută, în care ai fi silit să te aperi, ajunge cuțitul.

— Ajunge! Ce mă fac dacă dau năvală peste mine douăzeci, treizeci de inși... se tângui el.

— Nu trebuie să dea.

— Și dacă dau?

— Am înțeles! Nici n-ai plecat încă și te-ai și dat la bătaie în gând cu treizeci de inși.

— Hai, isprăvește o dată, că mă supun. Dacă vrei, îți las și cuțitul.

— Nu, ia-l cu tine. Acum să căutăm un loc unde să ne ascundem caii.

— De ce să-i ascundem?

— Ca să nu-i găsească nimeni când vor umbla după noi să ne caute.

— Păi nu rămâi tu cu ei?

— Rămân, presimt însă că va trebui să alerg după tine să te scot din încurcătură.

— Presimțirea ta nu o să se adevărească, Sihdi, o să vezi!

— Cu atât mai bine, dar eu sunt om prevăzător și mă gândesc la toate. Dacă ți se întâmplă ceva ce te-ar împiedica să te întorci, nu trebuie să-ți alerg în ajutor?

— Nu o să fie nevoie.

— Să dea Dumnezeu! Cu toate astea eu trebuie să-mi iau măsurile trebuincioase. Ascundem, caii ca să nu fie văzuți numaidecât.

Nu vreau să mă iau la ceartă cu tine, fiindcă ar fi degeaba. Când vrei tu ceva...

— Din păcate nu întotdeauna, dovadă că te las să te duci.

— Nici nu știi cât mă bucur! Dar cum să găsim prin bezna asta o ascunzătoare pentru cai?

— Am și găsit...

— Unde?

— Jgheabul acela din urmă pe care l-am trecut de-a curmezișul venind încoace. Chiar la lumina zilei nu pot fi văzuți decât atunci când te apropii până la marginea lui. Haidem!

După cinci minute ajunserăm la jgheab. Îl găsirăm lesne, căci cerul era senin și plin de stele. Lumina focului se zărea și de aici. Îi spusei lui Halef:

— Îți va trebui, probabil, vreo jumătate de ceas până la tabără. La întoarcere mai puțin, căci poți merge mai repede. Deci, într-un ceas și jumătate cel mult să fii îndărăt, auzi? Trebuie s-ajungem la ruine înaintea persanilor, așa că timpul ăsta e cât o veșnicie. Mai mult nu-ți pot încuviința.

— Nici nu am nevoie de atât.

— Ba da, fiindcă trebuie să te furișezi cu mare băgare de seamă. Să nu te pună însă dracu' să te apropii prea mult ca să-i spionezi, fiindcă te-ai vârî singur în mare primejdie.

— Ei așa! În nici un fel de primejdie.
— Halef, nu mă face să-mi pară rău că ți-am făcut pe plac! Știi ce griji mă frământă și pari atât de încrezător în tine încât îmi vine să nu te mai las.
— Vai, Sihdi, greu să se mai înțeleagă omul cu tine!
— Nicidecum! Îmi făgăduiești să fii cu băgare de seamă?
— Da.
— Și să nu te apropii de tabără decât atât cât să-i poți număra?
— Da.
— Să nu-i spionezi?
— Da.
— Și să pleci îndată după ce îi vei fi numărat din ochi?
— Da.
— Să nu te apuci la ceartă ori la luptă, dacă te-ar zări din întâmplare?
— Hm... fie și asta!
— Vei găsi lesne locul ăsta?
— Effendi, ți-am mai spus că nu sunt copil, ce dracu'! Acu' pot să mă duc?

— Bine, du-te. Mai întâi trebuie să-ți mai spun ceva: M-ai silit să-ți îngădui ca să te duci pentru a-i iscodi. O fac cu inima îndoită, fiindcă presimt că nu va ieși bine. Să știi însă că dacă nu bagi de seamă și te vâri în bucluc, tocmai acum când avem ceva atât de greu de îndeplinit, mi-am pierdut pentru totdeauna încrederea în tine.

— Sihdi, proastă părere trebuie să ai despre mine ca să-mi vorbești așa! Să te audă Hanneh, mărgăritarul cel mai de preț de pe pământ și din toate apele câte sunt pe lume, m-ar crede un nemernic, o secătură, bun de nimic, măcar că e încredințată de vitejia mea și știe că sunt un erou ca oricare altul. Acum mă duc și mă întorc numaidecât. Allah fie cu tine!

— Mai bine așa merge cu tine... murmurai eu îngrijorat, pe când auzeam pașii lui îndepărtându-se.

Sunt prostii despre care îți dai seama după ce le-ai făcut, dar sunt și de acelea pe care știi dinainte că le faci. Una din acestea făcusem eu acum. Abia plecase Halef și-mi venea să-l chem îndărăt, ceea ce ar fi fost mai bine și pentru el și pentru mine. Mi-era însă prea drag ca să-l mâhnesc atât. Și apoi, era prea târziu. Coborâi iar râpa și mă așezai lângă cai.

Când faci ceva ce n-ar fi trebuit să faci, simți nu numai că te apasă ceva pe suflet, dar și o oboseală a trupului. Cel puțin așa mi se întâmplă mie.

Eram foarte nemulțumit de mine însumi.

Statui astfel într-un fel de toropeală un ceas întreg, apoi urcai iar la marginea jgheabului. Focul ardea încă. Dacă Halef ar fi fost descoperit, cei din tabără ar fi stins focul. Gândul acesta mă mai liniști. Trecu însă încă o jumătate de ceas și încă una fără să se arate. Să nu mai fi nimerit locul unde mă aflu? Știam însă că are un spirit de orientare dezvoltat.

Dar când văzui că mai trece o jumătate de ceas și nu vine, mă cuprinse teama și crezui că e de datoria mea să mă duc după el. Nu-mi rămânea altceva decât să mă apropiu de foc. Să-l caut aiurea sau să-l strig pe nume ar fi fost altă greșală. Negreșit că trebuia să fiu cu mare băgare de seamă, căci dacă fusese prins de oamenii sefirului și erau printre ei unii care îl cunoșteau, aceștia își vor fi spus desigur că sunt și eu pe aproape și vor porni să mă caute.

Date fiind împrejurările, trebuia să mă gândesc în primul rând să pun în siguranță caii. Peste noapte nu i-ar putea găsi, nu era exclus însă să fiu reținut de cine știe ce întâmplare până dimineață. Rămâneam atunci și fără cai și fără arme, pe care nu le puteam lua acum cu mine. Orice i s-ar fi întâmplat lui Halef, nimic nu mă putea împiedica să mă întorc să mi le iau.

Coborâi deci iar de vale, învelii tot ce nu puteam duce cu mine în pături; priponii cailor de niște țărâși bătute în pământ și-mi oprii numai cuțitul, pe care îl pusei la brâu. Dezmiardai nițel armăsarii și le șoptii în ureche cuvântul, „șuș”^[58]. Știam acum că nu se vor mișca până la întoarcerea mea și se vor apăra cu dinții și cu copitele dacă ar încerca să se apropie cineva de ei.

Plecai.

N-aș fi putut spune cu siguranță ce fel de oameni erau aceia de lângă foc, dar ceva îmi spunea că presupunerile mele nu mă înșelau, cum nu mă înșelaseră nici în alte dați. Nu puteau fi decât tovarășii sefirului, dacă nu chiar el însuși. Presimțeam că mă pândește o primejdie... Mai mult încă: aproape că mă așteptam să fiu prins de ei, dar nu și biruit. De aceea căutasem să pun cel puțin caii și armele la adăpost.

Lumina focului devenea tot mai puternică cu cât mă apropiam. Mergeam, de-a dreptul spre el și nu se putea să nu-l întâlnesc pe Halef dacă se întorcea într-adevăr la locul unde mă lăsase.

Mergeam aplecat și pășeam în vârful picioarelor, ascultând cu încordare în jurul meu, că să-i aud pașii, dar nici cel mai ușor zgomot n-ajungea până la mine.

Când mă aflai la vreo sută de pași de tabără, mă lăsați la pământ și începuți să mă târăsc ca un șarpe, făcând cotituri pentru a nu ajunge dintr-odată la țintă, ci să pot observa dacă nu mă pândește vreo primejdie.

M-am oprit pe marginea râpei care cobora la mal. Am privit în jos și am auzit un murmur, ciudat. Curios! Îngrijorat de soarta prietenului meu venisem încoace să-l caut și totuși ochii mei nu se îndreptară spre locul unde ar fi trebuit să-l găsesc, adică lângă foc, ci spre apa râului, ale cărui unde sclipeau în lumina stelelor.

Acesta nu era Eufratul pe care plutisem peste zi; părea o făptură vie, misterioasă, care, izgonită din rai, își plângea în murmure dureroasă jale neogoită.

După ce stătui câteva minute pierdut în gânduri, zării o urmă pe mal și un foc lângă care ședea un singur om, iar ceva mai încolo încă unul care părea că pescuiește, căci nu făcea nici o mișcare. Se putea tablou mai pașnic? Și ce primejdie mă putea aștepta aici? Să mă fi aflat în locurile unde se spunea că umblă noaptea spiritele celor uciși demult sau oamenii aceia nu erau decât niște bieți pescari care își vedeau de treabă?

Dar tocmai aparența aceasta pașnică mă făcea bănuitor. Prea părea silită, nefirească. Îmi spuneam că nu se poate să nu fie ceva la mijloc și i-aș fi lăsat să pescuiască mai departe dacă n-aș fi venit aici să-l caut pe Halef, despre a cărui soartă nu știam nimic. Trebuia s-o aflu cu orice preț și asta numai aici se putea. Fiecare clipă era prețioasă, așa că nu era timp să mai stau și să aștept până se prinde în undiță vreun pește.

Mai întâi vroiam să știu dacă aceștia doi erau într-adevăr singuri sau mai era cineva ascuns în tufele de pe mal. Mă hotărâi să cobor de vale, dar nu de-a dreptul, ci înaintând încă o bucată de drum în lungul râpei.

Trecu vreun sfert de ceas până dădui de un loc sterp, tot atât de mare ca acela de jos, unde ardea focul. Mă oprii apoi să chibzuiesc. Cu toate că aveam auzul și vederea foarte bune, nu văzui și n-auzii nimic. Dacă mă pândea într-adevăr cineva, numai jos în tufiș putea să fie, deci acolo trebuia să mă duc. Era însă tot atât de greu pe cât era de primejdios — greu pentru că râpa era din nisip și pietriș pe care m-aș fi rostogolit la vale, primejdios deoarece aș fi putut fi văzut de cei de jos când coboram.

Mai era, firește, o posibilitate, adică să mă mai îndepărtez, să ajung mai lesne la mal pe undeva unde râpa era mai mică și să mă întorc pe acolo tiptil la foc. Pentru asta se cerea însă timp, prea mult timp, pentru graba pe care mi-o impuneau împrejurările. Poate că tot izbuteam să mă strecor nevăzut, poate că nisipul nu era chiar atât de moale ca să nu-mi poată susține greutatea trupului sau voi da de bolovani de care să mă pot sprijini. Zării aproape de mine doi din aceștia și nițel mai încolo alți trei. Mă îndreptai într-acolo târându-mă pe pânțele și vrui să trec pe lângă ei, dar mă oprii, căci bolovani se mișcau. Nu cumva aveau de gând să se rostogolească la vale?

Deodată însă bolovani — care nici nu erau bolovani — săriră în picioare, patru brațe vânjoase mă apucară de gât și de brațe și un glas strigă cu putere:

— *Lahaun, lahaun, ia ridșal* — încoa', încoa', băieți! Am pus mâna pe el; țineți-l bine, să nu scape!

Să nu-și închipuie cineva că m-am speriat; eram doar deprins cu astfel de lucruri, dar atacul fusese atât de repede că nici n-avusei timp să mă apăr. Totuși, ținut de gât și de brațe ca în niște clești, începui să mă zbat din răputeri și reușii chiar să mă scutur de unul din ei, dar celălalt îmi aruncă un pumn de nisip în față. Instinctiv dusei mâna la ochi. Atât fu de ajuns ca să fiu apucat iar, de astă dată însă de zece, douăsprezece mâini puternice și auzii în juru-mi o gălăgie grozavă. Fui legat cobză, apoi târât lângă foc și trântit la pământ.

3. Osman-paşa

Vi s-a întâmplat vreodată să vă pomeniţi cu atâta nisip în ochi încât să nu rămână loc nici măcar pentru un grăunte? Nu? Nici mie până atunci. N-aş putea spune că nu există ceva mai primejdios, dar nici plăcut nu e. Ba, când mai eşti şi legat burduf şi înconjurat de duşmani de la care te poţi aştepta la orice, situaţia e cu atât mai gravă.

De făcut nu puteam face, fireşte, nimic. Nu-mi rămânea decât să stau liniştit şi s-ascult ce se vorbeşte în jurul meu. Cât priveşte ochii mei, lăsam lacrimilor, care izvorau din belşug, grija să mi-i spele de nisip. După ce îmi voi fi recăpătat vederea, voi chibzui ce am de făcut.

Îmi spuneam că Halef trebuie să fie undeva pe aproape, ceea ce nu mă liniştea deloc, căci ştiam din experienţă că e mai uşor să te scoţi singur din încurcătură decât să mai ai încă pe cineva pe cap.

În vreme ce lacrimile îmi şiroiau din belşug pe obraji, ascultam cu încordare ce se spunea în jurul meu. Nu-mi scăpa nici un cuvânt, pentru că nimeni nu se ferea de mine şi vorbeau toţi cu glas tare.

— Mare noroc am avut, auzii eu pe peder zicând, căci el era. Când i-am întâlnit astăzi, credeam că se duc la Bagdad şi consideram că ne-au scăpat. Când colo, uite-i acum în puterea noastră.

— Pesemne, îi suntem dragi lui Allah, răspunse Aftab, pe care-l recunoscui după glas. Văd că nici nu mai mişcă; nu cumva o fi murit câinele ăsta de ghiaur?

— Aş! N-avea de ce, e numai leşinat. Ticăloşii ăştia de creştini sunt buni de gură, dar nu duc la tăvăleală. S-aşteptăm până îşi va veni în simţiri, pe urmă o să-l silim să ne spună ce căuta aici.

— Ce era să caute! zise un al treilea, care nu era altul decât hagiul din Hilleh. Vor fi nimerit numai din întâmplare, fiindcă n-aveau cum să ştie de ascunzătoarea şi planurile noastre.

— Aşa cred şi eu, încuviinţă pederul, altminteri ne-ar fi spus şeicul haddedihiilor când l-am ameninţat cu moartea. Ia aduceţi-l încoace. Vreau să-i fac plăcerea să vadă pe vestitul lui emir din Germanistan în ce hal e.

Auzii paşi îndepărtându-se, apoi pe cineva spunând:

— Aștept să li se dea nemernicilor ăstora pedeapsa care li se cuvenea când au fugit de la *mehkeme*. Trebuie să fie biciuiți până își vor da sufletul.

Așadar, beduinul ghazai care se dădea drept un șolaib, toți dușmanii noștri cei mai înverșunați erau adunați la un loc...

— Fii fără grijă, îl liniști pederul, vor fi biciuiți zi de zi, ca să dureze cât mai mult chinurile. Aș începe chiar acum, dar știi cât de aspru e sefirul cu lucrurile astea. Nu îngăduie nimănui să se amestece și pedepsește cu moartea pe oricine calcă legile noastre.

— Păi și el! Merge prea departe cu asprimea lui.

— Numai așa poate domni ordinea. Oricare altă asociație izgonește din sânul ei pe nesupus; la noi însă e altă regulă. Izgonitul ne-ar putea trăda; numai moartea pecetluiește buzele. Mai mult încă: nici măcar să scotocim buzunarele prizonierilor nu ne e îngăduit, tot sefirul trebuie s-o facă. E de ajuns să ne încredințăm că nu au arme la ei; de altfel le-am luat cuțitele.

Ce bine îmi părea! Ar fi găsit la noi inelele „Umbrelor”, pe care li le luasem eu.

— Oare nu i-o pedepsi sefirul mai cu blândețe decât am fi făcut-o noi? întrebă ghazaiul.

— Ți-ai găsit! Are și el o răfuială cu ei, după cum mi-ai spus voi; și apoi când o fi la judecată, eu sunt unul dintre cei mai de seamă din judecători. Atât să știi: să nu crezi că vor scăpa de moarte fiindcă... St, tăcere! Îl aduc pe hagiul. Vreau să aflu de la el unde și-au ascuns caii și armele.

Halef fu așezat lângă mine; era și el legat, poate că avea chiar un căluș în gură ca să nu poată țipa, dacă i-ar fi venit cumva în gând să-mi dea de veste că dușmanii mă pândesc.

— Scoateți-i călușul! porunci pederul.

Apoi cu glas batjocoritor zise lui Halef:

— Vezi că am avut dreptate, uite-l! Am pus mâna pe el.

— E mort? întrebă cu grijă Halef.

— Nu. Și-a pierdut numai cunoștința. Cum s-o trezi o să vă biciuim până v-o ieși sufletul.

— Mă bucur... n-ai idee cum mă bucur! râse hagiul meu. Mai ales că loviturile o să le primiți voi nu noi.

— Nu ești în toate mințile, pesemne! se răsti pederul, înfuriat.

— Te înșeli. Mi-ai astupat gura, dar nu și urechile și fiindcă ai fost atât de deștept să vorbești cu glas tare, am auzit tot ce spuneai. Nu numai că n-aveți voie să ne bateți, dar nici măcar să ne scotociți buzunarele.

— Câine! O să te biciuiesc până ce o țâșni sângele din tine dacă nu răspunzi la ce te-oî întreba. Pentru ce v-ați dus la Bagdad?

— Nici n-aveam de gând să ne ducem acolo.

— Atunci unde?

— La Burdș Awaineh.

— Asta e la miazăzi de ruine și voi mergeați spre miazănoapte. Ai spus deci o minciună.

— Îndură-se Allah de mințile tale! Pari să fii dintr-aceia zăpăciți la creier și iei lucrurile de-andoaselea.

— Zăpăcit ești tu, nu eu! Vorbește mai lămurit!

Mărturisesc că eram foarte curios ce o să spună Halef. Îl cunoșteam eu destul de bine știam că e iute și nehibzuit când era vorba de fapte, altminteri un pișicher și jumătate. Nu scăpa niciodată față de străini o vorbă ce n-ar fi trebuit. Ce îl făcuse să vorbească de ruina Burdș Awaineh nu pricepeam, eram însă sigur că pederul nu va putea scoate de la el nimic.

— Fiindcă te îndoiești că sunt în toate mințile mele, urmă el, o să-ți dovedesc că te înșeli. Effendi al meu e un învățat din aceia care cercetează ruinele și dezgroapă monumentele rămase din vechime. A venit înapoi tot pentru asta. Din nenorocire s-au găsit niște tâmpiți care, întâlnindu-ne la Birs Nimrud, și-au închipuit nu știu ce, ne-au arestat și ne-au dus la Hilleh. Am scăpat noi, nu e vorbă, effendi însă n-a vrut să renunțe la cercetările lui. Ne-am prefăcut că ne ducem la Bagdad, dar ne-am oprit la hanul Nasrieh și fiindcă nu puteam să ne întoarcem pe același drum, ne-am îndreptat spre Eufrat, l-am trecut înot, pe urmă ne-am culcat să ne odihnim nițel. Când să închidem ochii, zărirăm însă lumina focului vostru și mi-am zis că n-ar fi rău să mă duc să văd cine l-a aprins. Când să cobor râpa, mi-a alunecat pământul sub picioare și m-am rostogolit la vale. M-ați legat și m-ați oprit aici. Razele strălucitoare ale înțelepciunii tale îți vor lămuri că effendi, văzând că nu mă mai întorc, a pornit să mă caute. L-ați întâmpinat cu aceeași bunăvoință ca și pe mine. Acu' te-ai lămurit?

Vorbise atât de repede și totul părea atât de firesc că nu mă mirai defel, când îl auzii pe peder zicând:

— M-am lămurit. Unde e locul pe care îl aleseserăți pentru popas? Voi trimite pe cineva să v-aducă încoace caii.

— Caii? Păi nu sunt acolo.

— Nu? replică pederul cu mirare.

— Nu.

— Atunci unde sunt?

— I-am lăsat la Nasrijeh în grija hangiului.

— Și armele?

— Tot acolo. E foarte firesc!

— Nu înțeleg...

— Nu? Zău nu? Atunci bine ziceam eu că îți sunt mințile încâlcite. Am fost atacați pe nedrept și duși în fața tribunalului; a trebuit să fugim, suntem urmăriți și prigoniți; a trebuit să trecem Eufratul înot, ceea ce ar fi dăunat lucrurilor și armelor pe care le aveam asupra noastră. Și cu toate motivele și lămuririle mele ți se pare de neînțeles că nu le-am luat cu noi?

— Trebuie însă să recunoști și tu că aveai trebuință de ele la Burdș Awaineh...

— Firește că aveam și au să ni le aducă. Trebuie să știi că mai așteptăm pe un effendi care are să sosească peste două zile cu un cârd întreg de servitori. Acesta va trage la han și le va lua apoi cu sine, fără să fie primejdie să se ude ori să fie oprite de sangeakul din Hilleh. Și dacă mai e ceva ce nu pricepi, n-ai decât să-mi spui. Sunt gata să-ți luminez și mai departe mintea ta întunecată.

Mă bucuram foarte mult de felul șiret cum ieșise hagiul meu din încurcătură. Lămuririle pe care le dăduse cu atâta siguranță în vorbă, nu puteau fi puse la îndoială. Pederul părea incredințat că totul e adevărat, căci răspunse:

— Cât privește batjocorirea minții mele, ne vom răfui noi mai târziu; acum sunt înclinat spre îngăduință, fiindcă ai fost sincer și ai răspuns la cele ce te-am întrebat. Drept răsplată pentru supunerea ta, o să-ți spun că toate măsurile de prevedere pe care le-ați luat cu lucrurile de la han au fost zadarnice, căci tot în mâinile noastre au să ajungă.

— Nu, zău, vrei să mă faci să râd! întrebă Hagi Halef. Supunere, ai? Tot ce fac și vorbesc, e fiindcă așa vreau eu, nu pentru că mi-o cere altul. Fii sigur că effendi pe care îl așteptăm nu o să lase el să-i luați nimic din ce e al nostru.

— Trăcănești ca un copil andru fără experiență, orb la ce e înaintea ochilor săi. Nu voi o să vă duceți la Burdș Awaitieh, ci noi. O să-l întâmpinăm în așa fel, încât o să-i treacă pofta să mai vină și altă dată. Cai și arme ca ale voastre nu e nimeni nebun să le scape din mână după ce le-a văzut o dată.

— Așa! Atunci trebuie să te socotesc hoț ori tâlhar?

— Socotește-mă drept ce vrei, rase pederul. De altminteri, habar n-ai de... A, uite că ghiaurul a început să se miște... sufletul lui blestemat se întoarce în trup, ca să afle că o să-l trimitem în curând în iad.

Deși nisipul nu mi se scursese încă tot din ochi, puteam cel puțin să-i deschid nițel din când în când pentru câteva clipe, așa că găsii nimerit să dau semne de viață. Pederul băgă de seamă, ațâță nițel focul ca să mă poată vedea mai bine la față și zise batjocoritor:

— Te salut, viteaz erou al cărămizilor pe care vroiați să le dezgropați la Burdș Awaineh! Deșteptarea ta îmi alină durerea pe care am simțit-o când te-am văzut ca mort la picioarele mele. Mă bucur să vă pot arăta aici, la Eufrat, prietenia pe care mi-ați arătat-o voi la Tigru. Va fi o mare plăcere pentru mine să pătrund cu sfârcul biciului meu adânc în carnea ta spurcată și s-aud urletele de groază și durere cu care vă veți duce în iad.

Tăcerea ar fi însemnat că mi-e frică. De aceea răspunsei, deocamdată, cu un hohot scurt de râs.

— Râzi, câine! Pesemne că nu știi unde și înaintea cui te afli. Deschide ochii și privește-mă! Mă mai cunoști?

Îi arunca o uitătură și râsei iar.

— Nemernicule! M-ai recunoscut și totuși râzi? Veselia asta prefăcută a ta o să se preschimbe curând în răcnete de durere. Habar n-ai ce soartă te așteaptă!

— Soarta nu mi-o cunosc, căci ea e în mâna Domnului; o cunosc însă pe a ta, căci eu voi fi acela care o voi hotărî, i-am răspuns cu o siguranță care îl puse pe gânduri.

Totuși strigă, ca să-și acopere tulburarea:

— Ați auzit băieți? Se vede că s-a scrântit la minte, când l-ați târât încoa' și s-a lovit cu capul de pământ. E nebun, nebun de-a binelea, judecând după cele ce spune. Păcat, mare păcat! Nu o să-și mai poată da seama de dragostea cu care o să-l... A, ascultați!

Dinspre râu se auzise un fluierat, urmat de alte două. Toți săriră în picioare, în afară de mine și Halef, firește.

— Vin! zise pederul. Râu îmi pare! Cu ce plăcere le-aș fi descris nemernicilor ăstora chinurile care îi așteaptă! Acu' să-i ducem nițel mai încolo, ca s-avem loc unde să descărcăm sicriele. Nu putem zăbovi nici un minut, căci până la ziuă mărfurile trebuie transportate în magazie. Să plece numaidecât cineva ca să înștiințeze pe sefir și încă unul, fiindcă e nevoie să ia și pe prizonieri cu ei.

După ce spusese în grabă aceste cuvinte, se întoarse și fluieră de trei ori spre apă. I se răspunse prin același semnal, apoi niște plute lungi, bine încărcate, au fost trase la mal.

Deoarece atenția tuturor era îndreptată spre plute și nimeni nu se uita la noi, Halef îmi șopti:

— Nu e vina mea, effendi. Pesemne că așa a fost scris în cartea destinului că să cădem în ghearele nemernicilor ăstora... Crezi că vom putea scăpa?

— Numai dacă îți vei ține gura. Trebuie să auzim tot ce vorbesc și să nu ne scape un cuvânt. Vom auzi, probabil, lucruri care ne vor fi de folos.

— Las' că nu sunt ei așa de proști!

— Chiar de n-ar vorbi pe șleau, vor scăpa totuși câte un cuvânt din care să putem trage vreo concluzie. Acum taci și dacă te mai întreabă pederul ceva, lasă-mă pe mine să vorbesc. În împrejurarea de față, o vorbă prea mult poate avea o însemnătate nebănuită.

Când cea dintâi plută trase la mal, un bărbat sări din ea, veni la peder și-i zise:

— A, ești și tu aici? Semn bun. Ei, ce mai e nou?

— Toate bune. Încărcătura cealaltă a sosit ieri și a fost transportată unde trebuia. Dacă ne punem îndată pe treabă, până la ziuă suntem gata.

— Dar cine sunt ăștia legați pe jos? Doi prizonieri? I-ați legat pentru că erau primejdioși pentru noi?

— S-ar putea. Un creștin și un câine de sunnit pe care o să-i trimitem în iad. O să-ți povestesc eu mai târziu ce e cu ei; acum nu e timp. Îi expediez deocamdată la sefir pentru ca, până o să venim noi, să-i închidă în închisoarea din Birs Nimrud.

Noul sosit se întoarse la plută, pe când pederul făcu semn la doi din oamenii săi să se apropie și le spuse ceva în șoaptă. Înțelesei însă din

gesturile și privirile pe care ni le arunca mereu că e vorba de noi. Veni apoi îndărăt, mă izbi cu piciorul în pânțele și zise:

— Cu părere de rău trebuie să mă despart de voi. Să nu vă faceți însă speranțe deșarte. Vin și eu în curând și atunci ne răfuim noi, fii pe pace! Nu există cuvânt care să exprime suferințele pe care le veți îndura. Duceți-vă dracului!

— Ai să te duci tu înaintea noastră, de asta poți fi sigur...

— Ce, mă ameninți, câine râios!

— Nu e o amenințare, căci așa se va și întâmpla. Nu voi vă veți răfui cu noi, ci noi cu voi, dacă mai îndrăznești să te arăți în fața mea. Nu uita ce ți-am spus!

Scoase o înjurătură grozavă, mă izbi iar cu piciorul, apoi făcu un semn oamenilor săi. Ne-au dus pe o luntre de trestie, apoi doi inși se așezară la lopeți și împinseră luntrea pe apă

Pereții de papură ai luntrei erau așa de înalți, că nu puteam vedea altceva decât o bucată de cer deasupra noastră. Legăturile bărcii erau ușoare și regulate, dovadă că vâslașii erau deprinși cu astfel de mijloace de transport. Nici nu se sinchiseau de noi ci vâsleau din răsuputeri, căci erau grăbiți. Ne știau legați și nu credeau că e nevoie să ne supravegheze.

După câțva timp, Halef, care era întins lângă mine, își apropie gura de urechea mea și-mi șopti:

— Acum pot să vorbesc, Sihdi?

— Da, îi răspunsei eu tot în șoaptă.

— Ești supărat pe mine?

— Ca un leu!

— Uf! Mi-ai luat o piatră de pe inimă, fiindcă n-am vorbit încă până astăzi cu un leu care să-mi spună că e mânios pe mine. Vreau numai să-ți repet că nu sunt vinovat de nenorocirea care a dat peste noi. A venit așa, deodată, pe neașteptate... nisipul ăla afurisit mi-a alunecat de sub picioare și m-a târât după el. Să-i fi văzut pe dobitocii ăștia de persani! Erau parcă și mai înspăimântați decât mine.

— Trebuia să te folosești de spaima lor.

— Pentru ce?

— Ca să o iei la fugă.

— Sihdi, ai și tu câteodată niște idei!... Mai întâi e hotărât de soartă ca să cazi mai repede decât să te scoli — trebuie să ți se fi întâmplat și ție așa

ceva. Al doilea, drumul din deal până devale era mai lung decât de la ei la mine; al treilea, eu zăceam sub un morman de nisip, iar ei nu — și al patrulea, eu n-aveam decât două picioare pentru fugă, pe când ei, zeci de mâini ca să mă prindă. Al cincilea...

— Încetează, altminteri nu mai isprăvești cu număratul până mâine. Prevăzusem nenorocirea. Nu trebuia să te las, n-ai fost destul de prevăzător.

— Sihdi, ceartă-te pe tine, nu pe mine. Am făcut așa după cum m-ai învățat tu, însă nu cum aș fi vrut eu.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Mi-ai cerut să fiu prevăzător și am și fost; dacă râpa n-a fost și m-a făcut să alunec unde nu trebuia, ceart-o pe ea. Pe urmă, după ce m-au prins și mi-am spus că o să vii să mă cauți, mă rugam din suflet să nu te prindă și pe tine. M-ai ascultat?

— Hm... nu!

— Apăi n-am eu dreptate ce spun?

Îmi venea să râd în hohote. Șiretul de Halef arunca toată vina pe mine și cu atâta diplomatie că aproape nu știam ce să-i răspund. Și ca să schimbe vorba, adăugă:

— Credeam că ești într-adevăr leșinat, dar nu erai, nu e așa?

— Nu.

— Atunci ai auzit ce răspunsuri am dat pederului?

— Da.

— Spune drept, așa e că am adus-o bine?

— Minunat!

— Mulțumesc. Mărturisirea asta a ta mă face să cred că scurtimea priceperii mele nu e mai prejos de lungimea înțelepciunii tale. Nu e deci nici o deosebire între noi și nu suntem nici unul nici altul vinovați că am căzut în mâinile persanilor. Acum să ne înțelegem asupra unui lucru: crezi că vom putea spăla putina?

— Firește!

— Când? Cum? Unde?

— Prea multe întrebări deodată. Trebuie să așteptăm să vedem ce o să mai fie.

— Au să ne predea sefirului?

— Da.

— Și ce o să facă ăsta cu noi?

— Ai auzit și tu: Are să ne bage la închisoarea din Birs Nimrud unde a stat și prietenul nostru din Bagdad.

— Allah! Ce te face să crezi asta?

— Multe.

— O fi vreun mijloc de scăpare de acolo?

— Sunt aproape încredințat că există o ieșire, se naște însă întrebarea dacă poate trece un om prin ea. Orice s-ar întâmpla însă, norocul nostru ar fi să nu le vină în gând să ne despartă.

— Bine zici. Și să vrea ei, nu mă las.

— Parcă au să te întrebe! Nu încape nici o îndoială că vom scăpa și de astă dată, numai de n-ar întârzia prea mult, mai ales din pricina cailor. Ia să vedem acum ce e cu legăturile noastre. Degetele-ți sunt libere?

— Da.

— Mie mi-au legat mâinile la spate. Stai să mă întorc, poate că izbutești să-mi deznozi legăturile.

Mă întorsei cu spatele la Halef și simții numaidecât cum încearcă să-mi desfacă nodurile. Trecu vreun sfert de ceas până simții că strânsoarea slăbește... în cele din urmă mi-am eliberat mâna dreaptă; pe cealaltă am lăsat-o legată, ca să nu atrag luarea-aminte a vâslașilor. Făcusem însă o mișcare bruscă și smucitura zgudui nițel luntrea.

— Ce dracu' faceți acolo? se răsti unul din ei. Astâmpărați-vă că vă arunc acuși în apă.

Celălalt era însă mai prevăzător, căci mormăi îngrijorat:

— Cine știe ce-or fi punând la cale, câinii ăștia! Ia vezi ce e cu legăturile lor? Văslesc eu singur în vremea asta.

Auzindu-l, știam că a sosit clipa hotărâtoare. Nu se putea să nu vadă că una din mâini mi-e liberă. Pe urmă? Să mă las legat iar? Pentru nimic în lume! Va trebui să urmeze o luptă și cădea amândoi în apă. Și chiar dacă nu, ei erau doi și înarmați, pe când eu eram singur și fără nici o armă la mine.

Un singur mijloc de scăpare îmi rămânea: fuga. Ce făceam însă cu Halef? Să-l părăsesc? De ce nu? Îi puteam, fi mai de folos liber decât prizonier ca și el. Îmi puneam însă viața în primejdie.

Picioarele mi-erau legate și mâna stângă atârna încă de brâu. Era de prevăzut că vor trage asupra mea. Ei și? N-am decât să sar repede în apă și să mă las la fund. Așadar, înainte cu Dumnezeu!

Gândurile mi se încrucișau fulgerător în minte și hotărârea o luai încă înainte de-a se fi apropiat vâslașul de mine. Apucați să mai șoptesc lui Halef:

— Fii fără grijă, voi veni să te scap.

Dintr-o săritură peste marginea luntrei fui în apă.

Undele mă înghițiră, dar înainte de a dispărea cu totul auzii două țipete de spaimă.

Săritura făcuse luntrea să se aplece într-o parte; fiind rotundă ca un paner, smucitura o răsuci apoi în loc, așa că vâslașii trebuiră să-și dea toată osteneala ca să-i redea echilibrul. Mă folosii de zăbava lor ca să câștig timp.

Ne aflam la un cot al râului, deci aproape de mal. Gândul meu era să ajung cât mai repede pe uscat. Puteam să înot foarte bine cu o singură mână; ieșii deasupra apei când simții că mi se taie răsuflarea. Văzui luntrea la vreo treizeci de pași, legănându-se pe apă. Mă lăsai iar la fund apoi ieșii iar la suprafață și asta de atâtea ori până ce nu o mai zării deloc și eram sigur că nu voi fi nici eu văzut. Rămăsei apoi deasupra apei și înotai de-a dreptul spre mal.

Mă așezai jos și începui să-mi dezleg gleznele, pe urmă mâna stângă. Eram liber. Cel dintâi lucru pe care vroiam să-l fac acum era să-mi iau caii de unde îi lăsasem. Cunoșteam foarte bine toate coturile și zărisem prin împletitura de papură locurile pe unde treceam.

O luai deci la început pieziș pe uscat, ca să ies pe drumul care trebuia să mă scoată la jgheabul unde îi ascunsesem.

Armăsarii mă întâmpinară cu un nechezat de bucurie. Nici nu se clintiseră din loc și mă pregătii să pornesc spre Birs Nimrud. Cum m-aș mai fi repezit până la peder să-i arăt lui și șleahței lui de nemernici că nu mă țin pe mine nimeni cu sila! Ar fi fost însă o nesocotință din partea mea, așa că mă lăsai păgubaș.

Armele și celelalte lucruri ale lui Halef, le-am încărcat în spinarea armăsarului său, eu am încălecat pe al meu și am plecat. Eram curios să văd ce mă aștepta la Birs Nimrud. Deocamdată trebuia să-l eliberez pe hagiul. Cum și în ce fel, depindea de împrejurări. Îmi propusei însă ca, pentru nimic în lume, să nu mă mai las prins. Dar, omul propune și...

Aș fi pornit în galop, era însă cu neputință din pricina canalelor secate și a hârtoapelor pe care trebuia să le trec; totuși, după trei sferturi de ceas, am

ajuns la șoseaua caravanelor care duce spre Kerbela. Veni apoi Tahmașia, Tell Markeh, pe urmă cotii spre Birs Nimrud.

Îmi trebuia și aici un loc sigur, ca să-mi duc caii la adăpost. Ascunzătoarea de ieri nu era rea, dar era acum cunoscută de dușmanii noștri. Pe când ne duceau însă soldații dimineața la Hilleh, îmi aruncasem, în treacăt, fără o anumită intenție, ochii spre ruine și văzusem un fel de firidă adâncă în zid, pe care am considerat-o nimerită, pentru scopul meu.

Am găsit-o lesne, am descălecat și am început s-o cercetez mai de aproape. Era tocmai ceea ce-mi trebuia. Am dus caii înăuntru, i-am priponit și i-am lăsat să se culce. Cuțitul nu-l mai aveam, căci mi-l luaseră contrabandiștii; aveam însă două revolve; vârâi unul din ele la brâu. Mi-era de-ajuns. Pornii acum să-l caut pe Halef.

După socoteala mea, trebuia să fi ajuns până acum; fuga mea va fi zorit desigur pe vâslași. Bănuiam că închisoarea unde vroiau să ne ducă era aceeași în care ținuse sefirul pe bătrânul maior din Bagdad și cunoșteam drumul. Ca s-ajung acolo, trebuia să trec pe la locul unde fuseseră descărcate sicriile și arse cadavrele. Într-acolo m-am și îndreptat.

Pășeam cu mare băgare de seamă, mă ascundeam după fiecare bucată de zid, ca să ascult dacă nu se aude ceva; până și aerul era nemișcat.

Moartea care cuprinsese toată această strălucire de acum două mii de ani, părea că mai dăinuiește și acum. Ajunsei la locul unde văzusem cum ard cadavrele. Deodată auzii un glas înăbușit dintre dărâmături:

— Sihdi...

Mă dădui repede în lături. Oare reușise Halef să fugă și știind că voi veni să-l caut aici mă aștepta?

— Tu ești, Halef? întrebai eu.

— Da. Vorbește mai încet și vino încoace, altminteri pun mâna pe tine.

— Arată-te întâi, să te văd.

— Iacă-mă-s! Grăbește-te, căci sunt pe-aproape... te văd...

Ieșise pentru o clipă din ascunzătoare și-l zării.

Un omuleț mărunțel, îmbrăcat în hainele pe care le cunoșteam atât de bine. Îmi făcea semne cu mâna și părea foarte agitat. Primejdia pentru mine era deci cât se poate de mare. Mă furișai tiptil spre el și mă vârâi printre dărâmături, dar mă pomenii deodată apucat din toate părțile, simții ca o lovitură de secure în cap și... leșinai.

Când mi-am revenit în simțiri eram într-o încăpere lungă și îngustă, puțin mai înaltă ca un stat de om, cu pereții de cărămidă, luminată de o lampă mică de pământ care ardea într-o firidă. Nu se putea vedea decât până la un ungher, unde se deschidea o gaură care ducea în adânc. Alături era chepengul și câteva unelte și frânghii.

Îmi spusei că acesta trebuie să fie gangul în care fusese închis polonezul cu Kepek. Căzusem deci într-o cursă; din fericire cunoșteam închisoarea, deși nu o văzusem niciodată aici în Birs Nimrud.

Se înțelege de la sine că nu era Halef acela care îmi vorbise. Îmi dădui seama îndată, uitându-mă la individul care mă atrăsese în cursă și care stătea acum rezemat de peretele din fața mea și părea să fie pus acolo ca să mă păzească. Era mărunțel și firav și purta hainele lui Halef, ceea ce era oricum o scuză pentru mine că-l luasem prin întuneric drept prietenul meu.

Când văzu că deschid ochii, chipul lui ras se schimonosi într-un zâmbet batjocoritor și zise râzând:

— Slavă domnului că te-ai trezit! Lovitura a fost cam prea tare, dar voi, creștinii, aveți, pesemne, țeasta de fier, căci unuia de-ai noștri i-ar fi deschis porțile raiului. Ei, ce zici, așa-i că suntem deștepți?

Și fiindcă nu-i răspunsei, urmă:

— Vă credeți grozavi, dar cunoaștem și noi vicleșugurile voastre. Când a fost adus tovarășul tău, sefirul și-a spus îndată că nu o să-l lași tu în voia soartei, ci vei veni să-l cauți. Știam că mă potrivesc la trup cu el; m-am îmbrăcat în hainele lui și ne-am așezat la pândă. Ne-am cam închipuit noi locul pe unde ai să treci și sefirul m-a învățat cum să te atrag în cursă. Băgaserăm de seamă că hagiul îți spunea, „Sihdi” și vorba asta ți-a risipit bănuielile. Pesemne că Allah ți-a luat mințile și auzul, altminteri ai fi înțeles numaidecât că nu era glasul prietenului tău.

— Unde mă aflu acum? întrebai eu. Firește că nu mă așteptam să-mi spună adevărul, dar intrând în vorbă cu el nădăjduiam să aflu câte ceva ce mi-ar fi putut fi de folos.

— Vrei să știi, ai? râse contrabandistul. O să las bunătatea inimii mele asupra ta și o să-ți spun: la ușa iadului; unde te așteaptă dracul cu toți drăcușorii lui ca să te înhațe. Ia spune, așa e că te bucuri?

— Mai mult decât crezi!

— Nu te mai prefăce! Parcă nu se vede cum tremură inima în tine de frică? Nu e nevoie să-ți spun eu, fiindcă îți vei fi spunând singur că

șeitan^[59] va închipui pentru tine chinurile cele mai grozave cu putință.

Se pregătea tocmai să mi le descrie, dar n-avu răgaz căci se auziră pași urcând scara și se iviră trei inși; pe doi din ei nu-i cunoșteam, în schimb cunoșteam foarte bine pe cel de-al treilea: era sefirul. Aruncă o privire iscoditoare asupra paznicului, apoi îi zise:

— Văd că ticălosul s-a trezit. Ai vorbit cu el?

— Da, răspunse acesta.

— Și ce ți-a spus?

— Că îi place foarte mult aici.

— Grăiește spaima din el. Își poate închipui ce-l așteaptă. Are alți judecători decât cei din Hilleh și nu mai sunt ziduri peste care să poată sări. Acum n-am vreme, dar cu atât mai multă dragoste mă voi ocupa mai târziu de el. Duce-ți-l jos lângă pișkhidmet; n-avem alt loc. Cu șeicul haddedihiilor nu-l putem lăsa, ca să nu ne facă iar vreo boroboată.

— Pot să-mi iau îndărăt hainele? întrebă paznicul. Nu mai vreau să rabd pe mine boarfele spurcatului ăluia de sunnit.

— O să ți le iei mai pe urmă. Acum legați pe necredincios la ochi și dezlegați-i picioarele, ca să poată umbla.

Porunca fu ascultată. Mă împinseră spre gaură și mă siliră să cobor. Numărai în gând treptele; optsprezece, întocmai după cum îmi spusese polonezul.

După cum răsunau glasurile când ajunsei jos, înțelesei că mă aflam într-o încăpere destul de mare. Probabil numărul unu din cele cinci pătrate pe care mi le desenase pe hârtie.

Am fost dus mai departe. O perdea de care mă atinsei în treacăt îmi dădu să înțeleg că ajunsesem la numărul trei. Aici paznicul zise:

— Acum mă duc să-mi schimb hainele cu ale haddedihiului.

Auzii cum se îndreaptă spre dreapta; deci Halef se afla în încăperea numărul patru. Sefirul se împotrivi însă, căci îi spuse cu glas poruncitor:

— Așteaptă până ce vom sfârși cu ghiaurul.

Îmi ajunse la urechi un zăngănit: ușa de sârmă — pe care o știam de la polonez — a fost dată în lături și fusei împins în încăperea numărul cinci. Abia intrarăm și auzii un glas tânguindu-se:

— În sfârșit, ați venit să mă dezlegați și să mă scoateți din bezna asta, unde nu mai e de suferit!

— Va trebui s-o suferi încă multă vreme, râse sefirul batjocoritor. De musafiri atât de dragi nu te despați lesne.

— Dar am făcut tot ce mi-ați cerut! E rândul vostru să vă țineți de cuvânt...

— Liniștește-te, dragul meu, n-am isprăvit încă.

— Ce mai vreți?

— Ne-ai dat numai un singur cec, ne trebuie mai multe.

— Suma reprezintă doar aproape întreaga mea avere.

— Tocmai de asta nu suntem mulțumiți: o vrem toată.

— *Allah kerihm* — Dumnezeu e milostiv! Cu ce v-am greșit ca să mă aduceți în sapă de lemn? Gândiți-vă că sunt mâna dreaptă a șahului, care va întrebuința toată puterea ca să mă răzbune.

Izbucniră cu toții într-un hohot de râs și sefirul răspunse:

— Ori ești nebun, ori un mare dobitoc. Depinde de noi dacă vei avea prilej de răzbunare. Numai să vreau eu și nu vei mai vedea în viața ta lumina zilei. N-am decât să-ți pun țeava pistolului ăstuia la tâmplă și s-apăs pe trăgaci și s-a isprăvit cu răzbunarea ta.

Părea că îndreptase într-adevăr arma ucigătoare spre el, căci îl auzii pe șambelan strigând:

— Stai... nu trage! Fac tot ce-mi cereți, dar nu mă ucideți!

— Bine. Deocamdată nu-ți cerem altceva decât să taci atâta vreme cât vom fi noi aici. Nu vreau s-aud tânguiri tale. Am venit să-ți arătăm cât de îngăduitori suntem cu tine. Te plângi că ți-e urât singur. Uite, ți-am adus un tovarăș ca să ai cu cine îți petrece timpul. Omul acesta trebuie să moară în chinuri groaznice. Vei fi martor la ele și cred că nu o să te plictisești. Ia uită-te la el! Drept e că ai în fața ta numai un câine de creștin, dar...

— Acesta e Kara Ben Nemsî! strigă încremenit de mirare șambelanul.

Sefirul îmi smulsese legătura de pe ochi și ridicase în sus lampa, ca să pot fi văzut mai bine.

— Îl cunoști? întrebă el repede.

— Da.

— De unde?

— Ne-am întâlnit la han și ne-am luat la ceartă.

— Atunci aveți cel mai bun prilej acum să vă ciorovăiți mai departe, fiindcă vreme de șase, șapte ceasuri nu o să vă supere nimeni. Îl cunoșteai dinainte?

— Nu. Vă cunoaște însă pe voi.

— Ți-a spus el?

— Mi-a spus să mă feresc, fiindcă aveți de gând să jefuiți caravana noastră.

— *Maşallah!* De unde să fi știut el?

Întorcându-se apoi spre mine, mă întrebă cu ochii scânteietori de mânie:

— Să-mi spui numaidecât cum și de la cine ai aflat.

Tăcui.

— Răspunde, că dacă nu, știu eu să-ți descleștez gura.

— Nu te lăuda degeaba, îi zisei eu fără să mă tulbur. Vorbesc numai atunci când îmi place. Aflu din vorbele tale că te vei întoarce peste șapte ceasuri. Voi chibzui în vremea asta ce trebuie să-ți răspund.

— Minunat! râse el cu poftă. Răgazul îți va ajunge ca să chibzuiești cum se cuvine să te porți cu mine?

— Da.

— Eu însă știu de pe acum ce o să fac și ce sfârșit vei avea. Viu nu mai ieși tu de aici; vei muri de o moarte cumplită, atât de cumplită că iadul ți se va părea izbăvire.

— Știu că asta e intenția ta, știu însă tot atât de bine că nu mă tem nici de tine nici de iadul cu care mă ameninți. Sfârșitul vieții mele nu stă în mâna ta, ci în a lui Allah și fiindcă e un judecător drept și nepărtinitor, sunt încredințat că nu-i vei scăpa.

— Nici tu mie. Te am doar în puterea mea...

— Pentru scurt timp numai. Nu mă poți ține aici, ești prea neputincios pentru asta. Cine însă mânie pe Allah, pentru acela nu există scăpare; îl zdrobește cu puterea lui.

Făcu un pas înapoi, își împreună mâinile într-o admirație ironică și zise batjocoritor:

— Ce mare proroc ești! Vrei să-ți cad în genunchi ca în fața unui al doilea Mahomed? Și eu îți spun că ai grăit ca un om care și-a pierdut cu desăvârșire mințile. Mânia lui Allah, zici? Nu-mi pasă mie de ea. Vei vedea în curând care din două e mai de temut: a lui ori a mea?

— Hulitorule!

— Nu hulesc, îmi cunosc numai puterea de care tu te îndoiești. Ascultă ce am să-ți spun: Odată cu răsăritul soarelui vor începe și chinurile tale.

Numai dacă te rogi de îndurare vor înceta la sfârșitul zilei, altminteri se vor prelungi cine știe cât, poate chiar câteva zile.

— Acum ascultă ce am să-ți spun și eu: Odată cu răsăritul soarelui se va sfârși și puterea ta închipuită și la sfârșitul zilei pumnul dreptății se va abate asupra ta ca să te zdrobească. Așa. Ne-am spus amândoi părerile, vom vedea a cărui prorocie a fost cea adevărată.

Grăisem nu ca o sfidare împotriva lui, ci cuvintele pe care le rosteam mi-erau parcă insuflate de o putere divină.

Sefirul îmi aruncă o privire de dispreț și răspunse:

— Da, vom vedea ce se va întâmpla. Știu dinainte și o vei afla și tu îndată ce mă voi întoarce. Dar ca să-ți dai de pe acum seama de plăcerile pe care le vei simți, o să te legăm așa cum nu se face decât pentru adevărații boieri, nu pentru oamenii de rând.

Aș fi putut să mă împotrivesc, știam însă că va fi degeaba. Lăsai deci să facă orice vor vrea cu mine.

Îmi aduseră genunchii la piept și-i înțepeniră cu o funie petrecută pe după gât, care îmi trăgea capul până deasupra genunchilor. Amândouă capetele funiei le înfășurară apoi în jurul gleznelor și le strânsă bine — după cum credeau ei — și apoi făcură un nod.

Spun „după cum credeau ei”, căci în timp ce-mi legau brațele de la cot în jos, îmi pusei mâinile una peste alta și știam că îndată ce le voi răsuci nițel, strânsoarea va slăbi și voi putea să scot lațul din jurul lor. De altminteri erau siguri că nu voi putea ieși de aici și că măsurile acestea se păreau de prisos.

Luându-mi astfel puțința de a mă mișca, deci și de vreo încercare de fugă, mă târără într-un colț și mă lăsară acolo. Înainte de a pleca, sefirul veni la mine, mă zgudui de câteva ori, ca să se încredințeze că sunt bine legat și zise:

— Așa. Asta numim noi *sa adet-i-beden*^[60] și îi vei gusta plăcerea pe care o dă vreme de șapte ceasuri, în așteptarea celorlalte care vor mai veni. Acum amenință cât poțfești cu „pumnul dreptății”, care mă face numai să râd ca de o mare nerozie.

— O să-ți aduc aminte de vorbele astea când va sosi timpul și atunci nu o să mai râzi, fii pe pace!

— Fă-o, vierme și o să vedem.

Îmi întoarse spatele scrâșnind și plecă urmat de ceilalți. Oblonul de sârmă care închipuia ușa fu tras la loc și în jurul nostru domni o beznă adâncă.

— Cine și-ar fi închipuit că... începu șambelanul.

— Taci! mă răstii eu. Trebuie să fim cu auzul încordat.

Mă așezai astfel ca să-mi pun urechea la pământ și ascultai. Împletitura de sârmă nu era destul de deasă ca să nu pătrundă prin ea zgomotul de dincolo. Auzii deslușit cum cei patru contrabandiști trec din încăperea numărul trei la numărul patru, adică la Halef, probabil pentru schimbul hainelor. Se înapoiară după vreo zece minute și intrară în încăperea numărul unu, ca de acolo să urce în gang — după cum mi-am închipuit. Se auzeau lămurit pașii a patru inși; așadar nu rămânea nimeni de pază. Găseau că e de prisos și aveau probabil nevoie sus de cât mai mulți.

Făcui încercarea despre care vorbeam. Răsucii încheietura mâinii de deasupra și între ele rămase un spațiu, nu destul de mare ca să o pot trage până afară, dar cel puțin atât cât să o pot întoarce. Apucaii nodul între degete. Îmi trebui un sfert de ceas ca să-l pot desface. În timp ce mă îndeletniceam cu treaba asta, tovarășul meu de închisoare întrebă cu sfială:

— Acum pot să vorbesc?

— Da, dar încet. S-ar putea să asculte cineva îndărătul ușii.

— Spune-mi, rogu-te, cum ai ajuns aici, că parcă luaseși drumul Bagdadului?

— Ne-am prefăcut numai. Ne-am întors pe alt drum, ca să vă salvăm.

— Să... ne... salvați? bolborosi el, uluit! Păi ești tu însuși prizonier!

— N-are a face. Ori poate te supără tovărășia mea?

— Nu, nu, ce te face să crezi?

— Ai uitat se vede ce spuneai la han. Ziceai să nu mă mai arăt în fața ta și că un proverb vechi persan vă învață să împingeți încolo cu piciorul pe orice creștin întâlnit în cale. Eu sunt creștin și tu šiit. Ce stai, împinge-mă cu piciorul.

— Effendi, nu lua nici tu așa vorbele mele, mai ales că s-a întâmplat altfel decât mă așteptam. Să fi ascultat de sfatul tău, acum nu m-aș afla aici și însoțitorii mei n-ar fi fost uciși.

— Uciși, spui?

— Da.

— Toți?

— Toți unsprezece. Eram de față și nu puteam face nimic ca să-i scap. Am oferit bani peste bani să le răscumpăr viața, dar acela pe care îl numesc sefir râdea de mine și spunea că nu trebuie să rămână nici un martor în viață, iar banii mei o să-i aibă el și așa.

— Unsprezece oameni! E ceva cumplit! Povestește-mi cum ați căzut în mâinile lui.

— Cum am ajuns la Hilleh ne-am dus, firește, la sangeak, unde l-am găsit și pe sefir care...

— Ați vorbit despre mine?

— Nu. Era vorba numai de călătoria mea și primejdiile care pândesc prin locurile astea pe pelerinii bogați.

— Sunt sigur că sefirul a fost acela care a adus vorba despre asta.

— Așa e. A venit apoi la mine când mă știa singur și mi-a spus că sangeakul e învoit cu bandiții și i se dă și lui o parte din pradă.

— Ai crezut?

— De ce să nu cred? Astfel de lucruri se întâmplă și nu numai în țara turcească, unde slujbașii își așteaptă leafa degeaba cu lunile și sunt siliți să recurgă la mijloace de astea ca să nu moară de foame. Sefirul mi-a mai spus în taină că și el vrea să se ducă la sfintele lăcașuri, dar nu i-a pomenit sangeakul că pleacă chiar deseară; oamenii caravanei sale sunt beduini solaibi, cinstiți și pașnici care îl așteaptă la ruine ca să-l însoțească pe drum.

— Ți-a propus să pleci cu el?

— Nu el, ci eu l-am rugat să mă ia și pe mine.

— Tocmai ce urmărea nemernicul!

— Așa e. Eu însă nu bănuiam nimic. A plecat înainte să ne aștepte afară din oraș. Pe urmă ne-a slujit de călăuză.

— Mi-l închipuiam mai prevăzător și socoteam că va căuta să-și asigure un alibi.

— Ce e asta alibi?

— Un *rer mathra*^[61], o dovadă că acuzatul se afla pe timpul crimei în alt loc decât acela unde s-a întâmplat crima. Credeam că va rămâne în Hilleh la sangeak și va lăsa pe așa-zișii solaibi să vă atace. Putea să se apere pe urmă cu un „nu știu, n-am văzut”.

— Pentru ce spuseși „așa-zișii solaibi”?

— Fiindcă nu sunt solaibi, care sunt oameni de ispravă, ci o bandă de tâlhari ghazai.

— Allah! Tocmai pentru că îi credeam solaibi, am fost atât de încrezători. Știam că ăștia sunt oameni foarte pașnici.

— Vezi? Dacă ascultai de vorbele mele, n-ai fi ajuns acum unde ești! Dar urmează!

— Ne-am îndreptat spre ruine, în ce parte nu știu, căci era întuneric și nu cunosc ținutul. Eu călăream alături de el, ceilalți ne urmau. Între mine și ei era o oarecare distanță.

— A, vroia să te îndepărteze, fiindcă avea de gând să te păstreze în viață.

— Da. Deodată se auziră îndărătul nostru țipete. Întorsei capul și văzui cum oamenii mei se luptau cu niște străini.

— Nu te-ai dus să le dai ajutor?

— Am vrut s-o fac, dar sefirul m-a izbit cu patul armei în cap și m-am prăbușit de pe cal. A sărit și el din șa și mi-a legat mâinile la spate, amenințându-mă că dacă nu mă astâmpăr vără cuțitul în mine.

— Și te-ai supus?,

— Ce era să fac! Sunt, crede-mă, un om curajos și viteaz în luptă dreaptă, dar în astfel de împrejurări curajul nu-ți ajută la nimic. Parte din oameni erau morți, ceilalți au fost legați ca și mine și târați dimpreună cu caii la un loc dosit unde au aprins un foc la lumina căruia ni se deșertară buzunarele. Pe urmă înjunghiară pe bieții mei tovarăși unul câte unul. Văzut-ai tu vreodată cum înjunghie casapul vitele?

— Da.

— Așa făcură și bandiții. Le-au împlântat cuțitele drept în inimă. Mă cutremur numai când îmi aduc aminte...

Pe mine m-au lăsat în viață ca să semnez niște hârtii prin care să poată lua în numele meu bani, mulți bani...

— Ai și semnat?

— Da. Crezi că se putea altfel? Safirul stătea lângă mine cu cuțitul ridicat și-mi dicta. O clipă să mă fi codit, mă omora.

— Unde vă aflați când scriai?

— În încăperea de alături.

— Existau aici unelte de scris?

— Da, tot ce era necesar, până și ceară roșie. A trebuit să și pecetluiesc iscălitura cu un inel al meu pe care mi l-au luat pe urmă. A scos cele de trebuință dintr-o lădiță nituită a cărei cheie o poartă atârnată, la gât, de un șiret, sub vestă. În lădiță erau și bani, mulți bani de aur și argint. Am văzut acolo și pietre prețioase care îți luau ochii.

— Ce, ți le-a arătat?

— Da. Le-am văzut cu ochii mei, crede-mă. Un morman întreg... o întreagă avere.

— Mă înțelegi greșit. Nu mă mir că le are, dar faptul că ți le-a arătat e semn rău pentru tine.

— De ce?

— Tragi nădejde să mai ieși de aici?

— Firește! Drept e că va trebui să mai semnez o dată, după cum ai auzit și tu; pe urmă mă lasă să plec. Rămân sărac, dar scap cu viață.

— Ți-a făgăduit el asta?

— Da.

— Și l-ai crezut?

— Pentru ce să nu-l cred?

— De ce și pentru ce! Nu pricep cum îți mai vine să întrebi. Mi se pare că ești tot atât de deștept pe cât ești de viteaz, cum te laudai adineauri. Ți-a ucis oamenii ca să nu rămână nici un martor al crimei sale. Păi tu ce ești? Ia judecă nițel!

— Allah, Allah, să fie adevărat ce spui?...

— Când un bandit arată cuiva prăzile sale, o face fiindcă e sigur că nu-l va trăda. Moartea închide gura mai bine ca orice.

— Să ferească Dumnezeu! Îmi arăți o prăpastie neagră și adâncă din fundul căreia nu mai e scăpare...

— Îți spun adevărul. Nici rândul trecut nu m-ai crezut și ai văzut ce s-a întâmplat. Dacă nu vrei nici acum să ascuți de vorbele mele ești pierdut. N-ai să mai vezi niciodată lumina zilei și vei putrezi de viu aici sau vei avea soarta tovarășilor tăi.

— Ești sigur?

— Foarte sigur.

— Îndură-se Allah de mine! Vreau să te cred... trebuie să te cred chiar dacă n-aș vrea... Când stau să judec mai bine, văd că ai dreptate. Voi muri ca și bieții mei tovarăși...

Începu să se bocească, să se roage, dinții îi clănțăneau în gură de frică. Făcea o mulțime de planuri de fugă, care mai de care mai cu neputință de realizat.

În vremea asta eu izbutisem să-mi desfac legăturile de la mâini. În câteva clipe eram liber. Mă ridicai în picioare și-mi întinsei mădularele ca să mi le dezmoțesc.

Acum eram salvat, puteau să vie toți sefirii din lume, nu mai mă temeam de ei!

Cel dintâi lucru pe care l-am făcut a fost să mă duc la ungherul pe care mi-l descrisese maiorul și să examinez locul. Era un morman de pulbere de cărămidă; atât de fină și ușoară că am reușit să-mi vâr brațul până la umăr. Pe aici nu se putea trece. Auzind un ușor zângănit pe care-l făceam pipăind ușa, piskhidmetul îmi strigă cu glas înăbușit:

— Auzi! Umblă cineva la ușă!

— Eu eram, i-am răspuns zâmbind.

— Tu? Întrebă el, ca năuc. Glasul tău se aude acum venind de sus. Nu cumva ești în picioare? Cum ai ajuns la ușă, ești doar legat...

— Nu mai sunt. Pe când vorbeai, am izbutit să mă dezleg. Acum o să te dezleg și pe tine.

— O, Allah, Allah! Ce noroc... ce fericire! Da, effendi, vino... vino și mă eliberează din...

— St, mai încet! De altminteri, îmi pare rău, dar nu pot să te dezleg.

— De ce?

— Fiindcă sunt creștin și atingerea mea te-ar spurca, atât în viața asta cât și în cea viitoare — cum spuneai tu că zice proverbul persan.

— Nu vorbi așa, effendi, te rog nu vorbi așa! Ce-am spus fie-mi iertat și uitat. Creștinii sunt oameni foarte de treabă, sunt încredințat, foarte încredințat de asta...

— Da, când aveți nevoie de noi ne ridicați în slava cerului și când nu, din câini râioși nu ne scoateți. Dar tocmai pentru că sunt creștin, o să mă milostivesc de tine și nu o să te las aici până se va întoarce sefirul. În ce fel ești legat?

— Picioarele de la glezne și mâinile în lungul trupului.

— Atunci o să mergă lesne.

Într-o clipă era liber. Sări drept în picioare și de bucurie începu să facă un tăraș că abia îl potolii.

— Taci pentru Dumnezeu să nu te audă cineva! Îi șoptii cu ciudă.

Trebuia acum să cercetez mai cu luare-aminte decât o făcusem adineauri. Îl pusei și pe el să mă ajute. Dădurăm la o parte cu mâinile pulberea de cărămidă. Erau și sfărâmături prin ea. Gaura se făcea tot mai adâncă. Lucrul mergea ușor. Când gaura ajunsese de vreun metru, dădurăm de pământ întărit. Trebuia luată acum pulberea de acolo, altminteri s-ar fi năruit la loc.

Șambelanul își desfăcu șalul care îi slujea de brâu și începu să care praful ca să facă loc. Văzui că pot înainta ușor pe gangul care se deschidea din ce săpam și simții aer proaspăt pătrunzându-mi în plămâni. În curând am ajuns la capătul gangului. Cu tot întunericul, am putut zări la dreapta și la stânga ziduri înalte, în față o deschizătură și deasupra capului un petic de cer înstelat. Cunoșteam încăperea aceasta ca un fel de curte, pe care o aveau înainte; era sălașul aricilor în care ne ascunseserăm ieri caii.

Scoasei capul prin gaură și privii la grămada de dărâmături la nici doi metri sub mine. Mă strecurai prin gaură și mă lăsai s-alunec în jos. Căzui aproape pe moale, căci molozul era fărâmițat de vreme și aproape prefăcut în praf.

Persanul scoase și el capul prin gaură și mă întrebă nedumerit:

— Unde ne aflăm, effendi?

— Afară. Vino-ncoa, suntem salvați!

— *Hamdulillah!* Salvați! Afară! Zici să vin, dar cum, că nu văd nici o scară.

— Nici eu n-am coborât pe scară. Prea ceri și tu multe! Vei fi vroind poate să te iau în cârcă? Fă ca mine, lasă-te în jos pe zid.

— Vai de mine! Ce, vrei să-mi frâng gâtul?

— Vezi bine că nici eu nu mi l-am frânt.

— Tu! Pe voi, creștinii, vă ocrotește diavolul!

— Aha, cum te-ai văzut liber, te-ai obrăznicit iar! Stai acolo unde ești, să vină sefirul să te scoată. Eu mă duc. Noapte bună!

Îi întorsei spatele și pornii printre dărâmături. Auzii în urma mea o bufnitură, apoi șambelanul Măriei Sale trecu rostogolindu-se într-un nor de praf, pe lângă mine, strigând:

— Stai, stai! Ia-mă și pe mine! Nu rămân singur pentru nimic în lume!

— Ia-mă tu, că mi-ai luat-o înainte, îi răspunsei râzând.

Când ajunsei lângă el, îl găsii scuturându-se de praf și tremurând din toate mădulele.

— Ce săritură... grozavă săritură... mormăia el. Să vii cu capul înainte! N-aș mai încerca așa ceva în viața mea. Puteai doar să mă iei în brațe. Mă simt zdrobit tot, parcă m-ar fi bătut cu ciomegele.

— Fii mulțumit că ai scăpat numai cu atât. Ești bun călăreț?

— Nici nu cred să fie altul mai bun ca mine.

— Cu atât mai bine, căci ne ducem călare la Hilleh.

— Păi fără cai?

— Avem. I-am ascuns prin apropiere. Peste un ceas suntem acolo.

— E drum de trei ceasuri, cum o să-l faci într-un ceas? De ce atât de repede?

— Pentru că trebuie să fim îndărăt înainte de a se lumina de ziuă.

— Unde, aici? Nici o putere din lume nu mă aduce înapoi.

— Despre asta vom vorbi mai târziu. Acum haidem!

— Ce vrei să faci în puterea nopții la Hilleh?

— Să luăm armata cu noi, ca să prindem pe sefir cu toți bandiții lui.

— Allah! Ideea e minunată! Dacă e vorba să avem cu noi soldați, nu mă mai tem.

— Atunci hai!

Ieșirăm dintre dărâmături și mă oprii s-ascult. Nu se vedea și nu s-auzea nimic. O luarăm la dreapta și după cinci minute ajunserăm la locul unde îmi lăsasem caii. Îmi luai armele, dădui pe ale lui Halef șambelanului și o luarăm spre Hilleh, ca să ne întoarcem apoi cât mai repede la Birs Nimrud.

Deoarece cunoșteam drumul, puteam să mergem fără frică în galop, deși era întuneric. Trebuia s-o facem, căci nu era vreme de pierdut.

Cotii mai întâi spre drumul care ducea de la Hilleh la dealurile Chidr și Delem și când ajunserăm acolo, îndemnai caii cu un „*chabab*”^[62] pe drumul neted ca o apă. Băgai de seamă că șambelanul nu era un călăreț atât de destoinic după cum se lăuda. Se clătina în șa și strigă cu spaimă:

— *Wakkif, wakkif* — stai, stai! Prea ai luat-o repede!

— Defel, îi răspunsei eu râzând.

— *Amma ana dochan* — îmi vine amețală... mi se întorc mațele pe dos... cad... mă prăvălesc...

— N-ai decât să te ții mai bine. Nu se poate mai încet. Aruncă-mi frâul.

Și fiindcă nu izbutea să facă ce îi spuneam, mă aplecai din goana calului spre el și i-l luai din mână. Se încleșta acum de șa și gemând și bombănind se lăsă în voia soartei.

Îngăduii armăsarilor numai în două rânduri să-și încetinească mersul, așa că nici nu se împlini ceasul și zărirăm înaintea noastră cele dintâi case ale orașului. Cum cunoșteam casa sangeakului, o nimerii repede. Credeam că voi găsi întuneric peste tot și poarta zăvorâtă. O văzui însă dată de perete și locuința înaltului slujbaş luminată.

Descălecarăm și întrebai pe unul din soldații puși de santinelă:

— Sangeakul nu s-a culcat încă?

— Nu.

— Trebuie să mă duc îndată la el. Țineți caii până ne întoarcem.

— Nu e voie să intre nimeni.

— De ce?

— A venit un ofițer, un trimis de-al padișahului — ție-i Allah zilele — de la Stambul. Are de vorbit cu el și nu trebuie să-i tulburăm.

— Totuși trebuie să-l văd pe sangeak. Na, tine, ca să-ți împaci cugetul!

Îi strecurai în palmă câteva monede de argint; le privi la lumină, ca să vadă cam cât i-am dat, apoi zise îmblânzit:

— Stăpâne, bunătatea ta trece peste orice poruncă. Dați camaradului meu caii, o să vi-i păzească el; eu mă duc să chem pe sergentul de gardă.

Se întoarse numaidecât și văzui, spre marea mea bucurie, că sergentul era bătrânul care se bizuia atât pe raportul meu către ministru. Când dădu cu ochii de mine, își împreună mâinile de mirare și zise:

— Tu ești, effendi? Mare îndrăzneală... prea mare îndrăzneală din partea ta! Au să vă închidă și au să vă osândească. Sangeakul era turbat de mânie când ați luat-o la fugă.

— Nu mi-e frică. Du-mă îndată la el; trebuie să-i comunic ceva ce nu suferă amânare.

— Ce s-a întâmplat? Pentru ce v-ați întors?

— N-am timp acum de povestit, fiecare clipă e prețioasă, vei afla însă în curând despre ce e vorba. Hai, du-te și ne anunță!

— Veți fi primiți însă nu de el, ci de trimisul sultanului.

— Cine e ăsta?

— E un general; cum îl cheamă nu știu. A sosit aseară de la Bagdad și de atunci parcă plutește o mare taină asupra noastră. Au fost chemați câțiva

ofițeri și înalții slujbași ai orașului și se sfătuiesc cu ușile zăvorâte. Dacă aș ști sigur că o să mă pomenesc în raportul tău, ți-aș spune ceva.

— Nu te îndoi de asta. O să intervin chiar și la Bagdad pentru tine.

— Bine.

Mă luă de mână, mă trase la o parte și-mi șopti:

— Mi se pare că nu e bine ce e cu sangeakul. Am auzit prin ușă pe general vorbindu-i cu asprime și, când am intrat, sangeakul era atât de tulburat și galben la față că m-am speriat. De când e generalul aici, n-a mai dat o poruncă, semn că nu i se mai îngăduie. De aceea cred că nu cu el ci cu trimisul sultanului va trebui să vorbești.

— Cu atât mai bine. Du-te de ne anunță.

— Nu se poate. Numai pe cei chemați de el pot să-i las înăuntru.

— Înțelege, omule, că trebuie!

— N-am ce-ți face. Dar stai, să încercăm o șmecherie. O să lipsesc câteva clipe și voi intrați în lipsa mea. Mai are omul oarecare nevoi... doar nu mi se cuvine nimic pentru asta, ce dracu'!

— Care e ușa?

— Urcați scara și intrați pe cea dintâi din fața voastră. Aici stă garda. Nu o să vă lase, firește, dar voi faceți cum v-oți pricepe. În a doua odaie e adunarea. Acu' mă duc, fiindcă nu trebuie să ne vadă nimeni împreună.

El ieși în curte și eu urcai scara. Deschisei cea dintâi ușă pe care o văzui. În odaie se aflau cinci soldați și un plutonier. Ieși înaintea noastră ca să ne taie calea, dar eu îl împinsei în lături și-i zisei cu asprime:

— Ruh min han! [\[63\]](#)

Rămase năuc și până să se dezmeticească, el, noi eram în odaia cealaltă.

Văzurăm aici niște civili șezând pe perne lângă perete și fumând; nițel mai încolo, câțiva ofițeri, iar tocmai în fund, singur, sangeakul, ghemuit jos. Când se deschise ușa, ridică repede capul și cum ne văzu sări ca ars în picioare, alergă la ușă, se așeză în dreptul ei, ca nu cumva să fugim și strigă:

— Uite-i! Țștia sunt nemernicii... puneți mâna pe ei să nu scape...

Ceilalți se ridicară de jos și se uitau nedumeriți la noi. Eu însă mă întorsei spre sangeak, și-i spusei foarte liniștit:

— Nu zbiera așa. Nici prin gând nu ne trece să fugim. Avem ceva de vorbit cu tine. Ai timp acum?

— Timp? Pentru voi destul, ticăloșilor, câinilor, ca să vă leg și să vă arunc în temniță!

— Nu pe noi, ci pe alții îi vei arunca în temniță. De altminteri, te poftesc să încetezi cu insultele. Sunt deprins ca oameni mai ceva ca tine să se poarte cuviincios cu mine. Ai făcut ieri atâtea greșeli de neiertat care ar putea să aibă urmări foarte grave pentru tine, dacă nu ți-am da noi acum prilejul să le îndrepti. Ni se cuvine deci recunoștință, nu insulte.

— Recunoștință! râse el ironic. Da, recunoștință cu vergi la talpă. Niște pungași și criminali ca voi...

Deodată perdeaua din dreptul unei uși mari se dădu la o parte și un bărbat în uniformă de general turc apăru în prag.

— Ce e gălăgia asta? întrebă el cu glas aspru. Unde rămâne respectul pentru trimisul padișahului...

Își curmă vorba, căci privirea i se opri asupra mea și chipul său se însenină. Sangeakul, care nu băgase de seamă, zise repede:

— *Hazretiniz*^[64], uite doi criminali primejdioși care mi-au scăpat astăzi cu fuga. Sunt contrabandiști, hoți și criminali care trebuie închiși imediat.

Generalul îi aruncă o privire de dispreț și răspunse apropiindu-se de mine:

— Pe unul din ei mai ales.

Îmi apucă amândouă mâinile, le scutură și-mi spuse în englezește:

— Ce plăcere să te întâlnesc pe neașteptate aici! Prea mult nu mă mir, căci am aflat mai adineauri că te afli prin ținutul acesta și aveam de gând să te caut pretutindeni până ce te voi găsi.

— Dacă Excelența Voastră nu e prea mirată; cu atât mai mult sunt eu, deoarece nu puteam bănuir că vă aflați în Irak Arabi și mai ales aici în Hilleh. Văd că într-un timp atât de scurt colonelul a devenit general. Îmi dați voie să vă felicit. Excelență?

— Mulțumesc! Am fost însărcinat pe neașteptate cu o misiune grabnică pentru Hilleh și mi s-a dat deplină împuternicire să-l anchetez pe sangeakul de aici.

— Ce, e bănuir de ceva?

— Nu e vorba numai de bănuiri, ci de dovezi. Știi că șahul Nasr Eddin râvnește la posesiunea Bagdadului. Acum câțiva ani, folosindu-se de situația precară a Turciei, l-a cerut înapoi, dar a întâmpinat opuneri serioase.

Acum se adună tot mai mult semnele că vrea să-și ajungă scopul pe altă cale și sangeakul de aici e amestecat în această afacere. N-am avut încă timp să cercetez totul, mi-a fost însă de ajuns ca să-mi dau seama că va fi scos din slujbă deocamdată — pentru a primi o pedeapsă mult mai aspră mai târziu. Numai pentru felul cum s-a purtat cu dumneata și Halef ar merita să fie bătut la tălpi.

— Știți, excelență.

— Știu tot. *Miralai-ul*^[65], care se interesează foarte mult de dumneata, mi-a povestit ce s-a întâmplat.

Arată spre un colonel, care intrase după el în odaie. Era același care ne luase apărarea în *mekheme*.

Generalul continuă:

— Colonelul acesta e un om foarte cumsecade și mi-a fost de mare folos în anchetă. Îl voi recomanda la locurile competente.

Îmi adusei aminte de sergent și, deși aveam altele mai importante de spus, îi zisei:

— Excelența Voastră vorbea de o împuternicire. Nu s-ar putea întinde aceasta și asupra unui bătrân sergent-major ca să fie înaintat în grad?

Mă privi zâmbind, șiret și răspunse:

— Are merite deosebite față de dumneata?

— Mai mult decât vă puteți închipui.

— Astea trebuie răsplătite. Știi, la noi, mai cu seamă în provincia aceasta îndepărtată, sunt cu puțință multe ce nu s-ar putea în altă parte. De aceea îți pot face plăcerea nu numai să-l propun pentru — să zicem — bimbașă, ci să-l și înaintez pe loc. Te-aș ruga însă să-mi povestești și mie ce servicii atât de importante ți-a făcut.

— Vă rog să amânăm pentru mai târziu, deoarece timpul e prea prețios în momentul de față. E vorba să punem mâna pe o bandă de criminali foarte periculoși și să facem totodată o captură cum nu s-a mai făcut până acum.

— Afacerea e în legătură cu prezența dumatăle la Birs Nimrud, cu prinderea și fuga voastră?

— Într-o foarte strânsă legătură.

— Povestește-mi atunci pe scurt ce știi, fiindcă zici că timpul ne grăbește. Pe cât te cunosc eu, trebuie să fie vorba de ceva foarte interesant

și aș fi cât se poate de bucuros să iau și eu parte la o aventură de-a lui Kara Ben Nemsi.

— O, în ce privește aventura, Excelență, sunteți fără să știți vârat și dumneavoastră în ea! râsei eu. Vă va fi greu să nu luați parte la ea.

Îi spusei pe scurt ce și cum, pe când el mă asculta cu mare luare-aminte. E lesne de închipuit impresia pe care o făcu purtarea prietenoasă a generalului față de mine. Vorbeam englezește și destul de încet, așa încât chiar puținii care pricepeau câteva cuvinte din această limbă nu înțelegeau ce vorbeam. Își dădeau însă seama că ne cunoaștem mai de mult.

Să nu credeți că vreau să vi-l prezint în povestirea mea pe general ca pe un *Deus ex machina* — cum se face în romane — pe care autorul îl introduce acolo unde îi vine lui bine. Personajul a existat într-adevăr și-i puteți găsi numele în istorie, căci a jucat un rol important în războaiele din 1853 și 1877-78 ale Turciei.

Adolf Farkas, născut în Moravia și mai târziu ofițer în armata ungară, a fost pe timpul revoluției aghiotantul lui Bem și s-a distins pe tot timpul luptelor. După revoluție au intrat amândoi în armata turcă, au trecut la islamism, Bem sub numele de Amurat-pașa, iar Farkas sub acela de Osman. Titlul de pașă l-a căpătat mai târziu pentru meritele lui în războiul ruso-româno-turc din 1877-78. Pașă și general, era în același timp profesor la școala militară din Constantinopol, unde se bucura de deplina încredere a sultanului, cărui fapt i se datora și misiunea cu care era trimis aici, la Hilleh.

Îl cunoscusem la Stambul, unde băusem multe cafele și fumasem multe narghilele împreună, stând de vorbă despre multe și de toate. Ne întâlneam acum iar, după multă vreme, în biroul sangeakului și, ca întotdeauna, Osman-Pașa mă asculta cu mare luare-aminte. Când sfârșii de povestit, își frecă mâinile și zise voios:

— Interesant, foarte interesant și recunosc că nu e vreme de pierdut. Câtă plăcere mi-ar fi făcut să pot merge și eu cu dumneata, dar datoria mă reține aici. Nu pot să-l las pe sangeak de sub ochi și ancheta va dura toată noaptea. Îți pun însă la dispoziție tot ce crezi că vei avea nevoie. Spune-mi, te rog, cu ce te pot servi? Ți-ai și făcut planul de luptă?

— Nu s-ar putea să las în seama Excelenței Voastre aceasta? Pentru mine e de ajuns să-l văd pe Halef liber, restul e treaba autorităților locale, cărora le cedez satisfacția de a-și fi făcut datoria.

— Diplomatele! În caz de nereușită te lepezi de orice răspundere. Știe sangeak că pișkhidmetul a fost atacat, jefuit și că i-au fost uciși oamenii?

— Habar n-are!

— Atunci nici să nu-i spunem. De când mi-ai povestit cum s-au întâmplat lucrurile, mă urmărește mereu gândul că e înțeleș cu sefirul în ce privește Persia. Acesta trebuie să fie intermediarul. Nu crezi și dumneata?

— Da. El sau pederul, dacă nu chiar amândoi. Faptul că s-au adresat sangeakului, mă face să bănuiesc că au avut două motive.

— Anume?

— Întâi: îl știau ușor de mituit și al doilea: lăcașurile sfinte, vizate în primul rând, se află în districtul său.

— Ai dreptate. Mi-ai deschis ochii.

— Și apoi, atitudinea lui față de sefir trebuie să aibă un motiv. L-a lăsat, pe el, un străin, să ia parte la ședință; mai mult încă: să intervină la interogatoriu. Totul dă de bănuț.

— Hm... vom da noi și de rostul acestui lucru. Acum îți atrag atenția că am uitat cu totul că nu suntem singuri. Sunt dator cu o explicație acestor domni.

Se întoarce către sangeak și îi zise, vorbind, firește, în limba țării:

— Te-am auzit adineauri numind pe effendi acesta „pungaș, contrabandist, hoț și ucigaș”. Ca și în alte privințe, nu sunt nici în aceasta de o părere cu tine, ci, dimpotrivă. Domnul pe care-l vezi aici e prietenul meu și mă bucur din inimă că am avut prilejul să mă întâlnesc cu el. Se numește Kara Ben Nemsî și stă sub înalta ocrotire a padișahului. Am auzit plângerea lui și o voi alătura celorlalte de până acum și a altora care vor mai veni, probabil.

De la începutul convorbirii mele cu generalul, sangeakul stătea ca pe cărbuni aprinși. Voia tocmai să înceapă să se scuze, când bătrânul sergent veni să spună că trei oameni care au sosit chiar acum vor să vorbească numaidecât cu sangeakul.

— Cine sunt? întrebă generalul.

— Nu știu, nu vor să-și spună numele; sunt îmbrăcați în veșminte persane; unul din ei spune că aduce o scrisoare pentru sangeak și vestea despre o crimă grozavă făptuită la Birs Nimrud.

— Cine a fost ucis?

— Pișkhidmet-bași cu toți care însoțeau caravana lui.

— De către cine?

— De cei doi străini care au fugit ieri de aici, Kara Ben Nemsi și haddediwnul.

Generalul se uită la mine și la plutonier. Acești trei inși în haine persane nu puteau fi decât tovarăși de-ai sefirului și mă gândii la peder și ceilalți doi însoțitori ai săi. Dacă ei erau într-adevăr, jucau un joc foarte primejdios, despre care nu-și dădeau seama, fiindcă nu știu două lucruri: întâi că, împreună cu șambelanul, reușisem să fug de unde fusesem închiși și al doilea, că de aseară situația se schimbase cu desăvârșire. Vicleanul de sefir vroia să arunce atacul și măcelul caravanei pe spinarea mea și a lui Halef, un creștin și un sunnit și să înlăture orice bănuială care ar fi putut cădea asupra lui și a bandei sale.

— Unde sunt cei trei persani?

— Jos, la ușă.

— Atunci ne-au văzut caii?

— Nu, effendi. Am avut grijă de ei, fiindcă sunt ai tăi și i-am trimis la grajd.

— Foarte bine. Ai spus persanilor că sunt și eu aici?

— Doamne ferește! Atât de prost mă crezi?

— Dar vor pălăvrăgi santinelele de la poartă!

— N-au cum. Au fost schimbate adineauri și cele de acum nu știu că te afli aici.

— Ai pomenit ceva despre trimisul padișahului?

— Nimic. Persanii sunt atât de nesimțitori ca berbecii care se înghesuie la ușa în spatele căreia vor fi tăiați.

— Comparația nu e rea! râsei eu și mă întorsei spre general, care mi-o luă, însă, înainte.

— Ai o idee, nu e așa? Citesc pe fața ta. Hai, spune-o!

Vorbea arăbește și-mi spunea deci tu. Înainte de a răspunde, sangeakul zise repede:

— Aud că a fost atacată caravana pișkhidmetului și toți au fost omorâți. Cum se poate când pe el îl văd aici?

— Vor mai fi încă multe pe care le vei auzi și ți le vei putea lămuri mai târziu, i-am răspuns cu subînțeles.

— Dar hagiul unde e, de ce nu l-ai adus și pe el? adăugă sangeakul cu ironie. Trebuie să se fi petrecut ceva de vrei să ascunzi.

— Ar fi bine de tine să ai numai atât de puțin de ascuns. Te-aș sfătui acum să taci.

L-am luat pe general de o parte și m-am sfătuit cu el asupra planului pe care-l făcusem. Îl încuviință numaidecât și dădu ordinele cuvenite. Rămase singur în odaie, ceilalți trecură în încăperea de alături, de unde venise cu colonelul adineauri. Chemarăm însă la noi pe sergentul și soldații de gardă, căci ne vor trebui, probabil, la arestarea persanilor, care ar fi prins bănuielei văzând atâta armată în anticameră.

Sangeakul trebuia să stea liniștit, dacă nu voia să se facă de rușine înaintea foștilor săi slujbași, îi venea cam greu să se supună după ce atâta timp fusese adevăratul stăpân al orașului, tăind și spânzurând — cum s-ar zice. Eu mă așezai îndărătul perdelei, ca să pot auzi și vedea pe persani printr-o găurică făcută în perdea.

Abia sfârșirăm pregătirile și intrară pe ușă. Când dădură cu ochii de general, despre care habar nu aveau că se află acolo, rămaseră uluiți. Nu le era defel la îndemână. Nu mă înșelasem când bănuisem că voi vedea înaintea mea pe peder cu cei doi tovarăși ai săi.

— Ați cerut să fiți ascultați, începu generalul. Ce vă aduce aici, acum, în puterea nopții?

— Am cerut să vorbim cu sangeakul, răspunse pederul.

— Nu poate să vină, eu îi țin locul, așa că puteți spune ce aveți de spus.

Privirea generalului era atât de aspră și sfredelitoare, încât nu cutezară să se împotrivescă. Pederul începu, cam stânjenit:

— Ce aveam de spus privește de drept pe șeful tribunalului de aici, dar fiindcă zici că îi ții locul, îți vom istorisi ție chestia.

— Vorbește mai cuviincios și cu băgare de seamă! Nu „zic”, ci așa și e. Despre ce „chestie” e vorba? Trebuie să fie foarte importantă ca să explice venirea voastră la o oră atât de înaintată.

— Cât se poate de importantă. E vorba de jefuirea unei caravane și omorul a doisprezece inși.

— Ce caravană?

— A pișkhidmetului-bași, care a fost oaspetele sangeakului. A fost atacată acum câteva ceasuri la ruine și pișkhidmetul ucis împreună cu oamenii săi.

— Cine sunt ucigașii?

— Creștinul și haddedihiul sunnit care au mai fost aduși în fața tribunalului de aici pentru omor, contrabandă și profanare de cadavre, dar au izbutit să fugă.

— Aveți dovezi?

— Da.

— Ce fel de dovezi?

— Mărturia noastră. Am fost de față și suntem singurii care am scăpat de la măcel.

— Îmi veți povesti mai târziu cum s-au petrecut lucrurile. Acum e vorba despre scrisoare. Unde e?

— E pentru sangeak..., murmură pederul încurcat.

— Ți-am spus doar că-i țin locul.

— E și un document, pe care trebuie să-l semneze el...

— O să-l semneze!

— Ni s-a poruncit să ducem documentul îndărăt, așa că sangeakul trebuie să-l înapoieze.

— N-am nimic împotrivă.

— Nu ne e îngăduit să-l dăm decât lui în mână.

— Atunci e vorba de un secret?

— Nu știu. Am ordine pe care trebuie să le execut.

— De la cine?

— Nu pot să spun.

— De unde vine scrisoarea?

— N-avem voie să spunem nici asta.

Se vedea bine că pederul nu mai putea de frică și răsuflă ușurat când generalul întreabă cu nepăsare:

— Bine, fie! Acum la atacul caravanei. Cum s-a întâmplat?

— Să-ți spun: Noi trei eram în pelerinaj spre lăcașurile sfinte. Am sosit ieri aici și am întâlnit pe unul din țara noastră cu care ne-am împrietenit. Spre seară, după ce s-a mai răcorit, ne-am gândit să ne urmăm drumul. Ne-am rugat de prietenul nostru să ne însoțească nițel.

— Cum îl cheamă?

— Nu l-am întrebat. Zicea că e un *def*^[66] de-al sangeakului. Dacă îmi îngădui, așa o să-i spun până la sfârșit.

Prin cuvântul „oaspete” îl desemna pe sefir și era o măsură de prevedere din partea lui să nu spună nici un fel de nume. Urmă:

— *Deful* merse cu noi până la ruine. În drum dădurăm peste caravana pișkhidmetului, care plecase cu puțin înainte de noi din Hilleh și ne-am rugat să ne primească și pe noi — ceea ce ni s-a încuviințat.

Am fost foarte bucuroși, căci auzisem că drumurile sunt nesigure din pricina tâlharilor, a unui frank și a unui haddedihi care ar fi căpeteniile unor bande de beduini și jefuiesc pe orice pelerin care le iese în cale.

— Știi cum îi cheamă? întrebă generalul.

— Da. Pe frank îl cheamă Kara Ben Nemsi și pe haddedihi Halef.

— Nemernicii! Trebuie prinși neapărat. Din nenorocire nu știe nimeni cum arată la față.

— Știu eu, zise pederul repede. Ne-au fost descriși foarte bine și astăzi i-am și văzut cu ochii noștri.

— Așa! Spuneți-mi și mie cum sunt.

Pederul ne descrie atât de amănunțit cum mai bine n-aș fi putut-o face nici eu. Apoi urmă:

— Aproape de ruine veniră doi călăreți străini și se alipiră de noi. Pesemne că ne luase Allah văzul, altminteri ar fi trebuit să-i recunoaștem numaidecât. Erau cei doi bandiți. Pe urmă oaspetele sangeakului s-a despărțit de noi și ne-a urat drum bun. Urarea lui nu s-a adevărat, din păcate, căci cum s-a îndepărtat el, au început să curgă împușcături și o ceată de beduini s-au năpustit asupra noastră. Văzurăm cum frankul și haddedihiul au tras cuțitele de la brâu și le-au împlântat în piepturile a doi pelerini. De-abia acum i-am recunoscut și de spaimă am dat piteni cailor și am pornit în goană îndărăt pe unde venisem. Au tras după noi, dar gloanțele lor nu ne-au nimerit. După câțva timp l-am ajuns din urmă pe *def*, care s-a oprit din drum când a auzit împușcăturile. I-am povestit și lui ce s-a întâmplat; ne-a sfătuit să ne întoarcem cu el la locul luptei, poate ne va fi cu putință să salvăm o viață de om. Ne-am furișat până acolo și am văzut cum stăteau cu toții în jurul unui foc și-și împărțeau prada între ei. După ce-au isprăvit, au încălecat și au plecat. Cadavrul pișkhidmetului l-au luat cu ei, ca să-l arunce în apă și să nu-l mai găsească nimeni. Când am socotit că s-au îndepărtat îndeajuns, ne-am dus să vedem dacă mai răsuflă vreunul din oamenii caravanei: toți erau morți, dar nu împușcați, ci înjunghiați. Ne-am îngrozit. Dar oaspetele sangeakului era un om curajos; s-a luat după ucigași ca să le

afle ascunzătoarea, ca să-i prindă pe urmă cu ajutorul soldaților. Pe noi ne-a trimis la Hilleh, ca să-l înștiințăm pe sangeak chiar în cursul nopții despre cele întâmplate.

Tăcu.

— Ai isprăvit? îl întreabă generalul.

— Da.

— Poți întări prin jurământ cele ce ai spus?

— Da.

— Sunt unele lucruri în povestirea ta care mi se par cam nelămurite, de aceea să-mi răspunzi la câteva întrebări. Zici ca v-ați împrietenit cu *deful*. Cum se face atunci că nu știți cum îl cheamă? Cel dintâi lucru când te împrietești cu cineva e să-i afli numele.

— Între pelerinii șiiți nu e obiceiul. Ești sunnit și nu poți să știi.

— Bine ai potrivit-o! Mai departe! S-au tras atâtea gloanțe și nici unul nu și-a nimerit ținta. Morții erau toți înjunghiați. Nu ți se pare cam ciudat?

— Deloc. Nu ochiseră bine.

— Și toți cei doisprezece oameni ai caravanei au stat liniștiți și s-au lăsat să fie înjunghiați unul după altul?

— Înlemniseră de spaimă.

— *Deful* auzise împușcăturile, deci nu putea fi departe. V-ați înapoiat cu el la locul luptei. N-au trecut decât câteva minute.

— Da.

— Și avuseseră timp să aprindă focul și să-și împartă prada? Trebuie să recunoști și tu că povestea ta pare cam ciudată pe alocuri.

— Allah! Am spus numai adevărul.

— Ați fost acum de curând în Hilleh?

— Da.

— Cam cât timp e de atunci?

— Câteva ceasuri.

— Și unde vroiați să vă duceți?

— Mai întâi la Kerbela.

— Pe urmă?

— La Meșhed Ali.

— Desigur nu trecând iar prin Hilleh, căci ar fi fost un ocol, ci de-a dreptul prin Kesel?

— Da.

- Și de la Meșhed Ali?
- De vale, la Samawat.
- Pe urmă?
- Să ne întoarcem prin Hawiza și Disful în Persia.
- Deci fără a vă mai abate pe aici?
- Da, răspunse șiretul peder, care nu bănuia cursa pe care i-o întindea generalul.

— Atunci cum se potrivește povestea cu scrisoarea pe care vroiați s-o dați sangeakului? Pentru ce nu i-ați dat-o când ați fost ieri în Hilleh și veniți acum, în puterea nopții, să i-o dați? Lămurește-mă, rogu-te.

Persanii erau încredințați că vor fi primiți de sangeak și nu erau pregătiți pentru un astfel de examen. Pederul își frământa creierii după un răspuns și nu găsea.

- Hai, vorbește! îl zorea generalul. Nu-ți vine nimic în gând?
- Ui... uitasem de... scrie... soare... bolborosi el în cele din urmă.

— Uitaseși? O scrisoare atât de importantă pe care nici chiar mie nu mi-o puteți încredința, ci numai sangeakului în mână? Sunteți într-adevăr atât de proști să vă închipuiți că o să vă cred? E o obraznicie nemaipomenită să-mi îndrugați fel de fel de minciuni pe care le-ar pricepe și un copil. Căci nu numai ce-ai spus acum, dar tot, de când ai deschis gura, e un lanț întreg, de minciuni sfruntate.

- Vai de mine! zise pederul cu spaimă. Pot să întăresc prin jurământ...

— Jurământul unora ca voi! Și susțineți că șefii bandei de beduini sunt Kara Ben Nemsî și haddedihiul?

- Da.

- Din ce trib fac parte beduinii?

— Nu pot să știu, fiindcă nu i-am văzut prin întuneric și n-am stat să-i întreb.

- Și pișkhidmetul e mort?

- Da.

- Mort într-adevăr?

- Da.

— Ați văzut voi cu ochii voștri cadavrul? Gândește-te bine înainte de-a răspunde!

Pe peder îl cuprinse teama. Începu să-și dea seama că lucrurile iau o întorsătură care nu-i convenea defel, dar n-avea încotro, nu mai putea de

îndărăt.

— Da, l-am văzut. Era mort. A fost doar cel dintâi care a fost înjunghiat, minți el mai departe.

Generalul făcu o pauză scurtă pentru a spori efectul celor ce avea să spună.

— Credeam că zace în închisoarea din Birs Nimrud, zise el apoi apăsând pe fiecare cuvânt.

Fu ca o lovitură de trăsnet pentru persani. Rămaseră înmărmuriți. Generalul urmă:

— Și zici că oaspetele sangeakului s-a luat după căpeteniile bandiților, ca să le afle ascunzătoarea?

— Da, așa spunea, răspunse pederul cu glas nesigur.

— Nu era nevoie, căci eu o cunosc și încă foarte bine. Haddediwnul se află singur în încăperea din dreapta, când cobori scara; în fund e ușa de sârmă îndărătul căreia au fost închiși Kaia Ben Nemsî și pișkhidmetul.

— *Bi Khatir-i-khuda* — pentru Dumnezeu! strigă pederul, nemaiputându-se stăpâni. De unde știi tu că sunt...

Își curmă vorba, dându-și seama că era cât p-aci să se trădeze, apoi bolborosi:

— Nu știu ce vrei să spui...

— Zău nu? Atunci vă atrag luarea-aminte că n-am spus „sunt” ci „au fost”. Acum nu mai sunt. Sefîrul vostru...

— Sefîrul, sefîrul! zbieră Aftab înspăimântat.

— A, te-ai speriat când ai auzit numele așa-zisului „oaspete” pe care ziceați că nu-l cunoașteți? Spaima v-a dat de gol. Așadar, sefîrul vostru și-a greșit socotelile în ce privește pe Kara Ben Nemsî. Omul acesta e mai dibaci și mai deștept decât noi toți la un loc. Cunoștea Birs Nimrud pe degete înainte de a-l fi închis voi acolo și-și bătea joc în sinea lui de sefîr când acesta îl amenința cu schingiuri și cu moartea.

— Eu... eu... noi tu... nu înțelegem nimic din ce spui... îngăimă pederul.

— Înțelegeți foarte bine! Când Kara Ben Nemsî și Halef au căzut în mâinile voastre nu mai puteai de bucurie că îi vei putea da îndărăt bătaia pe care ai mâncat-o de la Halef. Acum îți dai seama că veți primi o bătaie mai ceva decât puseseși de gând să le-o dai lor.

Pederul socoti că ar fi bine să facă pe jignitul și pe nevinovatul. Își îndreptă trupul și răspunse semeț:

— Stăpâne, nu înțeleg ce te face să ne...

— Taci, tună generalul. Mie mi se spune „Excelență”, cum trebuia să-mi spui de la început. Vă vom învăța însă numaidecât cum trebuie să vorbiți. Cât privește ce nu înțelegi, o să înțelegi îndată. Privește! Îi cunoști, nu e așa?

Dădusem la o parte perdeaua și, cu pișkhidmetul lângă mine, pășii până în mijlocul odăii. Efectul fu mai grozav decât ne așteptam noi. Oamenii aceia oțeliți își pierdură cumpătul cu desăvârșire. Pederul vru să se apropie de-a-ndăratelea de ușă, eu însă îi pusei țeava revolverului în piept, și-i zisei:

— Dacă mai faci un pas, ești mort!

Și fiindcă îl văzui ducând mâna la brâu, urmai:

— Ia mâna de acolo! Gluma s-a sfârșit. *Ombașă*, vino încoace!

Acesta intră cu soldații și se postară la ușă. În timp ce eu țineam mereu revolverul spre ei, generalul luă persanilor cuțitele și pistoalele. Alte arme n-aveau. Nu opuseră nici o împotrivire.

— Așa! zisei acum pederului. Îți mai aduci aminte de amenințările tale? Uite că ne-am întâlnit iar; știi ce o să se întâmple?

Scrâșni din dinți dar nu răspunse.

— Vă credeți grozav de deștepți și când colo sunteți proști de dați în gropi. Mai mare prostie nici că se putea decât să-mi spuneți înainte de-a mă închide în Birs Nimrud cum se poate ajunge în adâncul minelor.

— Cine ți-a spus? se răsti el.

— Tu!

— Eu?!

— Da, chiar tu!

— Minți!

— Mint? N-ai la tine o hârtie pe care e desenat planul pe unde se intră în închisoarea din Birs Nimrud? Până și gaura care acoperă intrarea e însemnată pe el.

Încleștă pumnii, se repezi la mine, fără să îndrăznească să se apropie și răcni:

— L-ai avut în mână? Ai văzut planul? Allah să te nimicească!

— Da, l-am avut și am priceput tot ce era însemnat pe el.

— Atunci, ori ești atotștiutor ori ai făcut legământ cu dracu'!

— Nici una nici alta. E de ajuns să nu fiu un dobitoc cum sunteți voi. Dar să nu mai lungim vorba. Dă încoace scrisoarea pe care o aduceai

sangeakului.

Întinse fără să vrea mâna spre buzunarul din spate, și-o trase însă repede înapoi și răspunse:

— N-am nici o scrisoare.

— Lasă prostiile! Nu vezi că ești caraghios? Tăgăduiești un lucru pe care l-ai mărturisit chiar tu adineauri.

— Era numai un pretext. N-am nici o scrisoare la mine.

— Ba ai!

— Și să am tot nu ți-aș da-o.

— O să mi-o iau singur.

— Ia-o! zbieră el într-un hohot batjocoritor.

Mă apropiiai de el, pusei mâna la locul pe care îl atinsese el adineauri și zisei:

— Aici e.

— Aici, în brâu? N-ai decât s-o scoți!

— Nu în brâu, ci în *sirjame*^[67].

— *Dewwab*^[68], ai pe dracul în tine!

Nici nu mântui vorba și-i cârpii o palmă de se întinse la pământ cât era de lung.

— Țineți-l bine! zisei eu soldaților, care se repeziră asupra lui și-l apucară ca într-o menghină.

În clipa aceea perdeaua se dădu în lături și intră sangeakul.

— Ce treabă ai tu cu scrisorile adresate mie? se răsti el cu ochii fulgerători de mânie. Ești epitropul meu sau sunt un copil care trebuie să ceară voie să i se dea ce i se cuvine? Scrisoarea mea n-are dreptul s-o deschidă nimeni.

— Nici eu? întrebă generalul.

— Nici.

Osman-pașa îi puse mâna pe umăr și-i spuse apăsător:

— Se pare că nu-ți dai încă seama de ce mă aflu aici. Să ți-o spun mai deslușit. Sunt mâna padișahului, care vrea să răsfoiască astăzi cartea faptelor tale. Nu există împotrivire. Fac ce mi s-a spus și voi ști să pedepsesc neascultarea ta.

Sangeakul se dădu cu un pas înapoi, îl privi dârz, lăsă apoi fără să vrea ochii în pământ și luându-și seama răspunse:

— Știu că trebuie să mă supun când e vorba de chestiuni oficiale, scrisoarea mi-e adresată însă mie personal.

— A, cunoști atunci conținutul?

— Da.

— Și știi că, deși omul acesta tăgăduiește, are o scrisoare pentru tine?

— Sigur nu sunt, dar dacă o are, știu bine că nu poate fi decât ceva particular, nu oficial.

— Atunci, de ce s-a speriat așa aducătorul ei? Pentru ce n-a vrut s-o dea?

— Tocmai de aceea. Nefiind oficială, nu pot fi în ea decât afaceri de familie și nimeni, nici chiar „Mâna padișahului” — cum îți spui tu — n-are dreptul să se amestece.

— Bine. Dacă e așa, ți-o las. Să dea omul scrisoarea!

— N-am nici o scrisoare... bolborosi pedelul, căznindu-se să se smulgă din mâinile soldaților.

— Faptul că tăgăduiește înseamnă că e ceva serios, zise Osman-pașa îngândurat. Căutați-l!

— Nu e nevoie să căutăm mult, răspunsei, aplecându-mă peste peder și scoțându-i dintr-un buzunar din spate al pantalonului un plic sigilat.

Îmi aruncai în treacăt ochii pe adresă, pe care era pus și titlul oficial ca măsură de prevedere. Când mă ridicai de jos, sangeakul se repezi la mine, întinse mâna să-mi smulgă plicul din mână și strigă:

— Dă-o înapoi! E a mea! N-ai voie să te atingi de ea!

Dusei repede mâna cu scrisoarea la spate, îl împinsei pe sangeak cât colo, și-i răspunsei:

— Mai e vreme, să vedem întâi adresa.

— Ce, nu cumva e a ta? zbieră el înfuriat.

— Nu, dar nu scrie pe ea numai numele ci și titlul tău oficial. Trimisul padișahului să hotărască, dacă e vorba de ceva personal sau în legătură cu slujba ta.

Întinsei generalului plicul. Sangeakul se repezi să i-l smulgă din mână, eu îl apucaii însă de guler pe la spate, îl răsucii pe loc, îl zvârlii cât colo, se poticni și se prăbuși pe podea. Se ridică însă repede, ca să se repeadă iar la scrisoare, dar ofițerii din odaia cealaltă, care veniseră și ei auzind gălăgia, se așezară ca un zid în cale. Generalul citi adresa, dădu din cap și zise:

— Ai dreptate. Trebuie să fie vorba de chestiuni oficiale. Scrisoarea îmi aparține mie.

O deschise și începu să citească. Chipul său devenea tot mai întunecat pe măsură ce citea. Când sfârși băgă scrisoarea în buzunar, se duse la ușă, o deschise și strigă:

— Sergent!

Bătrânul veni.

— Aveți cătușe pe aici?

— Da, Excelență. Sunt jos, în închisoare, unde sunt întemnițați criminalii periculoși.

— Închisoarea e sigură?

— Sigură? Allah Wallah! Zidurile sunt de piatră și tavanul tot de piatră. N-are nici o fereastră și ușile sunt atât de groase, că i-ar trebui cuiva o muncă de o zi și o noapte să poată face o găurică în ele.

— Câte încăperi de astea are?

— Vreo zece, douăsprezece.

— La cine sunt cheile?

— La sindauidși. Să mă duc să-l aduc?

— Nu, mă duci tu la el. Însoțește-mă.

Apoi, întorcându-se spre mine, generalul îmi spuse în englezește:

— Sangeakul e un trădător. Scrisoarea conține un contract pe care trebuia să-l semneze, ba chiar și sumele pe care le-a primit până acum și le va mai primi. Mai mult nu pot să-ți spun. Trebuie să mă asigur de persoana lui, căci e foarte mare răspunderea pe care o am. De aceea mă duc să văd singur cum e închisoarea. Vrei să te însărcinezi cu paza trădătorului până ce mă voi întoarce?

— Firește. Să n-aveți nici o grijă, Excelență. Dar cu acești trei persani ce vreți să faceți?

— Vor fi și ei puși în lanțuri. Acela pe care l-ai numit dumneata pederul a adus scrisoarea de la Teheran; adevăratul intermediar e însă sefirul și cunoaște conținutul scrisorii.

— Ce oameni! Înșală pe cei care au încredere în ei, slujind și pe prieteni și pe dușmani, numai bani să iasă. Mă întreb dacă nu cumva va fi știind și șambelanul, ca persan, cam ce se uneltește pe aici.

— M-am gândit și eu că s-ar putea. Dumneata ce părere ai?

— Mi se pare de bună-credință.

— Și mie, totuși voi avea grijă să nu plece din Hilleh până nu mă voi fi încredințat că nu are nici un amestec în afacerea asta. Fii, te rog, bun și vezi să nu se întâmple ceva în lipsa mea.

Plecă însoțit de plutonier. Cum ieșiră pe ușă, sangeakul încercă să treacă printre ofițeri răcnind amenințător:

— Faceți loc! Cine nu se supune va fi pedepsit cu asprime. Numai eu am dreptul să poruncesc aici și nimeni altul. Mă voi plânge la Bagdad, ba chiar la Stambul! Pun să vă închidă, ați auzit? Ori vă e frică de câinele ăla de creștin? Nemernicul ăsta...

Dintr-o săritură fui lângă el.

— Despre mine vorbești?

— Da, despre tine, şuieră el printre dinți.

— Și ce-ai spus că sunt?

— Un câine de creștin... un...

Nu-și putu mântui vorba. Cu un pumn îl culcai la pământ, scosei basmaua din buzunar și-i legai mâinile la spate.

— Așa. Acum o să ne lase în pace. Pentru rest va îngriji sindaudși.

— Și pe urmă, probabil, *djelladul*^[69] sau, ca o favoare a demnității sale, „funia de mătase”, adăugă colonelul. Văd, effendi, că pumnul tău e tot atât de puternic ca și odinioară. Nu mai e nevoie de frânghie ca să legi pe prizonieri. Nici colo n-ar strica o astfel de lovitură.

Arăta spre peder care, folosindu-se de lipsa generalului, se zbătea să scape din mâinile soldaților. Pusei să-l lege cu chiar brâul lui, ceea ce făcu apoi caporalul cu ceilalți doi fără să le mai ajut eu.

Pe tot timpul cât se petrecuseră cele povestite mai sus, pișkhidmetul nu scosese un cuvânt. Stătea rezemat de perete și privea înlemnit la scena care se desfășura sub ochii lui. Acum se apropie de mine și-mi spuse cam cu sfială:

— Effendi, recunosc că oamenii aceștia sunt niște criminali de rând. Trebuie pedepsiți, nu mai încape vorbă. Are însă generalul dreptul să-i aresteze?

— Firește!

— Deși sunt supuși persani?

— Ia seamă la ce spui, pișkhidmet-bașa! Dreptul generalului nu poate fi pus la îndoială și nici un consul sau alt reprezentant al unei puteri străine nu

se poate amesteca atunci când e vorba de arestat un criminal, indiferent de ce naționalitate e. Nimeni nu poate cere, de pildă, să lași liber pe un criminal pentru că aparține unei alte țări.

— Ai dreptate. Dar de ce-mi spui să iau seamă?

— Pentru că s-ar putea să fi bănuir de părtaș al lor, dacă le iei apărarea.

Cu un zâmbet de nevinovăție, care nu se putea să nu fie sincer, răspunse:

— O astfel de bănuială nu mă poate atinge. Mă aflu sub scutul stăpânului meu, șahinșahul și mă bucur de situația mea și de viață! De ce să-mi stric bucuria asta amestecându-mă în lucruri care nu mă privesc? Ți-am mai spus că sunt un războinic viteaz, ba chiar prea îndrăzneț, dar ca să-mi pun în joc viața pentru bani, trădând, nici prin gând nu-mi trece. Nu pot să sufăr comploturile și asociațiile secrete care tulbură liniștea sufletească a omului și-i schimbă cu desăvârșire firea. Poți să mă crezi, effendi!

Da, îl credeam. Era prea laș și fricos ca să-și complice viața, altminteri cine știe...

Osman-pașa se întoarse, însoțit de plutonier. Văzui prin ușa deschisă încăperea cealaltă plină de soldați. Prizonierii au fost duși la închisoare, însă pe sangeak trebuiră să-l ia pe brațe, căci nu-și venise încă în simțiri. Generalul ținu să fie de față la întemnițarea lor.

Când veni îndărăt, îi atrasei atenția asupra faptului că nu era timp de pierdut și că trebuie să mă întorc în grabă la Birs Nimrud.

— Ai dreptate, îmi răspunse el. Ai zăbovit cam mult, dar zăbava dumitale ne-a fost de mare folos. Fără dumneata nu aș fi avut dovada zdrobitoare a trădării sangeakului. Dar cine să hotărască acum ce măsuri să se ia, dumneata ori eu?

— Vă rog din suflet, dumneavoastră.

— E o problemă pe care ai putea-o rezolva mai bine ca mine, deoarece cunoști locurile și situația. Te rog deci să mă ajuți eu sfatul dumitale, pe care îl voi urma întocmai.

— Cu plăcere! Aș vrea însă să vorbim limba țării mele.

— Cum dorești! E ceva ce nu trebuie să știm decât noi doi? mă întrebă el în germană și cu glas scăzut.

— Da.

— Anume?

— Valoarea extraordinară a depozitului contrabandiștilor. Cred că n-ar trebui să-l vadă decât persoane de absolută încredere.

— Asta e și părerea mea. Nu crezi însă că va fi nevoie de o luptă dârză în subterana aceea?

— Probabil. Voi căuta însă s-o înlătur. Dacă depozitul e în mâinile noastre, devine desigur proprietatea padișahului. Excelența voastră e de aceeași părere?

— Se-nțelege! Persoanele care ne vor înlesni o astfel de captură, vor primi, firește, un premiu considerabil.

— Bine. Vă țin de cuvânt, Excelență!

— Așa! Vrei... pentru dumneata... zise el, privindu-mă neîncrezător. Nu mai încape îndoială că fără dumneata...

— Mă rog, îl întrerupsei eu. Nu e vorba de mine, ci de bătrânul meu prieten, bimbașa din Bagdad. Dacă nu ne povestea el ce i s-a întâmplat la Birs Nimrud, habar n-aveam de sefir, capul bandei contrabandiștilor. A trebuit bietul om să-și dea întreg avutul. Pentru el, deci, cer premiul, nu pentru mine.

Osman-pașa îmi întinse mâna și zise mișcat:

— Îmi închipuisem eu! Nici nu mă așteptam să nu iasă la iveală Kara Ben Nemsi cu mărinimia lui, care nu se gândește decât la cei nedreptățiți și asupriți. Bimbașa dumitale va avea atât cât vei dori dumneata. Acum să vedem ce avem de făcut. Ne trebuie armată; din ce fel de armă și câți oameni?

— Numai cavalerie, ca să meargă lucrurile mai repede.

— Avem.

— Nu pot să știu câți oameni are sefirul cu el și câți ghazai; cred însă că cincizeci de călăreți vor fi prea de ajuns.

— Dacă vrei, mobilizez întreaga garnizoană.

— Foarte mulțumesc! Dacă ar fi după mine, nici cincizeci nu mi-ar trebui.

— Atunci de ce nu faci cum crezi?

— Din pricina răspunderii.

— Las-o încolo! Sunt străin aici. Nu înțelegi că dacă m-ai scuti de toată tevatura asta mi-ai face un imens serviciu? Te cunosc și știu că n-aș putea găsi pe nimeni altul căruia să-i încredințez însărcinarea aceasta. Ți dau deplină împuternicire. Hai, primește... te rog!

Îmi întinse mâna și văzând că șovăi, adăugă zâmbind:

— În schimb făgăduiesc să-ți primești dinainte răsplata.

— Care?

— Stai un moment. Cum îl cheamă pe sergentul pentru care ai intervenit?

— Amuhd Mahuli.

— Bine, mă întorc peste câteva minute.

Făcu semn colonelului să-l urmeze și trecu în camera de alături, unde era un birou cu tot ce trebuia pentru scris. Când se întoarseră, colonelul îmi zâmbi cu înțeles în spatele generalului, care ținea o hârtie în mână. Mi-o întinse spunând:

— Amuhd Mahuli e de astăzi încolo bimbașă. Poftim înaintarea provizorie care va fi confirmată oficial peste câteva zile. Dă-i-o dumneata, dacă vrei. Acum primești ce te-am rugat?

— Din toată inima, răspunsei eu, strângându-i mâna.

— Ne-am înțeles! Hotărăște dumneata ce e de făcut. Te-aș ruga însă să iei destui oameni cu dumneata; mai bine mai mulți decât prea puțini.

— Bine, voi lua șaizeci, deoarece zece trebuie să rămână de pază la cai.

— Altceva?

— Acești șaizeci vor fi sub comanda noului nostru bimbașă, care va trebui, firește, s-asculte în totul de mine.

— Înțeles! Pe urmă?

— Un pachet de lumânări și câteva cutii de chibrituri.

— Atâta tot?

— Da. Acum încă o întrebare: Dacă voi trimite pe cineva să vă cheme la mine, veniți, Excelență?

— Dacă trimiți să mă cheme, însemnează că ai nevoie de mine, deci voi veni.

— Rog dar ca detașamentul să se pregătească pe cât se poate de repede de drum. Ne mai trebuie un cal pentru pișkhidmet-bașa.

— Îl iei cu dumneata?

— Da. Îmi trebuie neapărat acolo.

— Vezi că nu-l cred prea curajos...

— Nu curajul lui, pe care nici nu-l are de altfel, îmi trebuie, ci el. Va avea de jucat un rol cu totul neprimejdios.

— A, bănuiesc că vrei să dai lucrurilor o întorsătură interesantă, după cum ți-e obiceiul.

— Așa și e.

— Sunt curios s-o aflu la întoarcere. Mă duc să dau ordinele cuvenite.

— Vă rog însă pe cât se poate fără gălăgie. Pe urmă, mărturisesc că... mi-e foame...

— Asta se poate îndrepta repede, râse el cu poftă.

După un sfert de ceas, toți eram gata de drum. Era și timpul! Șambelanul nu se împotrivi când îi spusei că trebuie să se întoarcă la Birs Nimrud. Cu o armată de șaizeci de cavaleriști se simțea în siguranță. Să fi știut el pentru ce-l luam, nu l-aș fi putut urni din Hilleh. În schimb, Amuhd Mahuli se bucura ca un copil de șotia pe care o pregăteam contrabandiștilor.

4. Din nou la închisoare

Am pornit la drum și afară, în fața porții, am găsit grupul de călăreți, care ne aștepta. Eu, împreună cu sergentul și șambelanul, o luarăm înainte în fruntea coloanei. Abia ieșiserăm din oraș, când sergentul mă întrebă ce porunci aveam să-i dau:

— Tu, effendi, ești mușirul sau *serasker-pașa*^[70] al armatei noastre, zise el, iar eu sunt *ferik-pașa*^[71]. De tine trebuie să asculte toți și de mine cei șazeci de soldați ai mei. Ne vom lupta din toată inima și suntem gata să ne aruncăm în foc pentru tine. Spune-mi numai ce trebuie să fac.

— Mai întâi de toate trebuie să ajungem cât mai repede la Birs Nimrud și fără să fim văzuți de nimeni, îi răspunsei eu.

— Fără să fim văzuți? Atunci ar fi bine să apucăm pe alt drum.

— Bine, dar o să dăm de teren rău și picioarele cailor noștri vor avea de suferit.

— Nicidecum! Trebuie să știi că aici e câmpul nostru de exerciții și cunoaștem fiecare palmă de pământ. Dacă dușmanii se așteaptă la vreun atac, ei cred că va veni dinspre partea orașului. Nu-i așa?

— Ai dreptate.

— Își vor îndrepta, deci, atenția într-acolo, așa că noi trebuie să venim din altă parte. Prin asta vom pierde cel mult cinci minute. Te învoiești să facem un mic ocol?

— Da.

— Atunci să pornim și bizuie-te pe mine. Armăsarii tăi nu se vor poticni nici o singură dată. Drumul e neted ca oglinda.

Cotirăm la dreapta și trebuie să recunosc că avea dreptate în privința lipsei de piedici. În timp ce înaintam, el nu încetă să sporovăiască:

— Mă gândesc la vechea zicătoare care spune: „Soarta întoarce haina omului de trei ori pe zi — o dată dimineața, o dată la amiază și încă o dată seara”. Pe a ta însă o întoarce, pesemne și mai des, anume și noaptea încă de două ori.

— Ce vrei să spui cu asta?

— Că în noaptea asta erai tu însuși prizonier, iar acum ești tu acela care vrei să faci prizonieri. Astfel ai fost și prizonierul meu, iar după scurt timp ai fost iar liber și asta fără să ceri măcar voie cuiva.

— Un proverb din țara mea spune: „Cine întreabă mult, rățăcește mult”. În cazul de față proverbul ar suna: „Cine întreabă mult, nu poate trece peste zid”.

— Ei da, saltul acela peste zid! Să fi văzut privirile care v-au urmărit, când ați sărit peste zid ca niște mingi de cauciuc! Nimeni dintre noi n-ar fi îndrăznit să facă o astfel de săritură. La regiment avem cai buni, însă călăreți proști. Beduinul liber călărește mult mai bine decât noi. N-am nevoie de un regiment întreg, mi-ar fi de-ajuns un singur batalion; dar ce i-aș mai învăța pe oamenii mei să călărească! I-aș face să zboare ca niște șoimi! Dar niciodată în viața mea n-am să ajung atât de departe. Soarta nu mi-a fost niciodată binevoitoare.

— Nu te simți fericit?

— Cum să fiu fericit, dacă de cinci luni nu mi-am mai primit solda? Padișahul e cel mai mare, cel mai glorios, cel mai bogat și cel mai înțelept dintre stăpânitorii tuturor țărilor; însă... nu-i așa că n-ai să vrei să mă nenorocești și n-ai să spui nimănui ce-ai auzit acum? Înțelepciunea lui se întinde peste tot pământul, dar bogăția o păstrează pentru el și nu ajunge în buzunarele noastre.

— Atunci, cu ce trăiești, dacă solda se plătește cu atâta întârziere?

— De fapt, nici nu trăiesc, ci rabd de foame, căci nevasta și copiii mei îmi sunt dragi și lor le dau firimituri de pâine pe care le culeg de pe covoarele înalților mei superiori. Eu pot să rabd, dar ai mei nu!

— Vasăzică superiorii tăi au pâine?

— O, nu numai pâine, dar și carne și tot ce le dorește inima. Trebuie să știi că râul soldei curge de sus în jos, dar ajunge numai până la bimbași; acolo se oprește de obicei și numai atunci când regimentul se răzvrătește, se deschide un mic zăgaz, dar care se astupă iar foarte repede. Ehei, dacă mi-ar fi dat să ajung și eu vreodată la gradul de bimbașă, atunci ai mei, pe care îi iubesc așa de mult, ar fi scăpați de toate nevoile!

— Ai familie numeroasă?

— Patru băieți și trei fete; tot la mine stau mama și soacră-mea, așa că în totul suntem unsprezece suflete, care trebuie să ne hrănim din solda

sărăcăcioasă pe care nici n-o primesc măcar la timp. Îndură-se Allah și să îndrepte în curând lucrurile!

— Te voi ajuta, Amuhd Mahuli. Dacă astăzi voi fi mulțumit de tine voi vorbi cu generalul tău și-l voi ruga să aibă grijă să ți se plătească solda pe care o ai de primit din urmă.

— Ah, dacă ai vrea să faci asta, effendi! Ai câștiga recunoștința mea și a întregii mele familii și toți te vom binecuvânta până la sfârșitul vieții noastre! Am văzut cât de mult te stimează și te prețuiește generalul; azi te-a ascultat în lucruri de însemnătate mult mai mare, așa că, fără îndoială, ți-ar îndeplini și această cerere. Ți fâgăduiesc că vei fi mulțumit de mine; voi face tot ce-mi va sta în putință, ca să merit sprijinul tău. Atunci îți vei aduce poate aminte și de cealaltă făgăduială a ta.

— Care? întrebai eu, prefăcându-mă că am uitat.

— De raportul tău către seraskir. Ai să amintești în el și de faptul că ne ducem acum la Birs Nimrud, pentru a prinde pe ucigașii caravanei?

— Da.

— Și că eu iau parte la expediția aceasta, ca primul tău ajutor și conducător a șaizeci de soldați?

— Bineînțeles! Voi aminti în amănunt tot ce vei face și cum te vei purta.

— Ți mulțumesc. Știu că te vei ține de cuvânt și mă voi strădui din răspuțeri să te mulțumesc și să câștig bunăvoința seraskirului. Acum ne-am apropiat de Birs Nimrud; peste zece minute vom fi acolo.

— Numai atât? A mers mai repede decât m-am așteptat.

— Știam că vei fi mulțumit dacă te voi călăuzi eu. Acum trebuie să hotărâști numai din ce parte a ruinei vrei să te apropii mai întâi.

— Ți mai aduci aminte de locul unde ne ascunseserăm caii și de unde i-am luat dimineața?

— Da. Îl cunosc foarte bine.

— Acolo vreau să merg mai întâi. Ne vom opri însă la oarecare depărtare, căci vreau să mă furișez pe jos până acolo, pentru a afla unde sunt ascunși oamenii pe care îi căutăm.

— Oare nu e cam primejdios?

— Nu.

— Le dai putința să te prindă iar.

— N-ai nici o grijă! Nici o vulpe nu intră a doua oară în capcana în care a fost prinsă o dată.

Mai înainte răm o bucată de drum, apoi sergentul se opri.

— Aici suntem la depărtarea potrivită, zise el. Dacă am striga în gura mare, am fi auziți de la ruină. Vasăzică, acum vrei să te desparți de noi?

— Da.

— Pentru câtă vreme?

— N-aș putea să-ți spun. Voi veți rămâne însă aici și nu vă veți îndepărta în nici un caz, până când nu mă întorc. Afară de asta, feriți-vă să faceți cel mai ușor zgomot.

— Dar dacă nu te vei întoarce?

— Mă voi întoarce, fii fără teamă!

— Ai să ne poți găsi pe întuneric?

— Da. Iată, îți încredințez puștile mele și, afară de asta, ai grijă să nu se apropie alți cai de armăsarii noștri când se vor culca, căci ei nu îngăduie așa ceva.

Barkh, armăsarul lui Halef, fusese dus de căpăstru. Atât lui cât și lui Ben Rih al meu, le făcui semn să se culce și ei ascultară; apoi pornii în recunoaștere.

Planul meu era clădit pe presupunerea că înainte de scurgerea celor șase-șapte ceasuri amintite de el, sefîrul nu va coborî în ruină, cel puțin nu în încăperea în care fuseserăm noi. Dacă ne căutase mai înainte, atunci descoperise fuga noastră și fără îndoială că spălase putina, luând cu el tot ce putuse lua în grabă, din proviziile și comorile adunate acolo.

Bineînțeles că înaintai cu cea mai mare băgare de seamă. Țineam cuțitul în mână și eram hotărât să nu las pe nimeni să mă atingă, ci să-l împlânt mai curând în pieptul oricui ar fi încercat așa ceva.

Am ajuns cu bine până la ascunzătoarea lor, dar nu era nimeni. De aici luai drumul cunoscut, spre intrarea depozitului contrabandiștilor. Acolo ardeau mai multe focuri, a cărei lumină îmi dădu puțința să mă feresc de a mă întâlni cu cineva. Întins la pământ, mă târâi tot mai aproape, până când ajunsei la un stâlp singuratic, care dintr-o parte era luminat de foc, iar de cealaltă își arunca umbra până departe. Mă tupilai în dosul lui și ascultai.

Nu eram la o depărtare mai mare decât de vreo douăzeci de pași de contrabandiștii care își făceau mendrele pe aici, așa că puteam să-i văd pe toți și să aud tot ce spuneau, când nu vorbeau prea încet. Se părea, însă, că se simțeau în siguranță, căci, fără a se feri, vorbeau toți cu glas tare.

Erau împărțiți în două cete și putui să-mi dau îndată seama că unii erau tâlharii, iar ceilalți contrabandiști. Aceștia din urmă erau tocmai ocupați să strângă niște mărfuri în pachete și baloturi, pe care le cărau apoi spre intrarea depozitului. Se înșiraseră mai mulți și își dădeau lucrurile din mână în mână. În felul acesta își ușuraseră treaba, nefiind nevoit fiecare în parte să se care cu povara lui până la magazie. De altminteri, era de presupus că nici nu cunoșteau toți intrarea adevărată, ci numai oamenii care se bucurau de încrederea sefirului. Aceștia se aflau acum în partea de sus, pe când ceilalți erau jos, așa că, nefiind la un loc și făcându-și treaba în tăcere, n-am putut afla nimic de la ei.

Îmi îndreptai deci atenția asupra cetei celeilalte, a tâlharilor.

Că erau tâlhari, nu mai încăpea nici o îndoială, deoarece în apropierea lor se aflau cei doisprezece cai și cele șase cămile de povară ale șambelanului.

Cămilele nu mai erau încărcate, căci lucrurile pe care le purtaseră în spinare fuseseră adunate în două grămezi, în fața bandiților, care treceau fiecare lucru din mână în mână pentru a-l cerceta, a-l prețui și a se certa asupra lui.

Din cearta lor înțelesei că afacerea n-o făcuseră în schimbul unei plăți hotărâte dinainte, ci la parte. Numărai cincisprezece oameni, toți beduini, făcând parte din tribul ghazailor, despre care am mai vorbit și în alte dați.

Toți aveau chipurile uscate, arse de soare și privirile întunecate.

Sefirul ședea printre ei. În mână avea un registru, iar lângă el se afla o pungă mare cu bani. În registru trecea fiecare marfă în parte și prețul ei, iar din pungă număra unui găligan bătrân, cu barba căruntă — care era, pesemne, căpetenia bandiților — partea ce li se cuvenea din valoarea mărfurilor.

Se înțelege de la sine că nu lipseau înjurăturile și ocările. Numai sefirul își păstra sângele rece; el părea obișnuit să aibă de-a face cu astfel de oameni, asculta liniștit la zarva pe care o făceau ceilalți, spunea apoi câte un cuvânt poruncitor, căruia nu i se mai împotriva nimeni, băga pe urmă mâna în pungă și număra suma hotărâtă celui în drept. Oamenii aceștia nu știau să socotească și nu cunoșteau adunarea, de aceea nu lăsau să se adune toate sumele la un loc și să li se plătească dintr-odată, ci cereau să li se dea dreptul lor pentru fiecare bucată de marfă în parte.

O dată însă, sefirul tot își ieși din fire. Era vorba de o broderie orientală, în fir de aur, a cărei strălucire o puteam vedea chiar de la locul unde mă aflam. Ghazaii o prețuiră prea scump și se iscă o ceartă care se prelungi atât de mult, încât sefirul își pierdu răbdarea, sări în picioare și strigă înfuriat:

— Ați înnebunit și pentru o nimica toată lătrați ca șacalii la lună! Priviți acolo la oamenii mei, sunt nouăsprezece la număr, dar toți la un loc n-au făcut toată noaptea atâta gălăgie cât face unul singur dintre voi în două minute. M-am săturat! Credeți că numai pentru voi sunt aici și n-am ceva mai bun de făcut decât să ascult urletele voastre? Peste o jumătate de ceas ei își vor sfârși lucrul și atunci trebuie să fim și noi gata, căci mai am și altele pe cap. Dacă nu vă potoliți, strâng toate lucrurile care sunt aici, le pun la adăpost și vouă nu vă mai dau nici un gologan — m-ați înțeles?

Aceste cuvinte avură efectul dorit și tocmeala se făcu de-acum mai repede. Din cuvintele sau înțelesei și eu că trebuie să mă grăbesc, căci puteam să-mi închipui prea bine ce treburi erau acelea pe care spusese că le are peste o jumătate de ceas; avea de gând să vadă de mine și de șambelan și — după planul meu — trebuia să ne găsească tot așa cum ne lăsase.

Mă târâi deci până la o depărtare de la care nu mai puteam fi auzit, apoi mă ridicai și fugii cât putui mai repede până la cavaleriștii mei, pe care știam că mă pot bizui. Sergentul se bucură mult când mă văzu, căci era îngrijorat de întârzierea mea.

— Acum avem de lucru, spusei destul de tare ca să fiu auzit de toți. Fiți cu luare-aminte la ce vă voi spune: nouă oameni vor rămâne aici la cai și vor avea grijă să nu se facă nici cel mai mic zgomot. Un al zecelea merge cu mine și cu pișkhidmet-bașa; îi voi spune pe drum ce va avea de făcut. Sergentul va hotărî care vor fi acești zece. Și acum vine lucrul cel mai de căpetenie; ascultați!

Se îngrămădiră toți în jurul meu și eu urmai:

— Pe ceilalți cincizeci îi voi duce până la un loc din ruină, unde ard câteva focuri. Acolo se află bandiții și își împart prada; sunt cincisprezece la număr. Tot acolo sunt și contrabandiștii care cară mărfurile în ruină; aceștia sunt nouăsprezece și cu căpetenia lor douăzeci. Așadar trebuie să prindem în totul treizeci și cinci de oameni. Dacă nu ne scapă nici unul — auziți, nici unul! — atunci fiecare soldat dintre voi va primi ca răsplată o sută de piaștri și fiecare gradat câte două sute. (Se auziră murmure de bucurie, de uimire, de aprobare și de încurajare.) Urmăi: Îi vom prinde în chipul următor: voi

veți face un semicerc în jurul focurilor, dintr-o parte până la o alta a ruinei. Astfel îi vom împresura cu desăvârșire și nici unul nu va putea scăpa cu fuga. Îndată ce vreunul vrea să se apropie de voi, îi veți porunci să se întoarcă înapoi. Dacă nu ascultă și încearcă să străbată prin rândurile voastre, împușcați-l fără cruțare și fără șovăire. La început trebuie respinși, fiindcă vreau să-i am pe toți la un loc când se va lumina de ziuă. Ce vom face pe urmă, vă voi spune mai târziu, căci până atunci voi fi și eu printre voi. Spuneți-mi acum — dar fără să vorbiți prea tare — dacă m-ați înțeles.

Din gura celor șaiszeci de soldați auzii un „da” hotărât. Toți erau înșuflețiți de răsplata pe care le-o făgăduisem și puteam fi încredințat că vor face tot ce le va sta în putință, pentru a o câștiga. Ca să-l am cu totul de partea mea și pe sergent, îl luai la o parte și îl întrebai în șoaptă:

— Crezi că acum își vor face datoria?

— Ah, effendi, răspuse el, poți fi încredințat că mai curând ar muri, decât să le scape vreunul din acești ticăloși. Dintr-un singur cuvânt ți-ai câștigat tot devotamentul, dragostea și credința lor.

— Dacă e așa, atunci voi încerca s-o câștig și pe a ta... Adineauri mi-ai spus că dorești un grad mai înalt și ți-am răspuns că Allah te va ajuta. Vreau ca aceste cuvinte ale mele să se împlinească. Allah îți trimite ajutorul său prin mine și îți spun următoarele: dacă nu scapă nici unul din cei treizeci și cinci de oameni pe care vrem să-i prindem, vei fi bimbașă încă înainte de a ne întoarce la Hilleh.

Rămase ca împietrit de bucurie și nu fu în stare să scoată un singur cuvânt. Își veni însă repede în fire și îngăimă:

— Bim... ba... șă, încă..., înainte de... a... Apoi deodată cuvintele se porniră ca un șuvoi de pe buzele sale: Am să fiu bimbașă, încă înainte de a ne întoarce în oraș?! Effendi, știu că spui adevărul și că nu vrei să-ți bați joc de mine, de aceea vreau să...

— Taci, Amuhd Mahuli, îi curmai eu vorba, încă nu ești bimbașă. Poți însă să fii și vei ajunge la gradul acesta, dacă vei face ce ți-am spus. De aceea nu te tulbura de pe acum și vezi să nu mă înșel în așteptările mele.

— Effendi, îi vom prinde!... Îi vom prinde pe toți... pe toți... pe toți! Sunt încredințat că n-are să ne scape nici unul. Hai, să-i împresurăm... acum... îndată!

— Mai întâi trebuie să alegi pe acei nouă soldați care vor rămâne aici și pe acela care va veni cu mine.

— Asta se va face într-un minut! Iacă, mă duc!

Strigă pe nume pe cei zece aleși de el, apoi ceilalți cincizeci porniră la drum. Bineînțeles că ne dădurăm osteneala să nu facem nici un zgomot și, când ajunserăm în apropierea focurilor, linia de bătaie fu rânduită, după îndrumarea sergentului, atât de bine și cu atâta băgare de seamă, încât cei împresurați nu simțiră nimic și puteam fi încredințat că nu era nici un gol, prin care ar putea scăpa vreunul din ei. Liniștit în privința aceasta, mă dusei cu șambelanul și cu unul din soldați la locul pe care Halef, în felul său hazliu, îl numise, „piața porcilor cu țepi”.

Era vorba de scobitura zidului, în care ne ascuseserăm caii și pe unde, împreună cu șambelanul, ieșisem din închisoarea noastră la lumina zilei, sau mai bine zis în întunericul nopții.

Știam că e un joc primejdios ce făceam, dar mă simțeam sigur de izbândă. Pe când urcam coasta acoperită cu dărâmături, persanul mă întrebă:

— De ce te întorci acolo, effendi? Cred că nu mai avem ce căuta aici.

— Ba caut ceva foarte interesant.

— Ce?

— Pe sefir.

— Pe ăsta l-am văzut doar adineauri cu oamenii săi.

— Adineauri da, dar acum îl vom găsi în închisoarea noastră.

— Nu cumva vrei să te bagi de bunăvoie iar în ea?

— Exact!

— Allah! Ți-ai pierdut mințile?

— Nicidecum. Și nu mă duc singur, ci tu mă vei însoți.

Se opri speriat, își lovi palmele una de alta și gemu:

— Eu... să... te..., însoțesc? Effendi, nici prin gând nu-mi trece să fac așa ceva! Dacă ai înnebunit tu, nu înseamnă că trebuie să înnebunesc și eu!

— Atunci ascultă să-ți spun ce mai caut aici: averea ta!

— Averea mea? Ce vrei să spui cu asta?

— De caii și cămilele tale nici nu vreau să mai vorbesc, ai văzut că mai sunt aici și dacă vei face ce vreau eu, ți-i vei lua înapoi.

În afară de asta, după câte știu, erau încărcăți cu lucruri de oarecare preț.

— Numai de oarecare preț? Poți să mă crezi că e o întregă avere în ele. Sunt daruri de la șahinșah și darurile stăpânitorului nostru sunt prețioase, foarte prețioase.

— Ce va spune el atunci, când îi vei povesti că aceste daruri prețioase ți-au fost furate?

— Nici nu-mi vine să mă gândesc la ce o să se întâmple. Voi pierde favoarea, ocrotirea și încrederea lui și voi fi aruncat în țărâna de pe uliță, de unde nu mă voi mai putea ridica niciodată. Afară de asta, mai sunt și semnăturile pe care am fost nevoit să le dau sefirului. Rămân pe drumuri... un biet cerșetor...

— Așadar n-ar fi un noroc pentru tine, ba chiar un noroc foarte mare, dacă ai putea redobândi toate darurile șahului și semnăturile tale?

— Da, ar fi un noroc, pentru care nici n-aș ști cum să-i mulțumesc lui Allah!

— Văd însă că nici nu vrei să le redobândești; ai și renunțat la ele.

— Eu? Să renunț? Cine a spus una ca asta?

— Chiar tu!

— Chiar eu? N-am spus nici un cuvânt!

— N-ai zis chiar acum în chip hotărât, că nu vrei să te întorci cu mine la închisoare?

— Asta da; dar ce are a face una cu alta?

— Are foarte mult a face. Ne întoarcem la închisoare să luăm toate acestea înapoi. Dacă te hotărăști să mă însoțești, îți garantez că îți vei redobândi avutul.

— E adevărat ce spui effendi? Întrebă el repede.

— Da.

— Și dacă ne oprește acolo?

— Nu va putea; dimpotrivă, noi vom fi aceia care îl vom prinde. Asta e pricina care mă face să mă întorc la închisoare. Acolo voi ști ce am de făcut; în schimb, dacă va trebui să mă bizui pe soldați, atunci se poate întâmpla foarte ușor, ca sefirul să ne scape. Mai mult încă: îți dau cuvântul meu că, însoțindu-mă, nu te așteaptă nici o primejdie. Ai încredere în mine și îl voi sili să-ți dea îndărăt tot ce ți-a luat. Așadar vei avea iar darurile șahului și nu numai că nu vei pierde încrederea lui, ci, dimpotrivă, îți va fi recunoscător că le-ai predat în bună regulă.

— Făgăduiala îmi alungă toate temerile în afară de una singură: sefirul nu o să vrea să te asculte. Fără îndoială că va avea loc o luptă.

— O luptă nu, ci numai o singură lovitură din partea mea. O să-i ajungă, fii pe pace. Te-ai putut încredința când l-am doborât pe sangeak.

— Da, ai un pumn zdravăn, n-am ce zice. Ei bine, am încredere în tine și te voi însoți. Ce nu face omul, când e vorba să-și păstreze bunăvoința stăpânului său!

— Așadar, ne-am înțeles. Acum, dacă ne vom urca pe umerii soldatului, vom putea ajunge lesne până la gaură. Eu pornesc înainte și tu mă urmezi. Numai o clipă mai așteaptă.

Spusei apoi soldatului să aștepte liniștit până când ne vom întoarce și îi cerui să-mi împrumute covorașul lui de rugăciuni, pe care îl purta sub brâu. Aveam nevoie de el pentru a astupa gaura din colțul închisorii. Chibrituri și câteva lumânări de seu luasem cu mine încă de la Hilleh; de asemenea mai luasem îndărăt de la peder, cuțitul la care adăugai acum carabina și revolverele. Pușca mea cu tragere lungă o lăsasem la cai. Așadar eram bine înarmat și n-aveam de ce să mă tem de sefir. Recunosc că pentru ceea ce plănuiam, era nevoie de oarecare curaj.

Dar mai știam că numai câțiva din contrabandiști cunoșteau dispunerea încăperilor din ruină, căci ar fi fost o nesocotință de neiertat din partea sefirului să fi împărtășit contrabandiștilor toate tainele sale.

Așadar, în afară de el, nu puteau fi acolo decât cei câțiva oameni care ne aduseseră aici și cu aceștia isprăveam eu repede.

Acum se apropiase timpul să ne întoarcem la locul care ne era atât de bine cunoscut. Soldatul se rezemă de perete și mâinile sale împreunate alcătuiră prima treaptă care ducea în sus, iar umerii săi a doua; putui ajunge astfel lesne până la gaură și șambelanul veni după mine.

Că nu era tocmai liniștit, auzeam din suspinele care îi ieșeau din piept. Puturăm trece ușor, căci gangul era acum curățat de moloz și nici carabina mea ușoară și scurtă nu-mi era o piedică.

După ce ajunserăm la capătul gangului, mă oprii s-ascult; capul meu se afla în încăperea numărul cinci. Nimic nu se mișca acolo, așa că ieșii din gaură; îndată după mine veni și persanul. Cercetând în jurul meu, pipăind cu mâinile, mă încredințai că închisoarea noastră era în aceeași stare cum o lăsasem. Legăturile noastre mai erau acolo, iar într-un ungher dădui de grămada de moloz pe care o scosesem din gaură. Eram singur și tare aș fi vrut să aprind o lumânare, dar lumina acesteia ar fi străbătut prin împletitura de sârmă a ușii și ne-ar fi dat de gol, dacă s-ar fi aflat cineva în încăperile celelalte. Am fost deci nevoiți să ne facem pregătirile pe întuneric.

Mai întâi de toate astupărăm gaura, cât avurăm material de ajuns, apoi băgai carabina înăuntru, peste care întinsei covorașul soldatului și pe acesta presărai rămășițele de moloz. În felul acesta, gaura și carabina erau ascunse privirilor sefirului. Cuțitul și revolverele nu le lăsasem la brâu, ci le ascunsesem în buzunare.

Acum trebuia să-l leg din nou pe persan și cred că nu mai e nevoie să spun, că el nu voia deloc să se învoiască la așa ceva. Când văzui că lămuririle și îndemnurile mele nu folosesc la nimic, îi dădui un ghiont nu tocmai prietenos în coaste, care îl convinse pe dată de nevoia măsurilor pe care aveam de gând să le iau. Îl legai deci la fel, cum fusese înainte, apoi mă așezai și eu jos și mă înfășurai în frânghii, bineînțeles nu așa de strâns ca înainte, căci asta nici nu puteam și nici nu voiam s-o fac, totuși în așa fel, ca la prima vedere, să pară că legăturile erau neatinse. Acum mă simții liniștit. Dorința mea de a ajunge aici înaintea sefirului se împlinise. Acum n-avea decât să vină! Răsuflarea șambelanului, deși acesta spunea că e un „războinic viteaz”, nu era atât de liniștită ca a mea. Auzeam din când în când câte un oftat înfundat, însoțit de câte un „Allah! Allah!”. Îi era frică și când, după câțva timp, auzirăm pași și văzurăm o lumină străbătând prin ușă, îmi șopti tremurând de frică.

— Effen... effendi... Iată-i, vin! Ah, cerule, ce se va alege de noi?! Acum s-a isprăvit... s-a isprăvit de tot! Oh, de nu m-aș fi lăsat înduplecat să mă întorc iar aici!

— Ci taci odată! mă răstii eu pe înfundate la el. Îi aud că se duc întâi la Halef și trebuie să ascultăm ce spun.

Pașii se îndreptaseră spre încăperea numărul patru; auzii vorbind pe sefir și pe Halef, dar nu putui înțelege ce spuneau. Dar când cel dintâi se depărta și hagiul meu începu să vorbească mai tare, putui desluși cuvintele:

— Nu fi caraghios. Îl cunosc bine pe effendi al meu. Vine el, vine sigur să mă scoată de aici... Ne răfuim noi atunci!

— Află atunci că a și venit, răspunse sefirul cu glas tare. E de mult aici și e mai bine legat decât tine.

— Minți!

— Ba e adevărat!

— Și chiar dacă ar fi adevărat, atunci s-a jucat numai cu tine, a făcut o glumă; așa îi place lui să facă, când vrea să-și bată joc de cineva. Va fi liber și mă va scăpa și pe mine mai repede decât gândești!

— Numai sufletul îi va fi liber, căci atât pe al său, cât și pe al tău le vom alunga cu ciomegele din trupurile voastre afurisite!

— Ciomegele vor fi pentru tine, nu pentru noi. Îți jur pe Allah și pe Profet, că peste puțin timp ai să simți biciul pe care mi l-ai luat, spunându-mi cuvinte batjocoritoare. Atunci sufletul tău va fi acela care va ieși prin pielea ta râioasă și se va duce de-a dreptul în iad!

Sefirul izbucni într-un râs disprețuitor, apoi auzii pașii apropiindu-se de ușa noastră. După sunetul lor, putui să-mi dau seama că erau numai doi inși. Zăvoarele fură trase și perdeaua de sârmă ridicată, apoi sefirul intră, însoțit de un individ mic de statură, care prin travestirea lui mă făcuse să cred că era hagiul Halef și care acum avea în mână o lampă mică, aprinsă.

Căpetenia aruncă o privire cercetătoare prin încăpere, apoi se îndreptă spre șambelan, acesta fiindu-i mai aproape decât mine, se aplecă și cercetă legăturile.

— Totul e în regulă, zise el și se ridică iar. Cu tine am să vorbesc mai târziu. Întâi vine rândul creștinului, cu care nici n-am putut vorbi până acum.

Se înțepeni în fața mea și făcu semn celuiilalt să se apropie cu lampa, pentru a mă putea vedea mai bine. Nu găsi de cuviință să examineze și legăturile mele, deoarece găsise „în regulă” pe acelea ale șambelanului și trupul meu chircit avea înfățișarea că se afla în aceeași poziție chinuită și dureroasă ca înainte.

— Desigur că ai auzit ce-a zbierat adineauri tovarășul tău, piticul acela veninos? Întrebă el.

— Da, îi răspunsei eu.

— Broscoiul ăla urât și scârbos trebuie să fie nebun!

— Ba nu!

— Cum, nu? Crezi că e așa cum spune el?

— Da.

— Atunci se vede că de frică mea ți-ai pierdut și tu mințile.

— Nici nu-mi trece prin gând. Mintea mea e mai limpede și mai sănătoasă decât a ta.

Izbucni într-un râs batjocoritor ca și adineauri și strigă:

— Vrea să fie liber; vrea să scape și pe hagiul lui; vrea să mă bată cu biciul! Auzi! Și mai zice că e teafăr la minte.

— Ascultă: când hagiul meu spune ceva, are obiceiul să se țină de cuvânt. Dacă ți-a făgăduit o bătaie poți să fii încredințat că n-ai să scapi de ea, oricât te-ai împotrivi!

— Câine, dacă nu ești nebun, atunci nu urmărești altceva decât să mă jignești. Se pare că nici nu bănuiești ce te așteaptă!

— Vrei să mă faci și pe mine să râd? Dacă unul din noi doi nu știe ce-l așteaptă, apoi acela ești tu. Ți-am prorocit ce se va întâmpla. O să vezi tu când se va face ziuă.

— Da, îmi aduc aminte, spuse el, dând ironic din cap. Judecata asupra mea va începe odată cu lumina zilei și se va încheia la sfârșitul ei; cam așa ai vorbit. Asta ar fi însă prea puțin, mult prea puțin. Eu m-am îngrijit mai bine de tine. Nu-ți voi dăruia numai o singură zi. Vei avea parte mai multă vreme de bucuriile cu care vreau să te fericesc. Lucrul de care te-ai făcut vinovat pe malul Tigrului...

— Ah, vorbești de ce i-am făcut pederului? Îi curmai eu vorba.

La auzul acestor cuvinte se dădu cu un pas înapoi, cuprins de o mare tulburare și întrebă repede:

— Pederul? Ce știi tu despre el? De unde cunoști numele acesta? Cine ți l-a spus? Numai faptul că tu, un străin și creștin, ai auzit numele acesta îți va aduce moartea!

— Îți mai spun încă o dată că mereu încurci lucrurile. Nu eu, ci tu vei muri. Ai fost descoperit; se știe că tu ești sefirul, despre care...

— Sefirul!... îmi curmă el vorba. Omule, asta e încă o pricină care îți va aduce moartea! Chiar dacă n-aș fi hotărât încă soarta ta, aş hotărî acum. Ești pierdut!

— Nu vorbi prostii! N-ai nici o putere asupra mea. Voi părăsi Birs Nimrud teafăr și nevătămat și te voi lua cu mine la Hilleh ca prizonier, pentru a te închide la un loc cu pederul și cei doi tovarăși ai lui, care au fost puși acolo în lanțuri.

— Eu... prizonierul... tău, la Hilleh, în lanțuri...?! strigă el, holbând ochii la mine ca la o stafie. Tot e adevărat deci: ai înnebunit de-a binelea!

— Atunci un nebun îți spune, că ai trimis pe peder într-o cursă, în care a fost prins. Nimeni nu a crezut ce i-ai poruncit tu să spună.

— Ce... ce n-a fost crezut?

— Că eu și haddedihiul am atacat caravana și că tu te-ai luat după noi ca să ne afli ascunzătoarea; și nici că eu aş fi luat cu mine cadavrul lui

Pișkhidmet-bașa, pentru a-l arunca în apă.

Vroi să răspundă ceva, dar era atât de încremenit de spaimă, încât nu fu în stare să scoată un cuvânt. Îmi veni deodată gândul să mă folosesc de buimăceala lui, pentru a descoperi taina în legătură cu „trandafirul din Șiraz” și urmași:

— După cum vezi, toate secretele voastre au fost date pe față. Chiar și vestitul vostru „trandafir din Șiraz” a fost descoperit!

La auzul acestor cuvinte se năpusti ca o fîră asupra mea, mă apucă de umeri, mă zgâlțâi și se răsti la mine:

— „Trandafirul din Șiraz”? *Biwe-i-Hakim*^[72], *Şems-i-Djamat*^[73], *Sitare-i-Djira*^[74], care locuiește într-un loc atât de ascuns, încât eu însumi n-am văzut-o decât de trei ori până acum? Regina noastră frumoasă și minunată, în fața căreia noi toți ne înclinăm capetele și ne îndoim genunchii? Ea, a cărei privire farmecă inimile și a cărei voce îndeamnă la faptele cele mai mari și mai vitejești, pe dânsa spui tu că o cunoști, tu vierme ticălos și nemernic? Te sugrum, te strâng de gât.

Mă înșfacă de beregată și eram gata să-mi scot mâinile din legături pentru a mă apăra, când îmi veni în minte un alt mijloc, care fără îndoială că avea același efect și care îl va împinge poate la altă mărturisire, căci se afla într-o tulburare ce-l împiedica să judece liniștit ceea ce spunea.

— Să nu mă atingi! îi strigai... Și eu sunt un sill!

Se dădu înapoi, ca și când ar fi fost lovit cu o măciucă în cap, holbă ochii la mine și întrebă:

— Tu... tu... un sill?!

— Ba chiar un *sertip-i-sillan*^[75].

— Un sertip?! Omule, sau ai de partea ta pe dracul care ți-a destăinuit, secretele noastre, sau ești cu adevărat un sill! Atunci te prefaci. Numai că ești creștin și de fapt, ești un šiit dreptcredincios.

— Dacă n-aș avea mâinile legate, aș putea să scot din buzunar inelul meu și să-ți dovedesc cine și ce sunt.

— Ai... ai... și... un... inel? strigă el din ce în ce mai tulburat. Dacă asta e adevărat, atunci pot să te pun la încercare. N-am decât să te întreb de stăpânul nostru suprem... de Dja...

Se opri după prima silabă, dându-și seama că era pe cale să făptuiască cea mai mare trădare pe care o poate face un sill. Ultima silabă a numelui

era ușor de ghicit și cum, în seara aceea, pe malul Tigrului, auzisem de la peder numele „stăpânitorului suprem”, întregii eu cuvântul început:

— Vrei să vorbești de Djafar, emirul-i-sillan?

— Da, de el vorbesc! Îl cunoști? Tu știi așadar toate... toate... toate! Sau ești cu adevărat un sertip-i-sillan și rangul tău e mai mare ca al meu; atunci trebuie să-ți dau îndată drumul. Sau ai aflat toate prin trădare și ești un spion pe care trebuie să-l nimicesc fără întârziere.

Cum stătea așa în fata mea, cu amândouă mâinile duse la frunte, făcea impresia că-și pierduse cu totul puterea de judecată. Deodată se întoarse cu o mișcare repede spre însoțitorul său cel mic și spuse:

— Adu lumina mai aproape să văd mai bine ce mutră face. Trebuie să pătrund până în adâncul sufletului său.

După ce omulețul ascultă de porunca lui, mă sfredeli cu privirea. Cicatricea lui se umflase și se înroșise, iar din expresia feței lui, din pumnii strânși, gata de atac și din atitudinea lui se putea citi o hotărâre și o încordare care putea să devină nimicitoare dacă izbucnea. Cu toate acestea îl privii liniștit drept în față, însă pe ascuns desfăcui legătura, pentru a avea mâinile libere spre apărare.

— Nu pot citi nimic pe fața ta, zise el, deși liniștea și nepăsarea mea se puteau vedea foarte bine. Nu văd nimic și nu pot descoperi nimic. Trebuie să mă folosesc de alt mijloc mai bun și mai sigur: te conjur pe Allah, sau dacă ești creștin, pe Dumnezeuul tău, să-mi spui adevărul! O vei face?

— Da.

— Vei avea curajul să mărturisești adevărul, dacă nu ești un sill?

— Da. Să nu crezi că mi-e frică de tine.

— Atunci spune-mi, ești un šiit dreptcredincios, sau creștin?

— Nici prin gând nu-mi trece să tăgăduiesc religia mea, oricât de mare ar fi primejdia în care m-aș afla. Sunt creștin!

— Allah! După legile asociației noastre, un creștin nu poate face parte din ea. Așadar nu ești un sill?

— Nu.

— Și ne-ai pătruns tainele fără voia noastră?

— Da.

— Atunci fii blestemat! Ai să mori!

În furia lui nici nu se gândi, măcar, să se servească de o armă și se repezi cu mâinile desfăcute, ca niște gheare, asupra mea. Făcui o mișcare

repede într-o parte, așa că el apucă în gol, iar eu scoțând mâinile dezlegate, îl strânsei de gât, îl trăsei spre mine, mă rostogolii deasupra lui și îi dădui, una după alta, două lovituri în tâmplă. Ridică brațele în aer, întinse picioarele și rămase nemișcat.

Aceasta se întâmplase cu mai mare repeziciune decât se poate povesti. Cu două, trei mișcări puternice mă desfăcui eu totul din legăturile mele și sării în picioare.

Omulețul rămăsese încremenit, cu lampa în mână și holbă ochii la mine. Dar deodată aruncă lampa care se stinse, așa că se făcu întuneric și strigă:

— Câine, să nu crezi că ai să ne scapi!

Voiam să mă dau la o parte cu băgare de seamă, dar el și sărise asupra mea; simții mâna lui apucându-mă, apoi o lovitură care mi-ar fi străpuns inima dacă nu m-aș fi dat în lături. Astfel fu atins numai mușchiul brațului și mai târziu putui vedea că nu promisem decât o rană neprimejdioasă, adâncă numai de vreo doi centimetri. Vrusei să-l apuc, însă ticălosul îmi scăpă repede și puse mâna pe pistol, ceea ce eu nu puteam vedea din pricina întunericului. Sării spre intrare pentru a-i tăia drumul, dar în clipa aceea se și auzi împușcătura care fusese îndreptată spre locul unde mă aflasem cu o clipă înainte. Lumina pulberii îmi arată chipul lui, mă repezii la el și îl doborâi la pământ cu o lovitură de pumn, dată în cap. Mă aplecai repede asupra lui, pentru a mă încredința că nici acesta nu mai era acum în stare să-mi facă ceva.

Se făcuse tăcere și nici eu nu mișcai, ca să pot afla dacă împușcătura fusese cumva auzită. Deodată auzii vocea înecată a șambelanului:

— Effendi!

— Ce?

— Ești mort?

— Nu vorbi prostii! Dacă îți răspund, nu pot să fiu mort.

— Vasăzică, nu ești nici sugrumat, nici împușcat?

— Nu; am fost numai puțin zgâriat cu cuțitul.

— Unde sunt cei doi oameni grozavi?

— Zac aici fără suflare, din pricina loviturilor mele. Acum taci! Nu știm încă dacă împușcătura n-a fost auzită.

Mai așteptaram câtva, timp, nimeni nu veni însă, așa că îndrăznirăm să aprindem o lumânare. Lampa n-o mai puturăm aprinde, fiindcă se spărsese și conținutul ei se scursese pe jos.

— Domnul fie lăudat, murmură persanul, oftând ușurat. Văd că ai rămas învingător. Inima mi se împietrise de frică, când am văzut cum sefirul stătea în fața ta ca un tigru flămând și cum s-a repezit apoi la tine, pentru a te sfâșia cu ghearele. Niciodată în viața mea n-am tremurat atât de tare ca în clipa aceea, căci dacă te-ar fi ucis, aș fi fost și eu pierdut. Deși sunt un războinic încercat și viteaz, când omul e legat nu-i folosește la nimic toată vitejia lui. Nu vrei să mă dezlegi în sfârșit și pe mine?

— Chiar acum. În schimb vom lega pe ăștia doi.

Îl dezlegai, el sări în picioare și strigă vesel:

— Allah fie lăudat că ne-a scăpat din această primejdie grozavă! Deși am întâmpinat-o cu cel mai mare curaj, totuși...

— Nu țipa așa, îi curmai eu vorba. N-am văzut nimic din marele curaj cu care te lauzi și dacă îți închipui cumva că primejdia a trecut, atunci te înșeli. Am prins abia pe ăștia doi, dar mai avem de furcă cu ceilalți treizeci și trei.

— Allah să ne ocrotească! Încă treizeci și trei? Ce ne vom face până la urmă?!

Frica îl cuprinse din nou și se așeză la pământ. Eu legai cât putui mai bine pe sefir și pe tovarășul său și abia isprăvisem, când auzii pe Halef strigând în gura mare:

— Sihdi, Sihdi! Am auzit împușcături! Ești aici?

— Da, Halef! îi răspunsei eu tot așa de tare.

— Eu zac legat aici. Vino repede să-mi dai drumul.

— Îndată.

— Dacă ar fi adus ticăloșii biciul meu cu ei! Nu cumva l-ai văzut?

Cu toată situația primejdioasă în care ne aflam, nu putui să nu râd. Abia aflase hagiul meu că era salvat și primul lucru la care se gândise era biciul lui iubit! Îi spusei persanului să stea liniștit, luai lumânarea și trecui dincolo, unde mă aștepta Halef. Când mă văzu intrând, zise:

— Sefirul voia să mă facă să cred că ești prizonierul lui; bineînțeles că nu l-am crezut și i-am făgăduit o mângâiere simțitoare cu gârbaciul meu.

— Am auzit asta. Dar el n-a mințit, am fost cu adevărat prizonier. Acum sunt însă liber și l-am prins eu mai bine decât el pe mine. Mai târziu îți voi povesti întâmplarea; deocamdată te duc la el.

— Atunci dezleagă-mă mai întâi, căci, în starea în care mă aflu acum, nu te pot urma.

Fusesse învelit într-un covor și legat peste el cu frânghii, așa că i se vedea numai capul. Îl dezlegai și, cum se văzu în picioare, ridică mâna spre cer ca pentru jurământ și spuse;

— După cum mi-a ajutat Allah să ies din covorul ăsta, tot așa îmi voi ține cuvântul și voi da sefirului să guste din biciul meu! Mi l-au luat, dar îl voi căuta și-l voi găsi, chiar de l-ar fi ascuns în fundul pământului! Știu că ție nu-ți place graiul gârbaciului meu, Sihdi, dar orice ai spune, de data asta, eu tot am să-mi țin cuvântul!

— Fii liniștit, Halef; astăzi sunt de aceeași părere cu tine. Când am auzit că te-a amenințat cu bătaia și tu i-ai făgăduit că-l vei biciui, eram hotărât să te las s-o faci.

— Binecuvântată fie această hotărâre a ta! Acum haidem, du-mă la el. Nu vreau să pierd nici o clipă și să-l fericesc cu salutul meu. Nici nu bănuiești cu câtă nerăbdare trebuie să mă aștepte!

Mă luă de mână și mă trase după el. Recunoscui că de data aceasta n-aș fi putut să-l opresc să-și descarce mânia cu ajutorul biciului. Sefirul meritase o astfel de pedeapsă, așa că de astă dată dorința fierbinte a micului meu hagi se potrivea cu părerea mea. Mă trase în încăperea din mijloc și de aici vroia să mă ducă mai departe. Eu mă oprii însă în loc și îi spusei:

— Înainte de a ne duce la sefir trebuie să știu cum s-a purtat cu tine din clipa când am sărit în apă. Povestește-mi deci tot.

— Nu se poate s-o amânăm pentru mai târziu? Ard de dorința de a-l revedea mai repede!

— Îmi pare rău că trebuie să te las să arzi, dar trebuie să cunosc purtarea pe care au avut-o față de tine, pentru a ști ce am de făcut.

— Atunci trebuie să mă stăpânesc și să-ți spun mai întâi tot, dar să știi că pentru fiecare minut de întârziere, va căpăta cinci lovituri mai mult.

— Fii, deci, scurt!

— Scurt? Ah, Sihdi, cât de puțină înțelegere ai tu. Pentru necesitatea unor astfel de dovezi de prietenie! Dimpotrivă, voi povesti cât mai pe larg, căci cu cât va fi mai mare numărul de lovituri pe care îl va primi, cu atât mai mult va recunoaște dragostea mea pentru dânsul! Hai, acum spune, ce vrei să știi și ce vrei să-ți povestesc.

— Când m-ai văzut sărind din luntrea de papură, nu ți-a venit în gând să mă urmezi?

— Ba da, gândul mi-a venit și aș fi putut să îl și aduc nestingherit la îndeplinire, căci cei doi vâslași nici nu se puteau ocupa de mine, trebuind să bage de seamă ca barca să nu se răstoarne. Dar abia în clipa următoare mi-am dat bine seama de ce trebuia să fac. Dacă aș fi sărit după tine, legat de mâini și de picioare cum eram, ai fi fost silit să-mi dai ajutor și am fi fost în primejdie să ne prindă iar. Ba aș fi primejduit viața noastră a amândurora, căci putea prea ușor să le vină nenorocita idee să tragă în noi cu pușca. Pentru tine era neapărat nevoie să dispari cât mai repede, să te cufunzi și să înoți cât mai departe pe sub apă. N-ai fi putut, însă, să faci asta dacă ar fi trebuit să vii în ajutorul meu. De aceea am rămas pe loc și cred că am făcut bine.

— Ai dreptate. Ai fi primejduit scăparea noastră.

— Așa m-am gândit și eu. De altminteri cunoști încrederea pe care o am în tine. Îndată ce ai făcut săritura, eram sigur că vei scăpa, că vei alergera la locul unde erau acum și caii, pentru a veni apoi la mine ca să mă scoți din mâinile lor. Aveam deci mulțumirea să pot râde în sinea mea de dușmanii noștri, pe când ei își închipuiau că mă au în mână, fără apărare. Gândul acesta îmi dădu acea veselie sufletească, fără de care viața poate fi asemuită cu un ciolan de pe care soarta a ros toată carnea.

— Asemuirea asta e foarte frumoasă, dragul meu Halef.

— Oh, comparațiile mele sunt întotdeauna minunate și fără greș, ceea ce — iartă-mă — nu pot spune și despre ale tale. Poți să te mângâi însă cu gândul că nu toți oamenii sunt în stare să aibă însușirile pe care le am eu. E nevoie de multă stăpânire de sine, pentru ca omul să-și poată ascunde într-atâta mărinimia spiritului său, încât să nu doboare la pământ pe un nevinovat.

— Vezi să nu te lași nici tu doborât, căci ești cu totul nevinovat.

— Ce vrei să spui cu asta, Sihdi?

— Mai târziu, când vei avea timp, încearcă să înțelegi. Deocamdată ai ajuns cu povestirea ta abia acolo unde ești legat și fără apărare și unde ai prilej să-ți arăți stăpânirea de sine despre care spuneai adineauri. Ce s-a întâmplat mat departe?

— Ceva ce m-a făcut să râd din toată inima. După ce vâslașii cumpăniseră iar barca, au strigat după tine. Mai întâi ți-au poruncit să te întorci numaidecât, făgăduind să-ți ierte încercarea de fugă. Când au văzut însă că mintea ta nu e destul de înțeleaptă pentru a pricepe minunăția

propunerii lor, începură cu rugămințile. Te implorau să te întorci și să nu-i nenorocеști, spunând că le va merge rău dacă mă vor aduce numai pe mine singur. Mi se făcu milă de jalea lor și încercai să-i mângâi, spunându-le că eu singur aveam un preț mult mai mare decât dacă ai fi fost și tu cu mine.

— Îți mulțumesc.

— Mă rog! N-au fost destul de înțelegători să mă creadă și se plâneră mai departe, până când ajunseră la încredințarea că-ți place mult mai bine în apă, decât în tovărășia lor. Atunci vâsliră în grabă mai departe, crezând că, dacă vor ajunge mai repede la sefir și îi vor aduce la cunoștință fuga ta, cu atât mai ușor îi va fi acestuia să te prindă din nou. Trecurăm din râu în canal și ajunserăm la țintă. Unul din ei se depărtă, iar celălalt rămase cu mine pentru a mă păzi, deși eram destul de mare și cuminte, ca să mă păzesc să nu mă fure cineva. Apoi mă luară de acolo, însă avură grijă să mă lege mai întâi la ochi. Am fost purtat pe sus, vreme îndelungată și foarte departe. Când m-au lăsat jos și mi se luă legătura de la ochi, eram acolo unde m-ai găsit tu și sefirul se afla în fața mea.

— Era singur?

— Nu. Un om mic de statură îl însoțea. Și atunci se întâmplă ceva ce nu putui înțelege, așa că nici istețimea ta nu va fi destul de mare pentru a mă lămuri.

— Ce s-a întâmplat?

— Se păru că omulețului îi plac nespus de mult hainele mele. Poți să-mi spui de ce, Sihdi?

— Cunosc pricina și ți-o voi spune mai târziu. Deocamdată povestește mai departe.

— Mă dezlegară și-mi cerură să mă dezbrac; bineînțeles că m-am împotrivit, dar fui amenințat cu bătaia. Cum aveam mâinile libere, aș fi putut să mă apăr, însă sefirul își îndreptase pistolul asupra mea și îmi spuse că mă va împușca, dacă nu mă voi supune. N-avui încotro și trebuii să-i fac pe plac, nu însă fără a le pune o condiție!

— Care anume?

— Le spusei că eram însurat și tată de familie, că trebuie deci să-mi păzesc sănătatea și că puteam să răcesc în beciul unde mă aflam, dacă mă lăsau în pielea goală. Adăugai, că puteam să le îndeplinesc dorința, dacă îmi vor da în schimb veșmintele omulețului, cu care să-mi apăr frumusețea trupului. Sefirul se învoi; fără îndoială nu din grija pentru sănătatea mea, ci

pentru a isprăvi mai repede. Pe când ne schimbam hainele vru să afle multe de la mine, îi spusei însă să te întrebe, mai bine pe tine, căci vei veni neapărat pentru a-i da informațiile dorite. Vrând-nevrând, a trebuit să se mulțumească cu răspunsul meu. După ce mă legară din nou, se îndepărtară și rămăsei singur. Făcui tot felul de încercări să mă dezleg, dar fără să izbutesc. Apoi am auzit cum a fost adus un alt prizonier, care se văita mereu și cerea îndurare. L-au dus în altă încăpere, așa că nu știu cine era.

— Era Pişkhidmet-başa.

— El? Atunci a reuşit atacul împotriva caravanei sale?

— Da. Toți însoțitorii lui au fost înjunghiați.

— Allah! Dar vina e numai a lui. De ce n-a ascultat când i-am spus să se păzească? Omul ăsta e un fricos fără pereche; se văita ca un copil pe care îl dor măselele. După ce îl duseră la locul lui, veniră la mine, ca să vadă dacă eram bine legat, apoi plecară și trecu foarte multă vreme, până când apărură iar și schimbaram din nou hainele. Am fost atât de mulțumit de a le avea iar pe ale mele, încât adormii și nu mă trezii decât adineauri, când cei doi au venit iar. Eram foarte supărat că m-au trezit din somn și le arătai pe față mânia mea. Sefirul se obraznici și așa se întâmplă că ne despărțirăm nu tocmai prieteni și că trebuia să-i amintesc de gârbaci. După câțva timp auzii o împuşcătură. Cine împuşcă, trebuie să aibă o armă și e dușman; un dușman înarmat însă, înăuntru la Birs Nimrud, nu putea să fie altul decât tu și de aceea strigai numele tău, ca să știi unde mă poți găsi. Așa, acum știi tot ce voiai să știi și putem merge la sefir, care se va bucura foarte mult când ne va vedea. Nu trebuie să scăpăm prilejul de a-i face o plăcere și parcă văd de pe acum fața lui strălucind de mulțumire. Dar iată, tocmai îmi pipăiam buzunarele și văd că omulețul care a îmbrăcat hainele mele, le-a golit. Va trebui să mă rog de biciul meu să-l facă să înțeleagă că aceste buzunare au fost făcute pentru mine și nu pentru alții. Hai acum să mergem!

Când intrarăm în încăperea cu numărul cinci, șambelanul, care stătea ghemuit într-un colț, ca o pasăre speriată, ne spuse:

— Slavă Domnului că vii în sfârșit, effendi. Ce spaimă am tras!

— De ce? îl întrebai eu.

— Sefirul ăsta afurisit m-a copleșit cu cele mai grozave amenințări.

— Cine te-a pus să vorbești cu el? Doar nu putea să te vadă!

— Dar putea să mă audă.

— De ce n-ai stat liniștit?

— Ai dreptate; însă când și-a revenit în simțiri, a întrebat dacă e cineva aici și eu i-am răspuns. De atunci mă chinuiește mereu cu amenințarea, că îmi va merge rău de tot, dacă nu-l voi dezlega în lipsa ta.

— Și din pricina asta ți-a fost frică? Fii liniștit, căci omul ăsta nu mai poate face nici un rău.

Hagi Halef își îndreptă atenția asupra omulețului care îi luase hainele și zăcea acum la pământ, legat cobză. Se așează în fața lui, plin de îngâmfare și începu:

— Îngăduie-mi să te salut, scump prieten al sufletului meu! Îmi ești nespus de drag, cu toate că nici n-ar trebui să vorbesc cu tine, fiindcă din pricina lipsei tale de recunoștință am fost atât de întristat. Știi ce vreau să spun?

Omulețul nu răspunse și nici nu se mișcă.

— Taci? urmă Halef. Sihdi, fii atât de bun și luminează fața lui atât de frumoasă. De-abia aștept să mă înviorez, privind zâmbetul său drăgălaș.

După ce îi făcui pe plac și îndreptai lumina spre fața omulețului, Halef strigă:

— Dar ce e asta? Cum a fost doborât la pământ, Sihdi?

— Cu o lovitură pe care i-am dat-o eu.

— Atunci l-ai omorât! Asta nu-i înfățișarea unui om care și-a pierdut cunoștința, ci a unui mort.

La auzul acestor cuvinte, mă uitai mai de aproape la individ. Falca de jos îi atârna, gura îi era deschisă, iar ochii îi erau sticloși și fără viață, îl scuturai și îl examinai apoi de aproape.

— Mai trăiește? întrebă Halef.

— Nu, e mort, răspunsei eu și mă ridicai.

— Atunci e așa cum am spus; l-ai omorât. Lovitura ta a fost socotită pentru un om mai puternic, nu pentru o stârpitură ca asta. Dar nu-ți face inimă rea. Nu tu, ci Allah a fost acela care ți-a condus mâna. Tu nu ești un ucigaș, ci un răzbunător al faptelor sale. Cine a tras adineauri?

— El.

— În cine?

— În mine.

— Te-a nimerit?

— Nu.

— Atunci fii liniștit. Nu trebuie să te mustre cugetul. El a vrut mai întâi să te omoare și pentru asta și-a luat pedeapsa.

— Înainte de a trage, a mai încercat să mă înjunghie.

— Tot fără a te nimeri?

— Am simțit lovitura, dar rana nu cred să fie serioasă.

Îndreptând lumina spre locul unde fusesem rănit, văzui că mâneca era plină de sânge. Și Halef văzu asta și strigă îngrijorat:

— Ești plin de sânge! Dezbracă repede haina. N-am liniște până când nu voi vedea dacă rana e primejdioasă sau nu.

Îi făcui pe voie. Rana nu era gravă și o legai cu o bucată de pânză pe care o găsirăm în încăperea alăturată. După ce isprăvirăm, Halef cercetă buzunarele mortului.

— Ia te uită, Sihdi, am găsit tot ce mi-a furat, zise el mulțumit. Nădăjduiesc că tot așa voi găsi și biciul meu. Pe el îl voi căuta înainte de toate. Am să-l întreb pe sefir unde este.

Acesta ne privea neîncetat, având pe față o expresie de nedescris; tăcu la toate întrebările lui Halef. Atunci hagiul îi trase cuțitul de la brâu, îi puse vârful la piept și îl amenință:

— Vreau să știu unde e biciul meu! Dacă nu-mi spui îndată, te străpung! Hai, spune, unde l-ai pus?

Neprimind nici de data aceasta răspuns, Halef apăsă cuțitul, dar nu prea adânc, ci numai atât cât să pătrundă puțin vârful. Când simți împunsătura și neștiind până unde va merge hagiul, sefirul rupse tăcerea, se smuci într-o parte și răspunse în sfârșit:

— E aici, pederul l-a adus cu el.

— Unde pot să-l găsesc?

— Sus în gang; acolo e și cuțitul tău.

— Ce frumos răspunzi când știu cum să-ți deschid gura! I-ai cercetat buzunarele, Sihdi?

— Încă nu.

— Să caut eu ce are în ele?

— Vom face asta mai târziu. Deocamdată vreau să pun mâna numai pe un singur lucru. Ia-i cheia pe care o poartă sub haină, atârnată de gât.

— Omule, ce te privește cheia mea?! se răsti sefirul la mine.

— Potolește-te, mielușelule, zise Halef râzând. Uită-te bine la cuțitul ăsta; ți-l înfig acuși în carne, dacă nu stai liniștit.

— La urma urmei puteţi s-o luaţi, afurisiţilor, că tot voi o să mi-o daţi îndărăt. Credeţi că aveţi de-a face numai cu mine, sau cu cei câţiva oameni care sunt aici; dar sunt atâţia, încât n-o să puteţi pleca din locul acesta fără să fiţi prinşi din nou.

În timp ce Halef îmi dădu cheia pe care o pusei în buzunar, îi răspunsei:

— Ştiu bine că nu eşti singur şi că mai ai treizeci de oameni.

— Înghiţi-te-ar iadul! De unde ai aflat asta?

— I-am văzut şi i-am numărat.

— I-ai... văzut... şi... numărat? repetă el cuvintele mele. Vrei să mă faci să cred că privirile tale pot trece prin ziduri şi grămezi de moloz?

— Nu privirile mele, ci eu însumi. Eşti într-adevăr aşa de prost să crezi încă şi acum că am stat tot timpul aici, legat? Dacă ai fi avut minte să vii măcar o singură dată să vezi ce fac, atunci nu m-ai fi găsit unde m-ai lăsat. Îndată după ce ai părăsit încăperea asta, am plecat şi eu cu Pişkhidmet-başa.

— Minţi!

— Nu mint! Ne-am dus călare la Hilleh pentru a prinde pe peder şi pe tovarăşii lui şi am adus soldaţi care v-au împresurat. Te-am văzut şezând cu beduinii ghazai, pentru a preţui prada şi am auzit tot ce ai vorbit cu ei. Apoi ne-am întors aici şi ne-am legat singuri, ca să te amăgim. Doar ai auzit şi adineauri cât de multe ştiu şi numai faptul acesta ar fi trebuit să te încredinţeze că am fost plecaţi şi că am aflat ce planuri aveai pentru azi.

— Nu mă poţi înşela. Tot ce spui e minciună, minciună şi iar minciună!

— Puţin îmi pasă dacă mă crezi sau nu.

— Nu eraţi voi proşti să vă legaţi iar singuri.

— Am făcut-o numai ca să te înşelăm pe tine. N-ai văzut cât de repede m-am dezlegat când a fost nevoie?

— Dar plecaţi n-aţi fost. Uşa era zăvorâtă pe dinafară.

— E o dovadă a nesocotinţei tale că nu cunoşti drumurile care duc la ascunzătoarea ta. Priveşte!

Dădui la o parte covoraşul soldatului — pe care îl vârâi în buzunar, spre a-l înapoia mai târziu — şi arătai spre gaura care se putea vedea:

— Cunoşti de mult văgăuna asta şi tot nu ştii că tocmai de aici duce un drum spre libertate. Dar eu am văzut, de la început, că aici e o cale de scăpare.

Privi ţintă spre colţul unde era gaura, fără să spună un cuvânt. Eu trăseai afară carabina mea, pe care el o văzu şi urmai:

— Pușca asta n-am avut-o la mine, când m-ați târât încoace. De unde am luat-o? Trebuie s-o fi adus de undeva! Dacă te mai îndoiești și acum, atunci, pentru prostia ta meriți și mai multă bătaie decât am hotărât să-ți dăm.

— *Ia Bidadullah* — oh, nedreptatea lui Dumnezeu! strigă el.

Apoi nu mai spuse nimic. Mirarea lui era atât de mare, încât parcă amuțise. Socotii că nu strică să-l lămuresc și mai departe:

— Adu-ți aminte cât de hotărât ți-am spus ce se va întâmpla. Asta am putut s-o fac numai pentru că știam dinainte că voi ieși din închisoarea asta, mai repede decât îți închipuiai, pe când tu susțineai că nu-i voi mai trece niciodată pragul.

În sfârșit, nu se mai putu stăpâni și izbucni:

— Câine, porcule, diavol ce ești! Acum înțeleg tot! Nu ți-a spus nimeni ce știi, ci tu ai tras cu urechea. Dar nu-ți va folosi la nimic, căci mă voi elibera chiar acum și te voi zdrobi!

Ridică coatele în sus și își apropie genunchii de trup, se îndoi, apoi se întinse cu toată puterea. Sforțarea lui n-avu însă nici un rezultat, căci legăturile ținură bine și în încordarea pe care o făcuse, funiile îi pătrunseră în carne și nu putu să-și stăpânească un țipăt de durere.

— Nu te osteni degeaba, îi spusei eu. Știu să leg mai bine decât tine. Acela pe care îl leg eu, nu poate scăpa fără voia mea. Și acum țin să-ți mulțumesc pentru graba cu care m-ai lămurit despre cele mai însemnate taine ale voastre.

— Nu știu despre ce vrei să vorbești! se răsti el la mine.

— Despre sillani, îl lămurii eu.

— Nimic, n-am spus nimic!

— Despre emir-i-sillan.

— Așa ceva nici nu există!

— Despre gul-i-șiraz.

— E o născocire de-a ta. N-am auzit niciodată de ea!

— Vasăzică, nici de bive-i-hakim?

— Nu!

— Sau despre schems-i-djamal?

— Nu, nu și iar nu! Acestea sunt nume născocite de tine, care nu înseamnă nimic!

— Atunci și cuvântul sill — adică „umbră” — e o născocire?

— Da.

— Dar o născocire nu se poate vedea cu ochii.

— Nici nu vezi nimic.

— Ba da! Văd ceva și pentru că văd, nu poate fi numai o născocire.

— Ce vezi?

— Inelul de la mâna ta dreaptă.

Văzui cum tresări de spaimă, se stăpâni însă și răspunse cu un râs silit:

— Asta e un inel ca toate inelele.

— Noi doi știm mai bine. E inelul „Umbrelor”, cu insigna rangului pe care îl ai între ei.

— Câine!...

— Taci, îi curmai eu vorba. Ferește-te să mai spui acest cuvânt. Dacă îl mai aud o dată, te învăț eu cum trebuie să se poarte cineva cu un câine. Ia aminte ce-ți spun! Fiindcă știu că în viața asta n-ai să mai ai nevoie de acest inel, mi-l vei da mie ca amintire a prieteniei noastre.

— Nici nu mă gândesc!

— Nu e nevoie să te gândești, o să fac așa cum vreau eu; de gândurile tale nu mă sinchisesc. Dă-l înapoi!

Mă apropiai de el pentru a-i lua inelul. El își trase repede mâinile legate și, tulburat la culme, răcnii:

— Nu te încumeta să mă atingi. Nu-ți dau voie.

— Ei, aș! Chiar dacă n-ai fi legat, nu mi-ar fi teamă de tine.

— Inelul ăsta e fermecat și-ți va aduce pieirea.

— Tocmai farmecul acesta vreau să-l cunosc.

— Dacă strâng pumnul, nu vei putea să-mi iei inelul. Poate doar să-mi tai mâna...

— Nu e nevoie de așa ceva. Ajunge o singură strângere. Uite cum îți voi deschide mâna asta cu aceeași ușurință cu care ți-am însângerat-o pe cealaltă.

Îi apucaii încheietura cu stânga, iar cu dreapta îi strânsei mâna atât de tare, încât scoase un țipăt de durere și o deschise. Ca o mișcare rapidă îi trăsei inelul de pe deget.

— Așa, zisei eu râzând. Îl voi purta ca amintire de la tine și îți voi rămâne recunoscător pentru bunăvoința cu care mi l-ai dat. Și ca să-ți dovedesc recunoștința mea, îți voi arăta acum că gaura asta dă într-adevăr într-un gang care duce afară.

Scoase un geamăt adânc și păru cuprins de o furie atât de mare, încât nu mai fu în stare să se stăpânească. Șambelanul trebuia să mă ajute să curăț gangul de moloz, coborâi în el, mă târâi până la capăt și spusei soldatului care aștepta acolo să-mi dea armele lui Halef, apoi mă întorsei în închisoare.

Hagi Halef fu foarte bucuros când văzu ce îi aduc.

— Sihdi, abia acum mă simt iar om, zise el. Cât timp n-ai decât cele două mâini, ești la cheremul oricui are o încărcătură de pulbere în pușcă. Acum însă, am ce-mi trebuie și sunt gata să mă iau la luptă cu toți sefirii din lume. Privește-l pe ăla de colo! N-are să mai facă gălăgie.

Văzui că i se astupase gura sefirului cu o cârpă și întrebai pentru ce se luase această măsură.

— După ce ai coborât în gang, a început iar să ne batjocorească; credea poate că eu am să fiu mai răbdător decât tine. Atunci am rupt două fâșii din haina lui, din care una i-am vârât-o în gură, iar pe cealaltă am legat-o pe deasupra. Dacă înainte spunea ce gândea, acum o să aibă prilejul să se gândească ce vrea să spună. Ce facem acum? Sunt iar înarmat și gata la orice.

— Am prins pe căpetenie, să ieșim afară ca să punem mâna și pe oamenii lui.

— Bine zici! Ce bucurie pe ei când vor vedea că în locul lui apar doi oameni atât de viteji ca noi! Ieșim prin gaură?

— Nu. Mergem prin gang, să-i luăm pe la spate. Mai înainte însă, trebuie să ne asigurăm mai bine de sefir.

— Cum?

— Îl vom lega în așa fel, ca să se sugrume dacă face o încercare să se elibereze. Aduceți-l după mine.

Halef și șambelanul îl târâră în încăperea de la mijloc. Eu lăsai ușa de sârmă în jos și împinsei zăvorul. Căutarăm pe urmă o frânghie bună și după ce o găsirăm, rezemarăm pe sefir de zăbrele și-l legarăm astfel că frânghia îi înconjură gâtul, așa că la o sforțare mai mare de a se elibera, ar fi fost strâns de gât.

După ce isprăvirăm treaba și luai lumânarea pentru a porni înaintea celorlalți, șambelanul mă opri, spunându-mi:

— Ziceai că vrei să prinzi pe oamenii sefirului. Vrei să faci asta chiar acum, effendi?

— Da.

— Și eu să te însoțesc?

— Bineînțeles! Sau vrei să rămâi singur aici?

— Nu, ferească-mă Allah! Nici mort nu rămân, cu atât mai puțin viu!

Dar ia spune, va trebui să ne luptăm?

— Se prea poate.

— Și eu o să iau parte la luptă?

Se vedea că-i era frică și, pentru a-i mări teama, îi spusei:

— Înțeleg prea bine, că de-abia aștepti să te poți răzbuna, în sfârșit. Mi-ai spus că ești un războinic foarte viteaz și ne pare foarte bine că prin vitejia ta ne va fi mai ușor să ieșim noi învingători.

— Da, aprobă și Halef, foarte serios. Avem nevoie de un erou ca tine, căci vom avea de înfruntat o adevărată ploaie de gloanțe.

— O ploaie de gloanțe?!... Din toate părțile? întrebă fricosul, speriat.

— Da.

— Atunci... a... tunci... o să aibă loc... o luptă... foarte frumoasă, dar îmi pare rău că nu, pot lua parte la ea.

— De ce nu?

— Vedeți doar că n-am arme; sunt deci silit să rămân aici până când mi se vor da înapoi pușca și pistoalele care mi-au fost luate.

— De asta nu te îngriji, căci se vor găsi arme și pentru tine și dacă nu, effendi al meu îți va împrumuta unul din pistoalele lui.

— Asta nu se poate, fiindcă eu nu știu cum să umblu cu astfel de pistoale.

— Îți va arăta el.

— Vezi că am făcut jurământ să nu mă folosesc decât de armele mele... Vedeți dar că nu vă pot da nici un ajutor.

— Ne pare rău, foarte rău, căci e păcat de jurământul acesta atât de frumos și plin de vitejie! Tu ce spui, Sihdi?

— Când vom ajunge în Persia, am să povestesc acolo de vitejia asta și de jurământul care îl împiedică să și-o dovedească. Acum haideți!

Oricât aş fi dorit să cercetez încăperile, totuși trebuia să renunț deocamdată. Luminai calea și trecurăm din încăperea numărul trei în aceea cu numărul unu, unde văzurăm treptele care duceau spre gang. Deoarece era de așteptat ca acolo să se afle oamenii de încredere ai sefirului, am fost nevoit să sting lumina. Urcarăm scara pe dibuite, ca înainte, în urma mea

Halef, apoi persanul. Când ajunserăm în gang, era întuneric, însă departe, înaintea noastră, se vedea o zare de lumină. Era intrarea, care era deschisă. Vrusei să înaintez, dar mă împiedecai de niște lucruri care îmi stăteau în drum. Erau saci, lăzi și baloturi, așadar mărfurile de contrabandă care fuseseră aduse acolo.

— Aș vrea să știu pentru ce s-a închis așa drumul prin gang cu lucrurile acestea? Întreba Halef în șoaptă.

— Nu poți să-ți închipui?

— Nu. De ce n-au fost duse îndată în jos pe scară?

— Pentru că nu era îngăduit tuturor membrilor din ceata contrabandiștilor să cunoască încăperile de jos și drumul care duce la ele. Probabil că cei mai mulți dintre ei nici nu știu de gang. Au voie, pesemne, să vină în ruină numai până la un anumit loc, până unde duc lucrurile. Vreo câțiva mai cunosc poate și gangul, dar nimic mai mult. Aduc lucrurile până aici și numai foarte puțini știu de încăperile de jos. Aceștia duc mărfurile până acolo și, după trebuință, li se destăinuiesc și alte secrete. Așa îmi închipui eu că stau lucrurile și fără îndoială că așa și este.

— Noi ce facem? Dacă ne vom cățăra peste grămezile acestea, facem zgomot.

— Chiar acum am descoperit că aici, în partea stângă, de-a lungul zidului, a fost lăsată o potecă îngustă de trecere; noi amândoi ne vom folosi de ea. Șambelanul va rămâne însă pe loc și va aștepta până când ne vom întoarce să-l luăm.

— Vă întoarceți repede? întrebă el.

— Asta n-o pot ști încă.

— Cred că nu va dura prea mult.

— Nu cumva ți-e frică?

— Oh, nu, effendi, cunoști doar îndeajuns vitejia mea!

— Cum să nu! Așteaptă deci aici până când ne înapoiem.

— *Bera'i Khuda* — pentru Dumnezeu, dar dacă se întâmplă ceva până când vă întoarceți?!

— Suntem încredințați de vitejia ta și știm că te vei apăra dârz.

Ne strecurarăm fără zgomot între zid și baloturi, spre ieșire. Cu cât ne apropiam de aceasta, cu atât mai puternică devenea lumina și văzurăm că în vremea asta se făcuse ziua mare. Timpul trecuse mai repede decât ne putuserăm da seama.

Deodată mi se păru că aud glasuri omenești. Mă oprii în loc și ascultai. Da, erau voci înfundate care se auzeau dinspre ieșire. Ne furișarăm mai departe și, după ce trecurăm de un balot mare, puturăm vedea pe cei care vorbeau. Erau trei inși care ședeau jos unul lângă altul și priveau afară. Păreau să fie tulburați dintr-o pricină oarecare. Cu cât ne apropiarăm, cu atât mai bine puturăm desluși ce vorbesc. Când nu mai eram despărțiți de ei decât prin doi saci, auzii lămurit pe unul din ei spunând:

— Nu, acum nu ne putem coborî la el. Știți doar că cel ce nu ascultă, e pedepsit cu moartea.

— Dar o întâmplare atât de neașteptată! Poate ne va pedepsi tocmai pentru că nu i-am dat de veste.

— Ai dreptate, încuviință al treilea. La urma urmei ce ne privesc câiniiăștia de ghazai? Se pare că numai pe ei i-au urmărit.

— Ba mie mi-e teamă că și pe noi, răspunse al doilea.

— De ce crezi asta?

— Pentru că soldații nu pleacă. Au împresurat tot locul, așa că nimeni dintre noi nu poate scăpa. Așadar, aș fi de părere să înștiințăm pe sefir.

Dacă se primea propunerea lui, atunci am fi fost descoperiți într-o situație în care nu puteam să ne mișcăm liberi. Trebuia deci să le-o luăm înainte; șoptii hagiului:

— Apucă-l tu pe cel din stânga cu amândouă mâinile de gât, să nu poată țipa. Totul trebuie să se facă pe tăcute. Eu îi înhaț pe ceilalți doi.

— Să-i omoram? întrebă el.

— Dacă nu va fi neapărată nevoie, atunci nu. Călușuri și frânghii avem destule aici.

Ieșirăm de după saci și, pe când Halef îl apucă pe unul din ei, eu doborâi pe al doilea cu o lovitură de pumn și înhățai pe celălalt de gât, îi dădui și acestuia o lovitură în tâmplă, și-l lăsai în nesimțire. Pe cel pe care îl ținea Halef de gât îl legai bine, apoi îi îndreptai cuțitul spre piept, amenințându-l:

— Să nu scoți o vorbă că te străpung! Halef fă trei călușuri din turbanul lui, cu care le vom astupa gura să nu poată striga.

— Cu cea mai mare plăcere, effendi, răspunse hagiul. Dacă ticălosul nu cascade botul de bunăvoie, atunci...

Se opri deodată; privirea lui se îndreptase spre peretele celălalt, pe care nu-l luaserăm încă în seamă. Ochii lui străluciră de bucurie și urmă:

— *Hamdulillah!* Văd acolo gârbaciul și cuțitul meu! Acum cucerirea tuturor ruinelor Babilonului și de pe întreg pământul e doar o jucărie pentru noi!

Își luă întâi biciul lui drag și apoi tăie în bucăți turbanul contrabandistului și-i astupă gura cu una din ele. Ceilalți doi fură legați și ei și li se puseră călușuri; pe urmă puturăm să ne îndreptăm atenția în afară.

Ceea ce văzurăm era cât se poate de interesant. Pentru a nu fi observați, ne apropiară de capătul gangului cu mare băgare de seamă și zărirăm la vreo treizeci de pași de noi, lângă drumul acoperit de dărâmături, care ducea în jos, vreo cincisprezece inși, ce se ascuseră acolo după mormanele de ziduri. Nu voiau să fie văzuți de soldați, ce se aflau încă în poziția indicată de mine și de sergent. Acesta stătea în mijloc și privea spre ridicătura unde ne aflam noi. În fața lui se aflau două șiruri de oameni întinși la pământ, pe care soldații îi păzeau cu mare strășnicie. După cum puteam să văd de unde eram, am presupus că sunt legați.

Numărai cincisprezece inși, probabil beduinii ghazai. Depărtarea era prea mare ca să pot deosebi îmbrăcămintea lor și cu atât mai puțin trăsăturile chipurilor, dar ei trebuie să fi fost.

Cum făcuse oare Amuhd Mahuli de pusesese mâna pe ei? Halef îmi urmări privirile; el văzuse bineînțeles același lucru și zise:

— Sunt o mulțime de soldați acolo. Cum au venit aici? De altminteri nici nu mi-ai spus ce s-a mai întâmplat de când ai sărit în apă. Vei înțelege, cred, că tare aș vrea să aflu tot!

— Vei afla, deoarece văd că acum am timp de povestit.

— N-ai să fii împiedicat de ticăloșii aceia de acolo? întrebă el, arătând spre contrabandiști.

— Nu cred, căci presupun că n-au voie să vină încoace.

— De ce să n-aibă voie?

— Ca să nu cunoască gangul. Dacă le-ar fi fost îngăduit să vină până la el, atunci n-ar sta acolo unde sunt acum, ci s-ar fi retras înăuntru, unde ar fi fost mai bine ascunși decât afară.

— Așa e. Se văd înconjurați, însă fără ordinul sefirului n-au voie să facă nici o mișcare. Acum așteaptă întoarcerea lui din ruină. Ce ochi au să facă când vom apărea noi în locul lui! Mă bucur de pe acum. Dar voiai să-mi povestești ce ți s-a întâmplat.

Ne așezarăm jos și eu îi povestii ce se petrecuse. Bineînțeles că nu scăparăm din ochi pe cei din fața noastră, dar nimic nu mă întrerupse în timpul povestirii mele. Halef tăcea și asculta cu luare-aminte. Când isprăvii de istorisit chicoti mai întâi pe înfundate, apoi zise:

— Sihdi, tu ai nas?

— Dacă îmi dai tu voie să am, da! răspunsei eu.

— Atunci să te ciupești de el, de câte ori îți va mai da în gând să-mi faci muștrări pentru așa-zisa neprevvedere a mea. Cum a fost cu puțință să mă iei drept ticălosul care s-a îmbrăcat cu hainele mele? Te-ai făcut de râs. Dacă stima și dragostea mea pentru tine n-ar fi atât de mare, atunci respectul meu s-ar irosi pe loc. Cum să lămuresc eu Hannehei, cea mai drăgălașă dintre toate frumusețile pământului și lui Kara Ben Halef, fiul și însoțitorul meu, greșeala pe care ai făcut-o? Amândoi vor clătina atât de mult capul, până când capetele lor vor cădea de pe trup. Mă gândesc și la Emmeh, care e singura podoabă a haremului tău. Ce va spune când va afla ce-ai făcut în noaptea asta? Dar stai, că nu e tot; mă gândesc la ceva și mai rău.

— La ce?

— Știu că scrii cărți în care povestești toate întâmplările noastre. Gândește-te la nenumărații oameni care vor afla pe calea asta că în creierul tău sunt câteva pățanii, care au nevoie de corectări. Asta nu e rău pentru tine? Vreau să-ți dovedesc însă că-ți sunt cu adevărat prieten și-ți dau voie nu scrii nimic despre astea în cărțile tale; cer însă, în schimb, ca nici tu să nu mai cauți la mine astfel de pățanii care au nevoie de modificări. Și acum, nu mai fi supărat! Nu e nici un om care să nu facă greșeli în viața lui, așa că nu trebuie să deznădăjduiești nici tu. Vreau să te mângâi și de aceea îți spun că, altfel, te-ai purtat destul de bine. Îmi place să recunosc întotdeauna adevărul. Pederul și tovarășii lui sunt la închisoare; pe sefir am pus mâna; ghazaii zac colo, legați și acum e vorba să mai prindem și pe acești cincisprezece contrabandiști. În ce chip crezi că vom putea face asta mai bine?

— Pe mine mă întrebi, Halef?

— Pe cine altul?

— Din partea mea pe oricine altul.

— De ce?

— Cine are nevoie de „corectări” ca mine, nu poate da sfaturi în împrejurări atât de însemnate. Socot că e mai bine să iei tu locul meu și să

duci afacerea la bun sfârșit.

Se scarpină la ceafă și răspunse:

— Da, așa ești tu. Nu rabzi nici o mustrare, cu toate că mustrarea e străbunica îndreptării. Dacă iau în mână afacerea, atunci eu voi fi acela care va culege toate laudele și cinstea, iar tu nu vei putea spune în cărțile tale nimic altceva decât că ai luat parte la toate. Asta nu se poate. Ca ocrotitor al tău, țin să fii prețuit și stimat ca tovarăș al meu; asta se va întâmpla însă numai dacă te las să faci cum crezi tu de cuviință. Așadar poți să hotărăști, în toată liniștea, ce avem de făcut. Lucrurile au să meargă bine, căci te voi ajuta cu credință și știi că te poți bizui pe mine.

— Îți mulțumesc, scumpul și devotatul meu prieten. Urechea mea e încântată de cuvintele tale și inima bucuroasă de bunăvoința ta. Fiindcă îmi dai voie, îmi voi încorda mintea-mi mărginită și voi găsi calea pe care...

— Nu, Sihdi, mărginit nu ești, îmi curmă el vorba cu convingere. Nici n-am vrut să spun și nici n-am spus așa ceva. Mintea ta o întrece pe a mea în lungime, numai în lățime n-o ajunge, deci de așa ceva nici nu poate să fie vorba. Să ai încredere în tine și atunci vei găsi calea cea bună. Mă ai doar și pe mine, pe Halef al tău cel credincios.

— Bine. Că te știu lângă mine, asta îmi dă curaj. Cu ajutorul înțelepciunii și al sfaturilor date totdeauna așa de nimerit, voi găsi mijlocul să punem mâna pe contrabandiști fără prea mare primejdie pentru noi.

— Dar dacă se împotrivesc?

— Cum să se împotrivească fără arme?

— În orice caz au. Cuțite și la unii văd chiar pistoale.

— Cuțitele le pot fi de folos numai în lupta corp la corp, noi însă nu-i vom lăsa să se apropie. Iar de departe nu ne pot ajunge gloanțele rablelor lor de pistoale. Puști văd că n-au; pesemne că le-au lăsat undeva. Vreau să văd dacă nu le au pe aici prin apropiere.

Mă întinsei la pământ, mă târâi afară și văzui că nu mă înșelasem. Puștile erau rezemate de zidul din stânga intrării. În dreapta se afla o grămadă de cărămizi, care erau fără îndoială pentru închiderea găurii prin care ieșisem eu. Mă furișasem afară cu partea dinainte a trupului, fără să fi fost văzut; tocmai voiam să mă retrag, când unul din contrabandiști se întoarse și se uită în sus. Mă zări și recunoscu îndată că eram străin de banda lor. Scoțând un strigăt, atrase luarea-aminte a tovarășilor lui asupra

mea. Sării repede în picioare, luai carabina din gang și o îndreptai spre ei. Halef îmi urmă la iuțeală pilda.

— Effendi, îl auzii strigând, effendi! A scăpat! Allah să ne ocrotească!

Se ridicaseră, așa că puteam fi văzuți de sus. Se gândeau numai la Halef și la mine, nu însă și la soldați, de care voiseră să se ascundă. Le strigai:

— Stați pe loc că tragem! Cine se mișcă, va fi împușcat!

— Ba eu te voi împușca întâi! strigă unul din ei, ridicând pistolul și descărcându-l asupra mea. Alți trei făcură la fel, dar nici unul nu nimeri ținta.

— Ați îndrăznit să trageți asupra noastră, răspunsei eu. Bine. Acum luați-vă pedeapsa. Vă voi doborî, împușcându-vă în genunchi. Băgați de seamă!

Am tras de patru ori repede una după alta și cei patru contrabandiști se prăbușiră cu genunchii zdrobiți, scoțând țipete de durere. Cu atât mai tăcuți erau ceilalți. Nu mai văzuseră niciodată să se tragă atât de repede patru focuri dintr-o pușcă și rămaseră buimăciți. Halef se folosi de zăpăceala lor, pentru a le ține una din predicile lui:

— De ce căscați așa ochii și gurile? Pușca lui effendi e fermecată și dacă vrea poate să tragă cu ea zece mii de ani fără să înceteze și fără să aibă nevoie s-o încarce. Ați mai văzut de asemenea că gloanțele lui nu dau greș. Toți care au fost aici, în ruină, sunt acum în puterea noastră. N-aveți altceva mai bun de făcut, decât să vă predați, căci împotriva puștii fermecate nu puteți face nimic. Effendi. Arată-le cât de repede ies gloanțele din pușca ta și cât de bine nimeresc ținta!

— Da, vreau să le arăt asta, răspunsei eu. Unsprezece din voi mai sunt în picioare. În toate cele douăzeci și două de picioare ale voastre voi descărca câte un glonte și voi nimeri unde trebuie.

Am pus pușca la ochi, dar în aceeași clipă toți se lăsară la pământ, își ascunseră picioarele cu veșmintele sau cu mâinile și răcneau cât îi ținea gura. Cei răniți urlau și mai tare ca ceilalți.

Bineînțeles că privirile tuturor erau îndreptate asupra noastră, așa că nu văzură ce se petrecea jos, în fața ruinei. Sergentul auzise împușcăturile și mă zărise. Își dăduse seama că mă aflu în luptă cu potrivnicii noștri și poruncise soldaților săi să urce spre ruină. Aceștia alergară cât putură mai repede, fără să fie văzuți de contrabandiști, ale căror priviri, după cum am spus, erau îndreptate asupra noastră. Sergentul fusese atât de prevăzător să

nu lase pe soldați să înainteze unul după altul, ci toți în rând, așa că nici acum nu putea să scape vreunul din contrabandiști.

Cei patru răniți înjurau și se văitau de durere. Ticăloșii erau lași și de aceea sefirul nu-i întrebunțase pe ei la atacul caravanei lui Pișkhidmet-bașa, ci pe beduini. Pentru a le ține atenția îndreptată asupra noastră și a nu-i lăsa să se uite înapoi, hagiul le ținu o cuvântare, prin care voia să-i convingă că sunt drojdia omenirii, iar noi cei mai mari sfinți și eroi. Își ajunse cu desăvârșire scopul, căci, cu mult înainte de a-și sfârși cuvântarea, sergentul și ajunsesse cu oamenii săi în fața dărâmăturilor, în dosul cărora se aflau contrabandiștii. De aceea Halef se opri din vorbă și îmi spuse:

— Soldații au venit și îmi pare rău că trebuie să-mi întrerup cuvântarea tocmai la mijlocul ei. Acum e rândul tău, vorbește mai departe.

— Nici prin gând nu-mi trece; va fi de ajuns dacă voi face un semn cu mâna.

Sergentul, care venise cu oamenii săi pe nesimțite până în spatele contrabandiștilor, își îndreptase privirile întrebătoare spre mine. Îi făcui un semn, el dădu o comandă și soldații se năpustiră asupra contrabandiștilor, atât de speriați de acest atac neașteptat, încât nici nu le mai trecu prin gând să se împotrivească. Nici nu mai fu nevoie de ajutorul nostru, așa că asistarăm la toată scena ca simpli spectatori. Numai Halef, neastâmpărat ca argintul viu, nu se putu stăpâni să nu zică:

— Am văzut în gang o frânghie din fire de palmier cu care voi putea lega pe ticăloșii ăștia într-un șirag, ca pe niște curmale. Mă duc să aduc frânghia.

Se duse în gang, de unde se întoarse nu numai cu frânghia cea lungă, dar și cu o mulțime de capete de sfoară pe care le găsisese acolo și le dădu acum soldaților. Era interesant de văzut cum supraveghea legarea prizonierilor care vroiau să se împotrivească. Când isprăviră treaba, cei legați fură duși de acolo într-un șir lung. Pe răniți, însă, trebuiră să-i poarte pe sus. Cei trei pe care îi surprinsesem la intrarea gangului, au fost luați împreună cu ceilalți. Când coloana se puse în mișcare, sergentul se apropie de mine și mă întrebă:

— Effendi, cum ți-a fost cu puțință să vii până aici? Când te-ai despărțit de mine, te-ai îndreptat doar spre partea cealaltă a ruinei. M-am mirat când te-am văzut apoi aici.

— M-ai recunoscut îndată? îl întrebai eu.

— Da. Noi ocupaserăm atât de bine suișul, spre ruină, încât era cu neputință să fi trecut prin rândurile noastre.

— Îți voi povesti poate mai târziu, cum am putut zbura până aici.

— Să zbori? Nu, de zburat e sigur că n-ai zburat. Văd aici o intrare, poate e și de partea cealaltă una pe care ai descoperit-o. Ai intrat pe acolo și așa ai putut ajunge până la noi.

— Lasă că o să afli mai târziu. Deocamdată spune-mi, cum ai reușit să pui mâna pe beduinii ghazai?

— Foarte lesne. I-am pândit până când s-a îndepărtat persanul, prietenul sangeakului. Credeam că i-ai zdrobit mâna, dar rana se pare că n-a fost atât de gravă, căci, deși era bandajat, putea să miște degetele.

— Da, asta am văzut și eu.

— După ce se depărtase el, se pregătiră și ghazaii de plecare. La împărțirea prăzii li se dăduseră lor caii și cămilele din caravana lui Pișkhidmet-bașa. Dacă îi lăsam să încalece, cel puțin câteva din animale ar fi fost pierdute, așa că trebuia să-i împiedic cu orice preț. Îmi strânsei deci repede oamenii și ne repezirăm atât de neașteptat asupra lor, încât se speriară ca și contrabandiștii acum. Câțiva care se împotriviră, au fost doborâți în repeziciunea cu care îi atacasem. Bineînțeles că asta nu s-a putut face fără zgomot, așa că contrabandiștii fură preveniți. Trebui deci să refac linia de împresurare, spre a nu-i lăsa să scape. Își dădură repede seama că sunt înconjurați și se retraseră pe înălțimi, de unde nu se încumetară însă să ne atace. Ce s-a întâmplat pe urmă, știi și tu. Numărul lor îți era cunoscut și mi-ai pus condiția să nu las pe nici unul să scape. Totuși lipsește persanul și încă un om, dar nu cred să fie vina noastră. Sunt încredințat că nu le-a fost cu putință să se strecoare printre noi.

— Nu te îngriji de răsplata ta. Pe ăștia doi i-am prins noi.

Fața lui, cam îngrijorată până atunci, se însenină. Zâmbi șiret și-mi spuse:

— Atunci dă-mi voie să te întreb eu: a scăpat vreunul?

— Îi avem pe toți în mână.

— Atunci condiția pusă de tine e îndeplinită?

— Da.

— Fiindcă tu însuși ai pomenit adineauri cuvântul „răsplată”, n-ai să fii supărat dacă îți amintesc și eu de ea?

— Nu sunt supărat deloc. Ai tot dreptul să-mi aduci aminte de făgăduiala mea. Altceva este dacă ești încredințat sau nu că mă voi ține de cuvânt.

— Să dea Allah să fie așa! exclamă el, răsuflând adânc.

— Hm, pari să nu fii chiar așa de sigur!

— Iartă-mă, effendi. Tu ești un om vestit, te afli sub ocrotirea padișahului — Allah să-l binecuvânteze — și-ți este îngăduit să scrii rapoarte pe care, fără îndoială, că le va citi seraskirul.

De asemenea am văzut cât de prietenos a vorbit pașa din Stambul cu tine. Sunt deci încredințat că propunerile tale vor fi luate în seamă de stăpânire, dar... dar...

— Dar ce?

— Îmi dai voie să vorbesc deschis?

— Da.

— N-ai să te superi pe mine?

— Nu.

— Că voi fi avansat chiar acum îndată la gradul de bimbașă, asta... asta...

— Vorbește mai departe.

— Asta nu cred că ai s-o poți face.

— De ce nu?

— Mai întâi de toate ești creștin, pe când ofițerii superiori, care au să hotărască de soarta mea, sunt musulmani.

— Bine. Și apoi?

— Apoi nu poți avea nici o înrâurire acum, fiindcă raportul tău nici nu este încă în mâinile seraskirului.

— Dacă asta e toată îndoiala ta, atunci afacerea cu bimbașa nu stă rău deloc. Eu nu făgăduiesc niciodată ceva, dacă nu sunt sigur de tot că mă pot ține de cuvânt. De seraskir n-am nevoie azi. Și tocmai pentru că sunt creștin, poți să te bizui și mai mult pe cuvântul meu, decât dacă aș fi mahomedan. Ți-am spus: dacă nu va scăpa nici unul din cei treizeci și cinci de oameni, atunci vei deveni îndată bimbașă și cuvântul meu e cuvânt.

— Allah! Gândește-te, effendi, că n-a scăpat nici unul!

— Mă gândesc.

— Atunci ar trebui să fiu acum bimbașă.

— Chiar ești.

— Dar nu văd și nu simt nimic despre așa ceva.

— Atunci privește aici și vei vedea și vei simți.

Scosei documentul primit de la Osman-pașa și i-l dădui. Îl luă și-l citi. Mă așteptasem la o izbucnire zgomotoasă și entuziastă de bucurie, dar mă înșelasem. După ce isprăvi de citit, rămase nemișcat și privi tăcut înaintea lui. Apoi se cutremură ușor și lacrimi se prelinseră pe fața lui slabă și arsă de soare. În cele din urmă căzu în genunchi, împreună mâinile, le ridică în sus și începu să se închine:

— Slavă și mărire Ție Doamne, stăpânitorul lumii, îndurătorul, care va domni în ziua judecății. Ție ne plecăm, Ție ne rugăm să ne duci pe drumul cel drept, pe drumul celor care se bucură de îndurarea Ta și nu pe drumul celor împotriva cărora îndrepti mânia Ta și a celor răătăciți!

Era prima sură a *Coranului*, „sfânta Fatiha”, începutul, numit și „mama *Coranului*”. Ea e ca la noi creștinii *Tatăl nostru*, rugăciunea de căpetenie a mahomedanilor și se spune ca introducere la alte rugăciuni. Apoi el urmă:

— Îți mulțumesc, Doamne, că Te-ai îndurat de mine și mi-ai dat binecuvântarea Ta! Era întuneric în sufletul și în inima mea. Marea întristării mă cuprinsese și valurile îngrijorării îmi ajunseseră până la buze. M-am închinat Ție și păreai că nu mă auzi, Te-am strigat și am crezut că nu vei veni. Însă Tu văzuseși nevoia mea, auziseși cuvintele mele și ai așteptat numai timpul potrivit pentru a-mi arăta bunătatea Ta. Acum a venit clipa fericirii; iubirea Ta s-a îndurat de nenorocirea mea și milostivirea Ta s-a revărsat asupra mea. Acum sunt la picioarele Tale și-mi ridic privirile spre Tine, pentru a-ți mulțumi. Numele Tău fie binecuvântat și îndurarea Ta fie lăudată în vecii vecilor, Amin!

Apoi se ridică, îmi luă amândouă mâinile și zise:

— Effendi, ești om ca toți oamenii și totuși solul lui Allah, pe care l-a trimis să-mi aducă împlinirea rugii mele de toate zilele. Iartă-mă dacă m-am îndoit că te vei ține atât de repede de cuvânt. M-ai scăpat de la mare ananghie, acum s-au spulberat toate grijile și te rog să-mi dai voie să mă rog în fiecare zi pentru tine, împreună cu toată familia mea. Allah nu va socoti că e un păcat, dacă un musulman se roagă pentru un creștin.

— Un păcat?! Dimpotrivă; rugăciunea ta o va asculta Allah cu îndoită plăcere. În sura a douăzeci și doua stă scris: „Nu vezi că toți din ceruri și de pe pământ cinstesc pe Dumnezeu?” Nu-ți închipui că numai religia ta e cea dreaptă. Și dacă ar fi, cu atât mai mult ar trebui să te rogi lui Allah pentru

acei care sunt de altă credință. Eu mă rog în fiecare zi pentru toți oamenii care nu sunt creștini, deci și pentru tine. Și când mi-ai povestit de nevoile și de grijile tale, m-am hotărât să te ajut, fără să mă gândesc că în ochii mei ești un necredincios. Așadar poți să te rogi pentru mine cu sufletul împăcat. Nimeni n-are mai mare nevoie decât mine, ca să se roage cineva pentru el.

— Da, effendi, așa o să fac. Și acum spune-mi, ce trebuie să mai facem?

— Eu mai am treabă cu Halef aici sus. Tu însă du-te la oamenii tăi și păzește bine pe prizonieri, căci ești răspunzător să nu lipsească nici unul când va veni generalul.

— Care general, Osman-pașa?

— Da.

— Vine încoace?

— Nădăjduiesc că da. Trimite un om călare la dânsul, la Hilleh. Omul îi va servi de călăuză până aici.

— Voi trimite pe cel mai bun călăreț al meu. Încă o întrebare, effendi. N-ai să te superi dacă ți-o pun?

— Știu că n-ai să mă întrebi nimic ce nu-mi place. Așadar vorbește.

— Mă gândesc la făgăduiala pe care ai făcut-o soldaților mei...

— Ah, piaștrii!...

— Da. Nu fi supărat că îți aduc aminte de ei. Le doresc din toată inima o asemenea bucurie, cum n-au mai avut-o niciodată. Eu sunt mulțumit, așa că aș dori să fie și ei la fel.

— Grija cu care te gândești la dâșii nu-ți poate face decât cinste. Îți spun, deci, că și de data asta, mă voi ține de cuvânt. Ei își vor primi banii.

— Îmi dai voie să le-o spun?

— Da.

— Îți mulțumesc.

Plecă, însă după câțiva pași se întoarce și zise:

— Effendi, dacă în inimile tuturor creștinilor ar sălășlui aceeași iubire și bunătate ca într-a ta, atunci religia ta ar putea să devină foarte primejdioasă pentru a noastră. Allah să te binecuvânteze și să te ocrotească.

După ce își descarcă sufletul cu această mărturisire, plecă spre soldații săi.

5. Înapoierea la Hilleh

Privirile noastre urmăriră pe bătrân — acum atât de voios — până când ajunse jos. Eram adânc mișcat de rugăciunea pe care o rostise și de felul în care vorbise. Halef de asemenea era emoționat și spuse:

— Încă unul pe care l-ai făcut fericit, Sihdi. Eu știu mai bine ca el cât de primejdioasă este, pentru credincioșii Profetului, iubirea aproapelui pe care o propovăduiești. În loc să te convertesc eu la islamism, cum am vrut, m-ai făcut tu să cred în Iisus, fiul Mariei și recunosc că abia prin credința asta am devenit cu desăvârșire fericit, cum n-am fost niciodată. Mi-ai spus adineauri că fiecare soldat va primi o sută de piaștri și fiecare gradat câte două sute; dar asta face mai mult de șase mii de piaștri. De unde vrei să-i iei? Din punga ta? Atunci trebuie să fie mai adâncă și mai plină decât mi-am închipuit eu până acum.

— Avem bani destui, dragă Halef; mai mulți decât ne trebuie.

— Unde?

— Am să-ți arăt.

— Allah! Îmi închipui unde. Trebuie să fie aici în ruine.

— Așa și e!

— Câți?

— Nu știu, dar mi se pare că nu vor fi puțini.

— *Mașallah!* Cine îi va căpăta?

— După părerea mea, sunt dator să-i predau pașei.

— Pașei? Cred că nu e decât un singur pașă căruia i se cuvin și ăsta ești tu.

— De ce?

— Pentru că tu i-ai găsit.

— Nu suntem de aceeași părere, după cum văd.

— Ai, însă, cel puțin dreptul la o răsplată fiindcă i-ai găsit și trebuie să ceri cât mai mult.

— Așa o să și fac.

— Cât ai să ceri?

— Voi cere să i se restituie bimbașei noastre din Bagdad, atât cât i-a luat sefirul.

— Asta îmi place și mă bucură. Apoi?

— Apoi se va plăti din banii ăștia răsplata pe care am făgăduit-o soldaților.

— Cum? Pentru tine și pentru mine nimic?

— Nimic!

— Ascultă, effendi, asta e una din părțile slabe ale mintii tale, care are nevoie de refacere. Gândește-te la tot ce am întâmpinat și la primejdiile prin care am trecut pentru a descoperi tainele de la Birs Nimrud. Și pentru toată osteneala asta să nu primim nici o răsplată? Nici un hamal și nici un salahor nu lucrează degeaba și noi, care suntem cei mai viteji eroi din împărăția turcească și din toate celelalte împărății de pe pământ, noi să ne fi primejduit viața de florile mărlui, fără să câpătăm o para din banii a căror descoperire se datorește numai nouă? Oh, Sihdi, ești mărinimos, mult prea mărinimos!

— Tocmai că nu sunt nici hamal, nici salahor, mă oprește onoarea și demnitatea mea să cer vreo răsplată. Sunt încredințat că din aceeași pricină nu vei lăsa nici tu să fii tratat ca un salahor.

— Eu, salahor?! Ascultă, effendi, eu sunt șeicul cel mai mare al vestiților haddedihi din marele trib al sammarilor și vai de acela care s-ar încumeta să nu-mi dea cinstea cuvenită! Nu vreau nimic din banii ăștia! Înțelege, nimic! Nici măcar o para nu vreau! Sunt de aceeași părere cu tine, că suntem prea sus-puși, ca să ne lăsăm ispitiți de bani sau să aruncăm măcar o privire asupra lor. N-avem nevoie de ei! Am isprăvit deci cu afacerea asta; cealaltă e mult mai însemnată pentru mine.

— Care?

— Făgăduiala pe care mi-ai făcut-o. Fiindcă vrei să te ții de cuvântul pe care l-ai dat sergentului — acum avansat la gradul de bimbașă — și soldaților săi, nădăjduiesc că te vei ține și de acela pe care mi l-ai dat mie.

— Ce anume?

— Să mă lași să dau sefirului să guste șfichiul gârbaciului meu.

— Dorința ta se va împlini.

— Când?

— Îndată ce-l vom fi scos de acolo. Acum să mergem să vedem ce face. Vom cerceta mai întâi încăperile și pe urmă îl scoatem. Tu ai să luminezi

calea.

— Eu? Asta n-o poate face mai bine un soldat?

— Nu. Până la venirea pașei, nu trebuie să vadă nimeni ce este înăuntrul ruinelor, afară de tine, de mine și de șambelan, care de altminteri le și cunoaște.

— Atunci să lumineze el calea.

— Nici asta nu se poate, căci a doua oară nu-l mai luăm cu noi. A văzut destul și acum poate să se ducă la soldați. Va fi prea mulțumit să poată părăsi în sfârșit gangul cel întunecos.

— Să-l aduc încoace?

— Da.

Când se întoarseră amândoi, Pișkhidmet-bașa nu-și putu ascunde mulțumirea că scăpase din „pântecele ruinei”, cum spunea el. Răsuflă adânc, fața îi strălucea de bucurie și zise:

— Allah fie lăudat că mi-a îngăduit să văd iar lumina zilei. Eram cufundat în brațele întunericului și ale morții, însă încrederea mare pe care o aveam în Allah, m-a scăpat. Sefirul voia să mă omoare, dar n-a îndrăznit să se atingă de mine fiindcă sunt favoritul stăpânitorului și se temea de vitejia mea. Eu sunt...

— Cum?... Ce-ai spus! îi curmă Halef repede vorba.

— Ce, n-ai auzit?

— Te-am auzit vorbind, dar nu mi-am crezut urechilor. Ai spus într-adevăr că ești favoritul stăpânitorului?

— Da.

— Și asta l-a speriat pe sefir?

— Da.

— Și s-a temut de vitejia ta?

— Da.

— Atunci mulțumită fricii lui de stăpânitor și vitejiei tale, ai scăpat?

— Așa este.

— Și asta mi-o spui, așa netam-nesam în față?

— Nu ți-o spun numai ție, ci oricui îmi va ieși în cale.

— Așa?! Atunci vreau să-ți dau un sfat: să n-o spui nimănui când voi fi eu de față.

— De ce nu?

Micul hagiul își luă biciul de la brâu și răspunse cu glas ridicat:

— Pentru că te voi arde pe loc cu gârbaciul ăsta, pe care l-ai mai simțit de altminteri. Frica de stăpânitor! Dacă stăpânitorul tău are numai supuși ca tine, atunci e omul cel mai de plâns de pe fața pământului. Păcătosule, ești așa de fricos, încât nu mint dacă spun că n-am întâlnit altul mai mare în toată viața mea. Uite-l, effendi ăsta al meu te-a scăpat și nimeni altul. Un cerșetor îmi mulțumește pentru pomana cea mai mică și un câine îmi linge mâna pentru ciolanul cel mai tare pe care i-l dau; tu însă, care te crezi mai presus de toți oamenii, ești mai josnic decât un cerșetor sau un câine, căci nu găsești nici un cuvânt de mulțumire pentru acela care te-a scăpat din ghearele morții. Dar să știi: dacă vei îndrăzni să mai pomenești față de mine de stăpânitorul tău sau de vitejia ta, îți tăbăcesc pielea, până ți-o fac ferfeniță — m-ai înțeles? Pentru mine nu ești decât un vierme. Mi-e scârbă să te mai văd. Șterge-o repede din fața noastră, că de nu, te plesnesc chiar acum.

Ridică biciul și persanul făcu, de teamă, o săritură atât de mare, încât trecu de marginea povârnișului și se dădu de-a berbeleacul în jos.

— Uite-l cum se duce, Sihdi, nici călare, nici în căruță! zise Halef râzând. Iartă-mă, dar aș fi în stare să omor pe un nemernic nerecunoscător. Bagă de seamă, Sihdi; ai să vezi că va cere de la tine să-l ajuti să-și redobândească lucrurile. Dar să știi, dacă vei deschide numai gura sau vei mișca un singur deget pentru el, am să scriu Emmehei, podoaba haremului tău, o scrisoare lungă cât toate zilele, prin care îi voi lămuri și îi voi dovedi că e cea mai nenorocită femeie de pe lume, dacă nu se va mărita cât mai repede cu un turc. Să știi că am s-o fac; am s-o fac neapărat!

— Dacă te folosești de astfel de mijloace, dragă Halef, atunci sunt silit să iau dorința ta drept o poruncă căreia trebuie să mă supun.

— Nici nu mă aștept la altceva de la tine. Nu există ticălos mai mare pe pământ decât un om nerecunoscător. Așa! Acum mi-am potolit mânia și sunt iar Halef al tău cel blând și tăcut.

— Tăcut? Hm!

— De ce „hm”? Nu crezi că sunt o fire foarte tăcută?

— Ba cred, numai altfel de cum înțelegi tu.

— Cum asta?

— Firea ta e atât de covârșitoare, încât ceilalți trebuie să tacă în fața ta.

— Ceilalți?... Da, ai dreptate. De multe ori e nevoie ca omul să aibă o astfel de fire. Tu ești prea bun, mult prea bun și dacă nu ți-aș sări în ajutor

din când în când, ne-am face de râs în toate țările Răsăritului. Și în privința asta sunt călăuza și ocrotitorul tău neobosit. Acum, haidem, să nu moară sefirul de dorul nostru.

Intrarăm din nou în gang și ne îndreptarăm spre firida unde se aflau lămpile. După ce făcurăm lumină, ne duserăm spre ungherul de unde duceau în jos treptele. Nu dădurăm nici o atenție mărfurilor care se aflau în gang. Deși era de presupus că între ele se aflau și lucrurile de preț furate de la caravana lui Pișkhidmet-bașa, dar fiindcă ne hotărâsem să nu mai avem nimic de-a face cu el, nu ne mai sinchisirăm nici de lucrurile lui.

Ajungând în încăperea numărul unu, amânărăm pentru scurtă vreme cercetarea acesteia, pentru a vedea mai întâi ce face sefirul, care se afla în încăperea numărul trei. Îl găsirăm încă în aceeași poziție neplăcută în care îl lăsasem. Nu putuse să se miște și trebuise să țină capul mereu în sus, căci, dacă l-ar fi aplecat, ar fi fost sugrumat de frânghia pe care i-o pusesem în jurul gâtului. Trăise deci tot timpul cu teama să nu moară sugrumat; era deci lesne de înțeles că ne primi turbând de mânie și zbieră când ne zări:

— În sfârșit, ați venit! Așa înțeleg creștinii și sunniții să se poarte cu oamenii? Dezlegați-mă, dați-mi drumul, dacă țineți câtuși de puțin la viață. Mă voi duce la sangeak și vai de voi când va afla ce-ați îndrăznit să faceți cu mine. Numai intervenția mea vă va putea scăpa de la moarte.

Halef se înțepeni dârz în fața lui și-l întrebă:

— A, vrei să fii protectorul nostru?

— Da, însă numai dacă încetați de a mai fi dușmanii mei.

— Oh, de-abia așteptăm să-ți dovedim prietenia noastră. Din nefericire nu ne-ar folosi la nimic, căci mijlocirea ta e tot atât de neputincioasă ca și sangeakul tău. El e la închisoare și încheieturile mâinilor sale sunt împodobite cu lanțuri.

— Asta e o minciună!

— Să nu mă jignești, altfel îți voi dovedi cu biciul că spun adevărul. Tocmai tu nu trebuie să te miri când mă auzi vorbind de închisoare, căci numai tu ești vinovat, dacă el a ajuns acolo.

— Eu?...

— Da, tu! Ai făcut cea mai mare prostie din lume când ai trimis pe peder la el cu o scrisoare, care a fost găsită asupra lui și i-a fost luată. Acum se știe nu numai ce cauți aici la Birs Nimrud, dar se cunosc și toate celelalte

taine ale voastre. La urma urmei, nu știu de ce mai stau de vorbă cu unul ca tine.

Eu îi lăsasem să se certe și trecusem cu lampa în încăperea numărul doi. Halef veni după mine. Aruncărăm o privire, atât în încăperea asta, cât și în celelalte. Bătrâna noastră gazdă din Bagdad nu exagerase, povestindu-ne de mulțimea mărfurilor îngrămădite aci. Domnea o ordine desăvârșită, încât s-ar fi putut crede că eram într-un magazin bine condus. Fiecare pachet avea eticheta lui, pe care era însemnat conținutul, așa că era destul să citim eticheta, ca să știm tot ce era acolo: tutun din Rescht, opiu de cea mai bună calitate, hașiș, miere de tamarisc, lac din Tebris, șofran, stafide, fructe uscate, săpunuri parfumate, pucioasă, arsenic, blănuri scumpe de miel din Bukhara, baloturi mari cu piele de marochin. Apoi stofe, catifea, mătase, lână și bumbac, șaluri și covoare de preț.

Sefirul trebuie să se fi simțit aici sigur de tot, căci altfel n-ar fi îngrămădit în locul acesta mărfuri atât de scumpe. Ce va fi gândind el acum, văzându-ne cum examinăm în toată liniștea comorile lui? Multă vreme nu spuse nimic, dar când ne apropiarăm de o anumită lădiță, pentru a o deschide cu cheia pe care o luasem de la dânsul, răcni:

— Stați! Nu vă apropiați de lada asta!

Cu toate acestea, eu vârai cheia în broască și o răsucii. Când auzi zgomotul, zbieră din nou:

— În numele lui Allah, nu vă atingeți de ladă. Într-însa se află ascuns un farmec, care aduce pieirea pentru oricine o atinge.

— Asta mă bucură foarte mult, zise Halef, râzând. Farmecul ăsta al tău, face parte, fără îndoială, din vrăjitorie, la care eu mă pricep foarte bine și am cel mai bun prilej să mă încredințez dacă are vreo putere sau nu.

— Are... sigur că are... Ferește-te! Nu te atinge de nimic!

— Chiar dacă e adevărat ce spui, tot nu trebuie să ne fie teamă, căci effendi al meu e mare meșter în de-al de astea. Așadar, Sihdi, deschide lada fără nici o grijă.

Ridicai capacul.

— Închide-l, închide-l repede! strigă sefirul cu glas sugrumat. Altfel farmecul te va ucide, îți va răpi fericirea de apoi!

— Nu fii caraghios, răspunsei eu. Crezi într-adevăr că un european, un creștin poate să fie așa de prost, să creadă în astfel de prostii de care la noi râd și copiii? Uite, am deschis lada. Unde e vrăjitoria?

— Fii blestemat în viață și în vecii vecilor!

La auzul acestor cuvinte, Halef se repezi la el. Lampa nu lumina așa de departe, ca să pot vedea ce face, dar auzii o plesnitură, un țipăt de durere, apoi se făcu liniște. Hagiul se întoarse înapoi fără să spună un cuvânt. Chiar dacă ar fi vrut să vorbească, cuvintele i s-ar fi oprit în gât, la vederea celor ce erau în fața lui. Se uita năuc la grămada de aur, de argint și de pietre scumpe care zăcea în fața noastră. Lădița conținea o întreagă avere. În fundul ei găsirăm pistoale, pumnale scumpe și două cărți, pe care le deschisei. Cine și-ar fi putut închipui așa ceva! Erau registrele comerciale, în care erau însemnate toate operațiunile de mai mulți ani încoace!

— *Mașallah!* strigă în sfârșit Halef. Minte mi se oprește în loc! Sihdi, dă-mi un ghiont în coaste, să se pună iar în mișcare!

— Minte ta e între coaste? îl întrebai eu.

— Nu pot să știu unde e în clipa asta, simt numai că nu e acolo unde ar trebui să fie. Ce de bani! Ce pietre minunate! Nu sunt giuvaergiu și nu știu cum le spune la fiecare. Le cunoști tu numele?

— La ce bun să ți le înșir pe toate? Tot n-ar deveni ale noastre.

— De altfel sufletul mi se întristează că nu-mi este îngăduit decât să le privesc și nu pot să le pun în buzunarul meu. Privește la brățara asta minunată! Ce pietre sunt astea?

— Un diamant, un smaragd și un rubin, înconjurate de trei șiruri de topaze.

— Oh, Sihdi, cum s-ar bucura Hanneh a mea, cea mai frumoasă din toate frumusețile femeilor de pe pământ, dacă i-aș aduce podoaba asta pentru brațul ei scump! Suntem într-adevăr atât de sus-puși, încât nu ne este îngăduit să luăm nimic?

— Da.

— Și cinstea noastră e cu adevărat așa de măreață, încât am jigni-o, dacă am lua câteva din aceste pietre?

— Fără nici o îndoială.

— Atunci gândește-te la Emmeh, dragălașa stăpână a haremului tău! Ei nu-i place să se împodobească?

— Podoaba cea mai frumoasă, atât a ei cât și a mea, e cinstea; tot ce vedem aici, e lucru străin. Gândește-te bine la asta!

— Mă gândesc. Dar în același timp mă gândesc că e o rușine să fi descoperit toate bogățiile astea, fără să putem lua nimic din ele.

Nădăjduiesc, însă, că e îngăduit să-mi vâr cel puțin mâinile până la coate în ele?

— Dacă îți face plăcere, nu te opresc.

— O fac chiar acum. Privește cum sclipesc toate, cum aruncă raze pline de foc!

Micul meu hagi era un om foarte cinstit, însă pietrele acestea prețioase îl buimăciseră. De aceea îi spusei, pe când el le răscolea cu amândouă mâinile:

— O rază lucitoare din ochii Hannehei tale e mult mai frumoasă și de o mie de ori mai prețioasă decât toate aceste pietre la un loc.

La auzul cuvintelor mele, trase repede mâinile înapoi, îmi aruncă o privire caldă și răspunse:

— Asta e adevărat, Sihdi. În ochii de care vorbești sălășluiește lumina iubirii, față de care toată strălucirea acestor comori e ca întunericul față de soare. Sunt mai bogat, mult mai bogat decât nenorocitul căruia îi aparțin toți acești bani și aceste nestemate. N-aș schimba cu el. Un râs voios din gura Hannehei mele, cea mai drăgălașă floare dintre flori, sună mai frumos decât zornăitul aurului și argintului. În ochii și în zâmbetul ei se oglindește sufletul, pe când toate comorile astea sunt moarte... Allah! Ce văd?...

Ca pentru a lămuri vorbele lui, vârâse mâna în ladă și luase, la întâmplare, un lucru oarecare. Auzindu-i strigătul, îmi îndreptai și eu privirea spre el.

— Un portret, Sihdi, un portret! urmă el. Trebui, să fi fost al unui creștin, căci unui musulman nu-i este îngăduit să lase să fie pictat. Și totuși îmbrăcămintea acestui bărbat și a acestei femei nu este europeană, ci persană. Privește!

Îmi întinse micul portret, înrămat cu pietre scumpe. Când îmi aruncai ochii pe el, eram cât p-aci să scot un strigăt de uimire, căci cunoșteam pe persanul al cărui portret îl țineam în mână. Nu era vorba de o asemănare întâmplătoare, ci era în adevăr Djafar, cu care mă-ntâlnisem odinioară în Statele Unite. Lângă chipul lui era acela al unei femei nespuse de frumoase, cu ochi adânci și plini de taine, însă cu buzele reci și neîndurate și cu trăsături enigmatice de sfînx, o față care captivează îndată nu pe bărbatul, ci pe psihologul din mine. Când mă uitai mai bine, zării pe rama de aur două inscripții. Aceea de sub portretul bărbătesc era: „Djafar Mirza”, iar cealaltă: „Şahzadeh Khanum Gul”.

După cum am mai spus în altă parte, cuvântul „Mirza”, dacă e întrebuințat înaintea unui nume, e un titlu obișnuit care se dă oricărui om cult, mai cu seamă unui savant, poezilor și altora. Dacă e pus însă după un nume, atunci înseamnă prinț. Prinților înrudiți de aproape cu șahul, li se dă și titlul de șahzadeh. Dacă după acest titlu urmează și cuvântul Khanum, care înseamnă doamnă, atunci e vorba de o prințesă. Așadar fostul meu tovarăș de călătorie era un prinț și femeia o prințesă înrudită cu șahul Persiei. Din faptul că cele două portrete erau împreună, reieșea că între cele două persoane era o legătură, dar nu puteam ști care anume. Că prințesa se numea Gul, nu era nimic neobișnuit, dar, fără să vreau, îmi amintii de „Gul-i-Șiraz” — trandafirul din Șiraz. Poate că gândul acesta era datorat impresiei adânci pe care mi-o făcuse portretul. Trăsăturile de sfînx ale feței se potriveau foarte bine cu taina de care era înconjurat „trandafirul din Șiraz”.

Toate aceste gânduri mi se încrucișau fulgerător prin minte, dar Halef băgă totuși de seamă că portretele treziseră în mine un interes deosebit de mare.

— Te uiți cu o privire așa de ciudată la portretele astea, Sihdi, zise el. Cunoști cumva pe acest bărbat, sau pe femeia asta, ori poate chiar pe amândoi?

— Vorbește încet, îl prevenii eu în șoaptă, strecurând portretul în buzunar. Sefirul nu trebuie să afle nimic.

— Allah! Iei portretul? Vrei să-l oprești?

— Da.

— Dar chiar adineauri ai spus că lucrurile astea sunt proprietate străină.

— Nu văzusem încă portretul.

— Pare să te fi scos din măreția și înălțimea cinstei tale. Ce-ar fi dacă m-aș lăsa și eu ademenit de frumusețea acestei brățări?

— Asta e cu totul altceva. Portretul ăsta are rostul lui, pe care nu ți-l pot lămuri acum. Nu pot să-l las aici, trebuie să-l iau cu mine. Poate îl voi întâlni pe adevăratul proprietar, căruia, fără îndoială, i-a fost furat. Afară de asta, pare să fie în legătură cu o taină care se află în calea noastră. Eu nu săvârșesc un furt, nici măcar o faptă urâtă, ci am dreptul — și prevederea îmi poruncește — să-l iau cu mine. Hai să mergem.

— Unde?

— La soldați.

— Pe sefir îl lăsăm aici?

— Nu, îl luăm cu noi.

— Și cum rămâne cu bătaia care trebuie să-i dezmierde spinarea și să-mi înveselească sufletul?

— Ești atât de grăbit?

— Cum nici nu-ți închipui, Sihdi! Nu-mi place să țin la mine ce este al altora, nici o clipă mai mult decât e neapărată nevoie; prin urmare nici bătaia pe care ar fi trebuit să i-o dau de mult. Trebuie să mă scap de ea, căci îmi va strica tot cheful, dac... o voi mai duce multă vreme cu mine.

— Atunci să ne grăbim, ca să scapi cât mai repede de povara asta, care te apasă atât de greu.

Închisei iar lada și luai cheia la mine. Când ne apropiarăm de sefir și lumina căzu pe fața lui, văzui pe obrazul său drept un început de umflătură. Era urmarea loviturii cu care Halef răspunsese adineauri la înjurătura lui. Îi dezlegarăm picioarele, dar îi strânserăm coatele atât de tare la spate, încât putea să meargă, fără totuși să ne poată scăpa. Apoi urcarăm sus. El mergea fără împotrivire și fără să spună o singură vorbă. Se părea că îl înăbușă mânia care îi clocotea în piept. Când ieșirăm la lumina zilei, fața lui căpătă o înfățișare cu totul alta decât aceea pe care o avusese la lumina lămpii. Pe lângă cicatricea de pe obrazul stâng, se adăugase acum umflătura de pe cel drept, care creștea mereu, înroșindu-se tot mai mult. Barba îi era ciufulită, privirea amenințătoare, ochii injectați de sânge și buza de jos îi atârna. Fui cuprins de groază și de scârbă la vederea acestui chip respingător.

El voi să coboare, însă eu îi poruncii să șadă jos. Ascultă fără să spună nimic, dar îmi aruncă o privire de ură nestăpânită.

— Să închidem intrarea, spusei eu lui Halef.

— Cu ce? întrebă el.

— Cu cărămizile care sunt aici.

La auzul acestor cuvinte, sefirul avu un rânjel batjocoritor. Ca răspuns la acesta, urmai:

— E foarte ușor, dacă știi ce trebuie să faci. Îți aduci aminte de scrisoarea pe care am luat-o din buzunarul pederului și pe care am pus-o înapoi după ce am citit-o?

— Da, Sihdi.

— Conținea un plan al acestei intrări. Nici nu e de crezut ce proști au fost toți oamenii ăștia. Din planul acela am aflat toată taina. În el era arătat

cu amănunțime drumul care duce de jos până aici, precum și inscripția după care se poate recunoaște cărămida care alcătuiește adevărata cheie a acestor intrări. Era scrierea cuneiformă a babilonienilor, pe care mă pricep s-o deslușesc, așa că mi-a fost ușor să-mi întipăresc semnele pe care nu le-am uitat. Oamenii ăștia nu cunosc defel limba și scrierea asta și trebuie să se ajute numai cu desenele pietrei. Semnele au următorul înțeles: “... *rumen'a. Illai in tat kabad bad'a Illai*”^[76]. O să caut acum, pe care piatră sunt scrise aceste cuvinte.

Cărămizile erau așezate cu grijă la rând, așa că nu era nevoie decât de o singură privire, pentru a găsi pe aceea de care era nevoie. O arătai și urmai:

— Iat-o. Pe ea se află semnele care au fost date în vileag de peder fără voia lui și asta e cea din urmă care trebuie pusă la locul ei. Trebuie deci să încep cu cărămizile din partea cealaltă.

— Sfâșia-l-ar Allah pe nemernicul acela nesocotit, scrâșni sefirul. Pe tine însă te blestem până...

Înghiți restul cuvintelor, căci Halef ridicase biciul.

— Ai noroc că ai înghițit murdăria pe care ai vrut s-o scoți din gura ta, zise el. Dacă n-ai fi tăcut ți-ar fi vârat-o gârbaciul îndărăt pe gât. Effendi, să-ți dau ajutor la așezarea pietrelor?

— Nu, răspunsei eu. Treaba asta trebuie s-o fac singur. O să mergă mai ușor și mai repede decât cu ajutorul tău.

Astupai intrarea, potrivind cărămizile la locul lor și când vârai la urmă piatra care servea de cheie, nici unui cunoscător nu i-ar fi fost cu putință să ghicească că în dosul acestui zid se află ascuns un gang. Fiecare cărămidă se potrivea atât de bine una lângă alta și fiecare deasupra celeilalte, încât se părea că nu fuseseră atinse de când lumea. Oamenii care descoperiseră gangul și făcuseră această intrare lucraseră cu multă băgare de seamă și grijă.

Pe cât mă mulțumise pe mine reușita acestei lucrări, pe atât era de înfuriat sefirul de acest rezultat. Cu toată mustața lui stufoasă, vedeam cum buzele îi tremurau de mânie. Ar fi vrut să izbucnească în ocări, însă Halef avea biciul în mână și teama de acest „tată al plăcerilor”, cum îl numea Halef, îl făcu să tacă.

Venise timpul să coborâm în vale. Halef mergea înainte, iar eu în urma lui și sefirul la mijloc, sub supravegherea mea. Când ajunserăm la soldați,

bimbașa se ridică de la locul unde ședea și îmi spuse:

— Ștafeta a plecat de mult la Hilleh și i-am poruncit să se grăbească pe cât îi va fi cu putință. Pot să aduc acum caii aici?

— Da. În vremea asta eu voi aduce pe soldatul care a venit azi-noapte cu noi.

— Să nu trimit mai bine după el?

— Nu, căci n-ar putea fi găsit.

Plecai eu însumi, fiindcă nu voiam să afle mai mulți, afară de acel soldat, locul pe unde intrasem cu șambelanul în turn. Când ajunsei la dânsul, îl găsi dormind. Îl trezii și îi poruncii să mă urmeze. Se frecă la ochi și mă urmă, când poticnindu-se, când în patru labe. Dinadins nu-l dusei de-a dreptul la loc, ci mersem printre dărâmături, pe o potecă întortocheată, ca să nu-și dea seamă pe unde trecem, ceea ce a fost cu atât mai ușor, cu cât era încă buimăcit de somn. După ce părăsiserăm ruinele și ne oprirăm puțin în loc pentru a ne odihni, el se uită înapoi, clătină capul și zise:

— Drumul ăsta n-a fost tocmai plăcut effendi. Urcarea în timpul nopții a fost mai ușoară. Era însă întuneric și n-am putut vedea nimic. Apoi, când s-a făcut tăcere, am adormit. Dar spune-mi, unde am fost de fapt?

— Nu știi? răspunsei eu, foarte mulțumit de reușita șiretlicului meu.

— Nu știu nimic. Am trecut prin atâtea dărâmături, așa că n-aș putea regăsi locul unde am dormit, dacă l-aș căuta.

— Nimeni nu-ți va cere să-l cauți, așa că poți fi liniștit. Haide acum, să mergem mai departe.

Înainte de-a ajunge la soldați, văzui de departe că trebuie să se fi întâmplat ceva neobișnuit acolo. Iuții pasul și când mă văzură, desfăcură cercul pe care îl formaseră. Halef veni în întâmpinarea mea și strigă de departe:

— Sihdi, închipuiește-ți, ticălosul a încercat să-l sugrume pe bimbașa.

— Care ticălos? Sefirul?

— Da.

— Cum a putut face așa ceva? E doar legat și afară de asta e rănit la mână!

— Rana nu e așa de grea, cum ne-am închipuit noi. Poate mișca încă foarte bine degetele, cel puțin câteva din ele.

— Mâinile îi erau însă legate la spate, așa că, după părerea mea, o astfel de încercare era cu totul cu neputință.

— Da, effendi, dar nu mai avea mâinile la spate.

— Atunci unde?

— Erau libere.

— Așa! Fără îndoială, ai făcut iar una din prostiile tale. Halef, Halef, în toată viața ta n-ai să te schimbi, ci ai să rămâi așa cum ai fost întotdeauna și cum ești și acum!

— Oh, Sihdi, nu dori să mă schimb. Eu țin la tine din toată inima și dacă n-ar mai fi așa, ar pieri dragostea și prietenia mea, cu care se înfrumusețează viața ta și a mea. Te rog să mă crezi că sunt așa cum trebuie să fiu. Dacă crezi că am făcut o greșală, te înșeli.

— Pesemne că i-ai dezlegat mâinile.

— Numai pentru o clipă.

— Pentru ce?

— Voiam să te răzbun.

— Foarte rău. Cunoști doar părerea mea despre răzbunare. Un creștin nu se răzbună niciodată.

— Atunci am vrut să spun pedeapsă și nu răzbunare.

— Dacă un om trebuie pedepsit din pricina mea, eu sunt acela care hotărăște și nu tu. Pentru ce voiai să-l pedepsești?

— Fiindcă te-a ținut legat în închisoare. Voiam să-l fac să simtă și el ce-ai simțit tu atunci. Recunoaște că a meritat așa ceva.

— Bine, recunosc, dar nu-ți era îngăduit să iei vreo măsură fără voia mea.

— Ai lipsit prea mult și eram grăbit să-i dovedesc cât mai repede recunoștința pe care i-o port. De aceea am pus să i se dezlege mâinile de la spate și să fie legat la fel cum ai fost tu. Cred că n-ai de spus nimic împotrivă.

— Asta e părerea ta, dar nu și a mea. Așadar i-ați dezlegat mâinile și bineînțeles că s-a folosit îndată de ele.

— Așa este. Dar ticălosul ăsta n-a avut destulă minte să înțeleagă că așa ceva nu-i este îngăduit. Pe când bimbașă îi dezlega mâinile, i-a spus câteva cuvinte care l-au supărat; el și-a încleștat degetele în beregata lui, l-a trântit la pământ și l-a strâns atât de tare de gât, încât fața i se înnegrirea ca unul din acele jobenuri cu care europenii au obiceiul să-și înalțe capetele la serbări

mari. Noi ne-am speriat, când sefirul s-a înfipt în el ca un purice al deșertului, care mușcă piciorul gol al unui călător. A fost nevoie de mai mulți oameni să i-l scoată din gheare, cu toată rana pe care o avea la mână. Bineînțeles că a fost legat îndată în felul în care am vrut eu. Ocăra însă de mama focului. Îl auzi? Haide și tu până acolo și nădăjduiesc că acum îmi vei da voie să-i dovedesc că simțămintele cele mai plăcute le poate avea omul numai în acea parte a trupului pe care i-o voi arăta eu.

Porni grăbit spre locul unde se afla sefirul.

Acesta era legat în așa chip, încât se părea că nici nu poate răsufla, totuși zbiera ca un nebun, înjura și amenința — ceea ce în situația lui era aproape caraghios.

Când mă zări, ridică și mai mult glasul și începu să mă blesteme și să mă ocărască după cum îi venea la gură.

— Halef, bate-l până ce o amuți, strigai eu indignat. Dă-i unde nimerești și fără milă.

— *Hamdulillah!* răspunse Halef. În sfârșit ți-a venit mintea la loc, Sihdi. Porunca ta mă umple de bucurie. Te ascult cu cea mai mare plăcere.

Abia isprăvi de vorbit și loviturile sale începură să curgă ca grindina peste trupul sefirului, care nu mai scotea acum țipete de mânie, ci de durere. Halef nu încetă însă, până când nu se mai auziră nici aceste țipete. Apoi mă întrebă, dezmierzându-și gârbaciul cu dragoste:

— Ce zici, Sihdi, îi ajunge?

— Lasă-l acum că îi e destul.

— Îl las, dar numai deocamdată. Te rog, Sihdi...

— Eu nu numai te rog, dar cer să mai fie bătut, intră și Amuhd Mahuli în vorbă. Uite în ce hal m-a adus, effendi. Era hotărât să mă strângă de gât. Zăceam sub el ca un miel în ghearele unei pantere turbate și abia m-au scos din mâinile lui.

Spunând aceste cuvinte, îmi arătă părul său ciufulit, uniforma ruptă și gâtul zgâriat, din care mai curgea și acum sânge.

— Măcar de te-aș fi sugrumat, slugă netrebnică a unui creștin! țipă sefirul cu glas șuierător.

Halef ridică iar mâna și îi arse câteva, spunând:

— Taci, nemernicule, că te omor, auzi?

Cu toate că se zvârcolea de durere, sefirul se răsti la el:

— N-ai să-mi poruncești tu mie! Ești un câine râios de care nu-mi pasă, iar locul tău și al lui effendi al tău, este acolo unde putrezesc hoiturile. V-ați născut porci, trebuie să fiți disprețuiți ca porcii și veți pieri ca porcii!

Halef ridică repede biciul, dar îl apuca de braț și spusei:

— Stai nițel. Poate și aici un cuvânt bun ar folosi mai mult decât unul rău. O să încerc.

— Încearcă și vom vedea! strigă sefirul, hohotind batjocoritor.

— Da, o să încerc, dar nu de dragul tău, ci pentru mine. Știu că orice voi spune va fi în zadar, dar vreau să fiu convins că am făcut tot ce mi-a stat în putere pentru mântuirea sufletului tău.

— Mântuirea sufletului meu? Dar ce-ți pasă de sufletul meu? Lasă-l să se ducă unde vrea. Dacă nu mă sinchisesc eu de asta, cu atât mai puțin ți-e îngăduit ție să te amesteci. Vrei poate să-mi vorbești de viața veșnică, de rai și de iad? Cu prostii de astea să nu vii. Ceea ce spune Mahomed și Hristos al vostru despre astea sunt palavre, căci după moarte nu mai e nimic... nimic!

— Ești un rătăcit căruia...

— Nimic! repetă el, curmându-mi vorba.

— ...nu vreau să-i precupețesc mi...

— Nimic, nimic, nimic! zbieră el acum cât îl ținea gura. Și ăsta e norocul vostru, câini afurisiți ce sunteți! Pentru voi aș vrea să mai fie ceva. Ar trebui să fiți blestemați cum n-a fost încă nimeni. În lumea cealaltă ar trebui...

Blestemele care urmară acum nu pot fi redată, îl lăsai să vorbească fără să-l întrerup, căci ar fi fost caraghios din parte-mi să-i mai arăt un pic de milă. După ce își descarcă mânia, mă scuipă pe mine și pe Halef, care eram mai aproape de el și încheie cu cuvintele:

— Așa ca mine ar trebui să vă scuipe și să vă disprețuiască toți oamenii în vecii vecilor. Acum cunoști părerea mea și n-ai decât să sporovăiești cât îți place.

— Nu vei auzi decât lucruri jalnice, de care îți vei aduce aminte mai târziu. Ai vorbit de torturi de care nu voi putea scăpa, unde sunt? Eu însă ți-am spus că în zorii zilei va începe judecata ta. Cuvântul meu, de care ți-ai bătut joc, s-a împlinit. Ți-am mai prezis și alte lucruri, pe care nu vreau să le mai spun a doua oară. Să așteptăm seara. Acum vei fi tratat după propria ta părere: cu moartea se sfârșește tot. Dacă în lumea cealaltă nu există

pedeapsă pentru tine, atunci nu trebuie să pierdem nici o clipă și să-ți dăm ce ți se cuvine pe pământ. Mai înainte, însă, să-mi spui unde se află oamenii caravanei lui Pișkhidmet-bașa, pe care i-ați ucis?

Nu răspunse nici când repetai a doua și a treia oară întrebarea. Îi întrebai și pe beduinii ghazai, dar tăcură și ei. De aceea mă adresai aceluia, care părea să fie căpetenia, fiindcă la prețuirea prăzii el fusese acela care se tocmise și încasase banii. Singurul lui răspuns fu o strâmbătură batjocoritoare.

— Îți voi deschide gura cu biciul! îl amenințai eu.

— Îndrăznește! strigă el. Suntem beduini liberi și nimeni n-are voie să se atingă de noi. Suntem oameni cinstiți și nu știm pentru ce am fost prinși și legați.

— Oameni cinstiți? Cu toate acestea v-ați dat drept arabi din tribul solaibilor. În plus, v-am văzut cum ședeți în jurul focului și v-ați tocmit pentru prețul nelegiuirii voastre.

— Minți!

— Eu însumi v-am văzut și v-am auzit; asta îmi ajunge. Spune, deci, unde sunt leșurile?

— Nu știu de vreun leș. Dacă crezi că sunt undeva, n-ai decât să le cauți.

După mutra lui ironică se putea citi încredințarea că nu le voi găsi. De aceea răspunsei:

— Îți voi dovedi că-mi este foarte ușor să le descopăr, dar totuși te voi sili să-mi spui unde au fost duse. Biciul te va face să vorbești!

— N-ai să îndrăznești! Tot tribul meu s-ar năpusti asupra ta și pentru fiecare lovitură ți-ar da o sută.

— Pune să-l bată, să-l bată fără cruțare, îmi strigă bimbașa. Mai înainte, însă, îngăduie să se dea sefirului ce i se cuvine.

— N-am nimic împotrivă, numai trebuie să îndepliniți o condiție pe care sunt nevoit să v-o pun neapărat.

— Care anume?

— Băteți-l cât vreți, numai să nu-l omorâți. Trebuie să-l predăm pașei și sunt încredințat că va retrage avansarea ta, ba chiar te va degrada până la soldat prost, dacă nu i-l vom duce viu.

Spuneam într-adins așa, ca să înlătur o pedeapsă prea sălbatică. Bimbașa se grăbi așadar să-mi dea asigurarea.

— Fii fără grijă, effendi, ar fi o binefacere pentru ticălosul ăsta, dacă l-am omorî. Pedepsa lui trebuie să fie mai lungă. Îți aduci însă aminte că la *mehkeme* a cerut să fii bătut cu bețele la tălpi; acum el va fi acela care va primi loviturile. Cred că vei da voie?

— Da.

— Numai bătaie la tălpi? întrebă Halef. Credeam că va avea și gârbaciul meu ceva de spus. Sihdi, prin faptul că poruncești să i se dea la tălpi, îmi răpești plăcerea de a-i arăta ce strânsă legătură e între sufletul meu și pielea lui simțitoare.

Îl luai de mână și, trăgându-l mai la o parte, îi spusei:

— Spune-mi Halef care e neamul cel mai mândru și mai renumit al beduinilor de pe toată întinderea stepei?

— Marele neam al sammarilor, răspunse el; ce mă întrebi, doar o știi tot atât de bine ca și mine?

— Și care e cel mai de seamă trib al lui?

— Bineînțeles, haddedihi.

— A căror căpetenie ești tu?

— Fără îndoială.

— Prin urmare tu ești cel mai viteaz și mai de seamă din tot tribul sammarilor?

— Firește. Nu încapă nici o îndoială despre asta.

— Deci tu trebuie să reprezinți tot acest trib și cinstea a multor mii de luptători?

— Negreșit.

— Așadar, ceea ce faci tu, cinstește sau înjosește, după împrejurări și după faptele tale, pe fiecare sammar sau haddedihi în parte!

— Desigur.

— Ce-ai face, dacă cineva ar spune că toți sammarii și haddedihi sunt niște schingiuitori și călăi?

— I-aș înfige pe loc cuțitul între coaste.

— Atunci înfige-l!

— Cum?... Ce?... Cui?... întrebă el.

— Ție însuși!

— Mie... însumi...?

— Da, căci tu, fala întregului tău trib, mi-ai spus chiar acum că ai de gând să fii călăul și schingiuitorul sefirului.

Mă privi nedumerit. Răspunsese cu mândrie și plin de încredere în sine la întrebările mele, dar acum glasul său sună cu totul altfel, când zise:

— Sihdi, ești un om primejdios și foarte rău cu credinciosul tău Halef.

— De ce?

— Știu eu ce spun. Pentru că nu-mi vorbești mai bine deschis și pe șleau!

— Pentru că „lățimea minții” tale, despre care vorbești întotdeauna cu atâta plăcere, e mai mare în față decât la spate.

— Vasăzică, recunoști că nu îndrăznești să te apropii de jumătatea din față a înțelepciunii mele, fiindcă ți-e frică de ea?! Asta ar trebui să mă bucure; dar îmi anulează bucuria faptul că nu te porți sincer cu mine. Eu însă te întreb în față: Nu ai făgăduit că o să mă lași să mângâi nițel spinarea sefirului?

— Adevărat.

— Și acum nu vrei să te ții de cuvânt?

— Ba m-am ținut.

— Cum?... E adevărat?... Ai și...?

— Da. A căpătat bătaie de la tine sau nu?

— Hm, a cam căpătat...

— Atunci de ce-mi faci muștrări pe nedrept?

Clătină necăjit capul și zise:

— Oh, Sihdi, Sihdi, dacă ai ști cât de mare e durerea dezamăgirii pe care mi-o pricinuiеști! Credeam că îi va fi dat gârbaciului meu să arate ce poate și acum să mă mulțumesc cu cele câteva lovituri care mai rău i-au deschis pofta? Dacă așa te ții de cuvânt, trebuie să te asemuiеsc cu o pungă de bani mare, dar goală, care nu e bună la nimic. Nu e pentru întâia oară că pui bețe în roate gârbaciului meu, aducându-mi aminte că sunt un om atât de însemnat. Biciul e al meu după cum și mâna e a mea; e o parte din trupul meu. Biciul e tot atât de însemnat ca și mine. Cum pot deci să mă înjosesc dacă îi dau și lui cinstea cuvenită?

— Greșеști, dragul meu, fiindcă pornești de la o presupunere greșită.

— Defel, căci părerea mea e că sefirul trebuie să capete bătaie și nu presupuneri.

— În cazul ăsta, lățimea minții tale se îngustează așa de mult, încât nu se mai vede nimic din ea. Dar să nu ne certăm, ci să isprăvim cât mai repede. Dacă socotești că e dreptul tău să-l bați pe sefir, nu vreau să-ți iau

acest drept. Din partea mea n-ai decât s-o faci, dar să nu te miri dacă nu te voi mai considera ca prietenul meu, ci ca pe un călău, care pentru mine nu mai e nimic altceva decât o unealtă a legii. Eu plec.

Îi întorsei spatele.

— Unde te duci, Sihdi? întrebă el, repede, venind după mine și apucându-mă de braț.

— Mă duc să caut leșurile celor uciși. Asta e o datorie de om și nu treabă de călău.

— Ia-mă și pe mine. Trebuie să dovedim sefirului și ghazailor că n-avem nevoie de lămuririle lor și că suntem destul de deștepți ca să aflăm singuri ce vrem să știm. Uite, îmi pun gârbaciul la brâu și renunț de a scrie pe spinarea persanului dovada ticăloșiei sale. Îl las în seama lui bimbașă; are el grijă să-i dea atât cât i se cuvine.

— Bine faci, îl lăudai eu. Vezi, așa te vreau!

— Cum adică?

— Hagi Halef Omar Ben hagi Abul Abbas Ibn Hagi Dawud el Gossarah, marele șeic al haddedihiilor din vestitul trib al sammarilor.

La auzul acestor cuvinte își sumeți cât putu trupul, mă privi cu ochi strălucitori și zise:

— Da, fără îndoială că sunt acela care spui tu. Sunt căpetenia bunilor și dragilor mei haddedihi, care mă ascultă cum nu-l ascultă nici turcii pe padișah, sau persanii pe şahinșahul lor. N-aș face schimb cu nici un om de pe lume și biciul îl am pentru a domni și nu pentru a face treabă de călău cu dânsul. Cu cât omul e mai renumit, cu atât mai puțin e nevoit să mânuiască singur gârbaciul. Merg cu tine, care ești tot așa de renumit ca și mine.

Îi spusei lui bimbașă că plecăm, dar că ne vom întoarce repede și că în lipsa noastră poate sta de vorba cu sefirul în „limba biciului”. Apoi încălecarăm și plecarăm.

Mă gândisem să iau informații de la Pișkhidmet-bașa, dar nevoind să mai am nimic de-a face cu acest om nerecunoscător, renunțai de a mai vorbi cu el sau de a-l lua cu noi. De altminteri cred că nici n-ar fi putut să-mi dea vreo deslușire, căci nu cunoștea locurile. Era noapte când ajunsese aici și atacul avusese loc pe întuneric, așa că, mai puțin ca oricare altul putea să știe unde fuseseră duse leșurile. Socotii deci că e mai bine să mă bizui numai pe mine însumi. Nici Halef nu-mi putea fi de mare ajutor, căci nu știa

să citească urmele. Îl luasem cu mine numai pentru a-l îndepărta de la locul execuției!

În timp ce călăream de-a lungul ruinelor, spre miazănoapte, de unde venisem, cercetai fără întrerupere drumul pentru a descoperi urmele pe care le căutam. Găsii când pe ale noastre, când altele, însă nu pe acelea pe care le căutam. O luarăm apoi spre apus, trecând peste urmele contrabandiștilor, care veneau dinspre canal și dădurăm iar peste urma caravanei lui Pișkhidmet-bașa. Acum eram încredințat că atacul nu avusese loc la miazănoapte, ci la răsărit de locul unde se afla tabăra noastră. Caravana fusese condusă de sefir peste locul sub care se aflau încăperile subterane. Ar fi fost nechibzuit din partea lui s-o atace tocmai acolo, căci trebuia să considere că vor rămâne urme. Ne întoarserăm deci înapoi.

Când ne apropiarăm de tabără, căpetenia beduinilor ne strigă în batjocură:

— Ei, unde sunt ucișii pe care îi căutați? Cu marea voastră înțelepciune trebuie să-i fi găsit.

Ghicise deci intenția noastră și credea că după această încercare zadarnică vom descăleca și vom rămâne acolo. Eu nu-i răspunsei, însă micului meu Halef nu-i fu cu putință să tacă.

În trecere îi aruncă amenințarea:

— Am venit numai să-ți spunem că după întoarcerea noastră, pentru fiecare mort pe care îl vom găsi, ai să capeți câte cinci lovituri la tălpi.

Era așa cum socotisem eu. Urmele caravanei duceau de aici mai departe și se întâlneau cu ale bandiților. După vreo cinci minute de drum, urmele încetară și ajunserăm la locul atacului, plin cu pete de sânge. Urmele nu dovedeau că ar fi avut loc o luptă și o apărare înverșunată. Persanii, oameni tot atât de lași ca și stăpânul lor, se lăsaseră măcelăriți fără împotrivire.

Locul era la o depărtare de vreo două sute de metri de ruină și de acolo duceau urme atât de adânci spre aceasta, încât spusei lui Halef:

— Leșurile au fost ascunse în dosul zidurilor.

— Ce te face să crezi? întrebă el.

— Dacă vei păși într-acolo fără să duci vreo povară, atunci urmele picioarelor tale vor fi mai puțin adânci decât acestea. Ele sunt atât de bine întipărite, fiindcă acei care le-au făcut duceau morții în spinare.

— Îi vom găsi oare?

— Fără îndoială. Leșurile nu sunt duhuri care vin și dispar fără să lase urme. Haidem!

Ajungând la ruină, văzurăm că urmele se opreau în fața unei grămezi de cărămizi, ridicată lângă zid. Adineauri, din depărtare, n-o putusem deosebi de zid.

Descălecarăm și, după ce mutarăm o parte din cărămizi, descoperirăm o deschizătură largă, dar nu mai înaltă decât un stat de om, care părea că duce pieziș în interiorul ruinii. Mă vârâi înăuntru și simții un miros puternic de putregai, precum și mirosul de hoit, atât de ușor de recunoscut, chiar dacă moartea n-a avut loc decât cu câteva ceasuri în urmă.

Înaintând cu băgare de seamă și pipăind în toate părțile cu mâinile, văzui că tavanul deasupra mea înainta orizontal, pe când gangul în care mă aflam cobora și devenea tot mai adânc. Pășeam pe nisip; pereții și tavanul erau netezi și nu descoperii nici o crăpătură. Înaintasem vreo patruzeci de metri, când nisipul încetă și mă aflai pe pământ bătut. Lovii cu piciorul în ceva. Mă aplecai și pipăii cu mâna: era un trup cu desăvârșire gol. Îmi adusei aminte că mai aveam în buzunar chibrituri și o lumânare. O aprinsei și la lumina ei văzui pe cei unsprezece persani trântiți grămadă unul peste altul. Fuseseră despuiați de veșmintele lor. Deși eram deprins cu astfel de priveliști, totuși trebuie să recunosc că mă înfiorai. Pesemne că și istoria locului contribui la asta. Mă aflam într-un canal astupat al turnului babilonian, în fața mea leșurile goale și însângerate, care holbau la mine niște ochi sticloși. Pâlpâirea luminii făcea să mi se pară că leșurile se mișcă, iar partea canalului care zăcea în întuneric mi se părea plină de mii de făpturi fantomatice, care se mișcau încolo și înapoi. Pe lângă toate acestea mirosul greu de putregai, care, pe măsură ce înaintasem, căpătase duhoarea de hoit. Putoarea asta nu putea să vină de la persani, care nu fuseseră uciși de mult. Mă hotărâi să aflu pricina, așa că pășii peste morți și mersei înainte.

Văzui atunci că mă aflam într-un adevărat cavou. Zării capete, oseminte și alte rămășițe de cadavre. La fiecare pas mă loveam de ele, până când ajunsei la un loc unde tavanul se prăbușise și nu mai putui înainta, așa că mă întorsei. Vasăzică, aici aduseseră ghazaii pe cei uciși. Cunoșteau deci acest mormânt îngrozitor și fuseseră de mai multe ori aici pentru a ascunde urmele faptelor lor nelegiuite în acest loc tainic. Nu e de mirare, deci, că m-am hotărât să las să se îndeplinească amenințarea lui Halef.

Când mă văzu, după câțva timp, ieșind din gaura aceea întunecată, se uită speriat la mine și mă întrebă:

— Ce ai, Sihdi? Dacă fața ta n-ar fi așa de arsă de soare, aş spune că ești galben ca un mort. Ai găsit pe cei uciși?

— Da.

— Te-ai speriat de ei?

— Eu, să mă sperii? Nu mi-e frică de vii, cu atât mai puțin de morți. Duhoarea aceea îngrozitoare din gaură e pricina.

— Ce-ai descoperit? Spune.

— Nu acum. Trebuie să mergem numaidecât la beduini, unde îți voi face o bucurie, o bucurie foarte mare.

— Care?

— Nu întreba, ci vino.

Încălecarăm din nou și pornirăm spre tabără. Bătrânul ghazai părea să fie cu desăvârșire încredințat de zădărnicia cercetărilor noastre, căci, încă înainte de a descăleca noi, mă întrebă zâmbind ironic:

— V-a arătat Allah drumul cel bun? Faci o mutră atât de veselă și mulțumită, încât știu că voi primi acum loviturile. Cât de mult mă bucură asta!

Nu-i răspunsei, ci mă adresai lui Halef:

— Câte lovituri i-ai făgăduit?

— Câte cinci de fiecare mort, vasăzică, cincizeci și cinci, răspunse hagiul.

— Le va primi chiar acum. Și după el, fiecare din oamenii săi va primi câte treizeci, dar zdravene, încât să le plesnească tălpile.

Când auzi aceste cuvinte, bătrânul se răsti la mine:

— Să nu vă încumetați să ne atingeți. Unde sunt morții pe care spui că i-am ucis?... Arată-i!

— I-am găsit acolo în ruine, lângă rămășițele acelor pe care i-ați ucis mai înainte, îi răspunsei eu.

— Din gura ta nu ies decât minciuni, iar creierul tău nebun nu dorește decât neadevăruri care...

Nu apucă să mai spună ceva ci scoase un țipăt de durere, căci, în sfârșit, ieșit și eu din fire, smulsesem biciul de la brâul lui Halef și îl plesnii cu atâta putere peste față, încât pielea crăpă și țâșni sângele.

— *Hamdulillah!* Effendi al meu se cumințește! strigă Halef voios. E numai un singur grai în care se poate vorbi cu nerușinați de teapa ăstora; e graiul biciului, care e mai deslușit și mai nimerit decât oricare altul. Sihdi, de când te cunosc, acum ai spus cuvântul cel mai frumos pe care l-am auzit din gura ta. În el e cuprinsă adevărata înțelepciune, care e mai presus decât toate cunoștințele de pe lume. Să iau acum eu urmarea fericită a binefăcătorului tău început?

— Da. Iată semnul puterii pe care ți-o încredințez, răspunsei eu, întinzându-i biciul. Nu-mi plac pedepsele sălbatice, dar câinii ăștia merită mai mult ca oricine să li se tăbăcească bine pielea. Bătrânul va primi cincizeci și cinci de lovituri, ceilalți câte treizeci și dacă vreunul din ei va spune că, fiind beduin liber, nu e îngăduit nimănui să-l bată, atunci veți începe încă o dată de la început. Ai auzit, Halef?

— Mai întrebi dacă am auzit, Sihdi? Am auzit așa de bine, ca și când mi-ai fi suflat în ureche cu o trâmbiță lungă de zece poște, sau cu un trombon de douăzeci de ori mai lung. Să vezi cu câtă râvnă voi îndeplini această dorință a ta.

— N-am să fiu de față, căci voi pleca întru întâmpinarea pașei.

— Păcat, mare păcat! Dar știu că poți să poruncești asemenea pedepse, însă nu-ți place să iei parte la ele. Poți să pleci însă liniștit, căci ai încredințat executarea în mâini bune.

De adevărul acestor cuvinte eram tot atât de încredințat ca și de faptul că în lipsa noastră bimbașa cinstise bine pe sefir, căci acesta zăcea la pământ ghemuit ca un arici, cu mădulele tresărind de durere și scoțând gemete neîntrerupte.

Simțea acum ceea ce nu voise să recunoască: începutul pedepsei prezise de mine.

Amuhd Mahuli își închipuia pesemne că mi-e milă de cel pedepsit, căci mă întrebă:

— Fața ta e așa de serioasă și aspră, effendi. Crezi poate că am fost prea darnici cu loviturile?

— Nu, bimbașă, nu cred asta; însă mă doare când văd pe cineva care își zice om, fără să fie. Privește-l! Ticălosul ăsta a fost făcut după chipul și asemănarea lui Dumnezeu; dar ce-a devenit? Vietatea cea mai josnică și scârboasă nu e atât de respingătoare ca nemernicul ăsta, care era chemat să aibă un loc în cer.

— Nu va ajunge niciodată acolo, niciodată! Ai auzit vorbe din gura lui, care au făcut să te doară urechea ca și pe mine. Dar după ce ați plecat și l-am legat pentru a-i da bătaia, a trebuit să auzim cuvinte cum nici nu pot fi mai nelegiuite. Omul ăsta e pierdut pentru vecii vecilor. Dar parcă ziceai că ai de gând să pleci într-o întâmpinare a pașei?

— Da. Nu vreau să mai stau aici, să văd bătaia.

— Ai să raportezi ce s-a întâmplat azi aici?

— Da.

— Atunci te rog să-ți aduci aminte și de mine.

— Cu plăcere.

— Așadar, ești mulțumit de mine?

— Te-ai purtat ca un soldat viteaz, prevăzător și credincios și îmi pare bine să pot spune asta pașei.

— Mulțumesc lui Allah, dar și ție. Îmi dai voie să-ți spun la ce mă gândesc?

— Spune.

— M-am străduit întotdeauna să-mi fac datoria și să fiu om cumsecade. Dar de multe ori mi-a fost foarte greu, când vedeam că osteneala mea era numai spre răul meu, pe când alții, care nu trăiau după poruncile lui Allah, mi-o luau înainte și avansau repede. Eu a trebuit să mă lupt întotdeauna cu sărăcia și în cele din urmă m-am deprins cu gândul că soarta mea era să trăiesc până la sfârșitul vieții fără ca dorințele mele să se împlinească. Ești creștin și nu te vei supăra, dacă am să-ți spun că fatalismul, pe care ni-l propovăduiește islamismul, e cu adevărat îngrozitor. El înfășoară trupul și sufletul omului în legături care nu se pot rupe și îl ține pe locul pe care l-a aruncat. Omul poate să se roage, să dorească o îmbunătățire, să muncească din răspuțeri, totul e în zadar. Zace doborât la pământ și nu se poate ridica, fiindcă mâna de fier a *kismetului*^[77] îl ține încătușat. Astfel, încetul cu încetul, pier toate dorințele și nădejdlile; încrederea în sine și într-un viitor mai bun se pierde și omul devine un rob neputincios al sorții. Într-un cuvânt e... mort. Poți să-ți închipui așa ceva?

— Foarte bine chiar.

— Un astfel de sclav, o astfel de umbră am fost eu. Simțeam mâna care mă ținea la pământ și nu puteam face nimic. Încheiasem cu viața și dorințele mele le zăvorâsem în adâncul sufletului meu. Știam că pentru

mine nu mai există nici o speranță și nici o țință. Atunci ai venit tu și totul s-a schimbat pe neașteptate. În inima mea a răsărit un soare și au înflorit mii de flori minunate. Simt că nu sunt mort, ci trăiesc. Tu m-ai scăpat din robie, tu ai... oh, effendi, nici nu mai știu ce să spun; îmi vine să cred că ai învins soarta mea și ai făcut-o neputincioasă. E un păcat dacă gândesc și vorbesc astfel?

— Nu. Nu există ceea ce numiți voi: „Așa mi-a fost scris”. Allah nu este un tiran care își asuprește supușii, ci un părinte iubitor, care n-are sclavi, ci copii liberi și voioși.

— Așa învață credința ta, creștinismul?

— Da.

— Atunci voi creștinii sunteți mai fericiți decât noi. Trebuie să-ți fac o mărturisire, dar te rog să mă crezi că nu vreau să te lingușesc. Închipuie-ți că te afli într-o țară depărtată de la miazăzi, unde sunt numai oameni negri. Trăiești o vreme îndelungată acolo și ai devenit și tu un negru. Vorbești ca un negru, mănânci și bei ca un negru, gândești ca un negru și simți ca un negru. Însă în adâncul sufletului tău trăiește conștiința că nu faci parte din acești negri și dorința de a scăpa din această întunecime. Și deodată vine un alb. Toți se uită uimiți la el, nu sunt în stare să-l înțeleagă, se miră de culoarea, de chipul, de mersul, de vocea și graiul lui. Tu îl înțelegi însă îndată, începe să-ți fie drag de la cea dintâi privire pe care o arunci asupra lui și îți dai seama că prin el se va îndeplini tot dorul tău ascuns. Effendi, înțelegi ce vreau să spun?

— Da.

— Așa mi-a mers mie când te-am văzut și am vorbit cu tine. Tu ești acel alb. M-am gândit și m-am întrebat de unde vine înrâurirea pe care o ai asupra mea. Nu-ți cunosc nici credința, nici poporul, nici țara. Poate nu ești ca alți creștini despre care am auzit vorbindu-se, ai altă fire decât ceilalți oameni, dar, totuși, îmi spun că ochiul, glasul și graiul tău, că vitejia ta sunt însuflețite numai de religie. Am dreptate sau nu?

— Ai dreptate în aceea că islamismul își asuprește și îi face posomorâți pe credincioșii săi, pe când creștinismul e o religie a libertății și a iubirii.

— Ah, Sihdi, dacă ai avea timp să-mi predici și să mă înveți religia ta!

— Din nefericire n-am, însă îndată ce voi ajunge la Bagdad, îți voi trimite o parte a *Sfintei Scripturi* și anume *Noul Testament*. Îți va fi o lumină pe calea vieții tale.

— Îți mulțumesc. Cât timp ai să rămâi la Hilleh?

— Poate plecăm chiar azi, sau poate mâine.

— Dacă rămâi până mâine, te rog din tot sufletul să fii în seara asta oaspetele meu. Sunt sărac și nu pot să-ți ofer mult, în schimb pot învăța multe de la tine. Aș vrea să vorbesc cu tine despre credința ta, despre religia iubirii și a luminii. Vrei să-mi faci bucuria asta mare?

— Da, cu plăcere. Chiar dacă am putea pleca azi, tot aș rămâne până mâine spre a-ți îndeplini această dorință, care mă bucură mult.

— Mă faci fericit, effendi. Asta e o binefacere pe care ți-o va răsplăti Allah. Dă-mi voie să-ți sărut mâna.

O apucă și o duse atât de repede la buze, încât n-avui timp să-l opresc. Apoi se îndreptă spre oamenii lui, căroră Halef le dădea tocmai porunci pentru executarea pedepsei. Nu am vrut să fiu de față la ea și am plecat.

După ce călării vreo oră, întâlnii o ceată de călăreți. Era pașa însoțit de câțiva ofițeri și de ștafeta pe care i-o trimisesem. Când se apropie de mine, îmi întinse mâna, mă salută zâmbind și spuse pe englezește:

— După cum am aflat, ai reușit. Bineînțeles că am pornit îndată pentru a-ți îndeplini dorința.

— Am reușit mai bine decât își închipuie poate Excelența Voastră, răspunsei eu. De aceea mi-am permis să vă trimit vorbă să veniți.

— Am venit cu plăcere. Situația la Hilleh e de așa fel, încât pot lipsi pentru câteva ceasuri. Totul a mers bine?

— Dacă nu bine, cel puțin spre deplina mea mulțumire. Am prins toată banda.

— Și pe persanul care se numește sefir?

— Da.

— Dar vezi că în privința lui nu ajunge să-l avem numai pe el, ci și dovezi împotriva lui.

— Avem mai multe decât ne trebuie.

— Desăvârșite și de netăgăduit?

— Atât de convingătoare, încât a și primit prima pedeapsă.

— Ai pus să-l bată? Dacă n-ai fi dumneata, te-aș întreba dacă ai dreptul să faci una ca asta.

— Atunci vreau să mărturisesc, că în clipa în care am plecat, se făceau pregătiri să fie bătuti și cei cincisprezece bandiți pe care i-am prins de asemenea.

— Cincisprezece oameni deodată? Și așa, fără judecată, fără voie? Dragă prietene, vei putea răspunde de asta?

— Să răspund? Doar nu sunt la Stambul, la Viena, la Londra sau în altă capitală din Europa, ci între tâlhari și ucigași, în mijlocul unui popor care, în disprețul legilor, face ce vrea și după obiceiul său: ochi pentru ochi, sânge pentru sânge. Judecată sau voie? Doar știți tot așa de bine ca și mine cât prețuiesc aici judecătorii. Ca să vedeți ce se întâmplă aici ați venit. Mă întrebați dacă voi putea răspunde? Pusei mâna pe armele mele și urmai: iată răspunsul meu. Cine o vrea, n-are decât să vină să și-l ia. Dacă respir un aer de nelegiuiri și crime și fac curățenie pentru a nu fi nevoit să mă înăbuș, atunci n-au decât să vină să mă tragă la răspundere reprezentanții legilor, din pricina cărora domnește aici această stare de lucruri. Am să le răspund în așa fel, încât să se sature să mă mai întrebe.

— Ei lasă și dumneata! zise pașa, râzând. Văd că te-ai făcut foc și pară, încât începe să-mi fie și mie teamă. Liniștește-te; te cunosc și nu mi-a trecut cătuși de puțin prin gând să te jignesc. Ce-ai făcut și ce-ai poruncit să se facă, e bine și în orice caz se va executa întocmai. Locuiesc în reședința califului, așa că ai să înțelegi și ai să mă ierți dacă am vorbit de judecători și de răspundere. Acum ești mulțumit?

— Mai întrebi? Un singur lucru aș vrea numai să lămuresc. Am avut de-a face cu niște oameni atât de nemernici, încât a trebuit să-i tratez cum meritau. Totuși, în mocirla asta, am găsit și o comoară de mare preț.

— O comoară? Ce vrei să spui cu asta?

— Curatul adevăr. O comoară din mărfuri de contrabandă ascunse în mai multe încăperi. Am găsit și bani, podoabe și pietre scumpe.

— Ce spui? Trebuie să fie depozitul contrabandiștilor.

— Probabil.

— Și lucrurile acelea au o valoare atât de mare?

— Fără nici o îndoială.

— Atunci ai făcut o captură bună și o descoperire însemnată. Povestește-mi, te rog și mie cum ai izbutit asta și tot ce s-a întâmplat.

Îi făcui un raport amănunțit, fără a spune însă nimic de asociația secretă a „Umbrelor” și despre presupunerile mele asupra acesteia. Socoteam că nu e nevoie să amintesc despre asta, ba chiar ar fi fost o nesocotință din partea mea, căci numai atunci puteam să reușesc, dacă nu se afla că-mi sunt cunoscute afacerile „Umbrelor”.

Totuși pașa deveni din ce în ce mai atent, mă întrerupse de multe ori prin exclamații de mirare și surprindere, iar când îi povestii despre descoperirea celor unsprezece cadavre, fu atât de impresionat, încât păli și când îi spusei că am fost atât de îndârjit din pricina nelegiuirii descoperite, încât la întoarcerea mea în tabără am dat îndată poruncă să fie bătuți vinovații, el strigă:

— Bine ai făcut, effendi, foarte bine! Și eu aș fi făcut același lucru. Au meritat bătaie ticăloșii ăștia; o bătaie strașnică. Te rog să mă ierți dacă ți-am vorbit adineauri de „judecători” și de „răspundere”, căci ai procedat în totul cum aș fi făcut și eu. Sefirul ăsta e un adevărat diavol. El are pe conștiință și pe sangeak, pe care l-a ispitit. Să mă crezi că nu voi ține seamă de nici o convenție de stat și nu-l voi elibera ca supus persan, ci voi proceda foarte sumar cu dânsul. Voi pune să-l spânzure chiar dacă ar fi fratele șakinșahului sau însuși acesta. Astfel de oameni sunt în afară de lege și trebui tratați ca niște animale sălbatice. Parcă îl și văd atârând de frânghie cu limba scoasă. Să ne grăbim pentru a ajunge mai repede la fața locului.

Dădu pinteni calului; deși prin aceasta nu puteam câștiga decât câteva minute, căci nu mai eram departe de Birs Nimrud.

Am vrut să-l duc mai întâi la locul pe unde intrasem cu șambelanul, însă el nu se învoi, ci zise:

— Înainte de toate vreau să-l văd pe sefir, apoi pe ghazai și pe contrabandiști. Țin mult să stau de vorbă cu ei.

Fața lui luase o expresie atât de hotărâtă, că aproape mă înspăimântai.

Când fostul sergent și actual bimbașă ne văzu venind, porunci repede oamenilor săi să ia poziția. Pașa nici nu-i luă în seamă, le făcu numai un semn cu mâna, sări de pe cal și se apropie de sefir, care nu mai era legat, ci zăcea întins la pământ.

— Câine, tu ai atacat caravana șambelanului? îl întrebă el.

Fața sefirului era atât de grozav de schimonosită, încât mă întorsei spre a nu-l mai vedea. Îl auzii zbierând ca o fiară turbată:

— Tu ești, câine? Fii blestemat!

Atunci pașa îi porunci bătrânului bimbașă:

— Pentru răspunsul ăsta își va primi pedeapsa. După cum văd, picioarele lui au și făcut cunoștință cu bățul. Mai dați-i treizeci de lovituri, dar nu la tălpi.

Apoi se întoarse spre bătrânul ghazai:

— Tu ai atacat caravana șambelanului?

— Nu, răspunse acesta.

— Încă douăzeci de lovituri!

În felul acesta întrebă pe toți ghazaii pe rând și toți îi răspunseră cu un „nu” și la fiecare răspuns porunca alte douăzeci de lovituri.

Apoi se adresa contrabandiștilor cu întrebarea:

— Ați făcut contrabandă?

— Da, îi răspunseră toți într-un glas. Preferară să mărturisească, decât să primească loviturile de care se temeau ca da foc. De altminteri nici n-aveau de așteptat o pedeapsă atât de aspră ca ghazaii.

— Sefirul e căpetenia voastră? întrebă pașa mai departe.

— Da.

— Aveți anumite legi de care trebuie să ascultați?

— Da.

— Puteți să mi le spuneți și mie?

— Nu.

— Ce pedeapsă vă așteaptă dacă ați vorbi?

— Moartea.

— Atunci ascultați ce vă voi spune. Căpetenia voastră e prizonier și va fi pedepsit cu moartea, așa că nu mai e primejdios pentru voi! Dacă îmi veți spune legile, atunci voi interveni la judecători în favoarea voastră. Dacă nu vă hotărâți să vorbiți, atunci fiecare dintre voi va primi cincizeci de lovituri și, mai târziu, cea mai aspră pedeapsa care există. Așadar, răspundeți: vreți să-mi spune-ți care sunt legile voastre?

— Da, strigară cu toții.

— Țasta e norocul vostru. Eu mă voi ține de cuvânt și, dacă în adevăr veți fi sinceri, am să vă mai dau o veste bună.

Apoi îmi spuse că acum pot să-l duc și să-i arăt ce văzusem. Numai lui Halef îi fu îngăduit să ne însoțească.

Când urcarăm spre înălțime, noi doi înainte și pașa în urma noastră, hagiul mă întrebă încet, așa ca acela să nu-l audă.

— I-ai spus tot, Sihdi?

— Tot ce e nevoie să știe, nimic mai mult. Așadar, să nu vorbești de sillani, de luptele noastre și de alte secrete.

— Nici prin gând nu-mi trece. Vreau să văd dacă va descoperi intrarea.

— Sunt încredințat că nu. Pentru așa ceva trebuie ochi mai buni decât ai lui.

Avui repede dovada că aveam dreptate. Când ajunserăm sus și spusei generalului că se află în apropierea intrării, care acum e închisă, căută multă vreme locul, dar fără să-l poată găsi. În cele din urmă își pierdu răbdarea și spuse:

— Acela care a așezat cărămizile la locul lor, a lucrat cu mare îngrijire. Nu văd nimic, trebuie să-mi arăți tu locul.

Mă tutuia acum, fiindcă vorbea arăbește, din pricina lui Halef. Pentru îndepărtarea primei cărămizi avui nevoie de cuțit, pe celelalte le putui scoate cu mâna. Le așezai în așa fel una lângă alta, încât să nu le amestec, când voi închide iar intrarea. Osman-pașa mă privi cu luare-aminte, care deveni și mai mare când isprăvi treaba și putu să vadă lucrurile îngrămădite în gang.

Bineînțeles că luaserăm lumânări cu noi. Deoarece lumina lor nu-l mulțumea pe general, luarăm și lămpile care se aflau în gang, pentru a lumina mai bine încăperile de jos. Pașa făcu ochii mari când ajunse acolo și aruncă în treacăt o privire în jurul său. Uimirea lui crescuse la culme, când îi arătarăm rând pe rând lucrurile adunate acolo.

— Ai avut dreptate, mărturisi el. O adevărată avere e îngrămădită aici. Cine și-ar fi putut închipui așa ceva?!

— Cine a știut, răspunsei eu.

— Cine?

— Bătrânul meu bimbașă din Bagdad, despre care ți-am vorbit.

— Da, adevărat. Pe omul ăsta trebuie să-l pedepsim foarte aspru.

— Să-l pedepsim? Pentru ce?

— Pentru că n-a denunțat acest depozit.

— N-a putut, fiindcă era legat prin jurământ să tacă. În loc de pedeapsă, i se cuvine mai curând o răsplată mare, căci numai datorită lui s-a putut descoperi locul acesta. Tot ceea ce putem face pentru dânsul, e înapoierea sumei pe care i-a stors-o sefirul.

— Cât?

— Nu știu, căci nu mi-a spus și am socotit că ar fi lipsă de tact să-l întreb.

— Așadar, ești în adevăr de părere că merită mai curând o răsplată decât pedeapsă?

— Da. Fără a-i cere voie, îți voi povesti despre trecutul său foarte interesant, dar tot atât de nenorocit; atunci ai să înțelegi intervenția mea pentru dânsul. Și el a fost creștin și a devenit ofițer al padișahului, pentru că...

— Bine, lasă acum, îmi curmă el vorba, fiindcă înțelesese comparația mea. Îmi vei vorbi mai târziu amănunțit despre el; deocamdată îmi ajunge că omul te interesează. Spui că lui i se datorează descoperirea acestui loc, cu toate că tu ești acela căruia îi revine acest merit. Voi ține deci seamă de prietenia și intervenția ta pentru dânsul, așa cum dorești. Însă pentru restituirea pagubei sale, avem nevoie de bani. N-ai spus că aici sunt și bani?

— Da. Acolo, în lada aceea. Vino, te rog, să vezi.

Aveam cheia, așa că putui deschide lada. În clipa aceasta uimirea pașei ajunse la culme. Trecu mai mult timp până când fu în stare să cerceteze în liniște ce se afla în ladă. Numără întâi banii. Era o sumă foarte mare. Apoi începu să cerceteze podoabele și pietrele prețioase.

— Surprinderea mea nu mai cunoaște margini, strigă el. Sefirul ăsta trebuie să fi fost cu desăvârșire încredințat că locul acesta nu se va descoperi niciodată. Nici nu mi-am închipuit că se face contrabandă pe o scară atât de întinsă și că e o afacere așa de bănoasă. Aș vrea să știu dacă ticălosul și-a adunat aici toată averea lui, sau dacă mai are și alte ascunzători ca aceasta.

— Poate vom afla ceva în privința asta de la contrabandiștii prinși. Nu-mi vine să cred că sefirul e singurul stăpân sau căpetenia acestei întreprinderi. Fără îndoială că și omul pe care l-ai trimis astă-noapte la sangeak cu scrisoarea, îi este tovarăș. Poate e o întreagă societate de oameni bogați și oameni sus-puși. Am bănuielile mele în privința asta.

— Pe care te rog să mi le spui și mie. Ce bine că voi și nu alții ați descoperit ascunzătoarea asta. Un altul ar fi tăcut și ar fi pus mâna pe lucruri, căci ispita ar fi fost prea mare.

— Pentru noi, nu, — îl întrerupse Halef. Eu mi-am îngăduit numai să spun cât de fericită ar fi fost Hanneh a mea, dacă ar fi avut brățara de colo. Dar să fi auzit pe effendi al meu, când am spus asta!

— Care brățară? Asta de aici? întrebă pașa, luând-o în mână.

— Da.

— Hanneh o cheamă pe stăpâna haremului tău?

— Da. E încântarea ochilor, sufletul, soarele zilelor mele...

Urmă câțva timp să-l lămurească pe pașă, în cuvinte poetice, că Hanneh e cea mai însemnată femeie și că nu poate fi asemuită cu nici o alta de pe lume. Atunci Osman-pașa îi întinse brățara și zise:

— Iat-o, e a ta, dragă Halef, Du-o Hannehei, ca ochii ei să se bucure la vederea acestei brățări. Nu te împotrivi; te încredințez că pot să ți-o dau. Tot ce se află aici e al padișahului și eu sunt locțiitorul lui, așa că pot să fac ce vreau. Cunoașteți doar situația. Drumul la Stambul e lung și ceea ce dăruiesc aici unui om care merită, nu va dispărea pe drum în mâinile vreunui neîndreptățit.

Avea dreptate. Halef nici nu se codi, ci vârî repede brățara în buzunar și mulțumi prin cuvinte înflăcărâte. Pașa mă îndemnă să-mi iau și eu ceva ca amintire, dar refuzai. Nu-i spusei că luasem portretul, căci ar fi trebuit să-i arăt și motivele pentru care făcusem asta. Eu nu consideram acest portret ca proprietate a padișahului, ci ca avere fără stăpân. Aveam parcă o presimțire că-mi va fi de folos în cursul călătoriei mele. Era portretul unui cunoscut al meu, pe care nădăjduiam să-l întâlnesc, așa că nici nu-mi trecu prin gând să consider ca un furt faptul că-l luasem la mine.

Atrasei atenția pașei și asupra registrelor de contabilitate. Se miră de existența lor și le răsfoi cu luare-aminte. După cum am spus, registrele conțineau operațiunile pe mai mulți ani în urmă. Deodată se opri și se uită mai bine la pagina pe care tocmai o întorsese. Mă întrebă de numele bătrânului bimbașă din Bagdad și după ce i-l spuse-i, adăugă:

— E ca și când m-ar fi îndemnat cineva să-i înapoiez pierderea pe care a suferit-o. Aici e trecută data, numele său și suma. Contabilitatea asta e, de fapt, o obraznicie nemaipomenită a sefirului. Suma care e trecută aici se ridică la cinci mii de tumani persani. Ce să fac acum?

— Vrei să mă ascuți pe mine?

— Da, dacă nu vei lungi vorba prea mult.

— Voi fi scurt, dar totuși socotesc că e nevoie să-ți povestesc ce am de spus despre dânsul.

Îi repetai pe scurt ceea ce aflasem de la polonezul meu și mă străduii să-l câștig pe pașa de partea lui. Reușii să-mi ating scopul, căci, după ce isprăvii povestirea mea, Osman-pașa dădu binevoitor din cap și zise:

— Țsta e iar felul de a fi a lui Kara Ben Nemsî! M-ai mișcat adânc. Bătrânul și bravul tău prieten nu va primi înapoi numai ce i s-a luat, ci mă voi gândi și în altă privință la el și voi vorbi cu pașa din Bagdad despre

dânsul. Banii sunt aici și ți i-aș da pe loc; însă aurul e greu și nu-l vei putea căra cu tine.

Atunci Halef răspunse repede:

— De ce să nu-l putem căra, avem doar cai buni. Și chiar de ne-ai da lada întreagă, am lua-o cu noi. Încearcă numai. Aici e pânză destulă în care să învelim aurul. Voi face îndată pachetul.

În câteva minute cei cinci mii de tumanii fură numărați și împachetați și generalul, căruia îi plăcu zelul lui Halef, mă îndemnă să-i spun fără grijă, dacă suma va fi alta decât aceea trecută în registru. Apoi urmă:

— Bineînțeles că voi pune să se ia tot de aici și voi începe încă azi cu asta. Voi distruge pe urmă ascunzătoarea cu praf de pușcă, spre a nu mai putea servi de cuib unor astfel de păsări de noapte. Apoi voi împrăști și ceata de contrabandiști și voi pune să se astupe gaura prin care am intrat. Dar deocamdată să ieșim iar la lumina zilei. Trebuie să fac „curățenie” și tu mi-ai spus mijlocul: sânge pentru sânge!

Dacă prin aceste cuvinte exprimase și părerea mea, rămâne de discutat. Eu îi predasem tot și eram mulțumit acum că scăpasem de toată afacerea asta. Ce trebuia să se întâmple mai departe, nu mai era treaba mea, ci a lui. Însărcinarea lui Halef și a mea era îndeplinită.

Când ajunserăm din nou în tabără, bimbașa raportă că loviturile poruncite fuseseră date. Nici nu era nevoie de acest raport, căci puturăm vedea cu ochii ce se întâmplase.

Înainte de toate fuseseră scoase leșurile celor unsprezece persani din canalul astupat. La lumina zilei priveliștea lor era și mai înfiorătoare decât în canalul întunecos. Pe fața severă și împietrită a pașei era întipărită o hotărâre nestrămutată. Se apropie de sefîr și-l mai întrebă o dată:

— Tu ai atacat caravana șambelanului?

— Nu, se răsti la el cel întreat, ca un animal înfuriat.

— Bine. Fiindcă nu vrei să mărturisești, vei fi spânzurat încă astăzi.

— Sunt persan. Nu uita asta!

— Ești un ucigaș, așa că vei fi spânzurat!

Apoi puse din nou aceeași întrebare și ghazailor. Nici aceștia nu fuseseră muiati din cauza loviturilor și tăgăduiră cu încăpățănare.

— Atunci veți fi spânzurați și voi, hotărî pașa. Voi aduna juriul să vă judece.

— Să nu îndrăznești să faci așa ceva, răspunse bătrânul. Suntem beduini liberi și trebuie să fim judecați după legile noastre.

— Fie și asta. Se va face cum vreți voi. Cum sună legea voastră, cu privire la omor?

— Sânge pentru sânge, moarte pentru moarte; dar noi nu suntem ucigași.

— Știu foarte bine ce sunteți, fie că mărturisiți sau nu. Sânge pentru sânge. Veți fi deci împușcați și nu spânzurați.

— Nici nu ne pasă de amenințarea ta. Tribul nostru ne-ar răzbuna și de el ți-e teamă.

— De oameni ticăloși nu mi-e teamă niciodată. Și dacă vreți să râdeți de amenințarea mea, râdeți repede, căci nu vă mai rămâne mult timp. Bimbașă, ai între oamenii tăi unul care să se roage pentru sufletele lor?

— Da, răspunse bătrânul.

— Atunci treaba se va isprăvi repede și n-am nevoie să mai trimit în oraș după cineva. Să iasă din rând acel om. Deși n-o merită, dau acestor câini de ghazai un sfert de ceas timp să se pregătească de moarte. Acum n-au decât să râdă sau să se închine; cum le va veni mai bine!

După aceste cuvinte, fața lui se mai luminează, îmi făcu semn să vin cu dânsul, se apropie de contrabandiștii care se aflau mai de o parte și le spuse cu vocea coborâtă:

— V-ați făcut vinovați de fapte foarte grele și ar trebui să fiți aruncați în temniță pentru multă vreme; dar cel puțin nu sunteți ucigași și v-ați mărturisit vina. De aceea vreau să fiu îngăduitor cu voi și vă spun următoarele: împotriva contrabandei trebuie luate măsurile pe care le-a poruncit padișahul, așa că e nevoie ca fiecare slujbaș de la vamă să cunoască tertipurile contrabandiștilor tot atât de bine cum le cunoașteți și voi. Am de gând să vă iert de pedeapsă și să vă fac vameși, dacă îmi veți spune tot ce știți. Dar să știți, că pentru acela care va fi prins cu o neregularitate ca vameș, pedeapsa va fi îndoită. Așadar pedeapsa nu se iartă cu totul, ci se amână numai. Cel cinstit va fi iertat, iar pentru cel necinstit va fi îndoită. Cine se învoiește, să spună da.

Toți răspunseră într-un glas un „da” voios.

Pașa dădu mulțumit din cap, mă luă la o parte și spuse:

— N-ai să râzi de felul cum am înțeles să pedepsesc pe ticăloșii ăștia?

— Nu, căci deși ai procedat împotriva legii, totuși sunt încredințat că ai procedat cu înțelepciune.

— Asta îmi ajunge. Nu-mi va fi greu să-mi împac conștiința cu legea. Ai spus singur că aici nu suntem la Stambul sau la Paris. Altă țară, alți oameni și alte moravuri! Ghazaii vor fi împușcați, fără a fi judecați mai înainte. Vrei să fii martor la execuție?

— Ba te rog să-mi dai voie să mă retrag. Noi am venit încoace să vizităm câteva localități pe care le cunoșteam mai de mult, dar până acum n-am avut timp pentru asta. Vrem să fim astă-seară iar la Hilleh, așa că e timpul acum să plecăm.

Halef ar fi vrut să fie de față la împușcarea ucigașilor, totuși, se supuse hotărârii mele. Călărirăm până la drumul spre Kerbela și de aci pe îndelete mai departe, cufundându-ne în amintiri din trecut. În același loc unde ne întorseserăm atunci înapoi ne întorseserăm și de astă dată și urmarăm exact același drum, pe care am mers în ziua aceea, eu fiind atins de ciumă. Astfel ajunserăm și la locul unde găsiserăm cadavrele celor care ne-au fost atât de dragi și făcurăm un popas mai lung.

De aici ne îndreptarăm iar spre turn, dar nu direct, ci îl ocolirăm prin partea de la miazăzi și astfel, tocmai în timpul celei mai mari călduri, ajunserăm la apa cea mică, unde fusese tabăra noastră de bolnavi, căci după mine se îmbolnăvise și Halef de ciumă. Găsind aici puțină iarbă, descălecarăm pentru a lăsa caii să pască, iar noi vorbirăm despre zilele triste pe care le petrecuserăm aici. Apoi ne-am dus călare la acel loc al ruinei, unde săpaserăm mormântul scumpilor noștri morți.

Când ne întoarserăm în tabără, ni se spuse că pașa și ofițerii se află în interiorul ruinei pentru a face o listă a obiectelor care urmau să fie duse de acolo. Trimisese în oraș după cămile de povară și soldați, aceștia din urmă pentru a schimba pe Amuhd Mahuli și oamenii lui. Cei din oraș trebuiau să aducă cele necesare pentru înmormântarea persanilor și ucigașilor lor, care fuseseră împușcați în lipsa noastră. Sefirul zăcea chircit și tăcut pe locul său, nesinchisindu-se de nimic ce se întâmpla în jurul lui. Șambelanul mă întrebă ce se va face cu lucrurile sale, pe care le cerea înapoi; îi spusei scurt să se adreseze generalului. Contrabandiștii fuseseră dezlegați și lucrau cu râvnă să scoată din ascunzătoare mărfurile pe care le aduseseră ei înșiși acolo.

Bimbașa îmi spuse că schimbul trebuie să sosească în curând și că el se va întoarce la Hilleh. Îi făgăduii să merg cu dânsul și să fiu până a doua zi oaspetele său. Pachetul cu cei cinci mii de tumanî îl lăsaserăm în încăperea numărul trei, fiindcă acolo era la loc sigur și ne duserăm acum să-l luăm.

Când pașa află că am de gând să mă întorc în oraș, mă invită să locuiesc împreună cu el în palatul guvernului, însă am fost nevoit să-l refuz, din pricina făgăduielii pe care o făcusem bătrânului bimbașa. Pentru a mă liniști, îmi spuse că nu se simte jignit în urma refuzului meu, căci din cauza lucrului mult pe care îl avea, tot n-ar fi putut să petreacă seara cu mine. Cu prilejul acesta îi spusei ceea ce scăpasem din vedere până atunci, îi mărturisii că, pentru a atâta râvna soldaților să nu lase să scape nimeni, făgăduisem fiecăruia câte o sută de piaștri și gradaților câte două sute. El mă laudă și numără îndată suma, din banii care se aflau acolo.

Încurajat de această bunăvoință a lui, îi spusei că sărmanul bimbașa nu-și primise de mult solda. El îmi răspunse jumătate în glumă, jumătate în serios:

— Mi se pare că vrei să răspândești asupra lumii întregi belșugul din turnul babilonian. Oprește-te la timp, căci izvorul care s-a deschis aici ar putea să sece repede. Dă-i asta ca răsplată, însă nu pentru solda neplătită, căci de asta voi îngriji eu mâine.

Îmi dădu o mână de monezi de aur pe care le luase din ladă. Îi mulțumii și pentru azi îmi luai rămas-bun de la el. Halef, plin de mândrie, luă pachetul greu cu banii bătrânului nostru prieten din Bagdad.

Bucuria lui Amuhd Mahuli fu mare când îi dădui monezile de aur, dar mai mare fu încă bucuria soldaților când li se împărțiră premiile făgăduite.

După scurt timp veni schimbul, iar noi, împreună cu călăreții, părăsirăm vechiul turn, care și de astă dată fusese atât de primejdios pentru noi. Șambelanul, însă, rămase acolo, pentru a vorbi cu pașa în privința cererii sale. Eram mulțumit, căci nu mai voiam să am nimic de-a face cu acest om.

În oraș se răspândise știrea despre expediția noastră de peste noapte la Birs Nimrud, despre scopul acesteia și reușita ei. Când intrarăm în oraș, ne aștepta o mare mulțime de oameni, dar nu pentru a ne primi cu urale. Faptul că un blestemat de creștin, care fusese dat în judecată și scăpase, avusese o izbândă atât de frumoasă, nu era deloc pe placul șiiților, cu atât mai mult, cu cât mulți din ei erau în ascuns tovarăși de-ai contrabandiștilor. Astfel, cele mai multe din privirile îndreptate asupra noastră erau dușmănoase.

Bimbașa locuia într-o căsuță veche, în curtea căreia adăpostirăm caii. Adăpostul pe care putu să ni-l ofere nouă, nu era decât un colțisor și totuși ne simțirăm bine la el, fiindcă ne primea cu inima deschisă. Din pricina dușmăniei populației, avu prudența să posteze afară o santinelă pentru toată noaptea. Avurăm plăcerea să cunoaștem nu numai casa lui, ci și pe soția și copiii săi, oameni modești dar buni, cărora le era de dorit o îmbunătățire a situației.

Petrecurăm împreună o seară pe care, cu drept cuvânt, aș putea-o numi „biblică” și sunt încredințat că sămânța aruncată acolo a căzut pe pământ rodnic.

Când ne scularăm dimineața, bimbașa și fusese la general, care îi spusese că trebuie să plece la Bagdad, pentru a duce pașei un raport scris despre întâmplările de ieri, la care putea să mai adauge și verbal ceea ce știa. Pe semne că generalul se gândise să-mi facă și mie o surpriză plăcută, căci mă bucurai mult să am pe bimbașă ca tovarăș de drum.

Înainte de plecare, ne-am dus, bineînțeles, la „palatul guvernului” pentru a-mi lua rămas-bun de la Osman-pașa și spre a-i mulțumi. Îmi spuse că i-ar face plăcere să mă vadă la Stambul, la întoarcerea mea din Persia, și-mi povesti tot ce mai aflase ieri de la contrabandiști, pe care îi iertase, cu condiția să se facă oameni de treabă. Pentru dânsul era mult, dar pentru mine nimic care m-ar fi putut lămuri în privința sillanilor și a „trandafirului din Șiraz”.

În cursul călătoriei noastre la Bagdad nu ni se întâmplă nimic vrednic de povestit. După ce ne despărțirăm însă de Amuhd Mahuli, care trebuia să se ducă mai întâi la pașa și ajunserăm în fața porții gazdei noastre primitoare, unde auzirăm, ca altădată, pașii târșiți ai papucilor, Halef zise:

— Acum încep surprizele. Lasă-mă pe mine să vorbesc, iar tu să taci, Sihdi. Te rog din suflet...

În poartă apăru nasul ascuțit și fața îmbătrânită și palidă, dar simpatică a gazdei noastre.

— Noi suntem, noi! anunță hagiul.

Un strigăt puternic de bucurie, în limba poloneză, ieși de pe buzele subțiri ale bătrânului, apoi acesta deschise larg poarta. Halef călări îndată până la ușa casei, acolo descăleca, dezlegă pachetul cu bani de pe șa și strigă:

— Să intrăm în odaie. Mai înainte nu spun nici un cuvânt.

Intră în camera polonezului, care îl urmă în tăcere. Abia ajunserăm acolo, când auzirăm în urma noastră pe cineva gâfâind, ca și când alergase două ceasuri în galop. Era Kepek cel gras. Halef întrebă pe bimbașă:

— Îți mai aduci aminte de tot ce am vorbit?

— Da, încuviință acesta, dând din cap.

— Ți-am spus că niciodată nu mă voi duce la Birs Nimrud fără bici. Am mai spus că aș dori ca sefirul să ne închidă odată în turn și că vei vedea cât de repede vom scăpa, prinzând în schimb pe ticălos. Îți aduci aminte de asta?

— Da.

— Câți bani ți-a stors atunci sefirul?

— Două sute de mii de piaștri în cap, răspunse bătrânul, care încă nu înțelesese ce înseamnă bucuria ce se putea citi pe fața lui Halef.

— Asta nu face tocmai cinci mii de tumani persani?

— Da, poate să facă atât.

— Atunci, ascultă: am fost prizonierii sefirului!... Biciul l-am luat cu mine în turn!... Noi am scăpat!... Pe sefir l-am prins, l-am legat și l-am bătut!... Și iată aici cei două sute de mii de piaștri ai tăi!... Sefirul a trebuit să-i dea înapoi și acum va fi spânzurat!... Așa, deocamdată asta e ceea ce voiam să-ți spun. Ne-am întors și te, dezlegăm de jurământul de a tăcea și a nu părăsi niciodată Bagdadul. Acest jurământ nu mai are nici o putere, căci banda a fost împrăștiată și nu-ți mai poate face nimic.

După ce Halef isprăvi de vorbit, auzii deodată un zgomot în spatele meu și, când mă întorsei, văzui pe Kepek, căzut la pământ, dând din mâini și din picioare, ca o broască țestoasă. Copleșit de bucurie, se prăbușise pe dușumea. Pentru a-l ridica, trebuii să-mi încordez toate puterile, căci era greu al naibii.

Îndată ce se văzu iar în picioare, se repezi la Halef, îi luă pachetul din mână și, fără a spune un singur cuvânt. - Ieși pe ușă. Se vedea că cea dintâi și mai mare grijă a lui era să pună banii la loc sigur, grijă în care nu fu împiedicat de nimeni, nici măcar de stăpânul său.

Acesta stătea înmărmurit în fața noastră și, cu ochii holbați, se uita când la mine, când la Halef.

— Așadar... ați... la...? întrebă el, în sfârșit, fără să poată lega bine cuvintele.

— Da, îi răspunsei eu. E chiar așa cum a spus Halef. Tu ți-ai redobândit banii, iar sefirul a fost făcut nevătămător pentru totdeauna.

La auzul acestor cuvinte căzu în genunchi, împreună mâinile și se închină cu atâta evlavie, încât furăm adânc mișcați și ochii ni se umplură de lacrimi. Mulțumi lui Dumnezeu că-l scăpase de chinul neîntrerupt pricinuit de jurământul pe care fusese silit să-l facă. După ce isprăvi rugăciunea, se ridică și voi să ne pună întrebări, dar nu avu răgaz, căci ușa se deschise. Kepek vârî capul înăuntru și zise:

— Pachetul cu bani a fost tare greu; l-am ascuns bine.

— Unde? îl întreabă stăpânul său.

— În bucătărie. L-am pus sub mirodenii, unde nu-l va putea găsi nici un pungaș. Dă-mi cincizeci de piaștri, stăpâne.

— Cincizeci de piaștri? Pentru ce atâția bani? N-am astăzi. Pentru ce îți trebuie?

— Ca să cumpăr cafea, tutun, carne, făină și multe alte lucruri.

— Allah, Allah! Iar? Doar de-abia ieri ai făcut târguieli. Ai plecat îndată după prânz și ai venit tocmai seara!

— Oh, effendi, oh, emirule, iar vrei să mă copleșești cu muștrări nedrepte? În orașul ăsta nu-i nici un servitor care să alerge așa de repede ca mine. Îmi pierd răsuflarea, picioarele îmi tremură de tulburare sufletească și inima neliniștită cere atunci un locșor de odihnă.

— Și de pălăvrăgeală. Mi se pare că ăsta e lucrul de căpetenie.

— Nu-mi amărî iar inima obosită de muncă. La cafenea stau tot atât de tăcut, ca un mort în groapă. Ieri am făcut cumpărături pentru tine și pentru mine; știi că pentru noi sunt de ajuns lucruri mai de mâna a doua, dar când avem musafiri așa de rari, atunci se scumpesc și cumpărăturile. Cred că n-ar fi fost nevoie să-ți spun asta chiar de față cu ei. Trebuie să sărbătorim întoarcerea lor și pentru asta am nevoie de cincizeci de piaștri; mai puțin nu se poate.

— Dar n-am atâția bani.

— Ce nenorocire, ce griji! Ce va spune cafegiul, când voi veni la dânsul cu mâinile goale?! Îmi voi pierde cinstea și încrederea tuturor semenilor mei!

— De ce?

— Pentru că îi sunt dator douăzeci de piaștri pe care i-am împrumutat de la el și de care am avut nevoie să cumpăr o oală nouă de lut.

— Dar o oală de lut nu costă douăzeci de piaștri!

— Nu. Am dat numai cincizeci de parale pe ea, dar am spart-o pe drum. Atunci a trebuit să cumpăr alta, pe care mi-a spart-o un măgar care a trecut în goană pe lângă mine. Am cumpărat încă una și m-am dus la cafenea să uit de supărarea mea cea mare. Când am vrut să stau jos, m-am așezat tocmai pe oală și, la greutatea mea, îți închipui lesne că s-a prefăcut și asta în hârburi, care mi-au pricinuit dureri într-un anumit loc, așa că nu m-am mai putut scula și a trebuit să rămân locului spre a cugeta asupra răutății hârburilor acestei oale blestemate. Atunci cafegiul, prietenul meu, s-a îndurat de mine și s-a dus el să cumpere o a patra oală. Asta era mai mare și a costat șaptezeci de parale. Prietenii și cunoscuții care erau de față se înduioșară de nenorocirea mea și îmi propuseră să le fac cinste cu câte o cafea și o limonada, ca să se roage să nu se spargă și aceasta a patra oală și eu am primit cu plăcere. Având în vedere că înduioșarea acestor oameni buni era foarte mare, dintr-o cafea și o limonada se făcură mai multe, încât, ca om înțelept, ai să înțelegi cum datoria mea către cafegiu s-a urcat la douăzeci de piaștri, pe care trebuie să-i dau repede înapoi, dacă nu vreau să-mi pierd cinstea pentru totdeauna.

Îmi venea să râd de povestea asta cu oalele, dar mă stăpânii când văzui fața jalnică a bietului bimbaș, care începu să se vaite:

— Douăzeci de piaștri pentru trei oale sparte și una întreagă! Ce poate folosi unei oale dacă se bea pe socoteala mea cafea și limonada, ca să nu se spargă? Nu mai sunt defel mulțumit de tine! Și acum mai vrei cincizeci de piaștri, pe care nici nu-i am!? Cum să fac?

— Îi ai doar.

— Unde?

— În bucătărie, ascunși sub mirodenii. Acolo sunt mulți, foarte mulți! Sunt două sute de mii! Cred că n-ai uitat asta?

— De banii aceia nu vreau să mă ating.

— Atunci fii atât de bun și caută, dacă nu mai ai și altundeva câțiva piaștri, de care ai uitat poate.

Ne venea să murim de râs, văzând seriozitatea cu care se trata afacerea asta. Și Halef se străduia din răputeri să nu izbucnească în hohote, îmi făcu întrebător cu ochiul și când dădui din cap, zise către bimbaș:

— Am călărit toată ziua, așa că ar fi o binefacere pentru mine să fac o plimbare pe jos. Dacă îmi dai voie, mă voi duce până în oraș și voi cumpăra

lucrurile de care are nevoie Kepek.

Fără a mai aștepta ce va zice stăpânul său, Kepek răspunse repede:

— Da, îți dăm voie, cu mare plăcere îți dăm voie. Tu vei plăti, iar eu voi târgui.

— Ba să faci bine să rămâi acasă, zise hagiul. Dacă te-aș lua cu mine, s-ar putea întâmpla să ne întoarcem abia mâine; aș fi legat de tine ca o pasăre de un melc uriaș.

— Dar trebuie să plătesc cafegiului meu și tu nu-l cunoști și nu știi unde locuiește.

— Cafegiul poate să aștepte, hotărî bătrânul. Pe tine nu te mână la dânsul cei douăzeci de piaștri pe care îi datorezi.

— Dar ce atunci? întrebă Kepek cu mutra cea mai nevinovată.

— Vrei să stai de vorbă; să povestești despre cei două sute de mii de piaștri; vrei să-i arăți înțelepciunea și prevederea ta, ba chiar să-i și spui unde i-ai ascuns. Lasă, că te cunosc eu!

— Ce învinuire grozavă! Dacă vrei, voi spune mai puțin, mult mai puțin. Îți convine să spun numai de o sută cincizeci de mii, sau chiar numai de o sută de mii?

— N-ai să vorbești deloc de banii aceștia. Hagiul Halef Omar va merge singur.

— Spui asta cu atâta hotărâre! E o poruncă de care trebuie s-ascult?

— Da.

Atunci Kepek se îndreptă spre perete, se propti cu mâinile în el, se lăsă să alunece la pământ și spuse suspinând:

— Așa? Iacă mă așez jos și nu mă mai scol deloc. Dacă cumpără lucrurile fără să mă ia și pe mine în oraș, n-are decât să gătească tot el mâncarea. Trebuie să mă supun, fiindcă mă silești. Acum sunt curios să aflu ce vi s-a întâmplat în timpul cât ați fost plecați, așa că te rog, Kara Ben Nemsi effendi, să povestești.

Auzind acestea, Halef interveni cu hotărâre:

— Nu, effendi, făgăduiește-mi că ai să taci și n-ai să spui nici un cuvânt până când mă voi întoarce. Știi că numai eu am darul de a povesti frumos. Mi-ai răpi una din cele mai mari plăceri de pe pământ, dacă nu mă vei lăsa să povestesc cel dintâi despre întâmplările de la Birs Nimrud. Te rog, deci, din tot sufletul, să aștepti până când mă întorc. Spune, vrei, dragul meu Sihdi?

— Da, răspunsei eu.

— N-ai să vorbești nimic, nici un cuvânt?

— Nu vreau să-ți stric bucuria. Dar dacă vei întârzia mult în oraș și apoi vei avea treabă și la bucătărie, atunci răbdarea bătrânului bimbașă va fi pusă la grea încercare.

— Mă voi grăbi cât voi putea. În ce privește mâncarea, nici prin gând nu-mi trece s-o gătesc eu, ci voi cumpăra numai astfel de lucruri care se pot mânca așa cum sunt. Vasăzică o să aștepti și o să taci?

— O jumătate de ceas; mai mult nu.

— Atât îmi ajunge; ba voi veni chiar mai repede, mult mai repede. Deocamdată la revedere și să taci din gură.

Nici nu spuse bine aceste cuvinte și ieși grăbit pe ușă, iar când se întoarse, nu trecuse, încă jumătatea de oră pe care i-o îngăduisem. Se grăbise atât de mult, încât era scăldat în sudoare.

— Am dus toate lucrurile în bucătărie, spuse el. Cu ce începem, cu povestirea sau cu mâncarea?

— Cu povestirea, răspunse bimbașă.

— Ba cu mâncarea, strigă Kepek.

— Ce-ar fi să începem cu amândouă odată? întrebai eu.

— Nu odată, se rugă Halef. Doar gura mea nu-i o poartă prin care să se poată intra și ieși în același timp! Dacă vâr o bucată de carne în ea, nu poate să apară totodată pe buze frumusețea cuvântării mele. Te rog deci să nu îngădui ca strălucirea cuvintelor mele să fie întunecată de pofta stomacului și de măcinatul dinților.

— Atunci povestește întâi și pe urmă vom mânca. Cred că în vremea asta Kepek nu va muri de foame.

Acesta răspunse cu un suspin tot atât de adânc pe cât de resemnat, punându-și mâinile împreunate pe pânțe. Halef își luă însă o poziție impunătoare și începu povestirea cu o mutră din care se putea deduce că va scoate la iveală o capodoperă de oratorie orientală.

Și, într-adevăr, așa s-a întâmplat. Câteodată sărea în picioare, pentru a întări cuvintele sale cu gesturi energice și în cele din urmă reuși să captiveze prin povestirea lui nu numai pe bimbașă, dar și pe Kepek, care de emoție se întinsese cu totul la pământ.

— Ce întâmplare minunată, dar și primejdioasă! strigă bătrânul cu însuflețire. Nici nu mi-aș fi putut închipui că veți trece prin asemenea

primejdii.

— Eu m-am pierdut cu firea, sunt buimăcit! se văietă Kepek. Încordarea cu care am ascultat, m-a omorât și toate măduarele mă dor de tulburare. Ajutor! Ajutor! Hagiule, Halef, ajută-mă te rog, să mă scol!

Halef își dădu toată osteneala să-i îplinească dorința. Când reuși în sfârșit să ridice pe servitor, care se făcuse roșu ca racul de încordare, acesta împreună mâinile, plin de admirație și mărturisi, rotind ochii săi mici, înecați în grăsime:

— Sunteți într-adevăr niște viteji. Totul vă e cu putință. Vasăzică sefirul, leul ăla turbat, e cu adevărat prizonier?

— Da, răspunse Halef cu mândrie. Totul s-a întâmplat așa cum am povestit. Leul acela turbat, cum îi spui tu, e acum un vierme strivit, care nu mai poate face nimic.

— Poate da, răspunse bimbașa. E un om atât de primejdios, încât teama de el nu poate înceta decât în clipa când va fi mort. A fost o mare îndrăzneală din partea voastră că v-ați atins de el, cu toată prevenirea mea. Effendi, admir curajul, prevederea, sângele rece și înțelepciunea de care ai dat dovadă. Îți voi rămâne veșnic recunoscător că te-ai gândit cu prilejul acesta și la mine. Nimeni altul n-a fost în stare să facă ce-ați făcut voi, însă abia atunci voi fi liniștit, când voi ști sigur că nu mai trăiește.

În clipa când vrui să-i răspund, se auzi o bătaie puternică în poartă.

— Vine cineva, emirule, zise Kepek către stăpânul său. Du-te și vezi cine e, căci eu am obosit ascultând povestirea și trebuie să stau puțin jos.

Se lăsă iar să alunece de-a lungul peretelui, până când ajunse pe dușumea și bimbașa cel ascultător se îndreptă, cu pași târșiți, spre ușă. Trecu mai mult timp până când se întoarse și când intră pe ușă, era însoțit de Amuhd Mahuli, căruia îi spusese unde vom locui.

— Iartă-mă, effendi, că te supăr chiar azi, începu el. Voiam să vin mâine, dar pașa mi-a încredințat aceste două scrisori, spunându-mi că trebuie să le predau încă azi.

Scoase din buzunar două scrisori, adresate una mie și alta către bimbașă. Pe aceea care era pentru mine era scris: „Emirului Kara Ben Nemsî effendi din Germanistan”, iar pe aceea pentru gazda noastră nu era titlul de bimbașă ci *mir-alai*[78].

— S-a făcut o greșală, sau scrisoarea nici nu e pentru mine, zise acesta.

— Nu e nici o greșeală și scrisoarea e pentru tine, răspunse Amuhd Mahuli zâmbind. Am adus un raport lung și amănunțit de la Osman-pașa, care s-a îngrijit de aproape de noi, căci după ce pașa de aici a citit scrisoarea, deveni și mai prietenos ca înainte, îmi dădu mâna și întări avansarea mea la gradul de bimbașă. Porunci să se aducă repede cafea și narghilele și ceru să-i povestesc ce s-a întâmplat. Apoi scrise aceste scrisori și mă trimise înapoi. Eu citii adresele și îmi îngăduii să-i atrag luarea-aminte că pe una era scris *mir-alai* în loc de bimbașă. Atunci îmi spuse că așa e voința lui Osman-pașa. Măine seara vă va aduce la cunoștință ce mai are de spus.

Deschiserăm scrisorile prin care ne poftea la cină pentru seara următoare.

— La cină, la pașa? Și gradul acesta superior?! strigă polonezul emoționat. Ce înseamnă asta?

— Că Osman-pașa și-a ținut cuvântul pe care mi l-a dat, răspunsei eu. Ai fost, ceea ce numim noi reabilitat, ba încă mai mult, căci bănuiesc că mâine vei fi numit colonel. Când auzi aceasta, scăpă scrisoarea din mâini și spuse:

— Ar fi într-adevăr cu puțință așa ceva?! Atunci nu-mi mai lipsește decât executarea sefirului, ca să-mi redobândesc liniștea și pacea cel puțin în privința asta.

— Executarea sefirului? întrebă Amuhd Mahuli. Dar ăsta e mort!

— Mort? întrebai și eu acum. Nu știu nimic de asta.

Amuhd Mahuli îmi aruncă o privire plină de înțeles și răspunse:

— A murit așa cum i-ai prezis.

— Când și unde?

— Când?... încă în seara aceleiași zile. Unde?... la închisoare. S-a spânzurat singur.

— S-a... el însuși?

— Da, el însuși. Osman-pașa fusese în celula lui pentru a-l interoga, apoi îl închisese iar. Când paznicul se duse după o jumătate de ceas să-i ducă apă, l-a găsit spânzurat.

— Când și de la cine ai aflat asta?

— În dimineața pe când dormeai încă în casa mea și când m-a chemat Osman-pașa pentru a-mi spune că trebuie să vă însoțesc la Bagdad. Atunci mi-a spus și vestea asta.

— Și de ce mi-ai ascuns-o până acum?

— Fiindcă Osman-pașa mi-a poruncit să nu-ți vestesc moartea sefirului decât aici la Bagdad. Poate cunoști pricina.

Bineînțeles că puteam să mi-o închipui. Pașa spusese sefirului că va fi spânzurat încă în aceeași zi și cuvântul lui se împlinise. Pentru a mă lămuri asupra felului în care se întâmplase asta, n-aveam nevoie să mă întorc la Hilleh și să întreb pe asprul judecător. Tot nu mi-ar fi spus nimic și, de altminteri, răspunsul la această întrebare puteam să mi-l dau și singur.

Știrea despre moartea sefirului făcu o impresie nespus de puternică asupra viitorului colonel. Se văzu scăpat o dată pentru totdeauna de teamă și de toate grijile și de bucurie începu să ȝopăie prin odaie ca un tânăr. Și Kepek își manifestă bucuria prin tot felul de sunete ciudate, dar nu scăpă din vedere să întrebe pe Halef dacă mâncărurile sunt într-adevăr în bucătărie. Aceste cuvinte amintiră stăpânului datoria sa de gazdă, rugă pe Halef să aducă mâncarea și pofti pe Amuhd Mahuli să mănânce cu noi, nu numai de data asta, ci pentru tot timpul șederii sale la Bagdad. Adăugă că era loc pentru toți în casa lui. Mahuli primi cu plăcere invitația, pe care pesemne o așteptase în sinea lui, pentru a fi vreme mai îndelungată împreună cu mine și pentru a mai petrece o „seară biblică”, întocmai ca aceea de la Hilleh.

Tot timpul mesei domni veselie și voie bună. Halef era într-o dispoziție minunată, căci ascultarăm răbdători toate lăudăroșeniile sale despre vitejiile înfăptuite.

După masă îngrijirăm și de cai să aibă nutreț destul, iar când se întunecă ne urcarăm pe acoperiș unde, fumându-ne ciubucurile, vorbirăm iar despre întâmplările din ultimele zile.

Spusei că izbânda noastră nu era meritul nostru, ci era datorită puterii dumnezeiești. Astfel convorbirea luă o întorsătură care era cea mai plăcută nu numai mie și lui Halef, dar de astă dată și celor doi ofițeri. Stăturăm de vorbă până târziu în noapte; în sfârșit, ne ridicarăm voioși și, când ne strânserăm mâinile, polonezul o reținu pe a mea și spuse:

— Effendi, pe fiecare clipă ce trece îmi devii mai drag și mărturisesc că cele ce ai vorbit în astă seară, le prețuiesc mai mult decât toate cuvintele și viziunile lui Mahomed. Mi-ai și cucerit sufletul care e acum al tău și al Aceluia care te face să vorbești așa cum ai vorbit. Dar arată-mi numai o urmă a acelora care îmi sunt dragi și atunci voi fi totdeauna al tău.

— Văd că pui iar condiții, răspunsei eu. Dumnezeu nu îngăduie să i se poruncească și nici să stai la tocmeală cu el. Închină-te și roagă-te Lui, căci, după cum ți-am spus, rugăciunea e drumul spre cer, pe care se urcă încrederea oamenilor și pe care coboară milostivirea celui Atotputernic.

— Bine, mă voi ruga. Noapte bună, effendi.

— Noapte bună.

Invitația pașei nu fusese numai pentru mine, ci și pentru Halef. De asemenea și Amuhd Mahuli trebui să meargă cu noi. Când ajunserăm, văzurăm că era vorba de o primire oficială, la care erau de față militarii și funcționarii superiori ai pașei. În primul sfert de ceas domni oarecare stinghereală, dar când fură aprinse ciubucele, aceasta dispăru, în timpul mesei pașa mă rugă să povestesc despre aventurile mele și ale lui Halef, dar eu răspunsei că Halef e un povestitor mult mai bun decât mine. Micul meu hagi se simți foarte măgulit și își îndeplini atât de bine însărcinarea, încât, la sfârșit, pașa mărturisi zâmbind că nu i se întâmplase încă să întârzie atât de mult la culcare din cauza unei povestiri.

Își luă rămas-bun de la fiecare în parte și când dădu mâna cu polonezul, care venise îmbrăcat în vechea lui uniformă de maior, îi spuse:

— Îți aduc la cunoștință că padișahul — Allah să-l ocrotească — te-a avansat la gradul de colonel, ca răsplată pentru meritele tale. Numirea în scris o s-o primești peste câteva zile. Nu-mi mulțumi mie, ci prietenului tău Kara Ben Nemsî effendi, căruia, pe cât se pare, chiar stăpânitorul tuturor credincioșilor îi îndeplinește toate dorințele.

La aceste cuvinte îmi scutură și mie mâna, râzând; apoi ne retraserăm, trecând printre două rânduri de funcționari, care se înclinară adânc și plecarăm spre casă, călare pe măgari albi.

O urmare neașteptată a avansării polonezului a fost faptul că Halef nu mai vorbea acum numai despre „un fost *kol agasi*^[79] și actual bimbaș”, ci și de „un fost bimbaș și actual *mir-alai*” și că Kepek era acum și mai lăudăros ca înainte, fiind mândru de a fi servitorul și omul de încredere al unui colonel.

Amuhd Mahuli mai rămase două zile la Bagdad, iar când se întoarse la Hilleh, eram convins că Mahomed și *Coranul* nu mai prețuiau nimic în ochii lui. Îi dăruii *Noul Testament*, în limba arabă și îmi făgădui că seara, când nu va avea serviciu, îl va citi din scoarță în scoarță.

6. O enigmă

Avusesem de gând să-mi urmez călătoria la Şiraz îndată, sau cel mult la scurt timp după întoarcerea noastră de la Birs Nimrud. Însă, din întâmplare, am întâlnit la Bagdad un negustor care vindea o alifie de înfrumuseţare, renumită în tot Djezirehul. Alifia se fabrica în Kermanşah.

Întâlnirea a avut loc într-o cafenea, unde omul ne oferă şi nouă marfa lui. Credeam că Halef îl va goni; însă, spre mirarea mea, îl auzii întrebându-l:

— Îmi dai voie să te întreb de la cine ai acest minunat mijloc de înfrumuseţare?

— Nu mă opreşte nimic să-ţi spun, răspunse negustorul, căci sunt mândru de a fi singurul căruia îi e îngăduită vânzarea sa în ţinutul acesta. Toate haremurile mă aşteaptă, cu nerăbdare, să le aduc această alifie minunată.

— E într-adevăr atât de făcătoare de minuni cum spune toată lumea?

— Mult mai mult încă decât se spune. Cum te ungi niţel pe faţă cu ea, dispar toate cutele şi bubele care slutesc obraji.

— Ei aş!

— Jur pe Allah că aşa e.

— Ştii cumva din ce se face alifia asta?

— Nu. Cum poţi să-ţi închipui că aceea care o face e atât de nesocotită să-mi spună. Ea a moştenit taina de la străbunicele ei.

— Cum o cheamă?

— Numele ei adevărat nu-l cunosc. Toată lumea îi spune „mama frumuseţii”.

— Unde locuieşte?

— Nu stă într-un singur loc, căci tribul ei umblă de colo până colo, cutreierând ţara. Sunt idizii din tribul bahtiarilor, care poate fi găsit de cele mai multe ori dincolo de Kermanşah.

— Dar când ai nevoie de ea trebuie doar să ştii unde o poţi găsi pe femeia aceea?

— Asta aflu întotdeauna la spițerul din Kermanşah, care vinde și el alifia și care cunoaște locul unde poate fi găsită. Atunci când am nevoie mă duc la ea și iau câtă alifie îmi trebuie. Pot să-ți spun că e o femeie bătrână, dar cu toate acestea pe fața ei nu se vede nici cea mai mică zbârcitură. Câte cutii vrei să cumperi?

— Cât costă una?

— Un rijal medjidi^[80].

— Atunci nu cumpăr.

— De ce?

— Pentru că e prea scumpă.

— Prea scumpă? Sau ești nebun, sau un zgârcit fără pereche. Ce fel de om ești tu că nu te înduri să cheltuiești nici măcar atât pentru frumusețea haremului tău?! Întâi îmi pui o sumedenie de întrebări, la care ți-am răspuns în chipul cel mai cuviincios și pe urmă ești atât de nerecunoscător, că te plângi de scumpetea mărfii mele și mă faci să roșesc de rușine. Allah să te pedepsească!

Negustorul se depărta și, spre surprinderea mea, Halef nu răspunse nimic. Făcu numai o mișcare disprețuitoare cu mâna și-mi spuse:

— N-aș fi cumpărat alifia asta chiar de ar fi costat numai o singură para, căci Hanneh a mea, cea mai frumoasă floare de pe pământ, n-are ce face cu ea.

— De ce nu? întrebai eu.

— Pentru că... hm!...

Se opri stingherit și urmă după câțva timp:

— Dacă îți spun, n-ai să-ți faci o părere rea despre Hanneh, care e cea mai neasemuită făptură dintre toate neasemuirile?

— Nu, firește că nu.

— Atunci te rog să-mi mărturisești adevărul: Emmeh, luceafărul haremului tău, n-are zbârcituri pe față?

— Nu.

— Sau cel puțin cute?

— Nu.

— Nimic, nimic?

— Nu.

— Adu-ți aminte bine, Sihdi. Sunt încredințat că, dacă te vei gândi bine, o să găsești măcar una.

Știam ce îl făcea să stăruie atât. Femeile din Orient se trec repede și Hanneh era orientală; avea zbârcituri. Faptul acesta, însă, nu micșora deloc iubirea lui pentru dânsa; ea era pentru el, ca și cu ani în urmă, cea mai frumoasă dintre femei. De aceea răspunsei cu cruțare:

— Emmeh încă n-are într-adevăr cute. Dar gândește-te la lungul șir de ani în care Hanneh a ta a trebuit să îngrijească cu iubire de tine, de Kara Ben Halef și de întregul trib al haddedihiilor. Grijile pricinuiesc cute, de aceea respectă-le.

Mulțumit de acest răspuns, îmi curmă vorba:

— Effendi, ești un om bun, tot atât de bun ca și mine. Dar la urma urmei, ceea ce este, nu se poate ascunde. Ai ochi buni, așa că, deși Hanneh a mea e cea mai frumoasă dintre toate femeile de pe fața pământului, totuși trebuie să fi văzut și tu că obrajii ei au început să se zbârcească. Asta nu mă oprește însă să o iubesc și mai mult. A încercat ea toate mijloacele să împiedice încrețiturile alea, dar zadarnic. La urmă mi-a spus că numai alifia renumitei „mame a frumuseții” i-ar putea reda frăgezimea feței. De aceea Hanneh a fost atât de încântată când ai spus că dorești să te însoțesc în Persia. Mi-a îngăduit cu bucurie să plec cu tine, dar mi-a pus condiția să-i aduc atâta „alifie a frumuseții” cât îi trebuie să înlăture încrețiturile de pe fața ei.

— Mie nu mi-a zis nimic despre asta.

— Ție să-ți spună? Oh, effendi, cum nu cunoști tu femeile! Dacă Hanneh ar bănuși numai că ai văzut măcar o singură zbârcitură pe fața ei, ar muri de rușine și supărare. Cum îți închipui că ar fi putut să vorbească cu tine despre așa ceva! Am să-ți dau un sfat bun, Sihdi. Dacă vrei să fii și să rămâi fericit, nu trebuie să vezi niciodată cutele de pe obrajii unei femei și cu atât mai puțin la a ta, altfel se duce dracului liniștea haremului tău. Eu știu ce înseamnă asta, așa că te rog să iei aminte la sfatul meu. Nici eu nu mai vreau să văd vreo cută, îmi ajunge și de aceea am să cumpăr alifia pentru mine și pentru Hanneh.

— Și pentru tine?

— Da. Nu crezi că și fruntea mea a început să se încrețească? De aceea mi-a părut bine când am aflat adineauri, de la negustor, unde o pot găsi pe „mama frumuseții”. Să plecăm cât mai repede la Kermanșah.

— Să plecăm? Noi? Ce vrei să spui cu asta?

— Că vom pleca amândoi, tu și eu. Doar n-ai să mă lași să plec singur și tu să aștepti aici până când mă întorc?

— Nici prin gând nu-mi trece să plec cu tine. Drumul nostru duce la Șiraz și nu la Kermanșah, unde, de altminteri, nici n-ai nevoie să te duci, fiindcă poți să găsești alifia și aici. De ce n-ai cumpărat adineauri?

— Oh, Sihdi, cât de puțin te pricepi la alifii pentru înfrumusețare! Să cumpăr aici? Dar tocmai de asta mi-a spus Hanneh să mă feresc. Negustorii ăștia falsifică alifia ca să câștige bani mai mulți și o amestecă cu tot felul de lucruri nefolositoare. Nu numai că o strică, dar o fac chiar primejdioasă, căci se poate foarte ușor întâmpla, ca din șapte cute pe care le are o femeie pe față, să se facă șaptezeci și șapte, dacă se unge cu o astfel de alifie falsificată. Pentru Hanneh a mea trebuie să cumpăr alifia chiar din mâna „mamei frumuseții” și de aceea trebuie să plecăm neapărat și cât mai repede la Kermanșah.

Micul meu Halef spuse aceste cuvinte într-un ton atât de hotărât, ca și când ar fi fost vorba de viață și de moarte și orice împotrivire din partea mea ar fi fost zadarnică. Începui să-mi dau seama că va trebui să-i fac pe plac, totuși mai încercai să-l abat de la hotărârea lui.

— Halef, mai îmi vine să iau cuvintele tale drept glumă, dar din tonul tău înțeleg că vorbești serios. Știi ce departe e de aici până la Kermanșah? Cu siguranță că va trece o săptămână până când vom fi îndărăt la Bagdad. Să pierdem atâta vreme din pricina unei alifii, care sunt de pe acum încredințat că nu va aduce nici un folos.

— Sihdi, nu e vorba de alifie, ci de întinerirea, înfrumusețarea și netezirea unei fețe care mi-e cea mai dragă de pe lume. Crezi că n-are să aibă folos? Oh, effendi, voi germanii vă credeți totdeauna oamenii cei mai deștepti și mai învățați; dar Allah, în bunătatea lui, ne-a înzestrat și pe noi cu daruri, de care habar n-aveți, cu toată știința voastră. Se știe că arhanghelul Gavriil a adus alifia asta din al șaptelea cer și cum voi n-aveți un al șaptelea cer, nu puteți avea nici o astfel de „alifie a frumuseții”. Asta e limpede ca lumina zilei. Și că e într-adevăr bună și folositoare, poți să te încredințezi din sutele de mii și milioanele de zbârcituri care au dispărut de frica ei. Știi că am cea mai mare încredere în cuvintele tale, dar de alifia asta nu trebuie să te atingi, n-ai voie să spui că nu face două parale, căci o

cunosc mai bine dacă tine. Sau ești tu cumva străbunul străbunicii care a inventat alifia asta?

— Nu, răspunsei eu, potrivit adevărului.

— Ai încercat-o? Ți-ai uns haremul tău cu ea și zbârciturile n-au dispărut?

— Nici asta.

— Ei, atunci? Întreabă în toate haremurile din Djesireh, pe toate femeile și fetele de acolo, întreabă și la Teheran, Ispahan, Kerind și Hamadan și ai să afli că în fața alifiei „mamei frumuseții” dispar toate cutele și zbârciturile. Toată lumea știe asta; mai bine de o sută de ori am auzit-o de la oameni și te rog să nu mă superi.

Hagiul se înfierbântase bine vorbind și îmi dădui seama că orice aș fi spus, ar fi fost zadarnic, așa că încercai pe altă cale să-l fac să-și schimbe gândul.

— Drumul nostru ne va duce probabil de la Șiraz la Ispahan și Teheran, așa că ne vom putea întoarce prin Kermanșah. Cred, dar, că vom avea atunci timp să căutăm pe fabricanta de alifie.

— Știi bine că vom urma calea asta?

— Așa cred.

— Crezi! Dacă crezi numai, atunci alifia mea e mai presus de tot ce crezi tu. Ești oare în stare să faci să dispară zbârciturile cu ceea ce crezi tu?

— Trebuie să mărturisesc că așa ceva n-am încercat încă.

— Nici n-ar folosi la nimic încercarea ta, căci alifiile se fabrică din grăsime, dar nu și ideile. Și chiar de ar fi sigur că vom trece prin Kermanșah, cât timp ne va trebui până să ajungem acolo?

— Fără îndoială vreo câteva luni.

— Câteva luni? *Allah kerihm!* Ce nu se poate întâmpla în vremea asta cu fața scumpei mele Hanneh? Ți-am spus doar că zbârciturile sunt moartea frumuseții. Vrei să le lași timp să se înmulțească atât de mult, încât mai târziu să-mi trebuiască de zece ori mai multă alifie decât acum? Așadar, eu voi pleca chiar îndată și dacă nu vrei să mă însoțești, mă duc singur. M-ar dura sufletul, dacă aș vedea că nesocotești și că prea puțin îți pasă de o dorință a lui Halef al tău, care în orice clipă e gata să se arunce în ghearele morții pentru tine.

După ce spuse aceste cuvinte, îmi întoarse spatele și tăcu.

Cine dracu' ne scosese în cale pe negustorul de alifii, care să-i amintească lui Halef de zbârciturile „haremului” său?! Era într-adevăr o prostie să facem un drum atât de lung și destul de primejdios pentru un fleac ca ăsta! Orientalul nu știe, însă, să prețuiască timpul. Afară de asta, aici mai era vorba de împlinirea unei dorințe a Hannehei, pe care Halef o iubea: mai presus ca orice, așa că mi-ar fi fost cu neputință să-l înduplec să renunțe la hotărârea lui, oricât aș fi fost de încredințat că alifia nu va folosi la nimic. Apoi era adevărat ce spusese el: nu o dată își primejduiise viața pentru mine și chiar acum își părăsise iar soția, copilul și tribul, pentru a mă însoți, gata să-mi aducă orice jertfă. Puteam eu să-i nesocotesc rugămintea? Motivul care îl făcea să mă abată și pe mine din drum era — nu-i vorbă — cam ciudat, dar îmi adusei aminte că bahtiarii, la care urma să ne ducem, erau una din semințiile ali-ilahilor, așa că făceau parte dintr-o sectă despre care auzisem și citisem, dar pe care n-avusesem încă prilejul s-o cunosc mai de aproape. Poate îmi va fi cu putință să aflu mai multe despre ei, dacă mă voi abate pe la Kermanșah. Totuși mai făcui încă o încercare să schimb hotărârea lui Halef.

— Halef, cunoști neamul bahtiarii, din care face parte „mama frumuseții”? îl întrebai eu.

— Nu, fu răspunsul său scurt.

— Mi se pare că nu sunt oameni în care să poți avea încredere.

— De ce?

— Ai auzit adineauri pe negustor spunând cuvântul *idiz*. Știi ce înseamnă această vorbă?

— Nu știu.

— E un cuvânt din limba kurdă și înseamnă pungaș. Așadar vom avea de-a face cu niște pungași.

— Ei și! Tocmai pentru că sunt pungași vreau să mă duc la ei. Poate vom avea niscai aventuri. Acesta e doar scopul călătoriilor noastre. Mă bucură și mai mult drumul pe care îl vom face și mai târziu sunt sigur că îți va părea rău dacă nu te vei duce la ei. Ia spune-mi, dragă effendi, tu nu poți să înțelegi dorința mea de a vedea pe Hanneh cât mai frumoasă?

— Ba înțeleg foarte bine, dar nu-mi intră în cap cum poate o femeie să-și ungă fața cu untură.

— Nici nu e vorba ca untura să intre în capul tău, ci să ajungă pe obrajii Hannehei. De altminteri Emmeh a ta nu-și dă și ea toată osteneala să-ți

placă?

— Nu, căci știe că-mi place și fără să-și dea osteneală.

— Pentru că fața ei e încă netedă și fără zbârcituri, cu toate acestea sunt încredințat că se folosește și ea de tot felul de mijloace să se facă mai frumoasă.

— Nu știu nimic.

— Fără îndoială își unge părul cu pomadă!

— Nu, căci nu-mi place mirosul pomezii.

— Atunci își dă cu pudră pe față?

— Nici asta. Culoarea naturală a obrazilor e frumoasă și ce e frumos nu trebuie acoperit cu un strat de făină.

— Aici ai dreptate. Făina e pentru pâine, nu pentru față. Dar buzele și le înroșește?

— Nu. Gura ei e așa de frumoasă că n-are nevoie s-o vopsească.

— Atunci trebuie cel puțin să-și încondeieze ochii pentru a face privirea mai pătrunzătoare, mai plină de foc.

— Nici asta. Ochii ei sunt destul de strălucitori.

— Ce parfum întrebuințează, pentru a-ți desfăta nasul?

— Nici unul.

— Nici măcar puțin mosc, al cărui miros durează două săptămâni?

— Asta nici atât. De mirosul de mosc aș fugi de mi-ar scapără călcâiele. Nu pot să-l sufăr.

— Oh, Sihdi, ce barbar ești. Dacă nu-i dai voie Emmehei tale să se îndeletnicească cu înfrumusețarea trupului ei, atunci cu ce-și trece timpul să nu se plictisească?

— Îmi dă lecții.

— *Allah akbar* — Dumnezeu mare! Ea... ție?!

— Da.

— Sihdi, asta nu-i cu putință! Te cunosc doar! Mintea ta e isteată și știe multe. Ce-ai mai putea învăța de la o femeie?

— Tocmai asta e marea și neînțeleasa greșală a oamenilor, că nu vor să trimită mintea la școala sufletului. Ei nu cunosc legătura dintre minte și suflet și cred, cu totul greșit, că profesorul trebuie să învețe de la școlar.

— Nu înțeleg ce vrei să spui.

— Nu te întrista din pricina asta. Multora li se întâmplă la fel, dar tocmai aceștia își închipuie că sunt mai deștepți. Ei lasă sufletul în părăsire

și se străduiesc să-și împodobească numai mintea.

— Atunci cele mai frumoase miresme ale haremului nu prețuiesc nimic pentru tine?

— Ce întrebare! În Ben Șir stă scris: „Allah a fost întâi creator apoi poet. După ce a făcut pământul, i-a dăruit pentru înfrumusețarea lui, o poezie dumnezeiască și anume: femeia!” Ce-ai spune acum, dragă Halef, dacă această poezie s-ar mângăli cu pomadă și făină, și-ar vopsi buzele, obrajii, ochii și mâinile și și-ar acoperi astfel toată frumusețea dăruită de Allah?

— Ce-aș spune, Sihdi? Că m-aș lipsi de toate astea, numai de „alifia frumuseții” nu.

— Odată am numit-o pe Hanneh o poezie. Cutele de pe fața ei sunt versurile care trebuie să stârnească recunoștința și respectul tău.

— Atunci socotești că „alifia frumuseții” e de prisos?

— Da.

— Pesemne că zbârciturile din Apus nu sunt atât de mahnitoare ca cele de la Răsărit. După gustul nostru, o față netedă e mult mai frumoasă, decât una cu zbârcituri și dacă am puțința să dau Hannehei mele o față netedă, atunci mă lipsesc cu plăcere de versurile născătoare de respect. Așadar, cu toată frumusețea naturală a Emmehei tale, eu tot mă duc la Kermanșah. Acum hotărăște-te dacă vrei să mă însoțești sau nu. Nădăjduiesc că dragostea ta pentru mine nu e mai mică decât aceea pe care ți-o port eu ție.

— Această nădejde a ta nu va suferi nici o dezamăgire, căci te voi însoți.

În supărarea lui îmi întorsese spatele, dar la auzul acestor cuvinte, se întoarse repede spre mine și ochii îi străluciră de bucurie când mă întrebă:

— E adevărat ce aud?

— Da.

— Nu glumești?

— Nu.

— *Hamdulillah!* Am învins, l-am învins pe Kara Ben Nemsî effendi, pe care nu l-a putut birui nici un om până acum! Sihdi, îți mulțumesc; îți mulțumesc din toată inima! Nu voi dobândi numai „alifia frumuseții”, dar vom înfăptui și vitejii a căror faimă o vor moșteni copiii, nepoții și strănepoții noștri!

— Vor moșteni și alifia?

— Taci, Sihdi! Vorbesc, bineînțeles, numai de vitejiile noastre. Haidem, să ne întoarcem acum la bimbașa al nostru, care a avansat la gradul de mir-alai. Trebuie să-i spunem că plecăm mâine la Kermanşah. Se va bucura dinainte de faptele glorioase pe care i le vom povesti la întoarcere. Cât sunt de fericit că am fost în stare să înfrâng împotrivirea ta! Căci, adăugă el, aruncându-mi o privire şireată, acum pot să-ți spun că fără tine n-aș fi plecat.

— Şiretule!

— Da, știu prea bine că sunt un mare şiret. Asta o am din naștere — urmă pe un ton confidențial — și de când am un harem, m-am făcut și mai şiret.

Redevenise vechiul Halef, pentru care era lucru firesc că drumul nostru la Kermanşah va fi în legătură cu „fapte de vitejie”.

Părăsirăm cafeneaua și ne îndreptarăm spre casă, unde spuserăm „fostului bimbașă și actual mir-alai” hotărârea noastră. Ne întrebă de scopul acestei mici excursii în munții persano-kurdistani. Halef îi mărturisi cu toată sinceritatea pricina; spre surprinderea mea, auzii că bătrânul se arată de aceeași părere. Și el cunoștea faima de care se bucura „mama frumuseții”, și-mi spuse că această faimă e pe deplin îndreptățită. Știa și el că alifia ei făcuse adevărate minuni și Kepek grăsunul, auzind cuvintele bătrânului său stăpân, le întări cu gesturi grave:

— Da, „mama frumuseții” își poartă numele pe bună dreptate. Alifia ei înfrumusețează fața cea mai urâtă și în cafenelele unde mă duc, am auzit povestindu-se de multe ori că și bărbații s-au folosit de binefacerile ei. Eu însă n-o întrebuițez.

Da, pentru el era într-adevăr de prisos, căci natura avusese grijă să-i umple pielea cu atâta grăsime, încât n-ai fi putut găsi vreo zbârcitură cât de mică pe fața lui.

Călătoria la care mă hotărâsem, împotriva voinței mele, deveni cât se poate de interesantă. Trecurăm prin multe întâmplări neobișnuite și, mai curând decât ne-am fi putut aștepta, găsirăm pe „mama frumuseții” care era căpetenia tribului ei. O întâmplare fericită făcu să-i putem aduce un serviciu, pe care dânsa îl prețui mult; devenirăm oaspeții tribului, a cărei stăpână îmi arată multă bunăvoință și prietenie. Încă înainte de plecarea noastră, „mama frumuseții” îi dăruie lui Halef mai multă alifie decât i-ar fi trebuit și îi dădu un om care s-o ducă fără întârziere Hannehei. Mie însă mi

se făcu o favoare și mai mare, căci — bineînțeles, între patru ochi — „mama frumuseții” îmi destăinui rețeta alifiei făcătoare de minuni și îmi spuse că un străbun de al ei, care fusese un doctor renumit, o aflase de la Șeherezada, favorita lui Harun al Rașid, drept răsplată că, prin arta lui, reușise să o scape de o boală grozavă pe povestitoarea celor *O mie și una de nopți*.

Când ne-am luat rămas-bun de la ea și oamenii ei și îi spuserăm că nu ne vom întoarce la Bagdad prin Kermanșah, Kerind și Khanekin, căci ar însemna să facem un ocol prea mare, ea ne sfătui să ne îndreptăm spre Tșaisu, un afluent al râului Djala, dar să ne ferim de o întâlnire cu triburile kurde ale hamawanzilor și dawudi-jilor, care sunt niște tâlhari primejdioși și se aflau tocmai în dușmănie, așa că prin faptul acesta ținutul lor devenise și mai primejdios.

Prevenirea era dată cu gând bun, dar nu putea să ne oprească sau să ne abată din calea noastră. În privința asta aveam părerea noastră despre kurzi, socotiți de unii ca hoți.

Aceste triburi, atât de ponegrite și atacate chiar de ziarele din Apus, sunt cât se poate de ospitaliere față de călătorii care se arată binevoitori față de ele. Chiar un dușman de moarte e în siguranță în cortul sau tabăra unui kurd, dacă s-a pus sub scutul lui. Bineînțeles că acela care vine la ei cu intenții rele, sau care, după cum fac îndeosebi călătorii europeni, îi consideră ca oameni de jos, nu poate să se aștepte la o primire bună. Dacă de la astfel de oameni ei cer vamă pentru voia de a trece prin ținutul lor, nu trebuie să li se ia asta în nume de rău, când și-o iau cu de-a sila, dacă nu li se dă de bunăvoie. Cuvântul hoție are cu totul alt înțeles pentru ei decât pentru noi. Am avut odată prilejul să stau de vorbă în privința asta cu un înalt funcționar din partea locului și pe când îi flutura pe buze un zâmbet cu înțeles, el îmi spuse:

— Vorbești de hoție și de hoți? Ferească-te Allah, să fii nedrept! Cunoscut un om care a fost în țara voastră; afară de asta a citit mult despre voi și mi-a povestit și mie, așa că știu cum stau lucrurile: la noi se practică hoția pe față, cinstit, iar la voi cea politicoasă și pe ascuns. Voi o numiți faliment, ruină, crah, trust și speculațiune, cu care păgubiți nu numai pe străini, dar chiar și pe aceia care vă sunt aproape. Voi puneți oamenii cuțitul în piept pe furiș, pe când cei de aici, pe care îi numiți hoți, au curajul s-o facă pe față și numai împotriva străinilor sau a dușmanilor, niciodată împotriva

unuia din ai lor. Care hoți merită deci o muștrare mai mare, ai noștri sau ai voștri?

Puteam să-i spun că n-are dreptate?

Părerea mea asupra kurzilor o împărtășea și Hagi Halef Omar. De aceea, când auzi ce se spune despre hamawanzi și dawudiji, zise zâmbind:

— Cum să ne fie nouă frică de ei, Sihdi? De oameni care ne ies înainte fățiș, cu armele în mână, nu trebuie să ne temem, iar lașitatea nu există la ei. Ba m-aș bucura chiar dacă am avea o ciocnire cu dâșii. Știi că nu mă dau niciodată înapoi de la o luptă cinstită.

— Totuși ar trebui s-o faci, răspunsei eu.

— De ce?

— E într-adevăr nevoie să-ți aduc aminte de ultima dorință a Hannehei, pe care ți-a spus-o înainte de plecare, Halef?

— Ultima dorință? Crede-mă, Sihdi, că nu e cea din urmă, căci după întoarcerea mea acasă, va mai avea ea multe, foarte multe. În ce privește dorința despre care vorbești, nu e îndreptată împotriva vitejiei mele renumite, ci împotriva nechibzuinței noastre.

— A noastră?

— Da, a noastră. A cui altcuiva?

— Spunând cuvântul „noi”, presupun că vorbești de tine și de mine?

— Bineînțeles.

— Atunci trebuie să-ți spun că Hanneh nici n-a pomenit de o nechibzuință din partea mea.

— Să pomenească de așa ceva?! Asta n-o face niciodată căci „bucuria zilelor mele” e prea bine educată. Dar în mintea ei se gândea la tine și ești destul de înțelept să pricepi, fără să fie nevoie să ți-o spun eu.

— Trebuie să-ți mărturisesc cu toată umilința că nu sunt așa de înțelept cât presupui tu.

— Adevărat că nu? Îmi pare și de astă dată rău că nu pot recunoaște decât lungimea minții tale, căci în lățime — care e doar atât de trebuincioasă — văd că nu prea are cu ce se lăuda. Mi se pare chiar că ești de părere că dorința Hannehei mă privește numai pe mine singur.

— Cam așa ceva.

— Deci crezi că Hanneh s-a gândit la vreo nechibzuință numai din partea mea?

— Da.

— Sihdi, nu te supăra dacă îți voi vorbi o dată sincer de tot și fără înconjur. Am tăcut multă vreme, dar acum nu mai pot răbda, când văd că mereu ne confunzi unul cu altul: pe mine cu tine și pe tine cu mine.

— Cum așa?

— Ca să pricepi, trebuie să-ți pun câteva întrebări. Vrei să-mi răspunzi sincer la ele?

— Da.

— Bine. Atunci ascultă: Dacă cineva se află lângă tine și vrei să-i spui ceva, ai să-i trimiți o ștafetă sau ai să-i vorbești de-a dreptul?

Înțelesei unde vrea să ajungă, totuși răspunsei:

— Dacă e lângă mine o să-i vorbesc de-a dreptul.

— Foarte bine. Când ai fost în tabăra haddedihiilor, eram eu plecat undeva?

— Nu.

— Așadar eram acolo, lângă Hanneh a mea?

— Da.

— Putea să vorbească cu mine?

— Da.

— Atunci ceea ce ți-a spus ție, putea să fie pentru mine?

— Trebuie să te exprimi altfel, dragă Halef. De spus mi-a spus mie, însă era menit pentru tine.

— Cu asta te contrazici tu însuși, căci chiar adineauri ai spus că pentru ceea ce poți vorbi de-a dreptul n-ai nevoie de un al treilea. Eram doar acolo! Dacă Hanneh ar fi avut de gând să mă prevină de vreo nechibzuință, mi-ar fi spus-o în față. Fiindcă ți-a spus-o ție, înseamnă că a fost vorba de tine și nu de mine.

— A spus numele tău și a vorbit despre pripierea ta prea mare.

— Asta e adevărat, dar nu înțelegi de ce a vorbit așa și nu altfel?

— Ca să te cruțe și să nu te jignească. Știi ce suflet gingaș are.

— Effendi, asta e singurul cuvânt adevărat și potrivit pentru ea; dar explicația ta nu-i dreaptă, căci nu față de mine, ci față de tine și-a arătat Hanneh, cea mai minunată femeie din toate femeile de pe lume, gingășia asta. Înțelegi acum?

— Înțeleg numai ce spui tu și motivul care te face să vorbești așa.

— Nu e nevoie să înțelegi motivul meu, ci pe acela al Hannehei, căci nu eu am vorbit cu tine și te-am rugat ce te-a rugat ea.

— E adevărat; pe mine m-a rugat, dar nu pentru mine ci pentru tine.

— Vezi, tu, Sihdi, asta e cusurul tău, că nu vrei să iei în seamă că de mine a vorbit, dar la tine s-a gândit. Era îngrijorată din pricina curajului tău mare și a vrut să te roage să fii mai cu băgare de seamă ca de obicei. Dar, ca să nu te întristeze cu rugămintea ei, ți-a vorbit ca și când aș fi fost eu în locul tău.

— Crezi într-adevăr ceea ce spui, Halef?

— Ca și în Hanneh a mea, al cărei suflet ales e mai presus de toate sufletele alese.

— Așa e, a dovedit-o prin aceea că rugămintea care te-ar fi supărat, mi-a spus-o mie și nu ție.

— Ce face? Ah, effendi, cât mă doare lipsa ta de înțelegere! Ești un om tare înțelept, dar ți-am mai spus o dată că în capul tău este un loc care are nevoie de îndreptare. Cum poți să spui că rugămintea Hannehei mele mă privea pe mine și nu pe tine?

— Fiindcă e nevasta ta și nu a mea. Așadar, datoria ei este să fie prevenitoare numai cu tine, nu și cu alți bărbați! Pricepi?

— Allah! La asta nu mai găsesc nici un răspuns. E adevărat că buna-cuviință și gingășia cu care e înzestrată sunt numai ale mele. Bineînțeles că nu i-aș da voie să fie și cu alții tot așa de drăguță ca și cu mine. Adevăratul stăpân al bunătății ei neasemuite sunt numai eu.

— Prin urmare ne-am înțeles. Gingășia sufletului ei nu era pentru mine, ci pentru tine și deci nu era vorba de nechibzuința mea, ci de a ta.

— Iacă, tac! Dar înainte de a mă învălui cu totul în această tăcere, trebuie să-ți spun că mi se pare că locul din capul tău, despre care ți-am vorbit, a fost reparat deodată, dragă effendi. M-ai dat gata și acum mai că-mi vine să cred eu însumi în nechibzuința mea, dacă n-aș fi încredințat că Hanneh se înșală amarnic. I-am povestit doar de multe ori de vitejiile noastre, cu prilejul cărora te-ai purtat de multe ori mai mult decât îndrăzneț. Dar a trecut multă vreme de atunci, așa că nu e de mirare că ne-a luat unul drept altul și că a spus numele meu în loc de al tău. Prin urmare ea e vinovată de încurcătura asta și iau înapoi mustrarea pe care ți-am făcut-o adineauri.

— Dragă Halef, eu cred, dimpotrivă, că numai tu ești vinovat de această încurcătură și nădăjduiesc că-ți dai tu însuși seamă de greșeala ta.

— Doamne ferește! Dacă nici acum nu vrei să-mi dai dreptate, atunci mă văd silit să-ți lămuresc pe larg că...

— Adineauri doreai parcă să te învăluiești în tăcere desăvârșită, îi curmai eu vorba.

— Da, asta voiam, răspunse el.

— Atunci, te rog, învăluiește-te. În afacerea asta, tăcerea e un veșmânt care îți va sta de minune. De aceea stăruie cu tot dinadinsul să-l îmbraci.

— Bine, Sihdi, m-am și îmbrăcat. M-am învelit în el. Dar să vedem cum o să-l scoți de pe mine.

Pentru a-și întări cuvintele, se învălui strâns în burnuzul său, plecă bosumflat capul și tăcu multă vreme. Când ajunserăm însă la o apă mică, unde mă oprii pentru a examina locul din fața noastră, nu mai putu să se stăpânească și întrebă:

— Crezi că apa asta face parte din Tșaisu, de care ne-a vorbit „mama frumuseții”?

— Parcă ziceai că vrei să taci, răspunsei eu.

— Asta era adineauri. Dar când ar putea să se întâmple ceva neplăcut trebuie să vorbesc. De altminteri te rog să-mi spui, pentru ce are omul ochi?

— Ca să vadă.

— Și urechi?

— Ca să audă.

— Ai să închizi ochii și ai să-ți astupi urechile, dacă ai de văzut și de auzit ceva?

— Nu.

— Atunci și gura e pentru vorbit și nu înțeleg s-o țin închisă când e nevoie să vorbesc ca, de pildă, acum. Vreau să-ți spun că nu cunosc numele de Tșaisu, pe care nu l-am auzit niciodată.

— Nici eu.

— Ai de gând să-l cauți și să-l găsești?

— De ce nu? Numele e lucru fără importanță pentru noi. Tșaisu e un cuvânt turco-kurd. *Tșai* înseamnă râu. *Su* vrea să zică apă sau și râu. În orice caz trebuie să fie vorba de un afluent din dreapta râului Djalah și cum ne aflăm pe malul drept al acestuia, fără îndoială că vom da de el. Aici m-am oprit numai pentru a chibzui dacă trebuie să urmărim cursul pârâului acesta sau nu. El duce spre stânga în valea care face un arc mare, pe când râpa merge mai departe în linie dreaptă. Dacă vom înainta pe aici, vom da

probabil iar de pârâu și anume încă în seara asta, când va trebui să facem un popas și vom avea nevoie de apă. Dacă am urma cursul apei, ar însemna să facem un ocol.

— Și pentru că nu vrem să-l facem, vom rămâne în deal.

Ne despărțisem dis-de-dimineată de bahtiari și acum era amiază. Ne aflam pe înălțimea munților Kurdistanului și de aici o luarăm spre sud-vest, fiindcă în direcția asta ducea drumul nostru.

În ce privește cursul pârâului, avusesem dreptate. Valea în fundul căreia curgea se îndreptase întâi departe spre stânga, dar pe măsură ce înaintam se apropia iar de noi și când ajunserăm spre seară la capătul șirului de dealuri, zărirăm pârâul în apropierea noastră, unde se unea cu o altă apă venită dintr-o vale lăturalnică. De aici trebuia să pornească afluentul pe care nădăjduiam să-l găsim.

Coborâram în vale spre a căuta un loc potrivit pentru popas. Îl găsirăm acolo unde se uneau pâraiele. Descălecarăm, adăparăm caii și îi lăsarăm să se bălăcească puțin în apă, ceea ce făceam totdeauna după un drum mai lung, dacă aveam apă la îndemână.

Pe urmă, în timp ce armăsarii noștri pășteau, ne aciuirăm sub niște copaci, ale căror coroane dese aveau să ne apere de rouă în timpul nopții.

Aleseserăm în așa fel locul, încât puteam cuprinde cu privirea întreaga vale principală și o parte din cea lăturalnică. Nu socotirăm de trebuință să aprindem un foc, căci mâncarea noastră de seară era friptură rece, pe care ne-o dăduse „mama frumuseții”. Țânțarii pe care am fi fost nevoiți să-i gonim prin fum, nu erau, iar timpul calduț, așa că n-aveam nevoie de foc. Și apoi un foc ar fi putut să ne dea de gol. Nici nu ne trecu prin gând să ne temem de vreo întâlnire neașteptată, dar, într-un ținut ca acela în care ne aflam, era mai bine dacă ne feream de oameni străini.

Dorința noastră de a rămâne singuri, n-avea însă să se împlinească. Mai era vreo jumătate de oră până să se înnopteze, când zărirăm venind, din valea lăturalnică, o ceată de șase călăreți bine înarmați și recunoscurăm, după îmbrăcămintea lor, că erau kurzi.

După cum îi văzuserăm și noi îndată, tot așa ne zăriseră și ei, căci nu ne despărțea nici un obstacol care să împiedice vederea. Privirile lor căzuseră întâi asupra cailor noștri, care pășteau prin apropiere, pe urmă și asupra noastră. Se opriră în loc, ne priviră câțva timp, se sfătuiră și în cele din urmă veniră spre noi, cu puștile întinse gata să tragă. În frunte mergea un

ins cu un turban mare pe cap. Fața lui era rasă, pe când ceilalți purtau bărbi mari și stufoase. Atitudinea lor față de purtătorul turbanului era plină de respect și supunere, așa că bănuirăm în el pe căpetenia lor.

Aveau cai foarte buni, totuși, nu i-aș fi schimbat pe ai noștri nici pentru cincizeci, sau chiar o sută de ai lor, căci armăsarii noștri erau neprețuiți.

Când ajunseră la vreo douăzeci de pași de noi, se opriră din nou și ne cercetară cu priviri bănuitoare.

— Sallam, salută căpetenia.

Acest salut nu-l spusese în limba kurdă, fiindcă își dăduse peșemne seama, după înfățișarea noastră, că nu eram kurzi. Numai necredincioși sau oameni în care n-ai încredere se salută în felul cum făcuse el.

— Sallam! răspunsei eu tot atât de disprețuitor.

Trăsăturile sale erau foarte regulate și prea fine pentru un bărbat. Se puteau asemui mai curând cu ale unei femei. Vârsta nu i-o puteam ghici, fără să știu nici eu din ce pricină. Uitându-mă mai bine la el, aș fi putut susține că fața lui nu cunoscuse încă briciul. Deodată îmi trecu prin gând: dacă acest călăreț n-ar sta așa de sictir în șa, călărind bărbătește și n-ar fi fost îmbrăcat ca bărbat, l-aș fi luat drept o femeie, deși privirea lui era atât de gravă și sigură de sine ca și aceea a unui bărbat deprins să-și impună întotdeauna voința.

Când auzi răspunsul meu, tot atât de scurt cum fusese și salutul său, kurdul încruntă sprâncenele și urmă:

— *Mașallah!* Pare să fiți oameni foarte suspunși, dacă ești așa de scurt la vorbă.

Și de astă dată vorbise tot în limba arabă. Eu răspunsei:

— După felul tău tot atât de scurt, pari să nu fii nici tu mai prejos decât noi.

— Cine sunteți?

Spuse aceste cuvinte cu glas poruncitor, ca un om deprins să dea ordine.

— Nu-ți este cunoscut, că întâiul venit are dreptul să pună întrebări și că cel sosit în urmă e dator să răspundă?

Se întoarse și spuse câteva cuvinte în șoaptă însoțitorilor săi, apoi se îndreptă iar spre mine și urmă zâmbind ușor:

— N-are însemnătate cine vine întâi și cine pe urmă, ci rangul fiecăruia. Cel mai umil trebuie să răspundă celui mai mare. De aceea cer să-mi spuneți cine sunteți.

Vorbea atât de hotărât, încât Halef — ale cărui ciudăţenii în această privinţă sunt cunoscute — nici nu mai aşteptă să răspund eu, ci luă cuvântul cu râvna-i obişnuită:

— Ce aud? Tu ceri?... Porunceşti?... Şi noi trebuie să răspundem? Cine cere ceva cu tonul poruncitor cu care ai îndrăznit tu s-o faci, trebuie să fie mult mai sus — pus decât ceilalţi. Prin urmare spune-ne cu câte cocoase de cămilă eşti mai sus-pus decât noi?

— Stau aşa de sus deasupra ta, încât am dreptul să cer respect şi ascultare de la tine.

— Aşa? Vasăzică două lucruri deodată? Şi respect şi ascultare? Avem poate fericirea să vedem în faţa noastră pe padişahul, pe sultanul nostru binecuvântat de Allah, pe califul tuturor drept-credincioşilor?

— Nu sunt padişahul,

— Atunci poate şahinşahul, înaltul şi gloriosul stăpânitor al împărăţiei persane?

— Nu.

— Nu cumva eşti împăratul Elveţiei, sau regele Cretei, sau chiar renumitul stăpânitor al Alpilor şi al marelui regat al Croaţiei?

— Nici asta.

— Nu? Ciudat lucru! Îţi dai ifose ca şi când ai fi cel mai mare stăpânitor al pământului şi cu toate astea nu eşti nici unul din aceia pe care i-am numit eu. Ascultă ce-ţi spun: chiar dacă ai fi unul din oamenii de seamă amintiţi, ba mai mult încă, dacă i-ai întruchipa pe toţi la un loc, tot nu ne-ai putea sili să-ţi dăm respectul şi ascultarea pe care ni le ceri. Cu respectul nostru ne onorăm numai pe noi înşine şi pe nimeni altul, iar ascultarea o cauţi zadarnic la noi. De obicei facem numai ce vrem şi cine îşi închipuie că ne vom supune voinţei sale, aceluia îi dovedim foarte repede că în privinţa asta nu-i de făcut nimic cu noi.

— Atunci sunteţi chiar mai mari decât sultanul şi decât şahul? întrebă kurdul zâmbind. În cazul asta, vă rog cu umilinţă şi supunere să binevoiţi a ne spune ce boieri mari avem în faţa noastră.

— Nu vom spune nimic până când nu vom afla cine sunteţi voi.

— Asta n-o spunem.

— Atunci tăcem şi noi.

— Vă vom sili să vorbiţi.

— Încercaţi!

— Suntem șase și voi numai doi.

— Și de ați fi șase sute sau șase mii, noi vom face tot numai ce vrem.

La auzul acestor cuvinte străinul izbucni într-un râs mai mult vesel decât mânios, la care se întovărășiră și însoțitorii săi. Descălecă și se apropie de noi, pe când noi rămaserăm la locurile noastre, fără să ne ridicăm și zise:

— Am hotărât să rămânem aici pentru noaptea asta, așa că ne veți face loc.

— Nici prin gând nu ne trece, răspunse Halef.

— Vă vom sili.

— Cu ce?

— Cu armele noastre.

— Te sfătuiesc să te astâmperi. În toată lumea asta mare nu există nici o armă de care să ne fie teamă. Și dacă fiecare dintre voi ar avea la el câte zece sau chiar mai multe tunuri încărcate, încă nu ne-am sinchisi de ele.

— Ești nebun. M-aș fi mâniat de mult pe tine, dacă n-aș vedea că faci parte din acei oameni demni de compătimire, care se numesc pitici. De aceea nici nu poți să mă superi, ci, cel mult, să-mi insufli milă. Prin urmare, plecați de bunăvoie din locul ăsta, altminteri vă vom sili noi. Dacă nu ascultați îndată, vă împușc.

Scoase pistolul de la brâu și ridică cocoșul.

Am mai avut prilejul să amintesc că nimic nu-l scotea pe Halef mai mult din fire decât dacă i se vorbea de micimea trupului său. Așa se întâmplă și acum. Sări pe neașteptate în picioare, cu o lovitură aruncă cât colo pistolul din mâna kurdului, îl apucă de amândouă brațele, îl aruncă lângă mine, îngenunche deasupra lui, cu stânga îl apucă de beregată, cu dreapta ridică cuțitul, gata să lovească și spuse:

— Ticălosule, „piticul” o să te învețe minte! Să nu faci nici o mișcare și dacă vreunul din oamenii tăi va îndrăzni să pună mâna pe armă, atunci îți împlânt cuțitul în inimă. Eu pitic, ai? Față de degetul cel mic al meu sunteți numai niște sugaci fără apărare. Nu vă clintiți, căci altfel înjunghii pe căpetenia voastră!

Era interesant de văzut cum cei cinci kurzi rămaseră încremeniți pe caii lor. Nu se așteptaseră la o lovitură atât de îndrăzneată și fulgerătoare din partea micului Halef. Cuțitul ridicat, tonul energic cu care vorbise și privirea lui amenințătoare îndreptată asupra lor, îi impresionase atât de

puternic încât nu îndrăzniră să facă vreo mișcare sau să spună măcar un cuvânt. Și căpetenia, cuprinsă de spaimă, zăcea țepănă sub genunchii lui Halef, care se întoarse spre ea și urmă:

— Acum silește-ne să părăsim locul, dacă îți da mâna! Sunt curios să aflu cum ai să faci asta. Încearcă să te eliberezi și vâr cuțitul în tine. Să nu-ți închipui că glumesc! Dacă tu crezi că puterea se măsoară după înălțimea și lățimea trupului, te înșeli amarnic. Cele mai mari căpetenii ale pământului s-au tăvălit în țărână la picioarele mele și tocmai tu ți-ai găsit să-ți bați joc de oameni! Acum cer eu să-mi spui îndată cine sunteți. Să nu stai mult pe gânduri, dacă nu vrei ca cuțitul meu să fie mai harnic decât limba ta.

— Dă-mi întâi drumul ca să pot să vorbesc, gemu kurdul sub încleștarea puternică a mâinii lui Halef.

— Bine, te voi lăsa să răsuflă, dar să nu încerci să scapi. Acum răspunde, cine sunteți?

— Suntem kurzi, răspunse cel întrebat, deoarece Halef îi mai dăduse puțin drumul din strânsoare.

— Asta vedem și noi. Dar vrem să știm din ce trib faceți parte.

— Din tribul dumbelilor.

— Unde se află acum tribul ăsta?

— Aici în apropiere. Locul anume nu-l cunoaștem, căci ne întoarcem dintr-o călătorie lungă și acum eram în drum spre casă. Ca să nu fim nevoiți să-l căutăm mult, ne înțeleseserăm să ne întâlnim cu ai noștri aici. De aceea trebuie să rămânem pe loc și v-am cerut să plecați. Dați-mi drumul și feriți-vă, căci dacă vor veni războinicii noștri și vor afla că v-ați purtat dușmănos cu noi, se vor răzbuna amarnic.

— De ei și de răzbunarea lor ne temem tot atât de puțin ca și de voi. Ai făcut atâta gură și ai îndrăznit să ne poruncești, ca și când n-ai face parte din războinicii de rând ai tribului tău. Lămurește-mă, cine ești?

— Sunt căpetenia tribului.

— Cum te cheamă?

— Numele meu e Adir Beg.

— Atunci ascultă, Adir Beg, vreau să-ți spun ceva și dacă te supui, îți voi da drumul, însă de bunăvoie, nu de frică.

— Mai așteaptă, mă amestecai eu în vorbă, căci nu puteam să-i îngădui să ia hotărâri fără să mă fi întrebat și pe mine.

— Ai de spus ceva? mă întrebă el.

— Da.

— Anume?

— Omul ăsta nu ți-a spus adevărul. Nu face parte din tribul dumbelilor.

— Crezi că m-a mințit?

— Da. Nici numele de Adir Beg nu e cel adevărat.

— Ba ăsta e numele meu, mă întrerupse kurdul. Și tribul ți l-am spus potrivit adevărului. Ce nevoie aş avea să vă spun alte nume?

— Fiindcă... dar despre asta vom vorbi mai târziu. Pe noi nu ne poți înșela.

— Vorbești de înșelăciune? Cum puteți să ne învinovați de așa ceva, voi care, după cum văd, nici nu sunteți kurzi, așa că nu puteți ști nimic despre noi?

— Ba știu mai multe decât voi înșivă, răspunsei eu. Și am să ți-o dovedesc, cu toate că nu mă silește nimic să stau de vorbă cu voi despre asta. Deși ai vorbit arăbește cu noi, din felul tău de a rosti cuvintele, am înțeles că tribul tău vorbește graiul kurmandji și nu saza. Dumbelii sunt însă din tribul saza și numele fals de Adir, care ți l-ai dat, e un cuvânt din graiul saza.

— Ești tare deștept! răspunse el, jumătate încurcat, jumătate batjocoritor. Nu știi, pesemne, că de multe ori cuvinte dintr-un grai se întrebuintează și într-altul?

— Ba știu. Dar mai știu că dumbelii nu se află în ținutul ăsta, ci foarte departe de aici. Ne-ai mințit și cine nu e sincer cu noi, nu se poate aștepta la îngăduință din partea noastră.

Kurdul se codi să-mi răspundă îndată. Mă privi cercetător și în sfârșit spuse:

— Îmi vine să cred că ești un om bun. De aceea, cu toate că sufletul meu se împotrivește, vreau să-ți mărturisesc că n-am spus adevărul. Dar n-am voie să-ți spun cine suntem. Am făcut un jurământ pe Allah, care ne silește să păstrăm tăcere. Mă crezi?

— Da. Văd pe fața ta că de data asta nu minți.

— Dacă ne-ai sili să-ți răspundem, am fi nevoiți să te mințim iar. Numai din pricina asta n-am spus cine suntem. Alte motive n-avem să ascundem numele nostru și pe acela al tribului din care facem parte. Dimpotrivă, suntem atât de mândri de cine și ce suntem, încât am avea mai curând motiv

să vorbim cât de mult despre asta. Acum când v-am spus asta, cred că nu te vei mai împotrivi să ne spui cine sunteți? Din ce trib faceți parte?

— Din nici unul.

— Dar ești beduin. Dacă un beduin nu face parte din nici un trib, atunci a fost izgonit pentru fapte necinstite și nu e primit în nici un alt trib. Dar nu-mi faci impresia să fii un om necinstit, un izgonit.

— Nu sunt beduin.

— Atunci ești persan?

— Nu.

— Turc?

— Nici. Sunt creștin și am venit din țările apusene.

— După cât știu, acolo sunt mai multe țări cu nume deosebite. Cum se numește țara ta?

— Germanistan.

— Germanistan? Asta e o țară renumită de care se vorbește mult. Trebuie să fie mulți viteji pe acolo. După cât am auzit, se spune că și hagiul Kara Ben Nemsi e din țara ta.

Abia pronunțase acest nume, când Halef îi curmă vorba:

— Kara Ben Nemsi? Îl cunoști?

— Da.

— De unde?

— Cine nu-l cunoaște și cine n-a auzit și de credinciosul său Hagi Halef Omar?! Toată lumea știe de faptele lor vitejești și că n-au fost niciodată înfrânți. Numele lor nu sunt lăudate numai de prieteni, dar și dușmanii le spun cu respect și chiar teamă.

Halef se afla încă cu genunchii deasupra kurdului; dar când auzi din gura acestuia cuvintele „credinciosul Hagi Halef Omar”, ridică întâi piciorul drept, iar când urmă calificativul „viteaz”, trase și piciorul stâng la o parte, așa că acum kurdul putu să se ridice în capul oaselor și să vorbească mai liber.

Cuțitul îl păstra Halef încă în mână. Dar când potrivnicul său mai vorbi de „respect și venerație” micul hagi puse arma amenințătoare la o parte și spuse cu glas prietenos:

— Ar fi trebuit să spui îndată că cunoști pe acești doi viteji renumiți. Am fi vorbit altfel cu voi, decât până acum. Ești liber, liber de tot.

— Îi cunoști și tu? Întrebă kurdul ridicându-se repede și luând pistolul care îi căzuse din mână.

Fără a da atenție acestei mișcări, Halef răspunse:

— Bineînțeles că îi cunosc pe amândoi și chiar foarte bine.

— Ați auzit despre ei?

— Nu numai atât.

— Poate i-ați și văzut?

— Ba mai mult.

— Ați vorbit cu ei?

— Și mai mult.

— Ați poposit, ați mâncat, ați băut și ați dormit împreună cu dânșii?

— Mai mult încă.

— Atunci ați călătorit și ați fost vreme mai îndelungată la un loc cu ei?

— Nici asta n-ajunge.

— Dar ce încă? Nu poate fi mai mult decât am spus eu!

— Ba mult mai mult.

— Ce?

— Suntem în fiecare clipă împreună cu dânșii.

— Vrei să spui din când în când?

— Ba întotdeauna.

— Atunci ați trebui să fiți și azi și chiar acum cu ei.

— Așa și este.

— Cum? E adevărat? Unde sunt? Spune repede. S-au îndepărtat pentru scurt timp și se vor întoarce? Îi așteptați?

— Nu.

— Atunci cum?

— Sunt aici.

— Ar trebui să-i vedem.

— Îi vedeți doar!

— Vă vedem numai pe voi. S-au ascuns poate? S-au retras când ne-au văzut pe noi venind?

— Nu, sunt aici.

Aceste întrebări și răspunsuri scurte se succedară foarte repede. Kurdul se arăta cât se poate de interesat și devenea din ce în ce mai stăruitor. Se uita când la Halef, când la mine și nu mai știa ce să spună. Deodată unul din însoțitorii săi strigă:

— Caii, caii pe care i-am văzut! Cine poate să aibă asemenea cai?

Auzind aceste cuvinte, căpetenia aruncă o privire spre armăsari, apoi se întoarce repede spre noi și urmă:

— Se spune că Halef e foarte mărunț și Kara...

— Mărunțul la trup, dar mare în vitejie, îi curmă Hagi Halef vorba.

— Și Kara Ben Nemsî effendi — continuă kurdul după această întrerupere — poartă la gât dinți de urși, lei, tigri și pantere, pe care i-a vânat el însuși. Tu ești mărunț, iar tovarășul tău are la gât două șiraguri în felul cum am spus. Nu cumva?...

Se opri nedumerit.

— Cumva... ce? întrebă Halef.

— Nu cumva sunteți chiar voi?

— De ce n-am fi?

— Tu ești Hagi Halef Omar?

— Da.

— Șeicul haddedihiilor din marele trib al sammarilor?

— Chiar eu.

— Adevărat? Nu mă minți?

— Ceea ce spun eu, e întotdeauna adevărat.

— Și el este Kara Ben Nemsî?

— Da.

— E chiar adevărat? Nu e minciună?

— Ceea ce ți-am spus e adevărat.

— Atunci, fie binecuvântată clipa în care ne-am întâlnit. În sfârșit vedem și noi pe oamenii pe care doream atât de mult să-i cunoaștem. V-am găsit într-un timp și într-un loc, când avem nevoie de sfatul vostru. Descălecați fraților și dați mâna cu acești viteji.

Ne ridicarăm de jos, ei descălecară, puseră armele la o parte și ne întinseră mâinile cu grabă, ca și când am fi fost cei mai vechi și mai buni prieteni din lume. După ce ne cerură voie, luară loc lângă noi, așa că acum situația era cu totul alta ca cea dinainte.

Căpetenia se așezase în fața mea. Era un personaj foarte interesant pentru mine și tare aș fi vrut să-l examinez mai de aproape, pentru a mă lămuri asupra lui. Se făcuse însă întuneric, căci noaptea se lăsa acolo repede și kurzii spuseră că vor urma pilda noastră și nu vor aprinde nici ei foc.

Bineînțeles că acum dorința noastră dintâi era să aflăm adevărul asupra tribului din care făceau parte. Halef își spusese dorința în felul cunoscut:

— Ați vrut să aflați cine suntem. V-am spus-o de bunăvoie, fără să ne fi supus poruncii voastre. Acum, după ce vi s-a împlinit dorința, credem că e timpul să știm și noi cu cine avem de-a face și nădăjduiesc că nu vă veți mai învălui în taina de până acum, în care v-ați îmbrăcat ca într-o manta, prin care nu se poate vedea decât după ce s-a învechit și s-a găurit toată.

La aceste cuvinte, omul din fața mea răspunse:

— V-am mai spus că am făcut un jurământ prin care ne-am legat să nu spunem; singurul lucru ce-l puteți afla e că suntem din tribul hamawanzilor.

— Ești șeicul lor?

— Nu, dar sunt o rudă apropiată de-a lui.

— Și numele tău?

— Nici pe acesta nu ți-l pot spune. Numește-mă — se gândi câteva clipe, apoi urmă: Numește-mă Adsy. La numele ăsta voi răspunde.

Kurdul se gândise poate la cuvântul turcesc *adsys*, care înseamnă „fără nume”. Halef încuviință din cap și urmă:

— Un jurământ nu trebuie călcat; de aceea ne ajunge dacă ne spui un nume, care sună frumos la ureche. Noi am fost în munți, la bahtiarî și acum vrem să ne întoarcem la Bagdad. Pentru că v-am spus asta, cred că ne veți destăinui și voi încotro mergeți?

— Tocmai pentru asta vroiam să cerem sfatul vostru. De fapt și călătoria noastră este o taină, dar atât de primejdioasă încât nici n-o să v-o destăinuiască și vouă. De aceea m-am bucurat atât de mult când m-am întâlnit cu doi oameni atât de înțelepți și de viteji ca voi, căci ne veți putea spune ce ați face, dacă ați fi în locul nostru, înainte de toate însă, aș vrea să știu ce părere aveți despre kurzii din tribul dawudijilor?

— Ce părere avem despre ei? Hm! exclamă Halef, de astă dată mai prevăzător decât îi era obiceiul.

Apoi, întorcându-se spre mine, adăugă:

— Ar fi mai bine să vorbești tu în locul meu, effendi. Știi bine că nu-mi place să sporovăiesc mult, mai cu seamă când nu sunt sigur de ceea ce trebuie să spun.

Îmi lăsa mie răspunderea, dar nici eu nu prea aveam ce să spun, căci nu știam, dacă în clipa aceea hamawanzii și dawudijii erau prieteni sau se aflau

în dușmănie. De aceea socotii că e mai cuminte să-mi spun părerea adevărată.

— Dawudijii nu socotesc tâlhăria ca o rușine; sunt viteji și îndrăzneți. Șeicul lor, Ismael Beg, e viteaz; dar, după cum a dovedit de multe ori, viclenia lui e încă mai mare decât vitejia sa.

— Asta e adevărat, foarte adevărat, effendi. L-ai văzut vreodată?

— Nu.

— Dar el pe tine?

— Nu cred. Am auzit numai despre dânsul și mi-l pot închipui cum este.

— E întocmai așa cum mi-l închipui și eu, căci de văzut nu l-am văzut niciodată. Avem de gând să mergem la el.

— Așa? Tribul vostru e prieten cu al lui?

— Prieteni nu suntem, dar deocamdată nici dușmani. Pentru cea din urmă vrajbă dintre noi ne-am răfuit, așa că nu mai avem nici o socoteală împreună. De la oameni, între care a curs atât de mult sânge ca între noi, trebuie să te aștepti însă în fiecare clipă la posibilitatea să curgă iar.

— Atunci călătoria voastră e cam primejdioasă?

— Oh, e mult mai primejdioasă decât îți poți închipui. Ba suntem chiar încredințați că ne punem viața în joc ducându-ne la dawudiji. Trebuie însă, căci am aflat că au luat prizonier pe fratele meu.

— Din ce pricină?

— Nu știu.

— De ce s-a dus la ei dacă știa că nu e în siguranță acolo?

— A trebuit să se ducă, pentru a salva viața fiului său, care se rănise cu o armă otrăvită.

— Nu înțeleg. Te rog să fii mai lămurit.

— Bine; voi fi. Am un frate mai mare, pe care îl cheamă Șevin. Allah i-a dăruit un fiu, un băiat frumos și voinic, care e mândria și fericirea părinților săi. Îl cheamă Khudyr. Din întâmplare i-a căzut în mână un cuțit indian otrăvit. Cred că știi ce primejdioase sunt astfel de otrăvuri?

— Da, știu. Pricinuiesc dureri grozave și o moarte rapidă, dacă pătrund în trup printr-o rană.

— Așa și e. Toată lumea știe că otrava cu care se otrăvesc armele în India e cea mai primejdioasă de pe lume. Se scoate dintr-un copac care crește în „Valea Morții” și mireasma ei se împrășteie până departe, așa că

prin apropiere nu mai poate crește nici o altă plantă. Orice vietate care vine prin apropiere, fie animal sau om, cade moartă pe loc.

— Chiar așa de grozavă nu e.

— Nu? Atunci nu cunoști bine otrava asta. Eu îți spun că orice vietate se apropie de locul unde crește, trebuie să moară pe loc. De aceea „Valea Morții” e presărată cu atâtea oseminte de oameni și animale, încât tot pământul ei e acoperit de la un capăt la altul.

— Îți voi dovedi îndată că te înșeli.

— N-ai să poți.

— Ba da, și încă foarte lesne. Susții că orice om care se apropie de valea aceea trebuie să moară?

— Da, fără nici o îndoială.

— Îți este cunoscut că sunt mii de tăișuri de arme și vârfuri de săgeți care au fost îmbibate cu acea otravă?

— Da.

— Atunci au existat oameni care au adus-o din „Valea Morții”?

— Bineînțeles.

— Deci, acei care au adus-o n-au murit. Cum se potrivește asta cu spusele tale?

— Mărturisesc că la întrebarea asta nu știu ce să-ți răspund, effendi. Eu ți-am spus ce mi s-a povestit și toată lumea crede că așa și e.

— Pentru mulțumirea ta, pot să-ți spun că povestea despre „Valea Morții” e răspândită și în țările apusene și e crezută de mulți oameni care nu cugetă mai adânc asupra ei. De otrava asta poate muri cineva numai dacă îi pătrunde în sânge printr-o rană. Bineînțeles nu vreau să spun cu asta că nu e foarte primejdioasă, căci eu însumi am văzut cum o rană făcută cu o armă otrăvită aduce îndată moartea după sine.

— Așa trebuie să fie. Khudyr a luat în mână cuțitul de care ți-am spus, fără știrea părinților lui și s-a zgâriat numai puțin. După scurt timp fu cuprins de un tremur grozav, care se repetă când și când și de fiecare dată era gata să-și dea sufletul. Nici nu pot să-ți spun ce spaimă au tras ai lui.

— N-ați întrebuințat nici o contraotravă?

— Se spune că nu există nici una. Am adus pe toți doctorii din împrejurimi, dar nimeni nu i-a putut da vreun ajutor. E numai o singură femeie care cunoaște antidotul, dar era foarte primejdios să ajungi până la ea.

— E drumul atât de greu?

— Nu. Dar ea se afla și se află încă la kurzii din tribul dawudijilor, cu care eram în dușmănie când s-a întâmplat nenorocirea. Prin urmare nimeni dintr-ai noștri n-a îndrăznit să se ducă la ei. Din pricina băiatului ne-am dat îndată toată osteneala să facem pace. Potrivnicii noștri ne puseră condiții foarte grele, dar în cele din urmă ne ajunserăm scopul, așa că ne puturăm gândi să ne ducem la femeie, pentru a lua leacul.

— Știți bine că ea cunoaște și are leacul adevărat?

— Da; pentru că poate vindeca orice boală, prin urmare și o rană otrăvită.

— Hm! Cu puțință ar fi, totuși m-aș mira foarte mult. Ar fi fost mai bine să ne fi întâlnit noi mai de mult.

— Noi? întrebă el, devenind atent.

— Da.

— Cunoști tu leacul?

— Nu știu dacă e același ca al femeii de care ai vorbit, însă sunt sigur că leacul meu va folosi.

— *Mașallah!* E un secret, sau poți să mi-l spui și mie?

— Nu e nici un secret. Bolnavul trebuie uns cu suc de habahd și sukutan și trebuie să bea apă fierbinte în care s-a fiert kurat sălbatic.

— Și asta ajută, effendi?

— Fără cea mai mică îndoială.

— Allah, dacă am fi știut asta! Poate mai e încă timp. Se mai poate întâmpla ca femeia să aibă un leac care nu ajută. Sunt încredințat că Allah mi te-a scos în cale pentru a scăpa pe... pe... Khudyr al nostru de la moarte.

Fără îndoială, kurdul voise să întrebuințeze altă denumire pentru băiat, dar se opri în ultimul moment și spusese numai numele. Am observat că vorbea despre el cu o dragoste și îngrijorare cu totul neobișnuite în Kurdistanul pe jumătate sălbatic, din partea unei rude de sex bărbătesc.

— Leacul meu nu se poate întrebuința chiar așa de ușor cum îți închipui tu! Trebuie să-l văd pe bolnav, să examinez rana, care între timp s-a închis poate. Apoi cele două sucuri trebuie amestecate în anumite cantități, căci habahd e mai slab decât sukutanul și nici din kurat nu trebuie dat prea mult sau prea puțin.

— Așadar, ar trebui să fii de față când se dă leacul?

— Nu e neapărată nevoie, dar ar fi de dorit.

— Atunci, te rog, effendi, fii atât de bun și rămâi cu noi.

— Asta e o dorință cam îndrăzneță, răspunsei eu cu toată sinceritatea.

— Știu. Ești un om atât de renumit, încât e nevoie de mare curaj să...

— Nu asta am vrut să spun, îi curmai eu vorba, dar ai cerut să rămân cu voi fără să știi dacă am timp sau vreau să-ți îndeplinesc dorința, mai cu seamă că nu știu încă ce drum ai și ce te așteaptă în cale. De aceea retrage-ți deocamdată dorința și povestește-mi mai bine despre băiat.

— Bine; am să fac cum vrei tu, dar te previn că am să repet rugămintea. După ce făcurăm pace, plecă... Șevin cu băiatul pentru a-l duce la femeie.

Șovăise iar la pronunțarea numelui, pesemne că și de astă dată era să spună un altul. Lucrul acesta mă interesa foarte mult, totuși tăcui și îl lăsai să-și urmeze povestirea.

— El luă câțiva războinici voinici cu dânsul, pentru a nu fi fără apărare nici pe drum, nici când va ajunge la dawudiji. Știam cât trebuia să dureze călătoria și drumul înapoi, așa că puteam socoti timpul când avea să fie iar acasă. Dar timpul ăsta a trecut și încă o săptămână pe deasupra fără să se fi întors. Văzând așa, bineînțeles că ne-am îngrijorat și am trimis câteva iscoade să afle de ce întârzie atât de mult. Când se întoarseră, aflăram că fratele meu nu se putuse înapoia, fiindcă fusese făcut prizonier împreună cu băiatul și cu însoțitorii săi.

— De ce a fost făcut prizonier?

— Nu știu.

— Iscoadele n-au putut să afle nimic în privința asta?

— Nimic.

— Ciudat, foarte ciudat...

— Nu-nțeleg ce vrei să spui?

— Voi, pe care vă privește afacerea asta, nu știți nimic, în schimb eu, care sunt străin, bănuiesc pricina.

— Bănuiești? Nu e cu puțință. Ar fi o minune!

— O minune? Nicidecum. Nu e nevoie decât să te gândești bine.

— Vrei să ne spui și nouă, effendi, care e presupunerea ta?

— Da, cu toate că prin asta ceri să fii mai deschis față de tine, decât ai fost tu față de mine.

— Cum așa?

— Vei afla îndată. Răspunde-mi însă adevărul la o întrebare. Fratele tău, tatăl băiatului, se numește într-adevăr Șevin?

— De ce îmi pui întrebarea asta? răspunse el șovăind.

— Pentru că e de mare însemnătate în cazul de față.

Se codi câțva timp, dar în cele din urmă zise:

— Bine; să presupunem că ai dreptate. Dar ce legătură are asta cu dawudijii?

— Mai întâi presupun că tribul vostru s-a întâlnit de multe ori cu al lor.

— Asta e adevărat.

— Cel puțin războinicii voștri cei mai însemnați le sunt cunoscuți?

— Da.

— Șevin e unul dintre acești războinici?

— Da.

— Ei știi cine e el cu adevărat?

— Da.

— Atunci gândește-te ce-și vor închipui și ce vor face ei, dacă dânsul s-a dus acolo sub un nume străin?

— Effendi, cuvintele tale fac să mă gândesc la teama care mă frământă de câteva zile. Trebuie să-ți mărturisesc acum că într-adevăr se numește altfel și că și-a dat un nume fals.

— În ce scop?

— Pentru a putea trece necunoscut și nebăgat în seamă.

— Trebuia să-și spună că se va întâmpla întocmai contrariul.

— Nu s-a așteptat la asta. Credea că va trece mai ușor neobservat, dacă nu va fi recunoscut de nimeni.

— Asta nu era cu puțință, fiind un om bine cunoscut și apoi, din pricină că și-a schimbat numele, oricine ar putea crede că urmărește scopuri ascunse. Trebuie să recunoști că am dreptate.

— Recunosc, dar din nefericire, gândul ăsta mi-a venit abia mai târziu, când nu se mai putea face nimic, căci Șevin plecase. De fapt situația nu e așa cum crezi, căci, neavând gânduri rele, poate fi bănuț, dar nu dovedit ca dușman.

— N-are nici o însemnătate, chiar dacă nu ar nutri gânduri rele. Pentru oameni cum sunt acești dawudiji, e de ajuns să pară că le are.

— În astfel de împrejurări lucrurile stau mai rău decât îmi închipuiam. Mă mai gândesc însă la ceva: femeia aceea nu se află de bunăvoie la dawudiji, ci le-a fost încredințată numai, s-o păzească. Ea e prizoniera turcilor și câțiva dawudiji sunt totdeauna în jurul ei, pentru a o împiedica să

fugă. Așadar, cine are treabă cu dânsa nu e neapărat nevoit să se ducă la adevărata reședință a tribului dawudijilor.

— Bătrâna asta mă interesează foarte mult, dar vom vorbi mai târziu despre ea. Deocamdată trebuie să văd ce rost are faptul că una spui și altfel te arăți.

— Anume?

— Cauți să te liniștești în toate felurile și totuși mi-ai spus că Șevin a și căzut în mâinile dawudijilor, care nu mai voiesc să-i dea drumul. Ba ai și pornit la drum pentru a-l scăpa. Spune-mi, cum se potrivește una cu alta?

— Ai să înțelegi îndată, când îți voi spune că Șevin e prizonierul lor, dar nu îndrăznesc să-i facă nimic, fiindcă nu pot dovedi intențiile rele de care e bănuț. Dacă însă un singur hamawand de-al nostru se va face vinovat de cel mai mic lucru față de un dawudij, ceea ce se poate întâmpla în fiecare clipă, atunci se vor răzbuna împotriva lui Șevin și de aceea sunt îngrijorat pentru dânsul, care e fratele meu mai mare. Nici nu mai vreau să mă gândesc la faptul că atunci și băiatul va fi în primejdie.

Și de astă dată tonul acestor cuvinte era așa de jalnic, cum nu era de așteptat din partea unor oameni cum sunt kurzii.

— Iscoadele voastre au putut vorbi cu Șevin?

— Cum îți închipui că așa ceva ar fi cu puțință?

— De ce nu?

— O iscoadă nu se poate apropia decât în taină și cu mare băgare de seamă. Cum poate deci să vorbească cu un prizonier?

— În ce privește asta, am fost și eu de multe ori iscoadă și știu ce se poate face. Oamenii tăi nici nu l-au văzut măcar?

— Nu.

— Dar au întrebat de dânsul?

— Da.

— Au aflat unde e ținut ascuns?

— Nu tocmai, căci spuneau când într-un fel, când într-altul. De netăgăduit însă este faptul că îl țin ca ostatic.

— Prin urmare a fost recunoscut?

— Se pare că da. Am pornit deci trei sute de oameni pentru a-l scăpa.

— Ce spui? îl întrebai surprins. Trei sute de oameni? Dar asta e o întreagă armată!

— Așa și este. E însă vorba de eliberarea lui, așa că nu vom fi niciodată prea mulți.

— Prin urmare e un om însemnat al tribului vostru și fiind fratele tău, nu ești nici tu un războinic de rând!

— Nu. Și cei cinci oameni care mă însoțesc sunt luptători aleși. Am plecat înaintea armatei noastre, ca iscoade, iar ceilalți ne urmează la o oarecare depărtare.

Urmă o pauză, în timpul căreia nu spusei nimic, voind să chibzuiesc bine, căci lucrul îmi dădea de gândit. După câteva clipe Adsy mă întrebă iar:

— De ce taci? Poate nu ești de acord cu ceva din ce am spus sau am făcut?

— Nu sunt de acord când e vorba de cei trei sute de hamawanzi.

— De ce nu?

— Abia ați încheiat pacea și acum întreprindeți o expediție, care va stârni și mai mult ura și răzbunarea. Asta e cu ce nu mă pot învoi.

— Încă nu e o expediție războinică, dar poate deveni astfel. Dacă dawudijii vor da drumul lui Șevin și însoțitorilor săi, noi ne retragem și-i lăsăm în pace.

— Știți pentru ce l-au oprit? Le-a făcut cumva ceva care i-a silit să ia măsura asta?

— O s-aflăm noi. Suntem pregătiți și pentru pace și pentru război. În amândouă cazurile însă, vom socoti că e un ajutor trimis de Allah, dacă Kara Ben Nemsi și Hagi Halef Omar vor fi cu noi.

— În amândouă cazurile?

— Da.

— De ce?

— Dacă veți trata pacea, cuvântul vostru va cântări mai greu decât al nostru, al tuturor. Iar dacă vom ajunge la luptă, puștile tale fermecate, despre care am auzit atâtea, vor fi de ajuns, ele singure, să ne asigure izbânda. Te rog deci, foarte mult, effendi, să iei parte la expediția noastră.

Omul meu nu era prost; dar, fiindcă nu vroiam să-i spun chiar pe față ce gândeam despre propunerea lui, îi răspunsei:

— Îndeplinirea dorinței tale ne-ar face plăcere și ne-ar lăsa o amintire frumoasă, dar din păcate n-avem timp.

— N-aveți timp?... spuse Adsy cu mirare, căci orientalul nu se plânge niciodată de lipsă de timp; el nu înțelege ce preț trebuie să aibă fiecare ceas din viața omului.

— Da. N-avem timp, repetai eu. Chiar și la bahtari am zăbovit mai mult decât aveam de gând.

— Ce-ați făcut pentru ei puteți face și pentru noi, mă întrerupse el.

— Niște prieteni ne așteaptă la Bagdad.

— N-au decât să aștepte.

— Afară de asta avem de gând ca drumul de la Bagdad la Basra să nu-l facem călare, ci cu vaporul.

— Și ăsta poate s-aștepte.

— Vaporul nu așteaptă, ci pleacă la vremea hotărâtă.

— Veți prinde altul mai târziu. Nimeni nu moare mai înainte de ziua pe care a hotărât-o Allah și nici voi nu veți ajunge la Basra mai devreme sau mai târziu decât vă stă scris în cartea vieții.

— Uiți că nu sunt musulman, ci creștin. Prin urmare am alte păreri despre destin decât tine.

— Socotesc religia noastră mai bună decât a ta, cu toate că n-o cunosc. Se pare, totuși, că sunteți oameni deștepți, căci și bătrâna care trebuie să vindece rana băiatului nostru e și dânsa o credincioasă a Profetului din Nazaret.

— E creștină? E cumva din ținutul ăsta?

— Nu știu, dar se spune că e străină și că ar fi așa de bătrână, încât nu i se mai pot număra anii. Fața ei este ca a unei moarte și cozile părului ei, lung și alb, ar fi de pe vremea când Mahomed, profetul lui Allah, mai sălășluia pe pământ.

Abia spusese kurdul aceste cuvinte, când Halef strigă cu glas tare:

— Sihdi, Sihdi, auzi? *Hamdulillah!* O vom revedea pe aceea, pe care o credeam de mult în țara celor morți. Bătrâna asta este...

— Taci, îi curmai vorba, înainte ca dânsul să-i poată spune numele.

— Să tac? De ce să tac, când inima mi-e plină de bucurie? Nu mă înțelegi, nu știi de cine vreau să vorbesc. Când e vorba să ghicești ceva, lungimea minții tale e mai mare decât lățimea minții mele, dar de data asta lățimea mea pare să fi crescut mult mai mult decât lungimea ta. Știu de care femeie bătrână e vorba, știu bine, dar tu n-ai ghicit și...

— Te rog să ții bine renumita lățime a minții tale, ca să n-o pierzi, îl întrerupsei eu. Te-am oprit vreodată în mijlocul vorbei, dacă n-am avut un motiv serios s-o fac?

— Nu, răspunse el, vădit surprins.

— Și acum îți închipui că m-ai bătut la o întrecere între lățimea ta și lungimea mea? Dragă Halef, dă-mi voie să-ți amintesc de Hanneh a ta, ori nu vrei?

De data asta mă pricepu și recunosc că e mai bine să nu vorbim față de un hamawand despre presupusa noastră cunoștință, așa că răspunse:

— Da, Sihdi, îmi amintesc întotdeauna de aceea care nu e numai cea mai drăgălașă floare, dar și cea mai înțeleaptă dintre femei. Oricum, e de o mie de ori mai frumoasă și mai tânără decât creștina aia bătrână, care se aseamănă la chip cu moartea.

Kurdul, care nu pricepuse nimic din scurtul nostru schimb de cuvinte, se folosi de acest prilej pentru a urma cu descrierea începută de Halef:

— Da, se spune că are înfățișarea unei moarte ieșită din mormânt. Poate a și fost chiar în lumea duhurilor, pentru a se întoarce apoi în trup, căci știe să vorbească despre viața de apoi, ca și când ar fi trăit-o și poate să vadă și să audă lucruri care rămân veșnic o taină pentru ceilalți oameni.

— Hm... ciudat..., îi curmai eu vorba, pentru a-l îndemna să dea și alte amănunte, pe care țineam să le cunosc.

— E așa cum îți spun, effendi, mă încredința el.

— Că aude și vede lucruri nefirești?

— Da. Poate nu crezi în minuni?

— Dumnezeu face în fiecare zi minuni.

— Nu numai Allah, ci și oamenii. Mahomed, profetul profetilor, a fost doar și el numai un om și cu toate astea a făcut multe, foarte multe minuni. Și despre Iisus al vostru se spune același lucru, deși minunile lui n-au fost așa de mari ca ale lui Mahomed al nostru.

— Te înșeli. Nu vreau să mă cert cu tine când e vorba de lucruri și oameni în legătură cu religia, însă Hristos a spus: „A mea este puterea în ceruri și pre pământ”. Și prin minunile sale, a dovedit că într-adevăr a avut această putere.

— Prin urmare crezi că e mai presus decât Mahomed?

— Da.

— Atunci și Ierusalimul, orașul sfânt al creștinilor, ar trebui să fie mai presus decât Mecca, la care ne închinăm?

— Vrei să ne ciorovăim pentru însemnătatea a două orașe?

— Nu. Dar despre Ierusalim se știe numai că acolo va avea loc Judecata de Apoi, pe când Mecca e mult mai presus, fiindcă aici după cum știi se află sfânta Kaaba.

Îndeobște nu-mi prea place să mă încurc în dezbateri religioase, totuși o fac acolo unde am prilejul să dovedesc superioritatea creștinismului față de alte religii, așa că răspunsei și acum.

— În ce privește locul unde se va ține Judecata de Apoi mahomedanii au două presupuneri care se bat cap în cap. După unii, în ziua aceea Hristos va pogrî din cer pe moscheea Omeiazilor din Damasc, pentru a judeca vii și morții. Prin urmare Hristos o va face și nu Mahomed, după cum o spune chiar religia voastră. Așadar, cine e mai mare?

— Effendi, înainte de a-ți da un răspuns la întrebare, trebuie să mă mai gândesc.

— Bine, gândește-te. După alții, Judecata de Apoi va avea loc la Ierusalim. Când vor răsună trâmbițele, în ziua aceea, sufletele tuturor oamenilor se vor aduna în valea Iosafat și printre ele va fi și acela al lui Mahomed. Un trunchi de coloană, ieșit din zid, arată de pe acum locul unde va sta. Sus de tot însă, deasupra lui și a tuturor sufletelor adunate acolo, va trona Hristos pe Muntele Măslinilor, încât va vedea pe toți și nimeni nu-i va scăpa, când va despărți pe cei buni de cei răi. Cei buni și credincioși vor fi conduși de îngerii lor păzitori, iar cei răi vor fi prăbușiți pe vecie în întuneric. Deci și aici Hristos va fi mai presus de Mahomed. Chiar voi spuneți la fel.

— După cât se vede, effendi, cunoști bine, nu numai religia voastră, dar și pe a noastră. Nici acum nu-ți pot da un răspuns. Totuși ai să recunoști că sfânta Kaaba a noastră din Mecca e locașul cel mai sfânt de pe lume.

— Nu, nici asta nu recunosc.

— Pentru că ești creștin. Dacă ai fi musulman, mi-ai da dreptate.

— Ca să-ți dovedesc că nu e așa, o să-ți vorbesc acum ca și când aș fi musulman și nu creștin. Cunoști regulile bunei-cuviințe pe care oamenii trebuie să le aibă unii față de alții?

— Da.

— Dacă dintre doi oameni unul e mai presus decât celălalt și se ivește nevoia unei vizite, cine trebuie s-o facă mai întâi?

— Acela care e mai mic.

— Așadar, acela care primește vizita e mai mare?

— Da.

— Acum să-ți mai spun ceva: locașul sfânt al mahomedanilor din Ierusalim se numește Haram eş Șerif și învățătorii voștri spun că sfânta Kaaba de la Mecca va veni la Ierusalim să viziteze pe Haram eş Șerif, spre a lua parte împreună la Judecata de Apoi. Înțelege?

— E adevărat, effendi?

— Da. Întreabă și vei afla că e așa cum spun eu.

— Sfânta Kaaba se va duce la Haram eş Șerif? N-am știut asta.

— Cine e deci mai mare?

— Haram eş Șerif.

— Prin urmare, care oraș e mai mare: Mecca musulmanilor, sau Ierusalimul creștinilor?

— Ierusalimul.

— Ai să mai susții și acum că minunile lui Hristos sunt mai mici decât acelea ale lui Mahomed?

— Effendi, nu mă pot măsura cu tine, căci ești mai înțelept și mai învățat decât mine.

— Nu din pricina asta, ci din lipsă de dovezi. Voi recunoașteți minunile lui Hristos, noi însă nu cunoaștem nici o minune de-a lui Mahomed. Ale lui se povestesc numai prin tradiții, pe când ale lui Hristos le recunoaște însuși Mahomed și sunt scrise în Cartea Sfântă pe care a citit-o și el. Prin urmare, minunile cui sunt mai de crezut?

— Te rog, taci, effendi. Ai acum de gând să-mi răpești credința mea? Eu nici n-am vrut să vorbesc despre minunile lui Mahomed sau ale lui Iisus Hristos, ci de acelea pe care se spune că le face femeia aceea bătrână.

— Se spune dar adevărate nu sunt.

— Ba sunt adevărate. Am văzut; bolnavi de nevindecat, pe care i-a tămăduit prin rugăciunile ei și atingându-i apoi numai cu mâinile. Cunoaște gândurile tuturor oamenilor, mânia se potolește în fața ei și chiar animalele i se supun.

— Cum o cheamă?

— Numele nu i-l cunosc, căci nu l-am auzit niciodată. I se spune numai „vrăjitoarea”.

— Știi din ce țară e?

— Nu. Dar lumea crede că ar fi din ținutul Hakkiari sau Rowandiz, căci uneori pomenește nume de orașe și de sate de pe acolo. Numai pașa din Suleimania poate să știe ceva mai mult despre dânsa.

— Cine, ăla? Îi spui pașă? Ce s-ar mai bucura când ar afla că a fost înaintat la un rang atât de înalt. Ce te face să crezi că el trebuie să cunoască patria bătrânei?

— Pentru că el a silit-o să locuiască în turnul pe care n-are voie să-l părăsească.

— N-o tine la dânsul în Suleimania?

— Nu. Nu vrea s-o aibă așa de aproape, fiindcă se teme de ea. A poruncit să fie dusă în munți, unde se află un turn clădit din vechime pentru paza graniței și a închis-o acolo.

— Vasăzică e prizonieră?

— Da.

— Totuși spui că vindecă bolnavi și face și alte minuni!

— Ce am spus e adevărat.

— Se vede că nu e păzită cu prea mare asprime!

— Nimeni n-are voie să intre în turn. Când cineva vrea să vorbească cu dânsa, i se îngăduie să vină până la ușă, dar pentru asta trebuie făcut un dar dawudijilor.

— Așadar n-au voie să lase pe nimeni să pătrundă la bătrână, prin bacșișuri însă se poate totuși călca porunca pașei. E ciudat că n-a pus soldați s-o păzească, ci dawudiji.

— Nu știu nici eu de ce.

— De când e închisă în turn?

— Nu știu de când, dar e mult de când am auzit pentru întâia dată de ea.

— Ce limbă vorbește?

— Arabă, turcă, kurdă și chiar persană.

— Cunoști ținutul unde se află turnul?

— Da.

— Destul de bine, ca să-mi poți sluji de călăuză?

— Da. Am fost de mai multe ori acolo, pe când vrăjitoarea nu era închisă în turn.

— Foarte bine, căci eu nu-l cunosc încă.

— Vrei să te duci acolo? Întrebă el repede.

— Da.

— Dar spuneai că n-ai timp!

— Timpul meu e într-adevăr măsurat, încât, fără motive foarte serioase, n-aș întârzia să mă întorc la Bagdad. Când însă e vorba să văd o femeie care face minuni, pot să jertfesc o parte din timp.

— Vasăzică rămâi cu noi?

— Da.

— *Hamdulillah!* Dacă e așa, fără îndoială că vom reuși să scăpăm pe Șevin, pe băiat și pe însoțitorii lor. Effendi, îți mulțumesc, căci o bucurie mai mare ca asta n-ai fi putut să-mi faci. Dawudijii pot să facă acum ce vor vrea, nu ne mai pasă de ei. Chiar dacă va trebui să ne luptăm, biruința va fi a noastră.

— În privința asta trebuie să te previn de un lucru. După cum ai spus adineauri, ai auzit multe despre noi. Nu suntem oameni fricoși, dar ne place pacea și de aceea ocolim dușmănia, pe cât se poate. Tot așa vom face și de data asta.

— Dar dacă dawudijii vor fi mai puțin pașnici și ne vor sili la luptă?

— Ne mai rămâne vicleșugul, cu care se poate ocoli mai curând vărsarea de sânge, decât cu armele. N-ar fi pentru întâia oară că mi se întâmplă așa ceva.

— Nici noi nu ținem cu tot dinadinsul să dobândim cu de-a sila ceea ce putem căpăta pe altă cale. Am luat cu mine pe cei trei sute de războinici numai pentru a fi pregătit la orice.

— Atunci ne-am înțeles și putem hotărî măsurile care trebuie luate.

— De ce măsuri vrei să vorbești?

— Mai întâi de toate trebuie să știu încotro s-o luăm pentru a găsi pe cei căutați.

— Unde se află nu știm. Spusele iscoadelor noastre nu se potrivesc unele cu altele.

— Asta e ca și când nici n-ați fi trimis iscoade. Nu trebuiau să se întoarcă până când nu aflau ce trebuie să știe. Eu, cel puțin, așa am făcut întotdeauna. După câte știu sunt dawudiji nomazi și alții care s-au statornicit între boziani și kafri. De care din ei este vorba?

— De toți, căci cei statornici se unesc întotdeauna cu ceilalți când pun la cale ceva ce le-ar aduce câștig. Deosebirea între ei nu e mare.

— Unde sunt acum acei nomazi?

— Mai în sus de Suleimania.

— Și unde e turnul în care e închisă vrăjitoarea făcătoare de minuni?

— Spre răsărit, la depărtare de o zi de aici.

— Și cu cât sunt în urmă cei trei sute de oameni ai tăi?

— Vor ajunge aici mâine dimineață, un ceas după răsăritul soarelui.

— Când aveți de gând să porniți?

— În zorii zilei.

— Vasăzică înainte de sosirea războinicilor voștri?

— Da.

— Știu în ce direcție trebuie să vă urmeze?

— Da, fiindcă ne-am înțeles să lăsăm semne în drumul nostru.

— Încotro ați fi luat-o mâine, dacă nu ne-am fi întâlnit?

— În privința asta aveam de gând să ne sfătuim astă-seară.

— Atunci sfătuiți-vă. Sunt curios să știu ce veți hotărî.

— Nu vrei să ne dai ajutor?

— Vreau să știu ce-ați face dacă n-am fi noi aici. Vă voi spune poate, la urmă, ce gând am. Nu vreau să vă stingherim și ne vom depărta pentru scurt timp. Haidem, Halef!

Ne scularăm și pornirăm agale de-a lungul malului. După ce ne depărtarăm îndeajuns, pentru a nu mai putea fi auziți de hamawanzi, Halef zise:

— Bine ai făcut Sihdi. Putem vorbi fără să ne audă. Te-ai supărat când am vrut să spun numele bătrânei?

— Supărat? Nu tocmai.

— Dar de ce voiai să tac?

— Te miri?

— Credeam că n-are nici o însemnătate dacă știu și ei că și eu cunosc numele bătrânei.

— Când dăm peste astfel de oameni, ceea ce facem sau vorbim are întotdeauna însemnătate. Iată încă o dovadă că nu ești destul de chibzuit. Eu de ce-am tăcut? De ce n-am spus îndată numele ei?

— Credeam că nici prin gând nu-ți trece cine este femeia aia.

— Atât de puțin mă cunoști? Astfel de lucruri le ghicesc de obicei mai repede decât tine. De altminteri nici nu e atât de sigur cum îți închipui, că este ea. Se poate să ne înșelăm.

— Cum? S-ar putea?...

— Da.

— Să nu fie Marah Durimeh?

— S-ar putea prea bine.

— Sihdi, dacă nu e ea, îți dau voie să-mi spui că sunt un nătărău. Știu însă că nu mă înșel..

— Nici eu nu cred să ne înșelăm, dar mai sunt și alte femei bătrâne în Kurdistan.

— De o sută de ani?

— Se prea poate.

— Creștine?

— Da.

— Din ținutul Hakkiari?

— Da.

— Se poate, nu zic ba, dar sunt încredințat că femeia de care a vorbit kurdul nu e alta decât Marah Durimeh.

— Așa cred și eu, n-aș putea însă să jur. Și chiar dacă e ea, n-avem nevoie să ne pripim și să spunem că o cunoaștem, căci nu știm ce întorsătură vor lua lucrurile. Pare să fie prizonieră și e luată drept o vrăjitoare. Nu știm dacă oamenii de aici îi sunt prieteni sau dușmani, cu atât mai mult că e creștină. Trebuie deci s-o scăpăm și n-avem nevoie să afle asta hamawanzii; sunt în stare să o spună dawudijilor, pentru a elibera pe ai lor. Vezi, deci, că trebuie să chibzuim bine lucrurile și să nu ne pripim. Să fim cu băgare de seamă, Halef. Gândește-te la Hanneh.

— Sihdi, la dânsa mă gândesc tot timpul; n-o uit nici o clipă, căci ea este întruchiparea întregii fericiri și bucurii care se poate găsi la Răsărit și la Apus.

— Păstrează-o pentru Răsărit, căci Apusul nu l-a putut înțelege încă nici Emmeh a mea.

— Bine, fie! Dar acum spune-mi cum vom face să pătrundem în turn, la Marah Durimeh?

— Nu pot încă să știu.

— Nu? Am crezut că faimoasa lungime a minții tale îți stă întotdeauna la îndemână.

— Când îmi vor trebui idei, vor veni ele; deocamdată n-am încă nevoie.

— Eu aş crede că da.

— Nu. Mai întâi trebuie să cunoaştem împrejurările.

— Dacă vei face atâta caz de împrejurări, ți se vor arăta de partea cea mai urâtă.

— Îți închipui că gluma asta e bună? Deocamdată nu putem lua nici o hotărâre, căci nu știm încă nimic. Înainte de toate trebuie să cunoaştem turnul. Până când nu-l vom vedea, nu e cu putință să facem vreun plan. Lasă asta în seama mea și fii fără grijă. Haidem acum, să ne întoarcem.

Căpetenia hamawanzilor ne chemase și când ne apropiară, ne primi cu următoarele cuvinte:

— Am isprăvit consfătuirea și vă vom spune ce am hotărât.

— Vorbește.

— Nu vom pleca mâine dis-de-dimineată, ci vom aștepta sosirea războinicilor noștri.

— Pentru ce?

— Ca să vadă și ei. Vreau să știe și dânșii ce oameni renumiți am întâlnit aici și cu cine ne-am împrietenit. Țin să fiu și eu de față, să văd bucuria lor când vor afla vestea asta.

— Mă învoiesc să așteptăm până când vor veni, dar nu pentru ce spui tu, ci din prevedere, căci faptul că o ceată atât de mare de războinici vă urmează de aproape poate să strice tot.

— Cum asta?

— Nu înțelegi ce vreau să spun?

— Nu. Până acum am crezut că, luând pe acești trei sute de oameni cu mine, am făcut foarte cuminte și deodată aflu că asta ar fi o neprevedere.

— Nu te mira că eu am dreptate. Spune-mi de ce n-ați pornit împreună cu acești trei sute de oameni și ați trimis iscoade înainte?

— Fiindcă trebuia să știm mai întâi ce s-a întâmplat cu prietenii noștri, care nu s-au mai întors.

— Acum știți?

— Nu. N-am putut afla mai mult decât că au fost opriți de dawudiji.

— Deci, cu toate că iscoadele voastre n-au aflat ce ar fi trebuit să afle, totuși ați făcut ce n-ar fi trebuit să faceți înainte ca însărcinarea lor să fi fost

îndeplinită. Recunoști că ar fi fost o greșeală să înaintezi cu trei sute de războinici, fără să cunoști mai întâi situația; cu toate astea, tot ați pornit. E sau nu o greșeală?

— Effendi, așa cum pui tu întrebările trebuie să ți se răspundă așa cum vrei tu.

— În cuvintele astea e cuprinsă mărturisirea pe care o voiam. Ceea ce n-au făcut iscoadele, trebuie să facem noi. Sunteți șase inși; destui pentru acest scop. Cred chiar că pentru așa ceva sunteți chiar prea mulți. Bineînțeles că aceștia trebuie să fie oameni încercați, cu băgare de seamă și vicleni. Voi însă, în loc să vă dați seama de asta, cărați după voi trei sute de oameni.

— Vasăzică ești de părere să lăsăm în urmă pe cei trei sute de războinici, și deocamdată să înaintăm și noi numai ca iscoade?

— Da.

— Dar încotro s-o luăm? Nu știm unde e ținut ascuns Șevin.

— Greșeala de a fi luat trei sute de oameni cu voi e atunci și mai mare. Avându-i cu voi, veți afla oare mai ușor ceea ce nu știți și totuși trebuie să aflați?

— Nu.

— Văd că n-ați chibzuit bine. Eu în locul vostru, aș fi știut imediat încotro s-o iau.

— Te rog, spune-ne și nouă.

— Foarte simplu: spre turnul în care este închisă bătrâna vrăjitoare.

— De ce într-acolo?

— Fiindcă acolo se află femeia aceea. Habar n-am de ce așa-zisul pașă din Suleimania o ține închisă în turn, dar faptul că a poruncit să fie dusă acolo e o dovadă că e locul cel mai potrivit din tot ținutul. Lucrul ăsta îl știu, bineînțeles și dawudijii, care sunt însărcinați cu paza prizonierei. E deci aproape de mintea omului că și Șevin a fost dus tot acolo, fiindcă, în primul rând, nu este un alt loc mai potrivit și, în al doilea, acolo se găsește și paza trebuincioasă.

— Effendi, ideea asta e bună, foarte bună. Mă miră că nu ne-a venit și nouă, fiind cea mai apropiată de adevăr.

— Vezi dar că am avut dreptate când am spus că n-ați chibzuit bine. În furia voastră împotriva dawudijilor, ați pornit la drum cu trei sute de războinici, fără să știți pentru ce au luat prizonier pe Șevin și fără să vă

spuneți că numai atunci va fi nevoie de o luptă, când prin blândețe și viclenie nu se poate atinge ținta. În locul vostru, aș lăsa aici pe cei trei sute de oameni și m-aș duce la turn, ca să văd cum stau lucrurile. Chiar dacă Șevin și însoțitorii săi nu s-ar afla acolo, totuși s-ar putea găsi urme, care să ducă la locul unde trebuie căutați.

— Înțeleg, effendi; văd că v-am întâlnit aici spre binele nostru. Te rog, deci, încă o dată, să-mi spui dacă vrei să ne însoțești?

— Cuvântul dat, îl țin: rămân.

— Mulțumesc. Dacă sunteți cu noi, știu că totul va merge bine. De aceea nu voi face nimic fără să te întreb.

— Cu atât mai bine, căci, drept să-ți spun, vă cred mult mai nesocotiți decât îmi închipuiam.

— Sunt încredințat că această presupunere a ta e neîntemeiată. Nu suntem ciobani proști, ci războinici încercați, și dacă am făcut greșeala să pornesc la drum cu o ceată așa de mare nu credeam că ne-ar fi dăunător. Se poate prea bine întâmpla ca ideea mea să se dovedească bună.

Așadar, kurdul luase în nume de rău spusele mele. Dacă n-aș fi fost Kara Ben Nemsî, fără îndoială că m-aș fi putut aștepta la o muștrare aspră. Cei șase inși erau războinici de frunte ai tribului lor și aveau, desigur, un simț al demnității foarte dezvoltat, pe care nu trebuia să-l zgândăresc.

Când șeful lor îmi spuse că mă va întreba întotdeauna pe mine înainte de a întreprinde ceva, doi dintre ei își arătară nemulțumirea printr-un murmur. Era deci nevoie să le dovedesc că e mai bine dacă vor ține socoteală de sfaturile mele, așa că urmașii, fără a mă sinchisi de îmbufnarea lor:

— Ceea ce o să vă spun acum n-o pot dovedi, dar presupun că așa e. Socotesc că e nevoie să te întreb: au căutat să afle ceva iscoadele voastre?

— Firește!

— De la cine?

— De la dawudiji, căci de la alții tot n-ar fi putut afla nimic.

— Când întrebi de cineva, nu e așa că e nevoie să-i spui numele, să-l descrii, să dai amănunte despre el?

— Da.

— Prin urmare au făcut iscoadele voastre același lucru?

— Bineînțeles.

— Ar fi fost foarte bine dacă ai putea să-mi spui cum și în ce fel au făcut cercetările.

— S-au împrăștiat și au hotărât un loc unde aveau să se întâlnească iar. Apoi fiecare din ei a cercetat pe câte un dawudij, care le-a ieșit în cale.

— Și ce-au făcut acești dawudiji?

— Ce vrei să spui cu asta?

— Mai întâi de toate e foarte puțin probabil să fi spus adevărul. Eu, de pildă, nu m-aș lăsa iscodit de nici un străin. Apoi, cu siguranță că dawudijii ăștia n-au răspuns numai la întrebările iscoadelor voastre, ci au cugetat în sinea lor asupra acestor întrebări. Afară de asta, nu încape nici cea mai mică îndoială că au vorbit și cu alți dawudiji despre cercetările oamenilor voștri, așa că s-a aflat... Dar, ia spune, câți inși ați trimis?

— Opt.

— Așa de mulți? S-a aflat deci că opt străini, în locuri diferite, au întrebat de aceleași persoane pe mai mulți dawudiji. Faptul ăsta a bătut la ochi, a dat loc la bănuieli și de aceea sunt încredințat că dawudijii au aflat cine au fost străinii. Ar trebui să fie prea mărginiți la minte, dacă n-au mers și mai departe cu presupunerile lor. Poți să fii sigur că s-au pregătit să te primească cum se cuvine, împreună cu cei trei sute de războinici ai tăi.

— Effendi, asta e într-adevăr părerea ta? Întrebă el repede și cu îngrijorare în glas.

— Da, asta e părerea mea.

— Atunci nici în drumul nostru n-am mai fi la adăpost de vreun atac.

— Asta ar fi trebuit să ți-o spun mai de mult, dar se vede că nici nu ți-a trecut prin minte s-o faci. Eu, în locul tău, m-aș fi gândit și mai departe.

— La ce?

— La locurile voastre de popas.

— I'Allah! De ce tocmai la ele?

— Ascultă: îmi închipui că sunt șeicul dawudijilor și mă gândesc că am fost la hamawanzi cu un băiat pe care...

— Aici trebuie să te întrerup, zise el. Șevin și tovarășii lui au tăgăduit că fac parte din tribul hamawanzilor.

— Tocmai asta e partea rea. Prin minciuna asta mi-au trezit bănuiala și de aceea îi fac prizonieri. Nu mai încape nici o îndoială, că în urmă au avut loc fapte care m-au jignit și au ațâțat răzbunarea mea. Apoi au mai venit, rând pe rând, opt oameni din tribul meu, de la care am aflat că opt străini au

întrebat, în diferite locuri, de acești hamawanzi mincinoși. Îmi vine îndată în gând că și acești străini au fost hamawanzi. Mai departe îmi spun că aceste iscoade vor spune acasă că m-am purtat dușmănos cu ai lor și i-am făcut prizonieri. Mai știu, deci, că hamawanzii se vor hotărî să vină în ajutorul oamenilor lor. Ce voi face eu în asemenea împrejurări?

Kurdul tăcu o clipă, dar când repetai întrebarea, răspunse:

— Vrei să mă neliniștești, effendi.

— Nu vreau altceva decât să-ți arăt lucrurile în lumina lor adevărată.

— Crezi, prin urmare, că dawudijii știu că vom veni?

— Da.

— Și că au luat măsuri?

— Da. Cu toate că sunt din Apus, totuși cunosc ținuturile și popoarele de aici, cel puțin tot atât de bine ca și tine. Punându-mă în situația dawudijilor, ceea ce ar fi trebuit să faci și tu de mult, știu ce vor gândi și ce vor face. Dacă n-ar fi luat măsuri împotriva atacului vostru, ar fi buni de bătut pentru prostia lor. Îi cred însă mai deștepți.

— Eu nădăjduiam să-i pot lua pe neașteptate.

— Nu prea cred. Aș putea face rămașag cu tine că mâine te-ai fi dus de-a dreptul la moarte cu cei trei sute de oameni ai tăi, dacă n-ai ți avut aici prilejul să devii prevăzător.

— Așadar, ești de părere să ne întoarcem?

— Nu.

— Păi spui că ne așteaptă și că vom da peste ei, dacă vom înainta.

— Am spus doar ca războinicii tăi să rămână aici.

— Și ce facem noi șase?

— Veți merge cu noi la turn.

— Asta e și mai primejdios... Șase oameni nu sunt cât trei sute.

— Ai dreptate; dar deosebirea asta e spre binele nostru. Șase inși, cu noi doi, opt, pot trece mai ușor neobservați, decât trei sute. Asta trebuie s-o recunoști și tu.

— Atunci... ce facem?

— Ne ducem să iscodim. Ceilalți vor rămâne în urmă, pentru a ne veni în ajutor, dacă va fi nevoie. Asta e calea cea mai bună.

— Ai dreptate, încuviință Halef. Dacă ascultați de effendi al meu, nu vi se poate întâmpla nimic. Noi știm ce trebuie să facem în astfel de împrejurări. Aveți și cai buni; așa că puteți fi fără grijă. Noi doi suntem

hotărâți să mergem la turn. Dacă vă este teamă, n-aveți decât să vă întoarceți, noi nu vă silim să ne însoțiți.

Auzind aceste cuvinte, kurdul spuse repede:

— Se poate să ne crezi așa de fricoși!

— Hm... parcă așa mi s-a părut, zise Halef cu nepăsare.

— Te rog să nu crezi că hamawanzii sunt fricoși. Și apoi trebuie neapărat să scăpăm pe Şevin și pe băiat.

— Aşadar, veniți cu noi?

— Da.

— Atunci trebuie să vă spun ceva.

— Ce?

— Aveți urechi bune?

— Da, răspunse Adsy, fără să bănuiască ce urmărește Halef cu întrebarea lui.

— Și noi! Urechile noastre nu sunt numai bune, ci și foarte simțitoare. Sunt anumite zgomote pe care nu le putem suferi, de pildă mormăitul. Nădăjduiesc că știi ce vreau să spun.

— Nu știu.

— Nu? E neapărată nevoie să ți-o spun?

— Dacă e ceva însemnat, da.

— E de mare însemnătate, de foarte mare chiar. Adineauri, când ai spus că nu vei face nimic fără să ne întrebi, ăștia doi de lângă mine, nu știu ce dracu' au mormăit. Astfel de zgomote pătrund adânc în urechile noastre și ajung până în mâini și atunci mâinile obișnuiesc să ia măsuri, care fac să treacă tuturor pofta de a mormăi. Prin urmare, dacă e vorba să călătorim împreună, să nu mormăiți prea des, nu de alta, dar ca să nu vă căiți pe urmă. Acum cred că m-ați înțeles! Sau trebuie s-o mai spun o dată?

— Nu, ajunge, răspunse Adsy stingherit. Am dat murmurilor un înțeles greșit.

— Se poate, v-aș ruga însă să nu se mai întâmple.

A trebuit să-mi dau toată osteneala ca să risipesc nemulțumirile care se iviseră din amândouă părțile. Noroc că lui Halef îi trecea repede mânia și în curând începu să povestească, în felul cum obișnuia el, despre vitejiile noastre. Kurzii îl ascultau cu cea mai mare luare-aminte, minunându-se de faptele mărețe pe care Halef le descria cu o nespusă bogăție de cuvinte. Eu îngrijii în vremea asta de cai, apoi mă învelii în manta cu gândul să mă

odihnesc puțin. Bineînțeles că n-am putut să adorm îndată din pricina pălăvrăgelilor lui Halef, însoțite de exclamațiile de uimire ale kurzilor. Afară de asta, eram preocupat de acțiunea noastră de a doua zi.

Gândurile mi se duceau mereu și la „vrăjitoare”, la Marah Durimeh, pe care o cunoscusem în alte împrejurări. Nu întâlnisem încă în viața mea o ființă atât de demnă de venerație, ca această bătrână, urmașa unor regi. Când m-am despărțit odinioară de ea, credeam că n-am s-o mai văd niciodată în viața asta. Să fie într-adevăr ea? Adsy vorbise de o femeie foarte bătrână, ai cărei ani nu se mai puteau număra. Asta se potrivea. Și celelalte lămuriri ale sale se potriveau cu Marah Durimeh, numai cuvântul „vrăjitoare” nu. Fără îndoială că porecla asta i-o dăduseră kurzii. De altminteri, cum spusese și lui Halef, se putea prea bine să nu mai fi văzut pe această „vrăjitoare”; totuși aveam presimțirea că era Marah Durimeh și îmi amintii de multe întâmplări din trecut. Somnul mă prididi și adormii.

— Scoală, Sihdi, că s-a luminat de mult de ziuă și în curând vor veni războinicii hamawanzilor.

Când m-am trezit am văzut că eram singurul care mai dormeam și soarele răsărise de mai bine de un ceas. După ce mă spălai în apa pârâului, îmbucaii ceva împreună cu Halef și noii noștri tovarăși de drum.

Abia isprăviserăm de mâncat, când văzurăm ceata celor trei sute de războinici ivindu-se din valea lăturalnică. La vederea noastră se opriră în loc, căci nu se așteptaseră să mai găsească aici pe cei șase tovarăși ai lor și mai cu seamă cu niște străini, după a căror îmbrăcăminte se putea vedea că nu erau kurzi.

Când recunoscură însă pe ai lor, se apropiată și ne salutară. Din vorbele lor înțelesei îndată că numele noastre le erau cunoscute. Ne arătară mult respect, fapt de care Halef se simți foarte măgulit. Se folosi de o clipă prielnică pentru a-mi șopti, fără să fie auzit de ei:

— Sihdi, ai băgat și tu de seamă ce respect au de noi acești hamawanzi? Stai drept și ține-te mândru. Trebuie să le arătăm că e o mare cinste pentru ei să stea la un loc cu doi războinici așa de renumiți ca noi.

Toți aveau cai buni și erau bine înarmați. Din vorbele lor înțeleseserăm că așteaptă cu încredere și fără teamă întâlnirea cu dawudijii, fiind încredințați că-i vor birui. De aceea se arătară dezamăgiți când Adsy le spuse ce vorbisem aseară în privința asta. Ne mai sfătuirăm o dată cu cei mai de frunte dintre ei și rezultatul a fost că primiră ca bună părerea mea. Cei trei

sute de oameni trebuiau să rămână pe loc și să posteze santinele care aveau însărcinarea să oprească pe oricine se va apropia de ei până la întoarcerea noastră, sau până când vor primi o veste de la noi. Ei înșiși primiră ordin să nu se arate nimănui.

Se știa că dawudijii cunoșteau bine locurile de popas ale hamawanzilor și că după așezarea munților, ar fi însemnat un ocol mare, dacă ar fi luat alt drum decât acela prin valea lăturalnică în care ne aflam. Era deci de așteptat că atenția dawudijilor, fie pentru atac, fie pentru apărare, va fi îndreptată asupra acestui ținut. Asta nu mă opri însă să spun hamawanzilor că trebuie să se uite și înapoi, fiindcă se putea ca dawudijii să-i ia pe la spate.

După ce făcurăm toate pregătirile trebuincioase, pornirăm la drum. Halef înainta zâmbind, și când îl întrebai de ce zâmbește, îmi răspunse:

— Sihdi, dacă există în adevăr un destin — ceea ce nu mai cred, de când te cunosc pe tine — atunci al nostru trebuie să aibă cel puțin zece mii de vârcolaci în trup, căci nu mai are astâmpăr și nici pe noi nu ne lasă în pace. Și trupul trebuie să fie de cauciuc, căci nu stă niciodată locului ci își schimbă mereu înfățișarea. Se rostogolește încolo și înapoi și ne târăște și pe noi după el. Ieri am fost încredințați că ne vom duce de-a dreptul la Bagdad, astăzi suntem în căutarea unui turn, într-o direcție cu totul alta. Unde ne va mai trimite mâine trupul ăsta de cauciuc? Totuși trebuie să mărturisesc că felul ăsta de viață îmi place, îmi place chiar foarte mult.

Avea întrucâtva dreptate, numai descrierea pe care o făcuse despre destin, ar fi putut să fie ceva mai frumoasă.

Se înțelege de la sine că n-aveam de gând să înaintăm mereu de-a lungul pârauului, căci pe calea asta am fi căzut de-a dreptul în mâinile dawudijilor. După cum spusese, Adsy cunoștea bine ținutul în care se afla turnul. După părerea lui, trebuia să ținem drumul drept până pe la amiază, apoi s-o luăm la dreapta, în munți, dincolo de care se afla așezat turnul. Nu știa cum era drumul pe acolo, dar era de așteptat că nu va fi neted.

Însoțitorii noștri erau și ei cu băgare de seamă, totuși nu aveau acea atenție deosebită care nu scapă din vedere nici un firicel de iarbă, nici cea mai mică adiere a vântului, cum învățasem noi de la pieile roșii. Chiar Halef, care știa multe de la mine, greșea câteodată.

Așadar nu mă puteam bizui decât pe mine însumi și, călărind în frunte, eram cu ochii pretutindeni, nelăsând să-mi scape nimic din jurul meu. Totuși am încercat să-l observ cu atenție și pe Adsy, care călărea alături.

Ieri, când îl văzusem pentru întâia oară, începuse să se întunece, așa că deși nu-i dădusem prea mare atenție, totuși îmi făcuse de la început o impresie ciudată. Acum, la lumina zilei, această impresie devenise mai puternică. Mișcările sale și felul de a se ține în șa, dovedeau că era un călăreț foarte îndemânatic, un om puternic și energic. Când mă uitam însă cu luare-aminte la fața lui, nu-mi venea să spun cu hotărâre că e bărbat. Fruntea joasă, rotunjimea delicată a bărbiei și obrazilor, lipsa mustății și a bărbii, grosimea buzelor și, înainte de toate — când se credea neobservat — privirea blândă a ochilor săi mari, totul era femeiesc. Nici vocea, deși puternică și poruncitoare, nu părea să fie aceea a unui bărbat. Din toate astea, rămăsei încredințat că aveam lângă mine o femeie și nu un bărbat.

Îndată ce am căpătat această convingere, mi-am dat seama și cine era de fapt.

Cel mai de seamă conducător al hamawanzilor în vremea aceea, mai renumit chiar decât cunoscutul șeic Hussein Aga, era șeicul Jamir. Cu toate că se trăgea din părinți fără un rang social deosebit, ajunsese prin vitejia și însușirile sale războinice să fie stăpânitorul întregului trib. Avea ca tovarășă credincioasă și curajoasă pe soția sa, care îl însuflețea și era alături de dânsul chiar în lupte. Nimic nu respectă kurzii mai mult ca vitejia și, cu atât mai mult la o femeie. E deci ușor de înțeles că soția lui Jamir se bucura de o faimă nespus de mare. Nici un hamawand n-ar fi îndrăznit să se împotrivească poruncilor ei, știind că ea pedepsea nesupunerea cu mai mare asprime decât un bărbat.

Pentru mine nu mai încăpea nici o îndoială că aveam lângă mine pe această femeie și călătoria căpătă în ochii mei o însemnătate cu totul alta. Vasăzică din pricina asta spusese că o cheamă Adsy, adică „fără nume”. Se înțelegea de la sine, că Șevin, despre care spusese că e fratele ei, nu era nimeni altul decât însuși Jamir, soțul ei și Khudyr, fiul lor.

Mă hotărâi să-i dau tot ajutorul pentru ași scăpa soțul și copilul, însă fără a-i destăinui că o recunoscusem. Nici lui Halef nu voiam să-i spun nimic, căci limbut cum era, ar fi putut foarte ușor să dezvăluie taina. Acum totul îmi era lămurit și aventura mă atrăgea mai mult ca oricând. E o mare deosebire dacă știi sau nu pentru cine îți pui în primejdie viața. Aici era vorba de o mamă, căreia voiam să-i redau copilul.

Trecuseră vreo două ore de când porniserăm la drum și mergeam acum de-a lungul unei văi înguste și întortocheate, unde trebuia să fiu cu ochii în

patru, căci după fiecare cotitură a văii putea să ne aștepte ceva neplăcut.

Nu putui ascunde îngrijorarea mea. Adsy zâmbi și spuse că e de prisos să pierdem timp, oprindu-ne la toate cotiturile drumului pentru a vedea dacă nu stă ascuns la pândă vreun dawudij. Tăcui și urmaii să observ cu băgare de seamă mai departe, până când ajunserăm la drum drept. La capătul acestuia valea părea să se împreune cu alta lăturalnică, din care curgea o apă care se revarsă în aceea de-a lungul căreia mergeam noi.

Nevăzând nici acolo nimic care să dea de bănuț, înaintarăm fără grijă și străbăturăm aproape toată distanța, când zăririi ceva ce mă făcu să îndrept pe dată calul meu între tufișurile de pe marginea drumului.

— Veniți și voi încoace, repede! îndemnai pe ceilalți.

Halef, care îmi cunoștea felul, mă urmă imediat. Kurzii șovăiră însă și Adsy, care se oprise în mijlocul drumului, întrebă:

— De ce să ne ascundem în tufiș? Spune-ne și nouă pricina.

— Din partea aceea vine cineva, răspunsei eu. Ascundeți-vă repede, să nu vă vadă.

În sfârșit se apropiară și ei, dar nu cu prea mare grabă. Mă încredințai că nu pot fi văzuți, apoi le zisei:

— Când vă spun eu să vă ascundeți, trebuie să ascultați imediat, fără să stați mult la gânduri. Asta s-o știți pentru viitor.

— Ai văzut pe cineva? întrebă Adsy.

— Da.

— Pe cine?

— Două păsărele.

— Două păsărele? Și din pricina lor trebuie să ne ascundem?

— Da.

— Le-am văzut și eu. Erau doi cintezoii care zburau spre noi, dar când ne-au văzut, s-au îndreptat spre tufe.

— De ăștia vorbesc și eu.

— Dar ăsta nu e un motiv de atâta îngrijorare.

— Ba e un motiv foarte serios. Aceste păsări mi-au spus că într-acolo sunt oameni.

— *Mașallah!* Eu am auzit numai ciripitul lor speriat. Tu cunoști poate limba păsărească?...

Pusese întrebarea asta cam în batjocură și îi răspunsei:

— De data asta o cunosc și nu e nevoie să zâmbești. Zeflemiseala ta n-are nici un rost.

— Da, zâmbești, se amestecă și Halef în vorbă, încet însă mânios. Să știi, când effendi al meu spune că știe limba păsărească, așa și e. El cunoaște toate limbile oamenilor, animalelor și plantelor și cine zâmbește de asta, să bage de seamă că la urmă să nu fie el luat în râs.

Descălecasem și mă așezasem la marginea tufișului pentru a privi în drum. Nu văzusem însă pe nimeni și puteam deci să-i lămuresc pe kurzi.

— Păsările au venit din valea lăturalnică. Am văzut, fiindcă ochii mei sunt mai ageri decât ai voștri și privesc cu mai multă încordare. Au vrut să zboare drept înainte, de-a curmezișul văii în care ne aflăm noi, dar deodată au cotit repede spre stânga, îndreptându-se spre noi... Ia spune-mi, Adsy, au ajuns până la noi?

— Nu, răspunse el.

— De ce nu?

— Fiindcă ne-au văzut și au zburat spre tufiș.

— Vasăzică au fugit, fiindcă ne-au văzut?

— Da.

— Atunci de ce s-au abătut din drum, când au venit din valea lăturalnică?

— Pentru că... Ah, vrei să spui că au văzut și acolo pe cineva?

— Da. Când o pasăre își schimbă deodată zborul drept, poți să fii încredințat că a făcut-o fiindcă s-a speriat de ceva. Acum crede ce vrei dar eu îți spun că cintezoii au văzut oameni acolo.

— Effendi, dacă e așa cum spui, atunci tot ce mi s-a povestit despre tine trebuie să fie adevărat.

— Așa și este. De altminteri nici nu trebuie să te prindă mirarea, căci nu e nevoie decât de puțină atenție, să poți cunoaște din zborul păsărilor dacă sunt oameni prin apropiere. Acum fiți, cu băgare de seamă; descălecați și astupați cu mâinile nările cailor. Iată-i că vin, îi văd. Vor trece pe aici.

Doisprezece călăreți kurzi se iviră la îmbucătura pâraului, călărind câte doi sau trei alături și înaintară de-a lungul malului spre noi. Vorbeau atât de tare încât puturăm auzi de departe glasurile lor.

De astă dată oamenii noștri ascultară repede de sfatul meu. Kurzii se apropiară agale, ca și când n-ar fi fost deloc grăbiți și trecură pe lângă noi, fără să ne zărească. Eu ascultai cu luare-aminte la ce spuneau, dar nu auzii

nimic ce ne-ar fi putut fi de folos. Când calul celui care călărea în frunte o luă nițel mai repede, unul din urma lui îi spuse mai mult în glumă:

— Ce te zorești așa?

Din aceste cuvinte și din încetineala cu care călăreau, se putea înțelege că nu erau grăbiți. Apoi îi auzii spunând ceva despre o „a doua apă” și despre un loc unde sunt șopârle, lucruri care pentru noi n-aveau nici o însemnătate.

După ce trecură, îl întrebai pe Adsy dacă erau dawudiji.

— Da, ei erau, effendi și se duc spre locul unde am poposit și unde se află acum războinicii mei.

— De unde știi?

— Din vorbele lor. Au pomenit de un „loc cu șopârle”. Pesemne că au de gând să se ascundă acolo și să stea la pândă până când vom veni noi, pentru a da de veste șeicului lor.

— Vezi acum că presupunerea mea a fost dreaptă? Ei sunt încredințați că veți veni. Să speram că oamenii tăi vor fi cu băgare de seamă și îi vor prinde.

— Fără îndoială că au s-o facă. De-am ști numai unde se află ceata dawudijilor, care desigur că ne așteaptă pentru a se năpusti asupra noastră.

— Am găsi repede locul, dar nu asta ne este ținta, căci, înainte de toate, vrem doar să mergem la turn.

— Ai putea să ghicești locul?

— Da.

— Fără să mai fi fost prin ținutul ăsta?

— Da.

— Mă uimești, effendi.

— Nu trebuie să te miri deloc, se amestecă Halef în vorbă. Dacă ții seamă de lungimea uriașă a minții pe care o are Sihdi al meu și de lățimea nesfârșită a minții mele, vei înțelege ușor că putem descoperi lucruri care pentru ceilalți oameni rămân veșnic o taină de nepătruns.

— Dacă știi si tu unde e locul, atunci spune îl îndemnai eu, spre a-l pedepsi pentru lăudăroșenia lui.

Halef făcu o mișcare disprețuitoare cu mâna și răspunse:

— Cine a fost întrebat, tu sau eu? Și cine a spus că poate ghici locul, tu sau eu? Prin urmare vorbește tu, iar eu voi adevăra spusele tale.

Cu asta voia să scape din încurcătura în care îl pusesem. Nevoind să-l fac de rușine, lămurii lui Adsy:

— Nu încape nici o îndoială — cu atât mai mult cu cât cele douăsprezece iscoade au trecut pe aici — că dawudijii se află în josul acestui pârâu și trebuie să fie un loc unde nu numai că se pot ascunde mai multe sute de călăreți, dar unde e și spațiu destul pentru un atac. Poate vă este cunoscut un astfel de loc, unde valea se lărgeste?

— Sunt numai două și le cunosc, răspunse Adsy. Dar care din două să fie?

— Asta ai s-o afli îndată.

— De la tine?

— Da.

— Cu toate că nu cunoști ținutul?

— Cu toate acestea.

— Ești atotștiutor, effendi?

— Nu, însă chibzuiesc, ceea ce ai putea face și tu. Recunoști că cele douăsprezece iscoade pe care le-am văzut trebuie să fi plecat azi de la locul unde se află ceata mare a dawudijilor care vă așteaptă pe voi?

— Da, căci altfel nici nu se poate.

— Ai văzut buchetul de șovârf pe care călărețul din fruntea lor îl avea la turbanul său?

— Da. Știi ce înseamnă acest buchet?

— Da; e o superstiție.

— Nu e superstiție, ci se întâmplă într-adevăr. Cine vrea să întreprindă ceva, trebuie să poarte un astfel de buchet; atunci reușește să-și atingă ținta, căci spiritele cărora le place șovârful, îl ajută.

— Da? Atunci spune-mi de ce omul acela și-a pus azi la turban un astfel de mănunchi?

— Ca să-i reușească iscodirea împotriva noastră.

— Crezi că-i va reuși?

— Nu, căci atât el cât și oamenii săi vor fi prinși de războinicii mei.

— Îi va veni în ajutor șovârful?

— Nu. Recunosc că ai dreptate.

— Bine că recunoști și vezi să nu uiți.

— Dar de ce vorbești de buchet?

— Ai să înțelegi îndată. Când trebuie cules șovârful?

— Chiar în clipa în care pornești să întreprinzi ceva, nu înainte.

— Așa știam și eu. Când a cules oare acest dawudij șovârful?

— Cu puțin înainte de plecare.

— Așadar vechimea lui e în legătură cu durata drumului?

— Da.

— Atunci află că șovârful pe care îl purta la turban a fost cules de vreo trei ceasuri, nici mai mult, nici mai puțin.

— De unde știi?

— Planta era veștedă. Am multă experiență în privința asta. Prin urmare dawudijii aceștia au pornit la drum de vreo trei ceasuri, așa că se poate ajunge în același timp la locul unde poposesc dușmanii voștri, dacă vom călări tot așa de încet în josul pâraului, adică în direcția de unde au venit ei.

— Asta e adevărat, effendi, foarte adevărat. Acolo se află întâiul din cele două locuri de care ți-am vorbit. Valea face o cotitură spre stânga, pe când peretele din dreapta duce drept înainte. Buchetul acesta ți-a spus adevărul și recunosc că e mai bine să te întreb pe tine înainte de a întreprinde ceva.

La auzul acestor cuvinte, Halef întrebă repede:

— Ei, are cineva ceva de zis?

— Ați răs adineauri de cuvintele mele, îi curmai eu vorba, pe care le-ați socotit de prisos. Recunoști acum că au fost trebuincioase?

— Da, effendi, răspunse Adsy. Fără tine am fi căzut în mâinile acestor doisprezece dawudiji și o luptă ar fi fost de neînlăturat.

— Așadar n-a fost de prisos că am privit cu luare-aminte la zborul păsărilor? De asemenea, ai văzut ce mi-a destăinuit buchetul de flori. Înțelegi, deci, de ce e bine să observați totul când iscodiți sau vă aflați la drum? Cel mai neînsemnat lucru vă poate aduce moartea, sau vă poate scăpa de ea. Acum aș vrea să știi, înainte de toate, dacă ești încredințat că războinicii tăi își vor face datoria și nu vor lăsa să scape vreun dawudij.

— Îi vor prinde.

— Dar dacă vor lăsa să fie văzuți, atunci nu vor pune mâna pe ei.

— Nu vor face nici o greșală; îi cunosc eu. Ei știu că trebuie să vă facă dovada că sunt războinici buni și vor fi cu băgare de seamă.

— Bine; atunci ne putem vedea de drum.

— Dar nu așa de departe în josul apei, cum aveam de gând la început.

— Nu. Voiam s-o luăm la dreapta abia pe la amiază. Acum, când știm că dawudijii sunt la o depărtare numai de trei ceasuri, trebuie să ne abatem mai devreme din drumul nostru.

— Când și unde?

— Îndată ce vom găsi un drum potrivit prin munți.

— N-ar fi bine să cotim chiar acum în valea lăturalnică ce se deschide în fața noastră?

— Nu, ar fi prea devreme. Afară de asta bănuiesc că nici nu duce în direcția în care vrem noi. Să mergem deci mai departe, până când vom găsi una potrivită.

Scoaserăm caii din tufiș, încălecarăm și pornirăm mai departe. Văzurăm îndată că valea de care vorbise Adsy ducea spre nord-est în loc de nord-vest, așa că nu puteam merge pe acolo.

Din pricină că trebuia să fim cu băgare de seamă, nu puturăm înainta atât de repede după cum am fi vrut. Trecu mai bine de un ceas, fără să fi găsit un drum spre dreapta. Deodată avurăm iar o întâlnire, pe care nici Halef, nici eu, n-am fi crezut-o cu putință. Ajunserăm la un loc, unde pâraul își tăia albia adânc printre stânci, așa că a trebuit să ne urcăm pe malul înalt, acoperit cu copaci, în mare parte stejari. Tocmai voiam să coborâm iar devale, când văzurăm acolo două femei, care aveau niște coșuri în fața lor. Eram prea departe ca să le putem vedea la față și afară de asta capul îl aveau înfășurat în basmale. Bineînțeles că ne oprirăm, pentru a chibzui ce să facem.

— Sunt niște femei, de care nu trebuie să ne sinchisim, zise Adsy cu dispreț.

— De ce nu? întrebai eu. Aici orice copil poate să ne devină primejdios, dacă ne trădează.

— Sunt culegătoare de ghindă, care nici nu ne vor lua în seamă. Niște femei sărace!

— Că sunt sărace, se vede după îmbrăcămintea lor. Dar nu-mi vine să cred că sunt culegătoare de ghindă.

Cu prilejul acesta trebuie să amintesc că Kurdistanul e țara cea mai mare producătoare de ghindă.

— Sunt încredințat că au ghindă în coșurile lor, stăruie Adsy.

— Și eu, dar tocmai faptul acesta îmi dă de bănuie.

— De ce?

— Care om cuminte culege ghindă tocmai acum, când e udă toată de apa rămasă după urma zăpezii? Cine o face, urmărește alt scop. Cunoscut triburi de kurzi de la miazănoapte, care întrebuințează femeile ca iscoade.

— Crezi oare...?

— Nu cred nimic, decât că-mi dau mult de bănuț, tocmai din pricina ghindei, așa că trebuie să le cercetăm de aproape.

— Au să fugă îndată ce ne vor vedea.

— Atunci să nu ne arătăm până când nu vom fi siguri că nu ne mai pot scăpa. Voi descăleca împreună cu Halef, ne vom furișa în apropierea lor, iar voi nu ne urmați decât după ce le vom fi prins. Haidem, Halef! Tu rămâi pe partea asta a văii, iar eu trec pe cealaltă.

— *Hamdulillah!* strigă Hagi Halef. În sfârșit o să-mi mai dezmoțesc nițel picioarele. Pornim la vânătoare de femei! Le prind eu pe amândouă, Sihdi. Tu n-ai nevoie să faci nimic.

— Fii cu băgare de seamă, Halef!

— Vai de mine, Sihdi! Dacă Hanneh, cea mai drăgălașă ghindă... Aoleu, Allah să mă ierte...! Voiam să spun cea mai drăgălașă din toate florile primăverii, dacă sunt cu ea atât de prevăzător, cu atât mai mult mă voi feri de aceste femei străine. Fii fără grijă, effendi.

Se furișă fără zgomot printre copaci, pe când eu trebuia să mă întorc o bucată de drum înapoi, ca să găsesc un vad, unde să pot trece apa, așa că Halef avea să ajungă înaintea mea la femei. În loc să mă aștepte, ieși dintre copaci și se repezi la ele cu cuțitul ridicat. Când văzui asta, alergai cât mai repede ca să le tai calea în partea cealaltă, observai însă îndată, că nu era nevoie, căci cele două femei săriseră în picioare, dar rămaseră pe loc, încremenite de spaimă.

Spre surprinderea mea, Halef stătea tot atât de nemișcat ca și ele. Când mă zări strigă cu glas tare:

— Sihdi, vino încoace, vino repede!

După o clipă însă, îmi făcu semn cu amândouă brațele și țipă cât îl ținea gura:

— Stai pe loc și nu mișca!

Mă oprii, căci dacă cerea asta, trebuia să fie încredințat, că cele două femei nu vor fugi. Eram însă foarte curios să aflu de ce îmi spusese întâi să vin repede, apoi să mă opresc. Pesemne că era ceva la mijloc. Dar ce?

— Sihdi, urmă el cu fața veselă și ochi strălucitori de bucurie, tu cu mintea ta lungă, te pricepi la ghicit. Ei bine, ghicește și acum?

— Ce să ghicesc?

În loc să-mi răspundă îndată, strigă celor două femei, care se pregăteau să se întoarcă spre mine:

— Stați, nu vă întoarceți! N-are voie să vă vadă fața. Nu vă uitați la el, dacă nu vreți să nu stricați bucuria. Vă rog să nu vă mișcați.

Apoi îndreptându-se iar spre mine, zise râzând:

— Ce să ghicești? Spune cine crezi că sunt aceste două femei?

— Nu sunt ghicitor, și-apoi, pe ce să mă bizui?

— Pe ce să te bizui? Oh, Sihdi, cum poți să vorbești așa! Nu sunt eu aici, renumitul tău însoțitor și ocrotitor? Nu e destul?

— Doar nu pe tine trebuie să te ghicesc.

— Nu; căci oricât ți-ai încorda mintea tot n-ai putea să pricepi adâncimea înțelepciunii mele. E vorba să ghicești cine sunt aceste două femei. Hai, spune repede!

— Nu pot să ghicesc, așa din senin...

— Din senin? *Allah akbar!* Nu mă vezi cum stau în fața lor și le arăt cu degetul. Asta nu-i de ajuns?

Vroia să mai spună ceva, dar una din femei îi curmă vorba și o auzii zicând:

— Tu ești Hagi Halef Omar nu e așa? Te-am recunoscut îndată. Dar cine e acel Sihdi cu care vorbești și la care n-avem voie să ne uităm?

— Ghicește și tu.

— Ce bucurie nespusă aș avea, dacă ar fi acela la care mă gândesc!

— Ei, spune, la cine te gândești?

— Nu e cumva effendi cel bun din Germanistan, cu care ai fost la noi?

— Ai ghicit; el e!

— Atunci de ce nu mă lași să-l văd? Am dorit atât de mult să-l revăd și acum când mi s-a împlinit dorința, de ce să nu mă uit la el?

Cu o mișcare repede se întoarse spre mine. O zării și recunoscu în ea pe Madana, pe care avusesem prilejul s-o cunosc odinioară, într-una din călătoriile mele prin țara Kurdistanului.

Îndată ce mă văzu, alergă cu pași mari spre mine, îmi apucă amândouă mâinile și, ducându-le la pieptul ei, spuse cu bucurie:

— Acum văd că ești într-adevăr tu, Sihdi. Oh, ce fericire! De când ai plecat de la noi, n-a fost zi în care să nu ne gândim și să nu vorbim de tine. Am auzit că ai fost iar în Djezireh și în Kurdistan, dar nu și în ținutul unde locuim noi. Nu ne mai așteptam să te revedem, dar Dumnezeu a fost milostiv și ne-a îngăduit acum să ne mai întâlnim o dată în viață. Oh, effendi, nu găsesc cuvinte să-ți spun cât de fericită sunt de venirea ta. Ingdja, ce stai și nu spui nimic? Doar te-ai gândit. Și ai vorbit mereu de el și acum când îl ai în fața ta, te prefaci că nu-l cunoști!

Cealaltă femeie era într-adevăr Ingdja, frumoasa fiică a lui Nedjir-Bey, reissul din Șord, care odinioară îmi devenise prieten, după ce fusese mai întâi dușmanul meu. Anii care trecuseră de la întâlnirea noastră nu lăsaseră nici o urmă pe fața ei. Stătea lângă Halef, tot atât de sfioasă ca la prima noastră întâlnire și fața îi era tot atât de rumenă și îmbujorată ca odinioară.

Și ea era îmbrăcată sărăcăcios, dar se putea vedea că nu era deprinsă să poarte astfel de veșminte. Trebuia dar să aibă un motiv deosebit, care o făcuse să se îmbrace astfel. Rămase nemișcată, fără să ia în seamă cuvintele bătrânei Madana. Mă dusei la ea, îi luai mâinile și spusei:

— Bine te-am găsit, dragă prietenă, din vremuri frumoase de demult. Și eu m-am gândit la voi și mă bucur că v-am întâlnit. De ce nu vorbești? Nu-ți pare bine că mă vezi?

Obrajii i se îmbujorară și mai mult, plecă ochii în pământ și, negăsind cuvinte să-mi răspundă, începu să plângă. Atât eu cât și Halef eram adânc mișcați; cu deosebirea că acesta nu putu să-și ascundă emoția, ci trebui s-o manifeste într-unui din chipurile obișnuite lui, așa că zise:

— De ce v-ați întors? Acest effendi ar fi putut să se gândească mult și bine și tot nu i-ar fi dat în gând cine sunteți. Prin graba voastră mi-ați stricat toată bucuria. Și acum, Madana râde, iar Ingdja plânge. Ne siliți să facem și noi la fel: unul să plângă și altul să râdă. Dar de ce să curgă lacrimi, când sufletele noastre sunt pline de bucurie? Nu înțeleg de ce... Sihdi, întoarce-te!

— De ce? îl întrebai eu, cu toate că vedeam că abia își reținea lacrimile.

— Încă o dată îți spun: întoarce-te! Țipă el la mine. N-ai nevoie să știi că Hagi Halef Omar, cel mai mare șeic al haddedihiilor, nu poate să vadă o prietenă plângând, fără să facă și dânsul la fel. Prin urmare, întoarce-te, altfel plec și n-ai să mă mai vezi niciodată în viață!

Îi făcui pe plac și cu acest prilej văzui pe hamawanzi coborând în vale. Nu mai avuseseră răbdare să aștepte.

— Vezi că am avut dreptate? zise Adsy, arătând coșurile. Am spus că sunt pline cu ghindă.

— Dar și eu am avut dreptate, îi răspunzi. Aceste femei nu sunt culegătoare de ghindă.

— Ce, le cunoașteți?

— Da, sunt prietene de ale noastre, a căror patrie e în munți, în susul râului Zab.

— De ce au venit până aici?

Înainte de a putea răspunde, Madana luă cuvântul:

— Tocmai asta voiam să vă spun. Cât de bine îmi pare că v-am întâlnit. Nu numai pentru că ne sunteți dragi, dar se pare că Dumnezeu v-a adus în calea noastră. Vă mirați, fără îndoială, că ne-am depărtat așa de mult de locuințele noastre și că ne vedeți îmbrăcate ca niște culegătoare de ghindă, ceea ce nu suntem?

— Pesemne că un motiv foarte serios v-a hotărât să faceți asta, mai cu seamă pe Ingdja? spusei eu.

— Da, un motiv foarte însemnat, încuviință ea, dând din cap. O să vă speriați când vi-l voi spune.

— N-o să ne speriem, căci îl și cunoaștem.

— Cum se poate? De unde veniți?

— Din Persia.

— Atunci nu e cu putință să-l cunoașteți.

— Cu toate acestea îți spun încă o dată că-l cunoaștem și că suntem chiar în drum spre aceea din pricina căreia vă aflați aici ca iscoade.

— Ca iscoade? întrebă ea cu mirare. Îți închipui deci de ce ne aflăm în ținutul acesta, îmbrăcate ca niște culegătoare de ghindă? Ba spui chiar că vă duceți la cineva? De cine vorbești?

— De Marah Durimeh.

— Dumnezeule! Într-adevăr știi!

— Știu chiar unde se află.

— Acum știm și noi. Oh, effendi, ce fericire că putem vorbi tocmai cu tine despre afacerea asta! Și cum se va bucura reissul, când va afla că ești aici!

— Care reiss?

— Cel de la Șord, tatăl Ingdjei.

— E și el pe aici?

— Da și am să-ți spun cu ce scop, însă dă-mi voie să stau jos. De bucurie nu mă mai țin picioarele.

— Simt și eu că bucuria asta a fost mare, zise Halef, căci n-au slăbit numai picioarele tale, dar și ale mele. Dă-mi voie să mă așez lângă tine.

După ce luară loc unul lângă altul, ea urmă:

— Știți că Marah Durimeh n-are o locuință statornică. E când ici, când colo și apare când ai nevoie de ea. Se spune că ar fi o favorită și trimisa lui Ruh'i Kulian.

Madana nu știa că Marah Durimeh era ea însăși Ruh'i Kulian — „duhul peșterii”. Ea urmă:

— Fiindcă nu se știe când vine, când pleacă, sau unde se află la un anumit timp, ne este aproape cu neputință să îngrijim de ea. Ba se poate chiar întâmpla să moară fără nici un ajutor, într-un loc singuratic, fără ca cineva să afle de moartea ei. Pretutindeni unde e cunoscută, e iubită și venerată și poate să meargă fără grijă, ca sub ochii lui Dumnezeu. Însă unde nu e cunoscută, i se poate întâmpla foarte ușor o nenorocire. De aceea am rugat-o să ne spună întotdeauna, înainte, când are de gând să facă un drum, de care nu e tocmai sigură. În anii din urmă a făcut întotdeauna așa și n-am avut niciodată prilej să fim neliniștiți. În toamna trecută a fost pentru ultima oară la Șord. Când a plecat, ne-a spus să nu ne îngrijim de ea, căci se duce la cunoscuți și se va întoarce peste câteva zile. Au trecut săptămâni și luni de atunci, dar n-am mai revăzut-o, așa că am fost cuprinși de grijă. Știi, effendi, cât de mult o prețuim pe această femeie și n-ai să te miri când îți voi spune că oameni din toate părțile au pornit s-o caute. Am cutreierat țara întreagă până la munții Djudi și toată iarna am căutat-o, fără să fi putut da de urma ei. A dispărut cu desăvârșire și am plâns-o ca pe cineva care a murit în vreun colț neștiut de nimeni și fără nici un ajutor.

Dar, într-o zi, veni la noi un negustor din Khormadu și ne povesti despre o femeie bătrână care locuiește într-un turn nu departe de Suleimania și face multe minuni. El n-o văzuse, însă auzise multe despre dânsa și din spusele lui înțelesesăm că trebuie să fie vorba de Marah Durimeh a noastră. Trimiserăm îndată soli la Suleimania, de la care aflară, la întoarcere, că acea femeie trebuie să fie prietena noastră, dar că e prizonieră și bine păzită de dawudiji. Cine dorea s-o vadă, trebuia să ceară voie șeicului dawudijilor

și să-i facă acestuia un dar potrivit cu averea fiecăruia. Trimișii noștri n-au putut să se ducă la el, ci au trebuit să se ferească atât de dânsul cât și de oamenii lui, fiindcă între noi și tribul lor e dușmănie.

Când făcu o pauză în povestirea ei, o întrebai:

— Ați aflat pentru ce e ținută închisă în turnul acela?

— Nu. Pare să fie o taină pe care o cunosc foarte puțini.

— Presupun că v-ați hotărât îndată să alergați în ajutorul ei!

— Da; toți eram hotărâți. Stăpânitorii ținuturilor noastre se adunară pentru a ține o consfătuire. O expediție războinică nu era cu putință, pentru că ar fi însemnat să atacăm pe omul padișahului care domnește în Suleimania. Se luă deci hotărârea să se întrebuițeze vicleșugul. Toți și-au adus aminte cum ai scăpat pe Amad el Ghandur din închisoarea de la Amadijah și se întrebă ce-ai face tu, pentru a scoate pe Marah Durimeh din turn. Se hotărâră să trimită o ceată mică de războinici viteji, care să încerce s-o scape. Trebuia să fie puțini, pentru a se putea ține ascunși. Ca iscoade n-aveau să servească bărbați, ci femei, fiindcă ele trezesc mai puțină bănuială și nu sunt luate în seamă. Când fu vorba să se aleagă un conducător, reissul din Șord se oferă de bunăvoie. Voia să facă asta ca ispășire pentru fapte din trecut, când aplicase pe căi greșite și când îi fusese și ție dușman. Toți primiră propunerea lui. Când află asta Ingdja, fiica sa, care fusese întotdeauna favorita Marahei Durimeh, ea ceru de la tatăl ei s-o trimită ca iscoadă, nevoind să lase pe seama altuia salvarea scumpei și veneratei ei ocrotitoare. Când reissul, după oarecare șovăire, îi dădu voie, nu mă înduram s-o las pe Ingdja singură în primejdie. O rugai să-mi îngăduie s-o însoțesc și ea îmi îndeplini rugămintea.

— Bărbatul tău nu s-a împotrivit?

— Nu, căci și el face parte din expediție. Când l-ai cunoscut odinioară, n-a fost tocmai ce-ar fi trebuit să fie, dar acum vei fi mulțumit de el. Din seara aceea, când ai dus pe stăpânitorii noștri la Ruh'i Kulian, domnește pace între acei care se dușmăneau din pricina deosebirii obârșiei și credinței lor. De atunci n-a mai avut loc nici o neînțelegere.

— Câți sunteți aici?

— Zece bărbați, împreună cu reissul și două femei, adică Ingdja și cu mine. S-a socotit că suntem destui, căci voiam să lucrăm după pilda ta — pe cât se va putea, numai cu vicleșugul.

— Ați reușit?

— Până acum încă nu. Am găsit numai turnul și am aflat că aceea care stă acolo e într-adevăr Marah Durimeh. Dar, fiindcă nu ne era îngăduit să ne arătăm, ne-am străduit zadarnic să pătrundem înăuntru sau să-i facem cel puțin un semn.

— Știu însă că altora li se dă voie să se ducă la ea.

— Da; asta am văzut și noi. Vin mulți care doresc să vorbească cu dânsa, dar nu sunt lăsați să intre la ea, ci trebuie să stea afară la poartă unde e adusă Marah. Cu un astfel de prilej ne-am ascuns o dată în apropiere și am văzut-o, așa că știm că e într-adevăr ea.

— Așadar înăuntru nu se dă drumul nimănui?

— Nu. Numai o singură dată am văzut intrând niște oameni, dar aceștia n-au mai ieșit. Pesemne că au fost opriți acolo.

— Știți cine au fost?

— Nu îi cunoaștem. Am văzut numai că au fost kurzi. Aveau un copil cu ei.

Adsy se amestecă repede în vorbă.

— Ei au fost. Șevin, Khudyr și însoțitorii lor! Știi poate de ce nu li s-a dat drumul să iasă?

— Nu. Cum am fi putut afla, dacă trebuia să ne ascundem și nu ne era îngăduit să întrebăm? Afară de asta, dawudijii nici n-ar fi spus nimic.

Adsy puse o sumedenie de întrebări, care dovedeau îngrijorarea lui, nu însă și prevederea trebuincioasă în împrejurările de față, așa că-l rugai:

— Dă-mi voie să vorbesc eu cu Madana. Tu întrebi cu inima și nu cu mintea. Câți dawudiji păzesc turnul?

— La început au fost vreo douăzeci, răspunse bătrâna. Dar acum, de când au venit străinii, trebuie să fie un număr îndoit de mare.

— Păzitorii stau înăuntrul turnului?

— Da; doi sunt însă întotdeauna la poartă.

— Ziua și noaptea?

— Ziua sunt numai doi, dar îndată ce se întunecă se aprinde un foc la intrare, la care stau șase sau opt oameni.

— Au acești oameni un anumit conducător?

— Da, dar nu e kurd, ci un locotenent turc, care are cinci soldați cu el.

— În cazul ăsta Marah Durimeh e într-adevăr prizoniera pașei din Suleimania și duwudijii ajută numai la paza ei. Ei trebuie să asculte de acest locotenent. Unde e turnul?

— De aici putem ajunge într-un ceas la el.

— Numai într-un ceas?

Mă întorsei spre Adsy și îi spusei:

— Vezi acum cât de puțin te poți bizui pe iscoadele voastre; și au fost opt inși! Dacă n-am fi întâlnit pe Ingdja și Madana, am fi putut rătăci mult și bine și am fi fost în primejdie să fim prinși. Se poate merge și călare până la turn?

— Da, răspunse Madana. Vreți să vă duceți într-acolo?

— Bineînțeles. Nici prin gând nu ne trece să părăsim ținutul ăsta înainte de a fi salvat pe Marah Durimeh.

— Și pe oamenii noștri, effendi, se rugă Adsy. Ai auzit că și ei sunt în turn. Cum ai să faci însă să-i scapi?

— Asta n-o pot ști de pe acum. Trebuie să cunosc mai întâi turnul și împrejurimile lui, precum și măsurile de pază pe care le-a luat locotenentul. Afară de asta e nevoie să vorbesc și cu reissul din Șord, pentru a afla părerea lui. Abia după ce voi ști tot ce se poate afla, voi fi în măsură să întocmesc un plan. Prin urmare mă întreb prea devreme.

— Spune-mi cel puțin dacă socotești că va fi cu putință să-i scăpăm?

— Trebuie să fie cu putință, căci, după cum am spus, nu voi pleca de aici până când nu voi reuși.

— Îți mulțumesc. Cuvintele tale mi-au ușurat inima. Pot să-mi închipui însă că înfăptuirea va fi grea.

— Pentru a te liniști, privește la Hagi Halef Omar. Fața lui strălucește de încredere.

— Strălucește într-adevăr? întrebă Halef râzând. De când știu că în sfârșit e iar vorba de o faptă pentru care avem nevoie de curaj și viclenie, inima îmi tresaltă de bucurie. De locotenentul ăla cu cei cinci soldați al lui și de cei patruzeci de dawudiji, nu ne este câtuși de puțin teamă. Cel mai mare turn din lume a fost turnul Babel, care acum se numește Birs Nimrud. Nu de mult am pătruns în măruntaiele întunecate ale acestui turn, pentru a ne lupta cu balaurii crimei și ai contrabandei. I-am biruit și am ieșit apoi la lumina zilei ca niște eroi încununăți de glorie. Dacă nu ne-am temut de turnul Babel, credeți oare că ne va putea înfricoșa fleacul vostru de turn? E atât de caraghios de mic, încât e destul să întindem o singură mână pentru a scoate pe acei care sunt închiși acolo.

Îți creștea inima să-l auzi pe micul Halef vorbind, mai cu seamă că ascultătorii lui erau orientali care nu găseau nimic deosebit în felul său de a se exprima. Nici eu nu credeam că atingerea scopului va fi legată de prea mari greutăți, cu atât mai mult cu cât era vorba de un ofițer turc, față de care legitimația mea putea să-mi fie de mare folos.

În ce privește pe prizonierii hamawanzi, trebuia să aflăm dacă între ei și dawudiji avusese loc vreo ciocnire, care ar putea să aibă ea urmare o luptă sângeroasă, ceea ce ar fi îngreuiat mult planul nostru. De aceea întrebai pe Madana:

— Oamenii care au fost duși în turn împreună cu băiatul erau înarmați?

— Nu, răspunse ea.

— Au venit călare?

— Ei nu, însă dawudijii care îi însoțeau, da.

— Vasăzică au fost tratați ca prizonieri?

— Da. Fiecare din ei era legat de câte un cal.

— Era vreunul rănit?

— Asta n-am putut vedea.

— Ce făceau? Se împotriveau?

— Nu. S-au lăsat duși în turn fără nici o împotrivire. Unul din ei, care ducea pe băiat în brațe, părea să nu fie războinic de rând. Am înțeles asta din cuvintele pe care le-a spus.

— Ce-a spus?

— Când l-au dezlegat și a fost nevoit să intre prin poartă, kurdul a strigat amenințător: „Am venit ca oameni pașnici și de aceea v-am predat armele noastre. Să nu ne țineți prea mult închiși, căci ar putea să vină Jamir și să ne ceară de la voi cu arma în mână”. Cuvintele astea le-am auzit deslușit.

— Asta mă liniștește, căci din ele se poate înțelege că nu s-a întâmplat nimic ce-ar putea stârni răzburarea. Unde se află reissul cu oamenii săi?

— În apropierea turnului. Am găsit acolo pentru noi și pentru cai o ascunzătoare minunată, care nu poate fi ușor descoperită.

— Cum se face că voi două v-ați depărtat așa demult de acolo?

— Voiam să supraveghem iscoadele care au trecut acum câțva timp pe aici.

— De unde știți că oamenii aceia erau iscoade?

— Am spionat ieri pe dawudiji. Ei se află în josul pârauului, la o cotitură largă a văii, unde aşteaptă atacul hamawanzilor. Sunt sub conducerea şeicului lor, Ismael Beg.

— Asta aţi aflat-o spionându-i?

— Da. Ingdja şi cu mine. Descoperiseră că iscoade de ale hamawanzilor au fost pe aici, aşa că au trimis şi ei de ale lor la hamawanzi. Aceştia au aflat că hamawanzii vor veni în număr de trei sute şi când i s-a spus asta lui Ismael Beg a adunat pe dawudiji pentru a aştepta pe duşmani. Apoi a hotărât să trimită şi azi iscoade care să-l înştiinţeze îndată ce se vor apropia cei trei sute de hamawanzi. Am spionat azi-dimineaţă pe aceşti trimişi, fiindcă voiam să aflăm încotro vor apuca.

— De ce voiaţi să ştiţi asta?

— Pentru ca să aflăm unde sunt hamawanzii, pe care voiam să-i prevenim, în nădejdea că, drept recunoştinţă, ne vor ajuta să scăpăm pe Marah Durimeh. Găsindu-vă însă pe voi, nu mai avem nevoie de ajutorul lor.

— Totuşi vi se va împlini şi această dorinţă, căci războinicii pe care îi vedeţi aici fac parte din tribul hamawanzilor. Ne-am întâlnit cu ei aseară. Mi-au povestit despre tovarăşii lor prizonieri şi despre bătrâna care e închisă în turn. Am bănuiră îndată că era vorba de Marah Durimeh şi ne-am unit cu hamawanzii ca să mergem la turn împreună. Aşa s-a întâmplat că v-am găsit şi pe voi în drum.

— Asta e de la Dumnezeu, effendi şi acum, când eşti cu noi, suntem încredinţaţi că vom scăpa repede pe Marah Durimeh din turnul unde stă închisă.. Ce bucurie vor avea războinicii noştri, când te vor vedea pe tine şi pe Halef Omar! Nici n-or să creadă, că într-adevăr voi sunteţi. Să vă ducem la ei?

— Da, te rog. Nădăjduiesc că ţinutul prin care trebuie să trecem e sigur!

— Nu cred să întâlnim vreun dawudij.

— Cu toate astea să fim cu băgare de seamă. Ingdja cunoaşte drumul tot aşa de bine ca şi tine?

— Da.

— Atunci să rămână cu noi pentru a ne conduce, iar tu vei porni înainte, spre a ne preveni, dacă se va întâmpla să vezi pe cineva.

— Bine, efendi; aşa să facem.

Deșertă coșurile, le puse unul într-altul, le luă în spinare și porni în josul râului. Unul din hamawanzi descălecă și oferă Ingdjei calul său. Ea primi cu bucurie această propunere prietenoasă, apoi pornirăm pe urmele Madanei.

Drumul era îngust, așa că numai doi cai puteau să meargă unul lângă altul. Făcui astfel încât Ingdja să călărească alături de mine. Tăcuse tot timpul și când încercai să încep vorba cu ea, îmi răspunse pe scurt la întrebări, nu după cum aș fi dorit eu.

La un moment dat lăsa pe Halef să treacă lângă mine. Micul meu Hagi Halef nu-și mai putea stăpâni bucuria pe care i-o făcuse această întâlnire neașteptată.

Ingdja ne îndemnă deodată să descălecăm, deoarece trebuia să trecem dealul, dincolo de care aveam să găsim iar drum bun. Am fost nevoiți să ducem caii de căpăstru și pe alocurea urcușul era atât de greu, încât animalele se poticneau deseori. Când am ajuns pe partea cealaltă, drumul deveni iar bun, așa că a fost posibil să călărim în galop. Ajunserăm pe Madana din urmă și cum ea mergea pe jos, încetinirăm iar pasul cailor, ca să o lăsăm să ne-o ia înainte.

Nu mersese mult când se opri și ne făcu senin să stăm pe loc; era însă prea târziu, căci pe de o parte eram prea aproape de ceea ce o făcuse să ne oprească, iar pe de alta nu era nici un loc potrivit unde să ne putem ascunde. Totodată zărirăm și pricina care o făcuse să ne oprească prin semne. Era un călăreț singuratic, care se uita în jurul său, ca și când ar fi căutat ceva, părând mulțumit că întâlnește pe cineva. El își îndreptă calul spre Madana. Deoarece ne văzuse și pe noi și cum era cu puțință ca dânsa să-i dea răspunsuri care n-ar fi fost după placul nostru, pornirăm în galop și ajunserăm lângă Madana în același timp cu călărețul.

Era un ofițer cu gradul de căpitan. Văzându-ne, nu se mai adresă ei, ci nouă, întrebându-ne scurt:

— Sunteți din tribul dawudijilor?

— Da, răspunse repede Halef, cu pripirea-i obișnuită, care în împrejurarea de față îmi conveni, căci mă scutea de o minciună.

— Cunoașteți deci pe șeicul vostru, Ismael Beg?

— Bineînțeles, încuviință Halef cu îndrăzneală.

— L-am căutat în tabăra sa, dar n-am găsit pe nimeni acolo. Unde e?

— E cu războinicii noștri pe malul râului de colo, unde așteaptă pe hamawanzi, care voiesc să ne atace.

— Iarăși? Câinii ăștia nu se mai astâmpără! Căutam pe Ismael Beg să mă conducă la turnul unde e închisă vrăjitoarea aceea bătrână. Am venit pentru ea tocmai de la Kerkuk. Pașa de acolo mă trimite în locul locotenentului, care n-a putut afla nimic de la dânsa.

Omul acesta era necugetat de sincer. Pentru ca Halef să nu facă vreo greșeală trebuia să intervin, așa că-l întrebai pe ofițer:

— Ai fost la caimacamul din Suleimania, superiorul locotenentului?

Căpitanul îmi aruncă o privire cercetătoare, ca și când ar fi vrut să se încredințeze dacă sunt în drept să-i pun o astfel de întrebare. Examinarea păru să fie mulțumitoare, căci îmi răspunse:

— Bineînțeles că am fost. I-am arătat împluternicirea pașei și mi-a dat semnătura lui, pe care o voi arăta locotenentului.

— E neapărată nevoie? Locotenentul nu te cunoaște?

— Nu.

— Dar dintre războinicii noștri trebuie să te cunoască cineva.

— Nu cred, căci n-am fost niciodată pe la voi.

— Vasăzică, tu vei lua locul locotenentului?

— Da.

— Și el trebuie să plece?

— Da.

— Când?

— Astăzi încă, sau mâine — după cum vrea el. Nu mai are nimic de spus. N-a fost destul de îndemânatic să afle taina acestei femei. Caimacamul mi-a spus unde e tabăra voastră, dar n-am găsit pe nimeni acolo. Apoi am căutat turnul, se vede însă că m-am rătăcit. Știți voi poate unde se află?

— Da.

— Atunci duceți-mă acolo.

Spuse aceste cuvinte atât de poruncitor, încât, răspunsei:

— Crezi pesemne că avem timp pentru așa ceva?

— Dacă aveți sau nu aveți, de asta nu-mi pasă mie. Mă veți conduce și anume pe drumul cel mai scurt. Sunt ofițer al pașei! M-ați înțeles?

— La ordin! Ne vom supune. Binevoiască Măria Ta să treacă lângă mine.

Făcui un semn Madanei, care porni înainte și noi o urmarăm. Căpitanul părea să fie un om foarte mândru și încrezut și nu vorbi nici un cuvânt cu

mine, lucru ce îmi convenea însă, căci prin întrebări, m-ar fi putut pune în încurcătură. Era de dorit să nu întâlnim pe nimeni, căci în mintea mea luase naștere un plan, pe care l-ar fi zădărnicit întâlnirea cu vreun dawudij și ar fi fost păcat.

După ce meraserăm câțva timp în tăcere, căpitanul crezu în sfârșit nimerit să spună ceva și mă întrebă:

— Ești un kurd de rând?

— Nu, răspunsei eu.

— Asta am văzut îndată; cu toate că nici unul din voi nu-și poate ascunde felul de a fi. Tâlharul rămâne tot tâlhar.

Cuvintele acestea erau iarăși nechibzuite din partea lui. Își închipuia, pesemne, că uniforma îl apăra de orice primejdie. Ce-ar fi făcut un kurd în locul meu, la auzul acestor cuvinte? Așadar, crezui și eu de cuviință, față de această jignire, să iau o atitudine potrivită planului meu și la care ofițerul, fără îndoială, nu se aștepta.

Trecuserăm pajiștea și începea pădurea. Văzui pe Madana luând-o într-acolo. Dar înainte de a intra în pădure, se opri și, printr-un anumit semn, mă făcu să înțeleg că ne apropiem de ascunzătoarea oamenilor ei. Înainte de a ajunge acolo, trebuia să isprăvesc cu căpitanul. Trebuia să-l fac să înțeleagă că nu suntem dawudiji și de aceea era bine să-l înlătur de pe acum din cale. Așadar, răspunsei:

— Tâlhari? Vrei să spui că suntem tâlhari?

— Da, zise el râzând.

— Știi cum răspunde un războinic kurd la asemenea cuvinte?

— Tace, pentru că așa e.

— Într-adevăr nu spune nimic, dar în schimb face ceva.

— Ce anume?

— Asta!

Spunând acest cuvânt, ridicai mâna și îi dădui un pumn în ceafă, care îl făcu să cadă cu fața înainte. Apoi îl apucau de spate, îl smulsei de pe șaua și îl aruncau lângă calul său, unde rămase înlemnit de spaimă și pe jumătate amețit.

— Bine ai făcut effendi! strigă Halef vesel, sărind de pe cal. Acum cunoaște pumnul unui tâlhar de dawudij. Ce să facem cu el?

— I-ai armele, pune-i un căluș în gură, să nu poată striga, leagă-l și prinde-l de scara șei mele. La cea dintâi mișcare de împotrivire, îl împușcă!

Scosei revolverul și îl îndreptai asupra ofițerului, pe care Halef îl înhață și-l ridică de jos, fără cea mai mică împotrivire din partea lui. Când îmi văzu arma, bâlbâi:

— Un kurd... cu revolver...?! Cum se poate?!

— Cine e așa de obraznic să ceară servicii de la un războinic liber, atât de poruncitor și pe deasupra să-l mai facă și tâlhar, poate să se aștepte la minuni și mai mari, răspunsei eu. Pașa n-a găsit pe altul mai deștept și mai prevăzător să-l trimită înapoi? Nu suntem tâlhari și nu ți se va întâmpla nimic, numai cu condiția să faci ce-ți voi spune eu. Și acum, marș înainte!

Omul cu adevărat curajos e modest, lăudărosul însă e laș; asta se dovedi și aici. Ofițerul se lăsă legat de scara șei mele fără nici o împotrivire și acum mergea frumusețea lângă noi. Calul său îl călărea kurdul care dăduse pe al său Ingdji.

Mergând pe urmele Madanei, cotirăm într-un labirint de stânci, umbrit de brazi deși; părea la prima vedere că nu este nici o potecă, dar trecurăm ușor. Coborârăm o coastă dreaptă, așa că am fost nevoiți să descălecăm iar și să ducem caii de căpăstru. Ajunserăm într-o vale adâncă unde fusese înainte un lac, dar care acum secase, nemaiprimind pesemne apă de nicăieri. Ingdji se opri aici, arătă cu mâna înainte și spuse:

— După tufișul acela sunt oamenii noștri. Îi auzi? Madana le-a spus cu cine ne-am întâlnit.

Auzii glasuri vesele; câteva crăci trosniră și primul care apărură fu însuși uriașul reiss, tatăl Ingdji, care odinioară se purtase atât de dușmănos cu mine, dar își schimbase pe urmă părerea din pricina lui Ruh'i Kulian. Fața îi strălucea de bucurie când îmi întinse amândouă mâinile, zicând:

— Effendi, e adevărat? Tu ești? Veniți repede să vă vadă toți. Nici nu le vine să creadă că într-adevăr voi sunteți!

— Bineînțeles că noi suntem și tot așa de bineînțeles este că și eu sunt aici, adăugă Halef. A văzut cineva pe acest effendi fără mine, fără care nu poate trăi și nici nu poate face ceva cuminte. Da, să mergem, să se bucure și ceilalți la vederea noastră.

Ar dura prea mult, dacă aș descrie aici scena revederii și aș înșira schimbul de întrebări și răspunsuri care nu mai lua sfârșit. Trebuia să-mi dau multă osteneală să opresc pe oamenii aceștia să nu spună lucruri nechibzuite, deoarece căpitanul nu trebuia să afle cine eram într-adevăr. Când, în sfârșit, se liniștiră, reissul ne povesti despre dispariția Marahei

Durimeh și de zadarnicele lor străduințe de a o elibera din turnul în care era ținută închisă. Erau cam aceleași lucruri pe care le aflasem și de la Madana.

Ofițerul fu legat de un copac, destul de departe, ca să nu poată auzi ce spunea reissul. După ce acesta sfârși, se îndreptă spre mine și urmă:

— Madana ne-a spus că vrei să ne dai ajutor. E adevărat, effendi?

— Da, răspunsei eu.

— Te luasem ca pildă și voiam să folosim vicleșugul. Dar ce folosește toată înțelepciunea, dacă... dacă...

— Dacă n-o ai, îl întrerupse Halef, râzând.

În loc de a se supăra, reissul încuviință:

— Da, cam același lucru vroiam să spun și eu. Suntem acum de atâta vreme aici, fără să ne fi venit în minte vreun plan bun.

— În schimb, Sihdi al meu abia a venit și planul său e gata. Înțeleg asta după un anumit semn. Când face un ochi mai mic, are întotdeauna o vulpe șireată în cap. Nu-i așa effendi?

Dădui din cap.

— Vedeți? A închis un ochi, prin urmare știe ce are de făcut. Și ideea pe care o are e fără îndoială o șotie. Văd asta după mutra lui.

— E adevărat ce spune Halef? întrebă uriașul.

— Da, îi răspunsei, dar nici eu n-am știut până acum că-mi trădez gândurile prin clipirea din ochi. Pe viitor voi fi mai prevăzător.

— Mărturisim că suntem uimiți, effendi. Noi am chibzuit fără încetare pentru a găsi un plan bun, dar toate străduințele noastre au fost zadarnice. Tu, în schimb, ai și găsit unul, cu toate că ai venit abia de câteva minute.

— Îl aveam când am venit. Asta nu e o dovadă de înțelepciune deosebită, ci m-a ajutat întâmplarea. Halef, îți amintești de întrebările pe le-am pus căpitanului?

— Da, Sihdi.

— Atunci știi că nici dawudijii, nici locotenentul din turn nu-l cunosc. El are legitimații la dânsul cărora trebuie să se supună locotenentul. Ei, nu e de la sine înțeles că mă voi duce eu în locul lui la turn?

— Tu... în locul lui... dându-te drept căpitan? Sihdi, asta e în adevăr o idee atât de măreață și de impunătoare, ca și când n-ar fi luat naștere în capul tău, ci într-al meu!

— Îți mulțumesc pentru cuvintele astea, dragul meu Halef. O laudă mai mare nici n-ai fi putut să-mi aduci și sunt mândru de ea.

— Cred, căci pentru tine e simțământul cel înălțător, când știi că sunt mulțumit de tine. Dar nu ești de părere că ar fi mai bine să mă prefac eu într-un căpitan turc, în locul tău?

— Nu.

— De ce nu? Crezi poate că sunt prea prost pentru rangul ăsta?

— Prost? Știi că te-am socotit întotdeauna ca întruchiparea înțelepciunii. Dar privește, te rog, la statura căpitanului și spune dacă ți s-ar potrivi uniforma lui.

— Allah, Allah! Aici ai dreptate! Cine vrea să meargă în locul său la turn, trebuie să se vâre în hainele astea, dar lungimea și lățimea lor ar fi nepotrivite pentru mine.

— Recunoști, deci, că se cuvine să mă duc eu? Afară de asta trebuie să cercetez mai înainte turnul. La ce depărtare e?

— Numai la un sfert de oră, răspunse uriașul. Sunt gata să ți-l arăt. Ascunzătoarea asta nici nu putea să fie mai bine așezată. Madana a descoperit-o. Se pare că dawudijii habar n-au de existența acestui loc.

— Bine, condu-mă. Ceilalți vor rămâne aici, iar noi vom merge singuri.

Halef vru cu tot dinadinsul să meargă cu noi, dar eu l-am oprit, căci n-aveam nevoie de el. Cu cât știa mai puțin, cu atât mai greu putea să-i vină gândul să întreprindă ceva după capul lui. Trebuia să iau măsuri să nu facă vreo boroboacă.

Aveam de mers vreo două sute de pași prin albia secată a pârâului, ca să ajungem la fosta lui matcă. Aceasta forma o deschizătură îngustă și întortocheată, acoperită de ferigi și tufe atât de dese, încât se putea trece pe acolo fără să se vadă locul.

După ce trecurăm, ajunserăm printr-o crăpătură în vale, unde zărirăm turnul așezat pe coasta opusă. Avea forma unui cub mare, cu ziduri puternice, în care erau așezate creneluri înguste, iar de acest cub era alipit un turn înalt și rotund, cu creasta pe jumătate dărâmată.

Ne furișarăm până aproape de locul unde începea drumul ce ducea spre turn. De un drum, în adevăratul înțeles al acestui cuvânt, nu putea fi vorba, dar se cunoștea că în timpul din urmă se umblase pe acolo. Clădirea părea pustie și aș fi putut crede că nu era nici țipenie de om în ea, dacă n-aș fi știut ce știam. Mai departe nu ne era îngăduit să înaintăm, pentru a nu fi văzuți.

Cu aceeași băgare de seamă cu care venisem, ne întoarserăm la ascunzătoarea noastră, unde Hagi Halef mă întrebă îndată ce văzusem și ce

hotărâre luasem. Socotii că nu e nevoie să i-o spun de pe acum. Era destul dacă știa deocamdată că mă voi duce la turn, în hainele căpitanului turc. Restul putea să-l afle când totul se va fi isprăvit, căci și fără asta, voia să se amestece în treabă într-un fel care nu-mi convenea și îmi făcu următoarea propunere:

— Sihdi, deoarece croitorul căpitanului i-a făcut uniforma ca să se potrivească pe mărimea trupului său și nu-mi poate fi îngăduit să mă împodobesc și eu cu ea, n-ai decât s-o îmbraci tu. Eu o să fac pregătirile trebuincioase.

— Ce pregătiri?

— Mă duc la căpitan să-i spun că trebuie să-și scoată hoitul din uniformă. Apoi ți-o aduc s-o îmbraci.

— De ce să nu mă duc eu la el?

— Fiindcă ți lipsește minunatul dar al vorbirii de care ai nevoie ca să-l faci să înțeleagă ce trebuie să știe.

— Dragă Halef, fii atât de bun și așteaptă cu faptele tale vitejești până când ți voi spune eu să le faci.

— E vorba de ceva așa de deosebit?

— Da. Și chiar de n-ar fi așa, în afacerea asta, care mă privește numai pe mine, n-am nevoie de dădacă.

— Cum ai spus?... Dădacă?... Da' ce?... M-ai văzut vreodată alăptând un copil? Ai zărit la mine burdufurile alea rotunde și lăptoase, de care o dădacă are neapărată nevoie, pentru ca să-și poată îndeplini menirea? Oh, Sihdi, cât de mult nesocotești dragostea cu care mă străduiesc să îndepărtiez de tine toate neplăcerile vieții!

— Taci! Vrei să faci pe stăpânul, pe șeful... De altminteri recunosc meritele tale neasemuite și ți voi dovedi asta, dându-ți acum o însărcinare de mare însemnătate.

— De mare însemnătate întrebă el, în timp ce se luminează iar la față. Da, poți să mi-o încredințezi fără nici o grijă; nici n-ai putea s-o dai în mâini mai bune.

— Știu, și de aceea ți-o încredințez ție. Presupun că ai putea fi un arhitect minunat, dragă Halef.

— Eu?... Arhitect?... întrebă el făcând o mutră atât de caraghioasă, încât cu greu îmi putui stăpâni râsul.

— Da, arhitect, repetă eu foarte serios.

— E vorba să se clădească ceva?

— Da.

— Ce anume?

— O închisoare.

— Adevărat? O închisoare? Pentru cine?

— Pentru căpitan, pentru locotenent cu cei cinci soldați ai lui și pentru dawudijii care se află în turn.

— Adică la un loc, vreo cincizeci de inși?

— Da. Aici sunt o mulțime de pietre, mari și mici. Nu e nevoie decât să le potrivești bine una peste alta; de tencuială ne lipsim, căci n-avem. Închisoarea trebuie să fie destul de încăpătoare pentru cincizeci de oameni și să fie gata până mâine înainte de prânz; dacă se poate, chiar până diseară. Ceilalți toți vor da ajutor, însă planul trebuie să-l faci tu, căci eu n-am timp.

Îmi tăie repede vorba:

— Și chiar de-ai avea timp, nu te-aș lăsa să te amesteci în meseria mea. Văd că știi să-mi prețuiești destoinicia în a clădi închisori. Voi ridica o clădire de a cărei măreție ai să te minunezi. Să fie și încălzită?

— Da.

— Asta o să fie mai greu, dar sper să fii mulțumit. Am să fac un cuptor și deasupra am să ridic un cămin. Din ce să fie acoperișul acestui palat al închisorii?

— Te las pe tine să hotărăști, căci tu ești arhitectul căruia n-am nevoie să-i dau îndrumări.

— Bine-ai zis, Sihdi, foarte bine. Nu las pe nimeni să se amestece în treburile mele, ci mă voi folosi numai de înțelepciunea minții mele. Altă dorință mai ai?

— Doar una singură: totul să se facă în cea mai mare liniște, fără zgomot. Locuitorii din turn, care se află în apropiere, nu trebuie să audă nimic.

— Asta se înțelege de la sine. Vom lucra așa de încet, încât nici noi înșine nu vom auzi nimic. Poți să te bizui pe mine. Tu ce o să faci în vremea asta:

— Mă duc la turn. Sper să nu ai nevoie de mine. Vezi deci ce încredere am în tine.

— Așa și trebuie. Nici nu-ți poți închipui ce idei mărețe au și luat naștere în capul meu. Așadar, dă-mi voie să mă retrag în singurătate, căci

numai departe de muritorii de rând pot să se nască ideile de seamă.

Plecă și se plimbă câțva timp pe sub copacii de la marginea pădurii, cufundat în gânduri, fără să bănuiască măcar că-l făcusem arhitect numai pentru a scăpa de el, ca să nu-mi facă vreo încurcătură. Acum puteam să mă duc la căpitan.

— Cer să fiu dezlegat imediat, se răsti acesta la mine. Vă veți căi că ați îndrăznit să vă atingeți de mine.

— Fă bunătatea și-ți ține gura! îi zisei eu. Nu mă sperii eu de amenințările tale. Crezi că nu știm ce e cu tine? Nici nu ești acela drept care te dai. Un ofițer pe care pașa îl trimite la dawudiji, nu poate să fie atât de prost, încât să-i facă pe aceștia tâlhari.

— Cum? Eu nu sunt ofițer? Ce-ți trece prin gând! Vără mâna în buzunarul tunicii mele și ai să găsești ordinul caimacamului, cu numele și gradul meu.

Făcui ceea ce spuse el, căci tocmai asta voiam și eu. Ordinul era deschis, așa că-l putui citi, fără a fi nevoie să rup plicul. Nici n-ar fi putut să fie mai bun pentru planul meu. Ofițerul fu dus la un loc dosnic, unde trebui să se dezbrace, rămânând numai cu mantaua. Izbucni în ocări și blesteme, de care, însă, mă sinchisii prea puțin. După nume părea să fie arnăut, așa că nu era nevoie să mă port prea delicat cu dânsul. Arnăuții, mai cu seamă cei mutați în Irak, sunt oameni brutali și violenți, ceea ce căpitanul dovedise cu prisosință.

Când fui îmbrăcat cu uniforma, reissul declară că nimeni n-ar putea bănuși că nu e a mea.

Halef îmi strigă de unde se afla:

— Sihdi, oricine te-o vedea, te ia drept căpitan. Mai mult nu pot să-ți spun, căci sunt foarte ocupat, închisoarea cu ziduri, cu acoperiș, cu cuptor cu tot, îmi umblă mereu prin cap.

Fiind nevoit să iau armele arnăutului, le dădui pe ale mele în păstrarea reissului. Numai unul din revolverele mele îl luai cu mine. Spusei reissului să aibă grijă ca nimeni să nu părăsească ascunzătoarea până la întoarcerea mea și să nu se facă zgomot. Când luai calul arnăutului de căpăstru, Ingdja și Madana se apropiară de mine și mă rugară să nu mă expun unor primejdii prea mari. Le liniștii, făgăduindu-le să mă feresc pe cât îmi va sta în putință, deși știam că drumul la turn era cât se poate de primejdios.

A trebuit să urc din nou coasta pe care coborâsem în vale, apoi am dus calul spre dreapta, în strâmtoarea prin care mă furișasem cu reissul, spre valea unde era clădit turnul. Mărturisesc sincer că simții o oarecare îngrijorare când văzui turnul înălțându-se în fața mea. Până la el voi ajunge eu, dar înapoi? Poate nici nu-mi va fi dat să mă întorc. Planul meu era mult mai primejdios decât lăsasem să se înțeleagă. Totuși, eram hotărât să fac orice, numai să nu mă las prins în turn.

Se părea că paza dawudijilor nu era prea serioasă, căci ajunsei aproape până sus, fără să fi văzut pe vreunul din ei. Partea din urmă a drumului ducea pe sub niște stejari uriași și după ce trecui de ei, zării în apropiere poarta turnului. Lângă ea erau întinși pe pământ vreo cinci kurzi, care săriră în picioare la vederea mea. Mă cercetară scurt cu privirea, apoi patru din ei făcură câțiva pași în întâmpinarea mea; al cincilea dispăru prin poartă, pesemne pentru a anunța venirea mea. În clipa asta dispăru orice urmă de îngrijorare din sufletul meu. Frica de primejdie e de obicei mai mare decât însăși primejdia.

— Sunteți kurzi din tribul dawudijilor? întrebai scurt, aruncând unuia din ei frâul calului meu.

— Da, aga, răspunse el.

— Aveți un conducător?

— Da, se numește Rebat.

— Așa e. Unde se află?

— În camera de gardă.

— Și locotenentul?

— Doarme în camera lui. Să-l trezim?

— Am să-l trezesc eu. Duceți-mă la el.

Pe când vorbeam cu ei, veni un lungan slab, înarmat până în dinți, luă poziția în fața mea și zise cu respect:

— Fii bine venit, căpitane. Eu sunt Rebat, de care trebuie să asculte acești războinici.

— Știu. Cunoști locul unde se află Ismael Beg, șeicul vostru?

— Da. Așteaptă... pe...

Stătu o clipă la îndoială, dacă să-mi mai dea alte lămuriri. De aceea urmași eu:

— Vrei să spui că așteaptă pe cei trei sute de hamawanzi. Și-a cam greșit socoteala; iscoadele voastre ar fi trebuit să fie mai cu prevedere. Am

venit cu o veste însemnată și grabnică, dar nu pot s-o spun decât după ce mă voi fi încredințat că totul e în bună regulă aici. Du-mă la locotenent.

— Iacă îndată, căpitane! Dă-mi voie să merg eu înainte.

Trecurăm prin poartă și ajunserăm într-o curte pătrată, prevăzută de jur-împrejur, la înălțimea unui stat de om, cu acoperișuri dărăpănate. La dreapta și la stânga erau înșirați caii. De o parte și de alta a porții, precum și la intrarea turnului se aflau kurzii, în felurite poziții. Când mă zăriră, se ridicară de jos. Respectul pe care îl arătară față de uniforma mea, mă liniști și puteam nădăjdui că vor asculta de ordinele mele.

Rebat sui câteva trepte spre ușa ce dădea în turn și eu îl urmai. La dreapta era o scară cu treptele năruite iar în fund o intrare acoperită cu o pătură veche. Jumătate din încăperea avea podeaua de lut, pe care zăceau îngrămădite câteva frânghii lungi din coajă de copaci. Întrebuințarea lor o aflai mai târziu. Apoi zării o gaură pătrată, adâncă, din care ieșea un miros respingător de putregai. Kurdul arăta spre perdea și spuse:

— Acolo e locotenentul. Să intru la el?

— Nu. Așteaptă afară în curte până când voi veni eu. Sunt trimis în locul lui. Vă va adevăra și el asta. Pașalele din Kerkuk și Suleimania sunt supărate că n-ați putut afla nimic de la vrăjitoarea cea bătrână. Ce dracu', nici atâta lucru nu sunteți în stare?

Lunganul se zăpăci la auzul acestor cuvinte și încercă a se dezvinovăți.

— Gândește-te, căpitane, că e vrăjitoare. E în stare se răzbune grozav pentru orice jignire.

— Mofturi!

— Îți spun că așa e, crede-mă. Vedem asta la oamenii care vin la ea. Tot ce spune bătrâna, se împlinește. De fapt, pașa nici nu trebuie să...

Se opri speriat, plecând și mai adânc capul și nu-mi fu greu să ghicesc de ce tăcuse.

Mă folosii pe dată de acest prilej și urmai cu asprime:

— Ce spui? Vin oameni cărora li se îngăduie să intre la bătrână!

— Da, stăpâne. L-am rugat pe locotenent și ne-a dat voie. Nădăjduiesc că și tu vei face la fel și îți vom da și ție o parte din darurile pe care le aduc oamenii, cum am dat și locotenentului.

Deodată se auzi un glas dojenitor de la scară:

— Cine vorbește așa de tare acolo? Nu știți că acum e timpul meu de odihnă?!

— Asta e locotenentul, mă lămuri kurdul în șoaptă. Se vede că nu e în odaia lui, ci sus pe scară, unde spune că are aer mai bun.

— Așteaptă-mă afară. Mă duc la el.

Kurdul se depărta, iar eu urcai treptele. Pesemne că locotenentul auzise numai zvon de glasuri fără să deslușească cuvintele, căci atunci s-ar fi purtat altfel. Nimic nu putea fi mai prielnic pentru planul meu, decât ceea ce aflasem de la lunganul acela. Minunile Marahei Durimeh erau numai în închipuirea kurzilor, care povesteau basmele mai departe, numai pentru a căpăta daruri. Acum eram sigur de reușita planului meu.

Abia urcasem câteva trepte, când auzii de sus vocea răstită a locotenentului:

— Cine îndrăznește să se urce aici? Pentru ce îmi tulburați liniștea?!

Bineînțeles îmi continuai urcușul și, când trecui de cotitura scării, zării pe locotenent, cu mâinile sub cap, întins pe dușumeaua murdară. Înălță capul și vru să înceapă cu ocări, dar când dădu cu ochii de mine, sări în picioare și rămase câțva timp nemișcat, fără să spună un cuvânt. După înfățișarea lui, văzui că și el era arnăut.

— Dă-mi voie să-ți tulbur liniștea, zisei eu. Și tulburarea nu va fi de scurtă durată, ci mai lungă decât îți închipui.

Îl examinai mai de aproape și îmi dădui seamă că voi putea isprăvi repede cu el.

— Iartă-mă! zise el în sfârșit. Cre... credeam. Că... e un kurd!

— Te-ai înșelat. Privește cine sunt.

Scosei documentul din buzunar și i-l întinsei, îi trebui mult timp până când isprăvi de citit, apoi lăsă în jos mâna în care ținea hârtia și spuse:

— Vasăzică trebuie să plec de aici? Ai venit în locul meu? Nici că se putea mai bine. Prefer să stau între stafii, decât în apropierea acestei femei, de care mi-e mai groază decât de moarte.

— Se vede că nu ești prea viteaz.

— Asta o spui acum, dar peste câteva zile ai să vorbești altfel. Mi-am făcut datoria și am vrut s-o iscodesc; ea are însă înfățișarea unui cadavru și e tăcută ca mormântul. Nici tu n-ai să afli nimic de la dânsa.

Mult aș fi dat să știu ce vroia să afle de la ea, dar orice întrebare din partea mea în privința asta ar fi dovedit că habar n-aveam de însărcinarea mea, așa că mă stăpânii și urma:

— Ai îngăduit unor oameni străini să vorbească cu bătrâna?

Tăcu.

— Și ai primit daruri pentru asta?

Nici de data asta nu răspunse.

— Vorbește! N-auzi ce te întreb?

— Da. Am făcut cum spui tu, mărturisi el în sfârșit. Și tu ai să faci la fel; dacă nu chiar în primele zile, dar mai târziu. Plictiseala grozavă care domnește aici te va cuprinde și pe tine și ai să fii mulțumit să ai o distracție. Sunt nespus de fericit că scap din pustietatea asta și din vecinătatea acestui cadavru viu. Ai de gând să mă denunți?

— Nu. Nu vreau ca un camarad să fie pedepsit.

— Îți mulțumesc. Când pot să plec?

— Când vrei.

— Atunci cât mai repede.

— Dar mai înainte trebuie să-mi predai postul așa cum l-ai primit.

— O voi face chiar acum și eu multă plăcere. Am luat în primire numai pe această femeie. Hamawanzii pe care i-a trimis șeicul, nu ne privesc pe noi; dar ți-i voi arăta și pe ei.

— Ce fac?

— Se țin mândri și tăcuți. Nici nu le trece prin gând să îndeplinească cererea șeicului, care drept tribut că au venit fără știrea sa în ținutul lui le pretinde două sute de puști, ca să le dea drumul. Prin asta s-ar dezarma în parte și s-ar pune într-o situație de inferioritate față de dawudiji. Ei sunt încredințați că oamenii lor vor veni să-i scape. Mi-e milă de ei, fiindcă au fost aruncați într-o gaură plină de murdărie.

— Știi cine sunt?

— Tot atât de bine ca și tine. Șeicul n-a putut să mi-o ascundă. A fost o nechibzuință de neiertat din partea lui Jamir că a venit înapoi sub un nume de împrumut. Un șef atât de renumit ca dânsul trebuie să se aștepte oricând și oriunde să fie recunoscut.

— Îi aduci muștrări și totuși îl ai pe conștiință.

— Eu?

— Da.

— Cum asta?

— Dacă n-ați fi răspândit zvonul că bătrâna face minuni, n-ar fi alergat atâția oameni înapoi și nici el n-ar fi venit.

— Asta au făcut-o dawudiji pe socoteala lor. Eu nu i-am îndemnat.

— Însă ai îngăduit.

— Pentru că singurul meu venit aici era partea ce mi se dădea din darurile pe care le aduceau oamenii. Doar știi și tu cum ni se plătește solda! Trebuie să trăim și noi și ne facem venituri cum putem.

— Dar bătrâna n-a știut că trece drept făcătoare de minuni?

— Nu. Ei nu i s-a spus nimic.

— Cum ai putut sta de vorbă cu oamenii, fără să afle asta?

— Am lăsat-o să creadă că dorința lor e ca să se roage pentru ei. Îi dădeam voie să iasă până la poartă, dar nu să vorbească cu oamenii. Le puneam mâinile pe cap și se ruga. Asta era tot ce făcea. Vrei să ți-o arăt acum?

— Da. Cunoști numele ei adevărat?

— Nu. Mi s-a interzis să întreb de el. Tu îl cunoști?

— Da.

Atunci știi mai multe decât mine. De altminteri tu ai fost trimis de pașa și nu de caimacam. Vrei să-mi spui și mie numele?

— Nu. Dacă nu-l știi, n-am voie să ți-l spun.

— Să mergem acum la dânsa. E aici sus.

Țineam mult ca Marah Durimeh să nu mă recunoască, sau chiar dacă o va face, să nu se trădeze că știe cine sunt. Urcărăm câteva trepte și ajunserăm în fața unei uși închisă cu două bârne puse de-a curmezișul. Locotenentul le dădu la o parte și deschise ușa. Intrărăm într-o încăpere destul de mare, dar foarte murdară, în care aerul și lumina pătrundeau prin două deschizături înguste. Bătrâna ședea pe o pătură zdrențuită, întinsă pe dușumea; avea mâinile împreunate și părea că tocmai făcuse o rugăciune.

Da, era într-adevăr Marah Durimeh! Ca și odinioară, era învelită într-o manta largă, de culoare închisă, din care ieșea fața ei slabă, ca a unui cap de mort. La vederea noastră se ridică și văzui că mai purta și acum cozile ei albe ca zăpada și atât de lungi, încât îi ajungeau până la călcâie.

Ba se așteptase, pesemne, să vadă intrând numai pe locotenent. Când mă zări, mă cercetă cu o privire ce părea venită din altă lume, dar fața ei n-avu nici cea mai mică tresărire.

La vederea ei mă simții cuprins, nu de groază, ci de o adâncă venerație.

— Căpitanul ăsta a venit să mă schimbe și te va păzi în locul meu, zise locotenentul. Nădăjduiesc că ai să fii tot atât de cuminte cum ai fost până acum.

Glasul lui tremura; îi era frică de ea.

— Venirea lui fie binecuvântată, răspunse ea cu glas solemn și blând, din care dedusei că tot mă recunoscuse.

— Ai vreo dorință? o întrebai eu.

Ea înclină capul într-o parte și ascultă cu luare-aminte la vorbele mele, ca și când ar fi auzit un glas drag ei. Un zâmbet îi luminează fața și răspunse:

— Singura mea dorință e Dumnezeu. Cine îl iubește și trăiește după poruncile Lui, n-are nevoie de alte dorințe.

— Ai grăit adevărul. El știe tot ce e bine pentru mântuirea noastră.

După ce spusei aceste cuvinte, ieșii din încăpere. Locotenentul veni după mine și închise ușa. Mă conduse apoi jos, la gaura pe care o văzusem și zise:

— Colo jos sunt hamawanzii. Nu se aude nimic, căci groapa e adâncă și întunecoasă, iar ei sunt prea mândri să spună ceva. Numai vocea tânguitoare a băiatului străbate din când în când până aici.

— Au fost lăsați în jos cu ajutorul acestor frânghii? întrebai eu.

— Da.

— Cum li se dă mâncare și băutură?

— O dată pe zi le dăm apă într-un dovreac scobit și pâine, pe care unul din kurzi o face din făină și apă și o coace la foc. Mai ai nevoie de alte lămuriri?

— Nu, îmi ajunge. Știu tot ce doream să aflu.

— Vasăzică ești dispus să iei în primire postul ăsta?

— Da.

— Și eu pot să plec?

— Chiar îndată, dacă vrei.

— Atunci te rog să-mi dai adeverința.

— O voi scrie chiar pe scrisoarea caimacamului.

— Bine. Vino cu mine în odaie.

Dădu perdeaua la o parte și intrară în mica încăpere, în care nu se afla nimic altceva, decât o pernă veche, care ziua servea drept scaun, iar noaptea ținea loc de pat. Ca plapumă locotenentul întrebuița mantaua lui. Frumoasă cameră de gardă pentru un ofițer!

— După cum vezi, n-ai să locuiești chiar într-un palat, zise locotenentul, râzând cu amărăciune. Sunt mulțumit că pot să plec îndată după ce vei fi scris adeverința.

— Cerneală ai?

— Nu. Așa ceva nu există pe aici.

Scosei carnetul și scrisei pe una din foi, cu creionul, câteva cuvinte mulțumitoare pentru locotenent, apoi rupsei foaia și i-o întinsei. O citi, o vârî în buzunar și întinzându-mi mâna, spuse:

— Sunt cuvinte camaraderești; îți mulțumesc. Acum nu mă mai reține nimic aici.

Ieșirăm în curte, unde locotenentul dădu ordin să se pună șaua pe calul său. În vremea asta, făcu semn lui Rebat să se apropie și îi spuse cu glas tare, ca să fie auzit de toți:

— Acest căpitan viteaz și renumit a fost trimis de pașa în locul meu. El se bucură de încrederea și prietenia șeicului vostru și vă va fi un stăpân bun. Eu însă plec bucuros de aici. Allah să vă aibă în paza lui.

Recomandația asta era urmarea rândurilor prietenești pe care le scrisesem pe foaia de carnet. După câteva minute îmi întinse mâna și plecă.

Mă plimbai câțva timp prin curte, uitându-mă la cai și cu prilejul acesta observai privirile cercetătoare ale kurzilor îndreptate asupra mea. Din înfățișarea și felul meu de a fi voiau să vadă care va fi purtarea mea față de ei.

Rebat mergea alături de mine, pentru a răspunde la întrebările mele. Părea să aibă ceva pe cuget, dar nu îndrăzni să spună nimic, până când nu-l încurajai cu felul meu prietenos de a fi.

— Căpitane, n-ai vorbit adineauri de o veste însemnată și grabnică?

— Da, răspunsei eu. E de la șeicul vostru: dar m-am răzgândit, căci am nevoie de voi aici și nu vă pot da drumul.

— Cum, trebuia să plecăm de aici?

— Da, dar după cum am spus, nu se poate.

— Și pentru ce trebuia să plecăm? Întrebă el stăruitor.

— Am aflat că iscoadele voastre s-au înșelat. Nu vor veni numai trei sute de hamawanzi, ci soția lui Jamir, pe care, fără îndoială, o cunoașteți, a pornit încoace în fruntea unei cete mult mai mari. Șeicul îi așteaptă azi după-amiază.

— I'Allah! Dacă e așa cum spui, atunci are prea puțini oameni cu el.

— La asta s-a gândit și dânsul, încuviințai eu.

— N-a trimis curieri?

— Ba da, însă e îndoielnic dacă ajutorul va sosi la timp.

— Se pare că a vorbit și de noi?

Rebat se înflăcărase, iar ceilalți dawudiji se îngrămădiră și ei în jurul nostru.

— Bineînțeles că a vorbit și de voi, răspunsei eu, nepăsător. Voia să vă trimită îndată un curier; însă, fiindcă eu tot veneam încoace și cum din pricina numărului mare al dușmanilor nu voia să se lipsească nici măcar de un singur om, s-a folosit de prilejul acesta și m-a însărcinat pe mine să vă duc știrea.

— Ce a poruncit? Ce vrea să facem? Spune repede!

— Să vă duceți cât mai neîntârziat la dânsul, căci nu vrea să lase la turn o trupă atât de însemnată ca a voastră, pe când ceilalți trebuie să lupte cu un dușman de două ori mai puternic.

Auzind aceste cuvinte, se răsti mânios la mine:

— Asta... asta trebuia să ne spui și vorbești abia acum, când puteam să fim plecați de mai bine de un ceas?

— Să plecați? Ce-ți trăsnește prin cap? Am nevoie de voi aici. Nu pot să îngădui nici măcar unui singur om să plece. Pașa...

— Nici să nu-mi pomenești de pașa! Ce ne pasă nouă de dânsul, când războinicii noștri vor fi atacați de un dușman mult mai puternic! Trebuie să plecăm!... Femeia lui Jamir?! Diavolița aceea!.. Nu mai putem întârzia nici o singură clipă. Haideți, camarazi; puneți repede șeile pe cai! Ne așteaptă lupta!

Mă prefăcui că mă împotrivesc plecării lor, dar îmi răspunseră cu ocări grosolane și când, în cele din urmă, mă încumetai chiar să trag sabia și să le dau un ordin energic, Rebat se răsti la mine:

— Taci din gură! Crezi că ne temem de sabia ta? Suntem dawudiji liberi și independenți și nu primim porunci de la nici un căpitan. Prizonierii sunt la loc sigur și nu pot să scape și, până când ne vom întoarce, ai pe cei cinci soldați ai tăi; mai mult decât trebuie. Cu ei ai putea să aperi turnul luni de zile. Prin urmare, ține-ți gura, căci orice vorbă e de prisos.

Era tocmai ce voiam și eu. Mă prefăcui și mai departe foarte supărat, dar nimeni nu se sinchisi de mine, orice aș fi spus sau aș fi făcut. După puțin timp, coborâra grăbiți dealul și eu rămăsei cu cei cinci soldați.

Ce succes! Locotenentul plecase cu adevărta pe care i-o dădusem și acum se depărtaseră și dawudijii. Rămăseseră numai soldații, după mutrele cărora văzui că ar fi preferat să se facă și ei nevăzuți. Stăteau la poartă și se

uitau cu jind după dawudiji. Între ei nu era nici unul care ar fi putut să mă stânjenească în executarea planului meu. Păreau tot atât de puțin dispuși la fapte ca și caii lor slăbănogi, care rămăseseră singuri în curte, împreună cu al meu. Nu era greu să-i fac nevătămători.

Deocamdată intrai din nou în turn și mă urcai la Marah Durimeh. Dădui la o parte bârnele, deschisei ușa și intrai în încăpere. O găsii pe bătrână în picioare, iar când mă văzu, îmi întinse mâinile și zise:

— Știam că te vei întoarce repede. Fii binecuvântat, effendi! Dumnezeu te-a trimis la timp, căci aveau de gând să mă ducă departe, acolo unde în loc de dragoste și adevăr, aş fi găsit ură și nedreptate. Când ne-am despărțit ultima dată, mi-am luat rămas-bun de la tine pentru toată viața; dar iată, am avut fericirea să te mai revăd o dată. Ce bucurie! Mă vei duce la aceia care mă iubesc. Nu te întreb de unde și cum ai venit și nici unde mă vei duce. Ești aici și te voi urma oriunde. Iată mâna mea.

Îi sărutai mâinile, apoi o condusei în curte, unde poruncii soldaților să facă din mantalele lor o pernă, pe care Marah Durimeh se așează. Apoi spusei celor cinci soldați să mă urmeze în încăperea unde fusese închisă bătrâna. Aveau numai săbiile asupra lor. După ce intrară, scosei revolverul, îl îndreptai spre ei și, retrăgându-mă spre ușă, le spusei:

— Acum voi închide ușa, apoi voi pleca cu prizonierii. Până diseară trebuie să stați liniștiți, după aceea veți putea începe să desfaceți bârnele de la ușă, ceea ce vă va fi cu putință, folosindu-vă de săbiile voastre. După ce veți isprăvi treaba asta, veți putea face ce veți vrea. Eu nu mă voi împotrivi.

Nici unul din ei nu se clinti. Nu izbuteau să priceapă purtarea mea. Închisei ușa, fără ca ei să mă împiedice, pusei bârnele de-a curmezișul și coborâi scara. Jos găsii frânghiile pe care le zări—în la venirea mea. Mă apropiai de gaura cea întunecoasă și strigai:

— Jamir!... Răspunde! Mă auzi?

Neprimind nici un răspuns, urmai:

— Soția ta a venit cu noi. Mi-a povestit că ai auzit despre mine. Sunt Kara Ben Nemsî effendi și am venit să vă scap. Printr-un șiretlic am izbutit să îndepărtez pe locotenent și pe dawudiji. Voi lăsa frânghia în jos. Legați copilul de capătul ei și-l voi trage sus.

— Nu, răspunse atunci un glas din adâncime, înainte de a ți-l încredința, trebuie să te văd la față. Voi veni eu însumi. Ține bine frânghia.

Lăsai funia și legai capătul de sus de un cârlig bătut în ușă. După câteva clipe văzui în fața mea un kurd și îmi dădui pe dată seama că nu era un om de rând. Îmi aruncă o privire pătrunzătoare.

— Ai spus aici că te numești Şevin, dar ești Jamir? îl întrebai eu, susținându-i privirea.

— Da, răspunse el. Și tu susții că ești Kara Ben Nemsi? Dovedește-mi!

— Cum pot să-ți dovedesc? Privește în jurul tău și vei vedea că toți păzitorii voștri au dispărut.

— Știu că effendi Kara Ben Nemsi are la gât semnul unei tăieturi de cuțit. Arată-mi-l!

Mă întorsei astfel, încât să poată vedea semnul.

— Într-adevăr tu ești! *Hamdulillah!* Și spui că nevastă mea e și ea aici?

— Da.

— Știam că va veni. Unde este?

— Deocamdată într-o ascunzătoare din apropiere.

— Cum și unde te-a întâlnit? Cum se face că ești singur aici și...

— Te rog, nu mă întreba acum, îi curmai eu vorba. Va trebui să povestesc și altora ceea ce vrei să afli și n-am poftă s-o spun de două ori. Mai bine să ne grăbim și să plecăm de aici. Apucă frânghia asta, să scoatem și pe ceilalți din groapă.

Strigă câteva cuvinte oamenilor săi, pentru a le spune că se încredințase de adevărul vorbelor mele. Trimiseră întâi pe Khudyr, apoi veniră și ei. N-arătau deloc bine. Suferiseră mai mult din pricina murdăriei și a aerului infect, decât de foame și sete.

Îmi puseră o sumedenie de întrebări la care cereau răspuns. Îi rugai să aibă răbdare câțva timp și deocamdată să părăsească turnul cu mine. Nu știau nimic de prezența Marahei Durimeh și, când ajunseră în curte, rămaseră uimiți la vederea bătrânei.

— Cine e femeia asta? mă întrebă Jamir.

— E și dânsa o prizonieră, răspunsei eu. Patria ei e ținutul din partea de sus a râului Zab.

— Cam pe la Lizan, Raola, Şord și alte locuri din ținutul acela?

— Da.

La răspunsul meu se apropie de bătrână, îngenunche în fața ei și zise:

— Nu ești alta decât Marah Durimeh, favorita Cerului, a îngerilor și a tuturor oamenilor. Binecuvântează-mă!

La auzul acestor cuvinte, bătrâna păru că se trezește dintr-o meditație adâncă; un zâmbet divin îi luminează fața și, punându-i mâinile pe cap, spuse:

— Cine dorește binecuvântarea lui Dumnezeu, e binecuvântat prin însăși această dorință. Domnul fie cu tine, acum și în vecii vecilor! Aripile trimișilor Săi să te ocrotească și calea ta să nu se apropie niciodată de prăpastia unde se află acei care i se împotrivesc. Marah Durimeh îți urează asta, fiul meu!

În apropierea ușii se aflau, rezemate de perete, puștile soldaților. Kurzii le luară; în schimb nici nu se uitară la caii hămesiți, care rămaseră mai departe proprietatea padișahului. Ridicai pe Marah Durimeh pe calul meu, care fu condus cu îngrijire de doi hamawanzi și coborârăm dealul. Când venisem, avusesem, bineînțeles, nădejdea ca planul meu să izbutească, dar nu-mi închipuisem că va merge așa de repede și ușor și asta o datoram mai mult întâlnirii mele cu căpitanul arnăut.

Ajungând în vale, intrară în pădure și trecură prin trecătoarea cea mică. Pentru a scuti pe Marah Durimeh de un drum greu, mă oprii la vechea scurgere a lacului, unde o dădui jos din șa. Voiam să le fac celorlalți o surpriză, așa ca rugai pe însoțitorii mei să aștepte aici, până când voi trimite pe cineva să-i cheme. Apoi trecui printre stânci și tufișuri, spre ascunzătoarea noastră.

Când am ajuns acolo, nu m-am putut stăpâni și izbucnii în râs. Toți, afară de căpitan, care era legat de un copac, cărau de zor pietre, pentru a le așeza una peste alta, după planul și însemnările lui Halef. Acesta însemnase pe pământ un pătrat atât de mare, încât ar fi fost de ajuns să închizi în el un întreg trib de kurzi. De remarcat era tăcerea adâncă în care lucrau. Nici Halef nu vorbea; în schimb, comanda prin gesturi a căror vioiciune nu lăsa nimic de dorit. Sărea dintr-un loc într-altul și lucra cu o râvnă nemaipomenită. Când auzi râsul meu, se întoarse repede și când mă zări, scăpă din mâini o piatră mare și grea, pe care tocmai o căra.

— Te-ai întors, Sihdi? Și râzi atât de tare? N-ai spus tu însuși, înainte de a pleca, să păstrăm cea mai mare tăcere?

— Acum puteți vorbi tare, ba puteți țipa chiar, dacă vă face plăcere, răspunsei eu. M-am încredințat că dawudijii nu vă pot auzi.

— Lăudat fie Allah! E o jale să nu poți spune măcar un cuvânt, când trebuie să lucrezi așa din greu. Privește opera mea! Nu te cuprinde uimirea? Nu vezi cum fiecare piatră e o dovadă a talentului meu? Închisoarea asta va

fi un monument al lăţimii înţelepciunii mele. Lungimea minţii tale ar fi în stare să clădească aşa ceva? Răspunde, te rog, la întrebarea mea!

— Recunosc, dragă Halef, că abia acum am izbutit să-mi dau seama de toată măreţia ta. Ar fi trebuit să te faci arhitect.

— Mulţumesc. Mă simt mai bine ca şeic al haddedihiilor. Căratul acestei pietre grele îmi tulbură bătaia regulată a inimii şi-mi cam dăunează sănătăţii. Mă declar mulţumit că recunoşti felurile mele talente. Dar tu ce treabă mi-ai făcut? Voiai să te duci la turn. Ai fost acolo?

— Da.

— Şi te-ai şi întors? Pesemne că cei de acolo n-au catadicsit să te primească cu onorurile cuvenite unui căpitan? Numai tu eşti de vină că vrei să faci toate singur. Dacă m-ai fi luat şi pe mine, le-aş fi impus respect prin vorbele şi cu ajutorul biciului meu. Acum însă sunt încredinţat că ai zădărnicit tot planul.

— Nu chiar de tot.

— Aşa?! Nu chiar de tot? Mai e rost de făcut ceva?

— Da.

— Pot să iau şi eu parte?

— Fireşte.

— Bine. Ce trebuie să fac?

— Deocamdată să te duci cu toţi oamenii la locul pe unde am venit acum şi să tai, cu cuţitele, tot măracinişul, pentru a face drum. Dar nu zăbovi mult. Haide, repede!

— Bine; se va face îndată. Veniţi, viteji războinici ai Kurdistanului, lăsaţi acum bolovanii! Avem de făcut un drum pe care vor veni la închisoare dawudijii prizonieri!

Îndemnă cu aprindere pe hamawanzi, care îi dădură ascultare. Numai Adsy rămase locului şi mă întrebă cu îngrijorare:

— Effendi, ai putut afla ceva de fratele meu Şevin şi de fiul său Khudyr?

— Nimeni nu cunoaşte pe un om cu numele de Şevin, răspunsei eu.

— Atunci cei pe care îi căutăm nu sunt în turn. Trebuie să cercetăm mai departe.

— Ce rost ar avea să căutăm pe cineva despre care nu ştim adevărul?

— Nu ştim adevărul? Ce vrei să spui cu asta?

— Pe fratele tău îl cheamă într-adevăr Şevin?

— Da.

— Și e fratele tău cu adevărat?

— Da.

— Și pe tine te cheamă Adsy?

— Da.

— Dacă e așa, îmi pare rău că nu te pot ajuta. În turn au fost niște prizonieri, dar nu sunt acei pe care îi cauți tu. Era un kurd, renumit prin vitejia lui, cu fiul său și mai mulți războinici.

— Allah! Îi știi numele? întrebă ea cu încordare.

— Îl cheamă Jamir.

— Jamir!... Jamir!?... A fost în turn?... Și acum nu mai este acolo? Spune-mi repede unde e!

— Caută-l singur. Dacă ai așa de puțină încredere în Kara Ben Nemsi, încât îi ceri ajutorul, dar îi ascunzi numele tău și cine ești, nu trebuie să te prindă mirarea că nu mai vreau să te ajut. Îți închipui, oare, că privirea mea e atât de slabă, încât nu poate să deosebească un bărbat de o femeie? Din partea mea fă ce vrei, dar pe mine să mă lași în pace cu Șevin al tău!

O lăsai locului, stingherită și mă apropiai de Ingdja, care stătea lângă Madana și privea la oamenii care lucrau de zor.

— Am o rugămintă, spusei eu. Ai să mi-o îndeplinești?

— Din toată inima, effendi, dacă stă în puterea mea, răspunse ea.

— Poți. Strecoară-te pe lângă oamenii ăștia și treci printre stânci. Ai să vezi pe cineva care-ți va face plăcere.

Mă dusei la tufișul unde îmi lăsasem hainele, pentru a le îmbrăca iar. Nu isprăvisem bine cu treaba asta, când auzii strigăte de bucurie; sosise clipa revederii. Deodată zării pe Halef, venind ca o vijelie printre tufișuri; țipă la mine, roșu de mânie:

— Rău om mai ești, effendi. La așa înșelăciune și trădare nu m-aș fi așteptat din partea ta.

— Ce înșelăciune?

— Fără să spui măcar un cuvânt, mi-ai șterpelit dinaintea nasului toată gloria.

— O și aveai înaintea nasului?

— Da, căci turnul era tot atât de aproape de nasul tău ca și de al meu. Cum te-ai îndurat să eliberezi pe prizonieri, fără să mă chemi și pe mine?

— Ți s-a potrivit uniforma căpitanului?

— Nu. Dar ăsta nu-i un motiv să săvârșești această faptă în lipsa mea. Ar fi trebuit să mă chemi și pe mine.

— Și să pierd prilejul? Atunci bieții oameni ar fi putut să lăncezească în turn până la sfârșitul vieții lor. Vai, Hagi Halef, ce om rău ești!

— Eu?...

— Da, tu. Mi-ai spus mie că sunt rău, dar n-ai avut dreptate. Cine lasă pe oameni în nenorocire, pentru a-i scăpa atunci când îi vine bine și numai pentru a se lăuda cu fapta lui, acela e un ticălos. Așa, acum știi care din noi doi e rău.

Îi întorsei spatele și plecai, știind prea bine că după scurt timp va veni după mine.

Când ieșii de după tufiș, Ingdja veni într-o întâmpinare a mea, cu fața strălucind de bucurie, îmi întinse mâna și zise:

— Ce bucurie mare mi-ai făcut effendi! Prin bunătatea ta, am fost cea dintâi care am revăzut pe Marah Durimeh și pe ceilalți. Îți mulțumesc.

Veni și Madana, al cărei entuziasm nu mai cunoștea margini, dorind cu tot dinadinsul să mă îmbrățișeze.

Și Adsy, pe care n-o voi mai denumi de aici înainte cu „el”, veni spre mine și îmi mărturisi:

— Effendi, nu m-am purtat frumos față de tine și ai avut dreptate să fii supărat pe mine. Mi-ai vrut binele și ți-ai primejduit viața pentru a-mi salva soțul și copilul; în schimb te-am răsplătit cu neîncredere și minciuni. Îți mulțumesc pentru tot ce ai făcut pentru noi și te rog să mă ierți.

Îi spusei, bineînțeles, că nu mă simt deloc jignit și să nu înțeleagă greșit mustrarea pe care i-o făcusem la urmă. Apoi toți ținură să afle amănunte asupra felului în care îi scăpasem. Jamir îmi mulțumi și el și mă asigură de nestrămutata lui prietenie și recunoștință. Bineînțeles că cel mai zgomotos dintre toți era Hagi Halef, căruia nici prin gând nu-i trecuse să rămână pe locul unde îl lăsasem adineauri. Venise după mine, ascultase povestirea mea și se folosi de prilejul primei pauze pe care o făcui, pentru a striga cu glas tare:

— Voi bărbați viteji și neînvinși și voi femei neasemuit de frumoase, ascultați ce am să vă spun: leul dușmăniei a pornit, urlând, după pradă care a adunat-o apoi în vizuina lui. Era jale mare în munții și văile Kurdistanului, căci toți căutau pe cei dispăruți, fără să-i poată găsi. Unii apucară căi greșite, iar alții se aflară aproape de vizuina leului, fără să-i poată găsi

intrarea. Deodată veniră doi oameni, cărora nu le era teamă nici de iei, nici de pantere, nici de vreo altă viețuitoare. Era mărețul Kara Ben Nemsi effendi și neînfricoșatul Hagi Halef Omar, șeicul suprem al haddedihiilor din marele trib al șammarilor. Acești doi eroi aflară despre nelegiuirile leului dușmăniei și purceseră să-l pedepsească și să-i smulgă prada. Kara Ben Nemsi, urmând sfaturile și învățăturile lui Hagi Halef, se duse în vizuina leului, îl puse cu viclenie pe goană și scoase victimele la lumina zilei. Hagi Halef Omar, datorită căruia s-a obținut această izbândă strălucită, clădi o închisoare mare de piatră, care deși nu e încă gata și deocamdată va rămâne goală, e totuși un monument măreț și glorios. Lăudați fie aceia care au săvârșit fapte atât de strălucite! Faima lor se va răspândi în toate țările din lume, iar nepoții și strănepoții noștri, când vor veni prin meleagurile acestea. Vor fi cuprinși de admirație în fața acestor ziduri pe care le-a înălțat nemărginita-mi înțelepciune și munca brațelor noastre. Am zis și cu asta am dat gata pe dawudiji!

Isprăvindu-și cuvântarea se depărtă cu ținuta trufașă a unui grande de Spania.

Acum trebuia să ne îngrijim de ce aveam de făcut mai departe. Nu era prudent să mai rămânem prin locurile astea, cu atât mai mult Jamir și însoțitorii săi trebuiau să se grăbească să ajungă la „locul cu șopârle”, unde se aflau cei trei sute de războinici ai lui. Nici pe reissul din Șord nu-l mai reținea nimic aici și mă rugă să-i însoțesc, pe el și pe Marah Durimeh, în patria lui. Aș fi făcut-o cu plăcere, dar deocamdată a trebuit să renunț, însă îi dădui cuvântul că, după întoarcerea mea din Persia, când drumul meu va duce iar prin Kurdistan, mă voi abate și pe la el. Ne hotărâram să însoțim o parte din cale pe hamawanzi, iar seara să căutăm un loc bun de popas, în felul acesta amânărăm despărțirea pentru dimineța următoare.

Dezlegărăm pe căpitan și îi îngăduirăm să-și îmbrace iar uniforma. De mânia și rușine nu spuse nici un cuvânt. Când îi înapoiai și armele, îi zisei:

— Acum ai făcut cunoștință cu „tâlharul” și știi cine este; dar să n-o spui nimănui, căci ar râde de tine. Îmi închipui că te vei duce la turn. Când vei fi acolo, urcă două scări, deschide ușa peste care vei da și eliberează pe soldații închiși acolo, ca să cunoască în sfârșit pe proprietarul de drept al uniformei. Asta e singura viteză a ta, pe care poți s-o povestești mai târziu. Pentru astăzi te sfătuiesc să nu te mai întorci aici că dacă nu mă asculți riști

să capeți un glonte. Am isprăvit cu tine. Allah să-ți dăruiască mintea care îți lipsește!

Cu toată jignirea pe care i-o adusei prin aceste cuvinte, nu spuse nici de astă dată nimic. Când se depărta, văzui că într-adevăr luase drumul spre turn. Apoi plecarăm și noi. Reissul aduse pentru Marah Durimeh un catâr cu pasul domol. Hamawanzii nu putură încăleca toți, neavând cai destui. Mai târziu voiau să ia caii celor douăsprezece iscoade ale dawudijilor care trecuseră pe lângă noi și care, probabil, fuseseră prinși de cei trei sute de hamawanzi. Când întrebai ce se va întâmpla acum între aceste două triburi, Jamir fu de părere că toți se vor întoarce liniștiți la casele lor, deoarece nu cursese nici o picătură de sânge și deci nu exista nici un motiv de răzbunare, îi părea însă rău că făcuse drumul degeaba în ce privea vindecarea fiului său. Soția lui își aminti însă de leacul despre care vorbisem eu. Le spusei cum trebuie să întrebuințeze ierburile din care era alcătuită doctoria și mai târziu aflai că băiatul se vindecase cu desăvârșire, devenind un tânăr voinic și frumos.

În privința lui Jamir, trebuie să spun, cu părere de rău, că binecuvântarea Marahei Durimeh a fost fără folos, căci fu ucis mișelește în cortul prințului Sill-i-Şultan. Soția sa porni în fruntea unei cete puternice de hamawanzi și-l răzbunară sângeros.

O bucată de drum ne-am întors pe unde am venit, apoi ne-am luat rămas-bun de la Jamir și de la oamenii săi și ne-am îndreptat spre miazănoapte. Către seară poposirăm într-o poiană mare.

Toată seara aceea și o parte din noapte stătui de vorbă cu Marah Durimeh. Ea îmi destăinui încă o bună parte din viața ei, însă nu-mi spuse nimic despre pricina pentru care fusese închisă în turn, nici pentru ce temnicherii ei avuseseră de gând s-o ducă, „acolo unde nu mai este viață, ci numai moarte”. Ori de câte ori încercam să aflu ceva în privința asta, îmi dădea să înțeleg că nu vrea să spună nimic.

Abia târziu de tot, când stelele începură pălească, arătă spre cer și grăi:

— Așa cum pier stelele, piere și viața noastră. Și eu voi muri peste câțva timp, însă nu înainte ca scopul vieții mele să fie împlinit. Îl vei cunoaște când ne vom întâlni iar. Astăzi nu-mi iau rămas-bun pentru toată viața, ca odinioară, căci ne vom mai întâlni. Știu ce vrei să afli de la mine, dar nu e bine s-o știi de pe acum. Când vei veni însă iar la mine, îți voi destăinui ceea ce acum trebuie să rămână încă o taină. Tu nu călătorești ca toată

lumea și de aceea ești expus la multe primejdii. Pleci în Persia și acolo vei avea nevoie de ocrotire. Ți-am dat odinioară o amuletă, pe care cred că ai deschis-o...

— Da, am deschis-o și...

— Te rog nu mai vorbi nici un cuvânt despre asta, îmi curmă ea vorba. Dacă ți-a fost de folos, îmi pare bine, dar n-a fost decât un bun pământesc, nimic mai mult. Îți voi da și astăzi un talisman, care te va apăra de primejdii. Ai un carnet de notițe? Deschide-l și dă-mi un creion!

Scrise ceva pe întuneric, îmi înapoie apoi carnetul și creionul și spuse:

— Când te vei afla într-o primejdie de care vei crede că are vreo legătură cu cele ce am scris, spune cuvintele acestea, sau arată-le. Ele conțin o taină, pe care nu ți-o pot dezvălui acum, dar o vei afla mai târziu. E taina vieții mele... Și acum, noapte bună; mă simt obosită și trebuie să mă odihnesc, câtă vreme mai sălășluiesc pe pământ, în viața de apoi, nu voi mai cunoaște nici oboseală, nici somn.

În dimineața următoare, când soarele era sus pe cer, ne despărțirăm. Ei o luară spre miazănoapte, iar noi în direcție opusă. Drumul pe care îl aveam înaintea noastră era primejdios și greu, căci eram nevoiți să căutăm ținuturile cele mai ferite, pentru a nu ne întâlni cu dawudijii. Totuși, ajunserăm cu bine la țintă.

Poșta redacției

Din numeroasele scrisori primite la redacție, spicuim următoarele aprecieri și propuneri:

Editarea operelor scriitorului Karl May este o inițiativă minunată care vine în întâmpinarea iubitorilor romanelor de aventuri și de călătorii. Preferințele grupului nostru se îndreaptă spre volumele ce descriu Vestul Sălbatic, lăsând pe locul doi călătoriile în țările orientale.

*Maria Bordeianu, Leo Frunză,
Dorel Gavril, Mihaela Musceleanu*
Iași

— După părerea mea, în editarea operelor lui Karl May, pe un loc primordial trebuie să se afle volumele care nu au fost editate recent dar, mai ales, cele netraduse încă în limba română. Cred că un mare succes l-ar avea, pentru admiratorii marelui scriitor german, traducerea volumului autobiografic. Ar fi bine ca în prefețele următoarelor volume să apară și unele date bibliografice ale autorului, date privind viața personală a lui Karl May, călătoriile întreprinse, originea personajelor din operele sale.

Daniel Boderin, Com. Cerna (jud. Tulcea)

— Am urmărit cu mare plăcere și cu mare interes ciclul de romane „De pe tron la eșafod” fiind un pasionat cititor al celebrului scriitor Karl May. Aș dori mai multe date despre opera și viața lui Karl May.

Valentin Bulai, Roman

— Eroii mei preferați sunt: Winnetou, Old Shatterhand, Old Firehand, Sam Hawken și doresc să dați prioritate volumelor individuale, care să apară la un interval de trei-patru săptămâni.

Ninel Burtică, București

— Vă doresc sănătate, fericire și viață cât mai lungă pentru a putea împlini visul multora dintre cititori: tipărirea întregi opere a lui Karl May la o singură editură!

Sorin Crețu, Bacău

— Ideea înființării unui „Fan Club Karl May” mi se pare salutară, dacă prezintă avantajul procurării de cărți și informații. Probabil că se vor găsi mulți adepți, având în vedere celebritatea pe care și-a asigurat-o Karl May prin neuitatele sale romane de aventuri. Toată lumea înțelege că personajele create de el sunt imaginare, dar acest remarcabil scriitor știe să le dea viață, să le facă să trăiască veșnic pentru mereu și mereu alte tinere generații. Karl May a scris o carte cu caracter autobiografic intitulată „Eu”. De asemenea, în 1910, a apărut „Viața și năzuințele mele”. Consider că ar fi extraordinar dacă o să le traduceți și le veți publica.

Doru, Orăștie

— Acțiunea editorială inițiată de Editura Pallas și începută atât de promițător este dificilă și destul de complicată pentru toți redactorii de carte din România, dar plină de satisfacție atât pentru dumneavoastră, ca o realizare editorială de primă mărime, cât și pentru noi cititorii care-l iubim pe Karl May.

Prin lectură se urmărește informație, instruire, destindere, amuzament — și nu în ultimul rând comparație cu fapte, întâmplări sau eroi din lumea imaginativă a cărților, care reflectă în fiecare propriile visuri, speranțe, idei și sentimente.

Ionel Erhan, Câmpulung-Moldovenesc

Continuarea altor aventuri o veți afla în următorul volum din „Opere”:

Sub aripa morții

12

**karl
may**

OPERE

LA TURNUL BABEL

Printre ruinele Babilonului, câteva căpetenii ale sinistrelor „Umbre” își fac sălaș în labirintul legendarului Turn, teaurizând imense comori de aur și pietre prețioase, de bani și bijuterii. Contrabanda și teroarea, împinse până la crimă, sunt principalele căi de acumulare a fabuloaselor averi. Victimele dispar fără urmă sau sunt obligate să accepte șantajul tăcerii. Întunecatelor forțe ale răului li se vor opune, cu tenacitate, faimoșii temerari.

KARA BEN NEMSI și HAGI HALEF OMAR, a căror acțiune, pe viață și pe moarte, se va solda cu lichidarea unei filiere secrete ale periculoasei organizații. După care ambii se vor lăsa purtați de mirajul unor noi aventuri.

„În țara leului de argint”

fundal persan al unor întâmplări ieșite din comun, prezentate în volumele, aflate la tipar:

SUB ARIPA MORȚII și PRĂBUȘIREA.

ISBN 973-97194-3-0

Lei 5850 + 117 T.L. = 5967 Lei

[1] În limba persană: Muntele de aur.

[2] Marii preoți.

[3] Avram.

[4] Caravana șambelanului.

[5] Expoziția.

[6] Caravană de mituire.

[7] Reconstituiri recente plasează aceste grădini chiar pe malul Eufratului, în vârful mării coline care servea ca bază pentru cele patru terase (n.ed.).

[8] Birt arab.

[9] Geamia Soarelui.

[10] Siberia.

[11] Pe loc! (n. ed.).

[12] În realitate turnul zigguratului Etemenanki, construcție cu caracter de cult, dar și cu rol de observator astronomic, nu depășea 90 m înălțime. (n.ed.)

[13] Xerxes cel Mare, rege al Persiei (486 - 465 î. Hr.), din dinastia Ahemenizilor. A continuat politica de cuceriri a lui Darius I.

[14] Cyrus II cel Mare, rege persan (559 - 529 î. Hr.), din dinastia Ahemenizilor. Fondatorul imperiului persan; a cucerit Babilonul în anul 539 î. Hr. (n. ed.).

[15] Vizuină de arici (n. trad.).

[16] În literatura de specialitate și *safran*.

[17] Căpitan.

[18] Versete.

[19] Constantinopol.

[20] Excelența sa ministrul de război.

- [21] Înalta Poartă.
- [22] Cancelaria.
- [23] Semnătura sultanului.
- [24] Cuvântul de onoare.
- [25] Tribunal.
- [26] Jos.
- [27] Portar.
- [28] Pursânge.
- [29] Tripolis.
- [30] Australia.
- [31] Geneva.
- [32] Danernarca.
- [33] Școli inferioare și superioare.
- [34] Wallachia, Mitilene, Maroc, Suez, Gibraltar și Europa.
- [35] Balenă.
- [36] Reședință.
- [37] Paznic de închisoare.
- [38] Locului judecății.
- [39] Umbra Domnului — șahul Persiei.
- [40] Un sangeak e în același timp și prefect.
- [41] Grefierul.
- [42] Tribunalul bisericesc în care toți sunt mahomedani.
- [43] Tribunalul laic alcătuit din creștini și mahomedani.
- [44] Tribunal civil.
- [45] Curtea cu jurați.
- [46] Tribunal comercial.
- [47] Ministrul justiției și al cultelor.

- [48] Ministrul de externe.
- [49] Persia.
- [50] European.
- [51] Bravo!
- [52] Textual: Omul de încredere al prezenței regale.
- [53] Evreu.
- [54] Creștin.
- [55] Când e pus înaintea numelui, e un titlu care se dă oricărui persan cult.
- [56] Creștin.
- [57] Metri.
- [58] Pe loc.
- [59] Dracul.
- [60] Fericirea trupului.
- [61] În altă parte.
- [62] „În galop”.
- [63] Cară-te!
- [64] Excelență.
- [65] Colonel.
- [66] Oaspete.
- [67] Pantaloni.
- [68] Viță.
- [69] Călăul.
- [70] Mareșal, comandant suprem.
- [71] General de divizie.
- [72] Văduva stăpânitorului.
- [73] Soarele frumuseții.
- [74] Steaua însuflețirii.

[75] Căpetenie sill.

[76] ...a se oferi zeului suprem, numai pentru a se arăta strălucirea lui.

[77] Soarta (n. trad.).

[78] Colonel.

[79] Sergent.

[80] Monedă turcească.